Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia.

17 Osa.

Helsingissä,
Suomalaisen Kirjallisuuden-Seuran Kirjapainossa, 1852.

Suomen Kansan

Satuja ja Tarinoita.

1 Osa.

Helsingissä,
Suomalaisen Kirjallisuuden-Seuran Kirjapainossa, 1852.

Imprimatur: *G. F. Aminoff.*

Alkulause.

Kuten yksityiset, siten kansatkin kerran owat olleet lapsuuden iä'ssä. Kertomia ikiwanhojen aikojen seikoista ja tapahuksista woisi sanoa kansan lapsuuden historiaksi. Uskontansa puki kansa taruihin, keksintänsä sekä muun tietonsa sananlaskuihin, ja mitä nykyänsä sanoisimme historiaksi, oli siihen aikaan tarinoita. — Se oli luonnollisuuden ja lapsellisen wi'attomuuden aika. Tosin eiwät wuosisatojen kokemukset ohjanneet mielen juoksua silloin, waan myöskään ei wielä tyhjäntäpöinen, useinkin itseensä hämmentynyt wiisastelemus rau'aissut ihmisen henkeä. Yltänsä näki ja hawaksi kansa tässä lapsuuden iä'ssä ollessansa kummallisia, mielikuwallisia ihme-olennoita. Joka wuorella ja laaksolla oli omat eläjänsä, ja kussakin jo'essa sekä lähteessä asui joku jamalallinen olento. Haltioita ja henkiä, hiisiä ja kummitoksia, peikkoja ja piruja oli maailma täynnä. Sanalla sanoen: kaikki luonnon wälikappaleet oliwat kansan silmissä eläwiä.

Ristin oppi oli se maailmalle loistawa walo, jonka säteitä eiwät wanhat tummentuneet luulot ja kuwannot kau'empaa sietäneet waan pakeniwat pakenemistansa yhä, haihtuen ihmisten mielestä. Ensi työksensä sai uusi oppi puhdistamaan ihmisen sydäntä, kävi siitä uudistamaan hänen henkeänsä, ja on wiimein päästäwä kaiken maailman niis-

täkin pimenteistä, mitkä wielä tummentawat sitä. Waan tänäänkin siltä walistuksen alalta, jolla nykyänsä olemme, kuuntelemme mieluisasti esiwanhempiemme muinoista oloa, heidän tapojansa ja elämätänsä yleiseen. Warsinkin wiehättäwät meitä heidän ihanat, korkeamieliset runonsa ja suloluontoiset tarinansa, joissa wuosisatojen kuluttua omituisella, meille iä'tse rakkaalla kielellänsä wielä haudoistansakin puhuttelewat meitä.

Owat siis wanhojen runot ja tarinat kalliita meille muinoistiedon suhteen, waan eiwät sentähden ole ainoastansa kuolleita muinoisjätteitä waan i'än kaiken pysywäisiä muistopatsaita, joiden juurella kotimainen Runotar wieläkin walwoo, kuni kiitollinen lapsi äitinsä haudalla. Owat ikäänkun siwistyksen kätkywiä, esiwanhempiemme lapsellisia unelmia täynnä, kauniita, kummastuttawia teoksia, joiden rakennuksessa kansan omituinen luonne ja henki wielä osotaikse täydessä puhtaudessansa ja alkuperäisessä terweydessänsä. Tekisi mielemme sanoa runon ja tarinan, kuni kaksi sisärystä, ikuisesta säännöstä asetetun taidekoisen runoelman rinnalle, kuten lapsi täysiaikaisen miehen wierelle, kaikissa elon waiheissa ja wimmoissa muistuttamaan häntä oman lapsuutensa wirheettömyydestä ja puhtaasta kainoudesta. — Niin jos lienee, on wanhojen runoilla ja tarinoilla wielä tänäänkin suuri arwonsa, ja tulewat waikuttamaan kotimaisen runoelman koko wastaiseen luonteesen, juurikun waroittawaiset äänet, jotka estäwät sitä omaa luonnon laatuansa heittämästä osoittamalla sille oikean suuntansa, jota sen tulee seurata, poikkeamatta harhateille.

Mitä Suomalaisiin runoihin tulee, lienewät joksensakin jo tarkkaan halki maan kerätyt, ja meillä on Kalewala ja Kanteletar, joissa ne säilywät Suomen kansalle ikuiseksi iloksi; waan tarinat, joita Suomalaiset niin suuresti rakastawat ja keskinäisessä elossansa huwiksensa kertoelewat, owat tähän asti olleet, josko ei ylenkatseessa niin kuitenkin kansan suusta keräämättä ja siis yleisölle melkein tuntemattomat. Juuri

tästä seikasta puhuu jo 1836 wuoden Mehiläisessä muutamassa kohdin Lönnrot, sanoen moniaan siinä kerrotun tarinan jälkimaineessa: „Ilman on Suomalaisia tarinoita tähän asti ylen wähä ko'ottu. Taitaisiwat kuitenki olla siitä arwosta, että ansaitsisiwat tulla ko'otuiksi samalla huolella, kun moni muukin kansa on tarinoitaan jälkimuistoon korjaellut. Niistä waan olisi kotwaksikin kerätessä työtä, sillä halki maan muistellaan niitä pi'an äärettömästi ja useimmiten erilaatuisia itsekullakin paikalla." Aina siitä ai'asta saati on kuitenkin kansan suussa eläwiä tarumia al'ettu suuremmassa arwossa pitää, ja useammat Suomen kielen ja kirjallisuuden hywäelijät owat niitä wiimeisinä aikoina ahkeruudella kokoelleet. Paitse Lönnrotin Mehiläisessä ilmaisemia keräsi juuri samalla aikaa Akatemian oppilas herra J. Fr. Kainonen ison joukon Wenäjän Karjalasta, ja sittemminkin on wuosittain aina toisia tarinoita Suomen eri maakunnista kerrätty. Niin owat Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kustannuksella oppilaat D. E. D. Europaeus, A. E. Oksanen, Fr. Polén ja maisteri H. A. Reinholm keränneet niitä Karjalasta, oppilaat A. Nothman, A. E. Nylander ja tämän tarinakokouksen sommittelija Hämeestä. Samassa tarkkeessa on Länsi-Suomalaisen opplais-osakunnan awulla oppilas B. A. Paldani waeltanut Satakunnassa ja oppilas D. Palander muutamien Wiipurilaisen osakunnan jäsenten toimesta Hämeessä, joiden kumpienkin kokoelmat owat Suomalaiselle Kirjallisuuden Seuralle lahjoitetut. Wielä sitte on pitäjän mestari Olli Karjalainen wasta mainitulle Seuralle hywäntahtoisesti lähettänyt muutamia kiitoksen sietäwiä tarinoita, joita itse on kerännyt ja kirjoitellut kotitienooltansa Liperistä.

Mitä nyt aikoja myöten useammalta kerääjältä näin on ko'ottu, olemme Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran tahdosta kokeneet kykymme mukaan suunnitella ja painoon toimitettawaksi korjata; ja tässä lähtee nyt ensimäinen osa Suomalaisia Tarinoita, Suomalaisten lukijoiden hywään mieli-

suosioon turwaten, ensi kertaa liikkeelle, omaa synnynmaatansa samoamaan; waan jos nykyinen asunsa olisi ikäänkun halpa ja siistimätöin, elköön kuka lii'oin pahastuko sitä, se ei ole matkaajan syy waan sen, joka sen pukua tiehen laittaessa korjaeli.

Helsingistä Kesäkuun 15 päiwänä 1852.

Eero Salmelainen.

1.

Seppo Ilmarisen kosinta.

Aunukselta saatu.

Seppo Ilmarinen, takoja ikuinen, oli pajassansa, rautaa pani ahjoon, ja hiillutti. Tulipa nainen pajan kynnyksell, pieni nainen pikkarainen, suuri nainen suurukainen, ja wirkkoi sepolle: »tietäisithän, seppo Ilmarinen, minun sanomani, et panisi rautaa ahjoon». Wastasi tuohon seppo Ilmarinen: »pieni nainen pikkarainen, suuri nainen suurukainen! sanonet hywät sanomat, minä sinulle hywät lahjat annan; sanonet pahat sanomat, minä sinulle hiilawan raudan kurkkuusi ajan». — »Nämä minun sanomani», wirkkoi nainen: »Hiihtoin [1]) kuninkaan tyttärehen, walkeaan, waalikkoon, kaunoiseen Katrinaan kahdet kosijat meniwät, wenoilla soutiwat».

Kuultuansa moiset sanomat, seppo Ilmarinen raudan kohta otti ahjosta ja miettien mielessänsä läksi pajasta kotiinsa. Käwi äitinsä puheelle, ja sanoi: »oi emoni kantajani, pannos waskinen kyly [2]) lämpeämään; hiilawammaksi lämmitä hiilawata rautaa, hiilawammaksi hiilawata kiweä!» — Äiti siitä lämmittikin kylyn, ja käwi poikaansa kylpemään. Sanoipa taas seppo Ilmarinen: »anna, emoni kanta-

jani, pellawainen paita päälleni, kapoiset kaatiot [3]) jalkaani!» — Äiti silloin paidat, kaatiot tuopi poi'allensa, ja seppo lähtee kylyyn. Kyllin siellä kylwettyänsä, astuu jo kiiruusti sieltä kotiinsa wyöttömillä rungilla, kengättömillä jal'oilla, ja sanoo orjallensa: »wanha orja uskollinen, waljastapa wiljo, waljo warsa kolmikesäinen kirjawiin korjiin, rautaisiin rahkeisin, waskisiin waljaisin teräksisillä ohjaksilla, tinaisilla rinnuksilla». — Ottaa siitä wanha orja uskollinen wiljon, waljon warsan kolmikesäisen ja rupeaa waljastamaan; waan ei saa rinnusta riuhdaistuksi. Tuleepa silloin itse seppo Ilmarinen wyöttömillä rungilla, kengättömillä jal'oilla orjaansa auttamaan, riuhtaisee rinnuksen, ja pistää warsan waljaisin. Siitä astuu sitte pirttiin, waatteupi sukkelaan, ja heittää äidillensä jäähywäiset, sanoen: »oi emoni kantajani, siunaos minua matkalleni, kosiin on nyt lähteminen!»

Saatuansa emonsa siunaukset, istuu jo seppo Ilmarinen kirjawiin korjiin, rautaisiin rahkeisin, waskisiin waljaisin, teräksisiin ohjaksiin wiljolle, waljolle warsalle kolmikesäiselle, ja saapi sulaa mertä ajaa surahuttamaan: ei kastu kawio, eikä tunnu korjan jälki. Ajaa ajettelee, min aikaa ajaneekin, niin jo tapaa ne kahdet wenojen soutajat, jotka nainen hänelle oli neuwonut, ja rupeaa yhteen matkueehen. — Katsoopa meren takaa Hiihtoin kuninkaan tytär, walkea, waalikko, kaunis Katrina kolmannesta kartanon kerrasta merelle, keksii siellä matkaajat, ja sanoo taatollensa: »oi taattoseni, minuhun kolmet kosio-miehet tulewat, kaksi wenoilla soutaa, kolmas korjalla ajaa». — Eipä

aikaakaan, niin pääsewät jo matkaajat perille, ja tulewat Hiihtoin linnoille, jossa kuningas ottaa heidät jalosti wastaan ja syöttää, juottaa kaikenmoisella hywästi. Syötyänsä, toimittawat miehet asiansa, ja sanowat kumarrellen kuninkaalle: »tulimme, kuninkaisemme, kosijiksi kaunoiseen Katrinaan». — Kuningas siitä määrää heille ansio-töitä, ja kysyy ensiksi: »ku[4]) teistä woinee minulle käärmehisen pellon kyntää kengättömillä jal'oilla, paljahilla sorkilla alastomalla hiwiällä?» — »Ka, minä kynnän peltosi», wastasi seppo Ilmarinen rohkeasti; mutta toiset kaksi eiwät hirwenneet työhön ruweta, waan kumarsiwat kuninkaalle, ja meniwät tiehensä. — Toisten lähdettyä, seppo Ilmarinen kohta waljastaa wiljon, waljon warsansa aatraan, ja saapi käärmehistä peltoa kyntämään. Kahden kyynärän korkeudella madot kuhisiwat pellolla, lentäen alituiseen aatrasta ja seposta päällitse, waan eihän yksikään sentähden koskenut; seppo sai työnsä hywästi tehdyksi, meni rohkeasti kuninkaan eteen, ja sanoi: »nyt on, kuninkaiseni, käärmehinen peltosi kynnetty». — »Hywä!» sanoi kuningas, »waan koska moisen työn toimeen sait, woinethan tanhuelleni lammin laulaa, siihen suuret kalat uimaan, pienet pirskamaan». — »Kyllä mä senkin laadin», wastasi seppo Ilmarinen, ja meni epäelemättä tanhuelle. Siinä kun laulun lauloi waan, niin heti syntyikin lampi tanhuelle, siihen suuria kaloja uimaan, pieniä pirskamaan. Siitä päästyänsä, meni sitte kuninkaan eteen taas, ja sanoi kumarrellen: »nyt on teko tehty, mi[5]) määrättiinkin». — Sanoi tuosta kuningas sepolle: »hy-

wästi olet tähän saati työsi toimittanut: menehän nyt, tuo morsiamellesi, kaunoiselle Katrinalle, meren rannasta kotoinen lipas, joka on aikaa monta siellä peitossa ollut».

Mitäs siihen? — Sepon täytyi lähteä kotoista lipasta etsimään, ja päätyi meren rannalle. Siinä näki kolme nuorta neitoa rannan wietteellä istuwan, rupesi haastattamaan heitä, ja kyseli: »oi neitiseni! kussa on huomenlahja-lipas kaunoisen Katrinan, tiedättekö?» — »Ukko Untamoisen wallassa on ha'ettawasi, sanoiwat neitiset, »taassa pirttinsä näkyy. Käy kysymässä häneltä, rupeaisiko hän antamaan; waan ole kaikin mokomin waroillasi, äiä on sikäli mennyttä, wähä tullutta». — Seppo siitä menikin Untamoisen pirtille, kuten neuwottiin, ja katseli ikkunoista sisälle. — Siellä ukko Untamoinen makaa ympäri pirtin punallukšissa, jal'at ja pää uksessa [6]). Seppo silloin hiipien menee ukselle, ja harpastaa siitä suorastansa keski-pirttiin, sanoen: »annas, ukko Untamoinen, kaunoisen Katrinan huomenlahja-lipas!» — Waektaeli siihen ukko Untamoinen: »woinet kielelläni pysyä, siinä hyppiä, tanssia, äsken [7]) annan huomenlahja-lippaan». — Seppo silloin ei arwellut, waan laskeusi Untamoisen kielelle, ja alkoi siinä hyppiä; mutta ukko Untamoinen samassa awasi leuka-pielensä, että puolen-toista kyynärää oli suu leweyttänsä, hampaat kyynärän pituuttansa, ja seppo Ilmarisen laikasi [8]) purentelematta watsaansa. Tämäpä ei siitä wielä hätäytynyt, waan heitti waatteet päältänsä: paidastansa laati [9]) pajan, kaatioistansa palkeet, wa-

seman polwen pani alaisimeksi, wasemman käden pihdiksi, oikean käden paljaksi, ja rupesi Untamoisen watsassa takoa taputtelemaan. Paidastansa otti waskisen sol'en, ja takoi siitä linnun, jolle laati rautaiset kynnet ja teräksisen nokan. Sen kun sai walmiiksi, laulun lauloi waan, niin hengen pani sydämeen linnulle, ja työnsi sen Untamoisen watsassa lentää repakoimaan. Lintupa kun pääsi siellä lentelemään, rautaisilla kynsillänsä katkoi watsassa suonet kaikki, ja kylkeen teki teräksisellä nokallansa suuren loukon [10]; josta tuli ukko Untamoiselle semmoinen tuska, että hädissänsä huusi sepolle: »lähtenet seppo Ilmarinen, watsaani syömästä, niin saat kaunoisen Katrinan huomenlahja-lippaan. Menehän meren rantaan; kussa nä'et kolme neitoa rannalla istuwan, siinä on lipas hiekkaan peitettynä».

Sen kun kuuli seppo Ilmarinen, pujotteliikse linnun kaiwamasta kolosta Untamoisen watsasta ul'os ja harpasti uksesta pihalle, lähtien heti meren rantaa astumaan. Siellä näki ne kolme neitoa, mitkä jo ennenkin, ja sanoi heille: »oi hywät neitiseni, antakaa kaunoisen Katrinan huomenlahja-lipas, ukko Untamoinen sen jo minulle lupasi!» — »Ota, taassa on hiekassa lipas! — nosta, kanna!» wirkkoiwat neitiset, ja neuwoiwat sepolle, kuhun oli lipas peitettynä. Hän silloin lippaan kaiwoi hiekasta, kantoi sen kuninkaalle, ja sanoi: »tässä on nyt kaunoiselle Katrinalle huomenlahja-lipas, jota panit etsimään!» Tyytyi jo kuningas sepon tekoihin, kun kotoisen lippaan sai Untamoiselta lunastetuksi; tyttärensä, walkean, waa-

likon, kaunoisen Katrinan antoi hänelle naiseksi, ja siunasi heitä matkalle.

Tuosta istui jo seppo Ilmarinen naisensa kera kirjawiin korjiin, wiljolle, waljolle warsalle kolmikesäiselle, rautaisiin rahkeisiin, waskisiin waljaisin, teräksisiin ohjaksiin, tinaisiin rinnuksiin, ja läksi sulaa mertä ajaa surahuttamaan: ei kastu kawio eikä tunnu korjan jälki. — Ajoi, ajoi, niin jo yö saawutti merellä. Seppo siitä lauloi laulun, niin samassa syntyi saari keski-merelle, kuhun laskiikse naisensa kera makaamaan. Lewättiin siinä sen yötä aamuun saati, niin seppo Ilmarinen jo heräsi unestansa, ja katsahti kupeellensa; waan eipä naista enää nähnytkään. Nousi silloin wuoteeltansa, läksi saaren rantaa astumaan, ja luki sotkat kaikki saaren ympärillä. Tulipa yksi sotka liikaa heti. Sen kun näki, lauloi seppo laulun kohta, ja sanoi: »eläs peittäydy, Katrina, tässä olet!» ja samassa syntyi sotkasta nainen jär'illensä. Lähdettiin siitä taas sulaa mertä ajaa surahuttamaan, ja kul'ettiin min aikaa lienee kul'ettukin, niin jo taas yö saawutti matkalla. Lauloi silloin seppo Ilmarinen laulun, niin saari syntyi merelle, ja laskeusiwat siihen lepäämään. Kului se yö sitte, ja aamu tuli, niin heräsi seppo makaamasta, ja katsahti wiereensä, waan ei naista enää ollutkaan. Nousi tuosta kiiruusti wuoteeltansa, ja kaikki puut saaressa luki, niin yksi puu liikaa tuli. Sille lauloi hän laulun, ja sanoi: »eläs peittäydy, kaunis Katrina, tässä olet!» ja tuossa paikassa syntyi nainen jär'illensä. — Istui seppo Ilmarinen siitä taas naisensa kera kirjawiin korjiin, wil-

jolle, waljolle warsalle kolmikesäiselle, ja saatiin sulaa mertä ajaa surahuttelemaan. Kul'ettiinhan sen päiwää, kunne yö saawutti, niin lauloi seppo Ilmarinen laulun, kuten ennenkin, ja merelle laatiutui [11]) saarimoinen, johon laskiikse naisensa wiereen makaamaan. — Kuluipa yö, ja päiwä rupesi walkeamaan, niin hawaitsi seppokin unestansa ja katsahti kainaloonsa, waan eipä naista siinä ollutkaan. — Tuosta suuttui jo seppo Ilmarinen naiseensa, kawahti wuoteelta, ja sai saaren rantaa kiertämään. Siinä käwellessänsä kun kiwet luki saaren ympärillä, niin yksi kiwi taas liikaa oli. — »Elä peittäydy, Katrina, tässä olet!» sanoi hän heti, ja kun laulun lauloi waan, syntyi nainenkin ennollensa. Siitä puhui seppo wihoissansa: »minä sinun ta'uttasi, kaunis Katrina, äiän työtä te'in, äiän huolta nä'in, ja sinä yhä minua pettelet; niinpä menekin i'äksi päiwäksi merelle asumaan!» Sen kun sai seppo sanoneeksi, laulun lauloi heti, ja naisensa, walkean, waalikon, kaunoisen Katrinan kirosi kajawaksi [12]) merellä wasta-tuuleen i'ätse lentelemään.

Mutta käwipä ikäwäksi naisettakin eläminen, ja seppo waskesta rupeaa itsellensä naista laatimaan. Laulun lauloi ensimäisen, niin jo syntyi inehminen; siitä lauloi jo toisen, niin henki tuli sydämeen naiselle. — Sen oma-tekemän naisensa wiereen rupeaa sitte makaamaan; toisen kätensä panee naiselle poween, toisen pistää omaan poweensa. Siitä kun herää aamuisella ja koettelee käsiänsä, niin ku itsellänsä powessa, se lämmyt, waan ku naisen powessa se wiluinen. Pakisi tuosta seppo Ilmarinen, takoja ikui-

nen, noin ikään: »kenkään elä laatimaan ruppra naista, ota walmis laadittu!» — Kaüloi sitte laulun toisen, niin muuttui kajawa naiseksi jällensä, walkeaksi, waalikokksi, kaunoiseksi Katrinaksi, kuten luonnostansa olikin. Sen kera istui sitte wiljolle, waljolle warsalle rekeen, ja ajaa kawahutti kotiinsa, jossa äiti hywästi wastasi [13]) miniänsä.

Selityksiä: 1, Hiihtoin = Hittoin, Hiiden? 2, kyky = sauna. 3, kaatiot = housut. 4, ku = kuka. 5, mi = mikä. 6, uksessa = owessa. 7, äsken = sitte wasta. 8, lainasi = nielasi. 9, laati = laittoi, teki. 10, loukon = kolon, rei'än. 11, laatiutui = syntyi, ilmestyi, tuli. 12, kajawaksi = kiekiksi, kalalokiksi, tiiraksi. 13, wastasi = otti wastaan.

2.

Lippo ja Tapio.

Ilomantsista.

Lippo liukas mies, metsän-käwijä, kahden towerinsa keralla ennen muinoin läksi petran ajantaan. Päiwän käwiwät metsää, niin tuli heille yö siellä, ja meniwät metsä-mökkiin pimeätä pakoon. Sen yön makasiwat siinä mökissä, ja kun tuli toinen päiwä, läksiwät hiihtämään taas, ja mökiltä lähtiessänsä kolisti Lippo suksiansa, ja sanoi: »pitää tänä päiwänä saada riista sukselle, toinen toiselle, kolmas sauwalle». Tuskin pääsiwätkään liikkeelle, niin tuli heille kolmet petran jäl'et, ja niitä jälkiä myöten kun hiihtiwät, löysiwät kolme petraa, kaksi sarwikkain, kolmas loitompana irrallansa. Sanoi Lippo toisille: »pyytäkää miehet

nuo kaksi, ne owat teidän waroille tähän pannut; minä lähden tuolle yhdelle jäl'estä». — Menikin, ajoi, hiihti sen päiwän iltaan asti, ja kuitenkaan ei tawoittanut petraa kiinni, waikka kyllä oli liukas hiihtäjä. Tuli wiimein talo eteen metsässä. Petra juoksi aituuksehen pihalle, ja Lippo meni perästä. Isäntä seisoo pihalla, wanha ukko, parta, hiukset kaikki kuusen naawasta. »Ohoh!» sanoo, »ken lie konnan poika orihini tänä päiwänä hikeen ajanut?» — Lippo tuli siihen, terwehti ukkoa, ja todisti: »minähän sen ajoin enkä tawoittanut kuitenkaan, tänne pääsi pihaan». — Ukko, joka olikin Tapio, sanoi siihen: »no, kun olet iltaan pimeään orittani ajanut, niin käy tupaani yöksi. Lippo menee nyt Tapiolan pirttiin, ja katsoo; täällä on petraa, hirweä, täällä karhua, repoa, sutta ja kaikkea metsän riistaa, mitä waan olla saattaa. Tapio syötti iltaisen hänellä ja hywänä piti. — Aamulla sitte aikoi Lippo ruweta pois menemään, waan eipä löytänytkään suksiansa. Kysyy Tapiolta suksia, waan Tapio sanoo: »etkö tahtoisi jäädä wäwyksi minulle, minulla yksi tytär waan on?» Lippo wastasi: »jäisin kyllä, mutta köyhä mies olen». — »Hoo! elä siitä huoli», sanoi Tapio, »ei ole köyhyys mikään wika, meiltä saat, mitä mielesi tekee». Naittoi tyttärensä hänelle, ja Lippo liukas mies, metsänkäwijä, jäikin wäwyksi Tapiolle.

Kolme wuotta kun oli Tapion wäwynä, jo poi'an sai Tapion tytär. Lippo sitte tahtoi mennä kotihinsa käymään, ja pyysi Tapiota wiemään itseänsä sinne. Tapio sanoi: »kun te'et sukset minulle mieltäni myö-

ten, niin kyllä pääset». Lippo heti meni metsään, ja rupesi suksia tekemään. Sielläpä tiainen puun oksalla istuu ja laulaa:

»Tii tii tiainen,
Wati kuti warpuinen:
Pane oksa olkahasen, [1])
Pää aseta pälkähäsen! [2])»

Lippo wiskasi paalikalla tiaista, ja sanoi: »mitä, herjä, siinä wielä winguttelet?» Teki sukset kaikilla keinoin koristetut ja miten waan parhain sai, ja wei Tapiolle. Tapio koetteli suksia, waan sanoi kohta: »eiwät ole sukset pätewät minulle». Lippopa toisena päiwänä niin ikään meni suksien te'entään. Taas tiainen siellä istuu, puun oksalta laulaa:

»Tii tii tiainen,
Wati kuti warpuinen:
Pane oksa olkahasen,
Pää aseta pälkähäsen!»

»Jokos sinäkin olet tässä taas pakisemassa!» sanoi Lippo wihoissansa, ja heitti tiaista lastulla. Ei ymmärtänyt sen tiaisen sanan jälkeen laatia, waan teki kuten meidänkin sukset, ja toi ne Tapiolle. — »Eiwät nämä ole minun sukseni», sanoi taas Tapio. No, siitä kun kolmantena päiwänä wielä metsään meni, ja tiainen taas tuli laulamaan:

»Tii tii tiainen,
Wati kuti warpuinen:
Pane oksa olkahasen,
Pää aseta pälkähäsen!»

ajatteli Lippo: »jahka te'en, kuten käskee, eihän tuo turhaan käyne laulamassa!» Jättikin hywän wekaran[3]) suksen alle olkaasen, sen päähän satutti[4]) pälkään, ja wei sukset Tapiolle. »Ka, nämähän owat minun sukseni!» sanoi Tapio, kun koetteli. Nyt pääset pois kotiisi». Läksi saattamaan Lippoa, ja sanoi: »kun nyt edellä hiihdän, seuraa sinä minun jälkiäni ja jää siihen yöksi, jossa aina somman sian nä'et; mutta te'e maja tarkka, jott'eiwät taiwaan tähdet läwitse paista». Siitä kun läksi Tapio edellä hiihtämään, oksat hänen suksissansa pistiwät jäl'en, ja niitä jälkiä myöten hiihti Lippo naisensa ja lapsensa keralla perästä. Wasta iltaisella näkyi ensimäinen somman sia, ja siinä oli hirwi paistettuna iltaiseksi. Tekiwät majan siihen hawuista hywän, katon ylen tarkan laatiwat päälle, ja wetiwät ahkion, jossa lapsi oli, sisään. Siinä lepäsiwät yön, niin läksiwät aamulla taaskin hiihtämään, ja hirwen lihaa ottiwat ewääksi kerallensa. Wasta iltaisella taas somman sian toisen löysiwät, jossa oli petra tapettu ja paistettu. Taas hawu-majan laatiwat ylen tarkan, ja ahkion lapsen keralla sisään wetiwät. Yötä siinä lewättyänsä, läksiwät aamulla taas edellensä, ja iltaisella wasta kolmannen somman sian löysiwät, niin siinä metso oli iltaruo'aksi paistettu hywin. — »Nyt, katso, koti loittona ei ole, kun metso waan on paistettu», sanoi Lippo. Majan waan harwan laatiwat, ja ahkion lapsen keralla sisään paniwat. Ruwettiin makaamaan sitte, niin taiwas kajostui[5]) yöllä, ja tähdet taiwaalta rupesiwat hawujen läwitse paistamaan heidän päällensä, kun se maja

niin harwa oli. Nousi aamulla Lippo makaamasta, niin naista ei niin kussa ole; meni ul'os katsomaan, waan suksen jälkiä ei niin kunne ollut. Ei tiedä nyt Lippo, kunne mennä, kun suksen latua ei nä'y; istuu siinä lapsensa keralla majan edessä, katselee, niin hirwi juoksee siwuitse myhöttelee. — Muuta ei näkynyt, ilta jo tuli, ja Lipon täytyi siihen yöksi jäämän. Aamulla taas metso paistettu oli, ja hirwi taas juoksee myhöttelee siwuitse. Siinä Lippo monta wuotta lapsensa keralla eleli hawu-majassansa; metso joka aamuna aina oli heille paistettuna, ja hirwi joka päiwänä siwuitse siitä juoksenteli. Kaswoipa lapsikin suuremmaksi, siitä tuli poika ylen tolkukas, niin käski isänsä pillin semmoisen laatia, niin he pillistä siitä katsoisiwat, onko koti loittona. Lippo joutessansa tekikin pillin moisen poi'allensa, ja se kun katsoi pillistä waan, sanoi heti: »emme olekaan kodista loittona, aiwan olemme pellon aita-wieressä». Ja he siitä kun läksiwät waan, niin pääsiwät samassa kotiinsa. Siitä se on Lapin alku lähtenyt siitä poi'asta. — Sen pituinen se tarina.

Selityksiä: 1. olkahasen = suksen pohjassa olewaan juowaan. 2, pälkähäsen = jal'an siaan. 3, wekaran = oksan haarukan. 4, satutti = asetti. 5, kajostui = kirkastui, selwesi.

3.

Metsän Poika.

Yhdenlaatuisia wieraskansasia tarinoita on tietääksemme:

Saksalaisilla: 1, Katso: Deutsche Märchen und Sagen. Gesammelt und mit Anmerkungen herausgegeben von Johann Wilhelm Wolff.

Leipzig 1845 N:o 11, siwut 93—105, „Der kühne Sergeant„. — 2, Katso: Kinder- und Hausmärchen. Gesammelt durch die Brüder Grimm. Göttingen 1850. 2 Band. siwut 33—38. N:o 91: „Dat Erdmännekén". — Puolalaisilla: Katso: Polnische Volkssagen und Märchen. Aus dem Polnischen des K. W. Woycicki von Friedrich. H. Levestam. Berlin 1839, Dritter Buch, N:o 6, siwut 119—123, „Die drei Brüder".

I. Mikko Metsolainen.

Ilomantsista.

Oli ennen muinoin mies. Se tuli rikoksen alaiseksi, ja pakeni metsään rikostansa piiloon. Siellä olisi miehelle ehkä tuho tullut, kun oli paras sydäntalwen aika; waan metsän impi keksi hänet siellä piilemässä, ja wei omaan kotiinsa, mi oli hänellä kaukana metsässä. Miehen siellä oli hywä olla; he asuiwat sowinnossa keskenänsä, ja rupesiwat yhtenä elämään, kuten mies ja nainen ainakin. Siitä käwi metsän impi kohtuiseksi, ja kesän tultua syntyi heille poika, jolle Mikko Metsolainen pantiin nimeksi. Mies silloin palasi metsästä kotiinsa, ja wei poi'an kerallansa; eihän muuta — rupesi lastansa syöttämään, sitä mieheksi kaswattamaan. — Se kun pääsikin täysiikäiseksi, siitä tuli mies uljas ja oiwallinen, ett'ei paremmasta apua. Alkoi silloin isä työtä tuumata poi'allensa, ja pani hänet huuhdan aidan panoon. Tämä kun työllensä meni, se nyhti suuret petäjät juurinensa, ja teki niistä aidan moisen, että isä huuhdalle tullessansa säikähti poikansa woimaa, ja hänellä siinä kuudeksi wiikoksi työtä oli weräjätä huuhtaan saadessa. Mietti tuosta isä mielessänsä: «surmattawahan

tämä tämmöinen sikiö on». Päätti lähettää hänet pois kotoansa, ett'ei hänestä sen kowemmin wastusta olisi, ja sanoi: »menepä, poikani, käy kuninkaalta welkani, seula kultaa, seula hopeata!» Poika totteli isänsä sanaa, sai heti matkaamaan, tuli kuninkaasen, ja sanoi: »maksapa taattoni welka!» — »Eihän minulla ole mitä welkaa», sanoi kuningas wihaisesti, »mikä sinä olet welkoja?» Mutta Mikko kiisti yhä, ja sanoi: »maksa pois, mikä maksettawa on!» Siitä kuningas suuttui silmittömäksi moiseen tyhjän welkojaan, ja pani kolme sataa sota-wäkeä [1]) häntä tappamaan. Ne kun pääsiwät toratantereelle, Mikko Metsolainen rauta-sauwallansa kerran siwallutti waan, niin kaikki oliwat maassa. Siitä kysyi taas kuninkaalta: »etkös maksa taattoni welkaa?» Kuningas suuttui Mikon puheesta jär'in pahemmaksi, ja työnsi kuusi sataa sota-wäkeä toratantereelle; waan eihän niistäkään lisää lähtenyt. Wiimein työnsi jo yhdeksän sataa sota-wäkeä Mikkoa tylyydestänsä kurittamaan, waan hän nekin kohta löi. No, sitte täytyi jo kuninkaan antaa rahaa, seula kultaa, toinen hopeata; ja Mikko Metsolainen rahat toi taatollensa. Siitäpäs isälle taas huolta tuli, kun poika kotiin palasi; ja käkesi taas työhön laittamaan. Hänellä oli kaurahuuhta, jota waaka-lintu käwi syömässä, niin sitä lintua käski poikansa ampumaan. — Mikko silloin sieppasi rauta-jousensa, jolla läksi ampumaan. Kun menee sinne, yhtyypä lammin rannalla toinenkin wäkewä, jolla maho lehmä on sättänä [2]) ja kokko-honka wapana onkiessa. — »Oletpa sinä wäkewä mies»,

sanoi Mikko. — »En minä wäkewä ole, Mikko Metsolainen wäkewä on», wastasi ongittaja. — »Tässäpä se onkin!» wirkkoi siihen Mikko. — »No, kun olet tässä», sanoi toinen ja herkesi onkimasta, »niin emmekö lähde yhteen seuraan?» »Ka, lähkäämme waan!» sanoi Mikkokin, ja saatiin yhtenä matkaamaan. Kulkiwathan wähän matkaa edelle, niin yhtyi heihin kolmas mies, joka kahta wuorta yhteen loukutti. — »Oletpa sinä wäkewä», sanoi Mikko, »kun kahta kalliota yhteen loukutat». — »En minä wäkewä ole» sanoi wuoren-loukuttaja, »Mikko Metsolainen wäkewä on». — Mikko silloin ilmaisihe hänelle, ja wuoren loukuttaja läksi keralla. Kolmen kesken kul'ettiin siitä nyt kaura-huuhdalle, ja ammuttiin siellä waaka-lintua, kukin aina wuorostansa; waan ei osattu. Ruwettiin siihen sitte wartioimaan, kunne näkyisi waaka-lintua takasi tulewaksi; waan tulipa nälkä odottaessa. Oli lehmi-karja siinä huuhtaa likellä, niin tapettiin sieltä maho lehmä joukosta, että ruo'alle päästäisiin. Se ongittaja rupesi sitä keittämään, ja toiset sillä aikaa wartioiwat huuhtaa. Keittää siinä se mies kalliolla rokkaa; waan kun sai rokka walmiiksi, nousi sieltä kalliosta wanha akka, rauta-hammas, käwi keittäjän luokse, ja sanoi: »anna, poika-rukka, tämä rokka minulle ryypätäkseni, nälkä on!» — »On tälle parempiakin syöjiä» sanoi toinen, käskien akkaa poikkeen; waan tämä rupesi wäkisellä häneltä rokkaa syömään, ja siinä nousi heidän wälillänsä tora. Wiimein pääsi jo akka woitolle, ja särpi rokan watsaansa. Miehelle hätä käteen, al'a wettä käydä ja luista rokkaa keittää.

Tuliwatpa toiset towerit syömään, niin kummeksiwat ruokaa, sanoen: »makea ennen tuli mahosta lehmästä rokka, ei näin kolakka». — Mitäs siihen; kyllähän se keittäjä wi'an tiesi, waan ei tohtinut wirkkaa mitään.

Tapettiinpa toiseksi päiwäksi toinen lehmä, ja pantiin toinen mies, wuoren-loukuttaja, keittämään. Sille käwi samoin ikään, kun ongittajallekin, ja lopuskoista luista al'a rokkaa uudellensa keittämään. Tullaan taas syömään, niin maistellaan keittoa ja kummeksitaan: »rokka rojakka, tulihan ennen mahosta lehmästä makeampi rokka». — Wuoren-loukuttaja silloin selwitti asian, ja tunnusti akan syöneen. No, tapetaanpa taaskin maho lehmä, ja Mikko Metsolainen itse jääpi kolmanneksi päiwäksi keittämään. — Keitti siinä, keitti, kunne sai jo rokka kypsymäisillensä, niin nousi taaskin se samainen akka wuoren loukosta, lähestyi häntä, ja sanoi: »annapa, poika-rukka, tämä rokka minun ryypätäkseni!» — Mikko Metsolainen ei ruwennut sitä akalle antamaan, waan sanoi karsaasti: »on tälle parempiakin syöjiä». Siitä suuttui jo akka, ja rupesi toraamaan; waan eipä pitänytkään Mikolle, se paiskasi sen tuh'aksi kallioon, ja työnsi luut wuoren loukkoon. Tuliwat sitte toisetkin syömään, niin rokka raswanen oli ja hywä, niinkun mahosta lehmästä ainakin. Syömästä päästyä mennään sitä akan raatoa katsomaan, waan se on jo kadonnut. — »Elä huoli, se wirkosi wielä, ja meni kallion koloon», sanoi Mikko; »waan et sä wielä sinnekään säily, wielä mä sinut sieltäkin saawutan!» — Lehmän nah'at, ne kolme ma-

hyn nahkaa, wiillettiin heti remeliksi [3]), Mikko paneutui pokjukkaan, ja towerit saiwat laskemaan. »Laskekaa waan», sanoi Mikko toisille; »konsa minä nykinen, silloin nostakaa ylös!» — No, lasketaan, lasketaan alemmaksi yhä, niin kohtaa siellä toinen maailma, kaunis ja ihana kuten ylhäälläkin. Saapi Mikko Metsolainen outoja seutuja siellä katsastamaan, niin täällä talo on, ja siihen kun menee, siellä kaunis tyttö kangasta kutoopi; muuta ei nä'y perhettä mitään. — Sille laatii Mikko Metsolainen terweiset, ja rupeaa nöyrästi puhuttelemaan; waan tyttö säikähti häntä, ja sanoi: »oi wierahan maan mies, kun sa tänne tulit, — annahan maammoni tulee, se tappaa sinut». — »Ei hän jaksa tappaa», sanoi Mikko Metsolainen wakaisesti. Waan tyttö, joka oli ihmisen sukua, ylä-maailmasta ennen warastettu, neuwoi häntä, ja sanoi: »et sinä, poikaseni, maammolleni torassa pidä, se on wäkewä; waan kun alkanee sinua woittaa, niin tuossa on hänellä altaassa wäkiwettä, walau sinä sillä, ja kaada muuta wettä siaan, äsken sinä hänet woitat». Eipä aikaakaan, niin tuli akka kotiin, se oli se samainen, joka kalliolla rokan oli särpänyt, ja kun näki Mikon, käwi heti häneen käsin, sa sanoi: »joko tänne tulit, heittio, waan katsohan, kyllä täältä lähdet!» — Mikko Metsolainen lusahteli jo polwillensa, niin pyrki kuulta päiwältä wiimeisen kerran hywästiä ottamaan, meni altaan luokse ja walautui siinä, kaasi muuta wettä siaan, ja tuli taas koettelemaan. Ruwetaan uudestansa toraamaan, niin jopa Ropa lusahteli polwillensa. Pyrki

hänkin wuorostansa kuulta, päiwältä hywästiä ottamaan, ja walautui altaassa, waan siinä wielä enemmin huononi. Siitä kun tuli toraan taas, eipä pidä enää yhtään; Mikko Metsolainen Rowan ruhtoo siihen paikkaan, sanoen: »Ethän nyt enää wir'onne!»

Siitä he tytön keralla yhteen tuumaan. Pantiin hywyys kaikki remelin pohjaan. Itse rupesi Mikko Metsolainen alimaiseen pohjukkaan, pani sen tytön wähän ylemmäksi, ja nyhtäisi remeliä. Toiset silloin heitä wetämään, nostiwat, nostiwat ylemmäksi yhä; waan kun nähtiin se tyttö ja hywyys, leikattiin remeli poikki, ja nostettiin tyttö maalle. Se Mikko Metsolainen meni sinne, hurahti läpi maan piirin toiseen maailmaan. Siellä kun käweli, yhtyi leski-akkaan, jolla ei ollut lapsia, ja rupesi sille ottopoi'aksi. Siinä waltakunnassa annettiin joka talosta aina lapsi ja lammas lohi-käärmeelle. Tulipa jo kuninkaan tyttären wuoro. Mikko Metsolainen sattui ulkona käwelemään, tuli kotiinsa, ja kysyi: »mikä se on, maammoni, kun puoli waltakuntaa nauraa, toinen puoli itkee?» »Kuninkaan tytär on lohi-käärmeelle annettawa», sanoi leski-akka, »sitä puoli waltakuntaa itkee, toinen nauraa». — Läksi Mikko silloin miekkoinensa sinne, kusta itkun kuuli, tytärtä lohi-käärmeestä pelastamaan. Tyttö täällä istuu, lammas sylissä, ja itkee, ottajatansa wuottelee. Siitä menee Mikko tytön luokse, rupeaa puhuttelemaan ja sanoo: »kaiweles, tyttö, päätäni, jos nukkunen syliisi, sano mulle, konsa nousee käärme merestä ottamaan!» Tyttö

ottikin poi'an pään syliinsä, ja rupesi sitä kaiwelemaan, waan kun näki weden meressä lensuawan, herätti jo syliinsä nukkunutta, ja huusi: »jo tulee kolmipäinen käärme ottamaan, kolmella sylellä myrkky suusta suihkuaa!» — Mikko Metsolainen silloin nousi tyttären polwilta, käwi käärmeelle wastaan, ja sanoi: »katsos käärme-rukka, kun kotisi palaa!» — Käärme kohta kääntyi sitä katsomaan, ja hän miekalla siwalsi siltä kaikki päät poikki. — Tyttö sillä tawoin pääsi käärmeestä, kiitti pelastajatansa, ja läksi linnoille takasi, jossa nousiwat ilot suuret, kun nyt ainoa tytär eläwänä kotiin saatiin; waan Mikko Metsolainen palasi maammonsa luokse kotiinsa. — Tulipa toinen päiwä. Mikko Metsolainen taas meni pihalle, ja kuuli itkun sieltä, kuten eileinkin. Otti miekkansa wyölle, läksi ääntä kohti kulkemaan, ja tuli meren rantaan. Siellä tyttö istuu, lammas sylissä, ja itkee taas. — »Kaiweles, tyttö, päätäni», sanoi Mikko ja lähestyi rannalla istujata, »konsa nousee käärme ottamaan, sano minulle!» — Tytölle hywä mieli: »tämähän tämä on eileinen mies!» istui häneltä päätä kaiwelemaan, ja Mikko uinahti tytön polwille. Kohta näki tyttö kuitenkin weden lensahtelewan, ja huusi äkkiä: »jo tulee!» Mikko Metsolainen kawahti siitä seisallensa, käwi käärmeelle wastaan, ja sanoi: »katsopa, kun pääsi aurinkona merellä wieree!» Käärme, jolla oli kuusi eri päätä yksillä hartioilla, kääntyi merelle katsomaan, ja Mikko siitä silpoi häneltä kaikki kuusi päätä poikki. Siitä pääsi tyttö taas wanhempiensa luokse linnoille, jossa tuli heille

hywä mieleen; waan Mikko Metsolainen kiirehti kotiinsa.

Tuli kolmas päiwä. Mikko Metsolainen meni pihalle silmiänsä pesemään, niin kuuli taaskin oudot äänet ulkona, ja käwi maammollensa sanomaan: »mikä se on, kun puoli waltakuntaa itkee, toinen nauraa?» — »Se tulee wielä isompi, yhdeksipäinen lohi-käärme kuninkaan tytärtä ottamaan», sanoi maammo, »kähdesti on jo tyttö-raukkaa meren rannalle kuletettu, waan minkä lienee woiman kautta säilynyt; nyt taitaa tuho tulla wiimeinkin». — Tuskin kuulikaan Mikko Metsolainen maammonsa sanat, niin meni taas miekkoinensa tytön luokse rannalle, ja pyysi häntä päätänsä kaiwelemaan. Tytölle taas hywä mieleen, kun tunsi entisen pelastajansa, suostui heti poi'an pyyntöön, ja rupesi häneltä päätä etsimään. Mikko Metsolainen nukkui taasen siihen tyttären syliin, waan ei kaukaakaan, kun näkyi jo käärme tulewaksi, niin nostatti tyttö poikaa, ja huusi: »jo tulee!» Tämä sillwin kawahti unestansa, käwi käärmeelle eteen, ja kiljasi: »katso, jär'in suurempi peto jäl'estäsi tulee, syöpi sinut!» No, käärme kun kääntyi jäl'ellensä katsomaan, Mikko Metsolainen samassa karsi häneltä kaikki yhdeksän päätä maahan, ja tappoi siihen paikkaan. Tästäkös nyt kuninkaan tytär ihastui taas, hywillänsä painoi sormuksella merkin poi'alle otsaan, jotta tuntisi, ja kiirehti linnoille; waan Mikko Metsolainen meni maammonsa luo takasi. — Kuningas sitä miestä tiedustelemaan, ku käärmeet tappoi, jotta hän puolen waltakuntaa ja tyttärensä sille antaisi,

joka sen pelasti. Teki linnoillansa pidot, joihin tulee hywää, huonoa; waan ei tunne tyttö. Antoi wiimein sitte kuningas kuuluutoksen, että kaiken rahwaan piti kulkea yhden portin läpi hänen nähdäksensä. Tulee rahwasta taas ko'olle, kukin portista kulkee wuoronsa, waan ei al'a miestä näkyä. Kuningas siitä jo suuttui tyttöönsä, kun ei enää ollut muuta kun ripeitä jäl'ellä, että: mittyinen[4]) se onkaan sinun pelastajasi! Mikko Metsolainen nä'et heittiin wihowiimeiseksi. Tulihan wiimein sitte hänkin portille, niin kuninkaan tyttö kiepsahti hänelle kaulaan, suuta, nenää antoi, ja sanoi: »tässäpä tämä onkin mun pelastajani!» — »No, sinulle en saata muuta palkintoa antaa, kun tämän tyttäreni», sanoi kuningas iloissansa, ja terwehti Mikko Metsolaista. Hän kuitenkaan ei huolinut, sanoi sillä maalla ei toimeen tulewansa, waan pyysi kotiinsa laittamaan. »No, sinua ei sinne saada muuten», sanoi kuningas, »kun ei pantane waaka-linnun selkään». Mikko Metsolainen, jonka teki mieli kotiinsa, suostui heti tuumaan, ja kuningas käski waaka-linnun saattamaan häntä kotimaillensa. Se oli sama waaka-lintu, joka söi sen isän kaura-huuhtaa, ja jota Mikko oli lähtenyt ampumaan. Sille kun nousi Mikko Metsolainen selkään, se läksi lentoon heti, ja nousi, nousi taiwaalle yhä, jossa kysyi häneltä: »joko meri suurelta näyttää silmästäsi?» — »Ei näytä enää, kun jauhin-kiwen kokoiselta», sanoi Mikko. Heittipä waaka-lintu silloin hänet kirpoamaan mereen, laski aina meren pintaan, waan siitä tempasi takakasi, ja kysyi: »säikähditkö?» —

»Kyllä säikähdin», wastasi Mikko, »jos olisi poikki leikattu, ei olisi wertä saatu». — »Säikähdinpä minäkin ennen, kun ammuit kaura-huuhdassa, ja wasama meni tuosta kupeitseni», wirkkoi waaka-lintu, otti selkäänsä, nosti toisen kerran jär'in ylemmäksi, ja kysyi: »joko nyt isolta meri näyttää silmästäsi?» — »Ei näytä enää, kun kiwen silmän kokoiselta», sanoi Mikko. Laski sieltä waaka-lintu hänet sel'ästänsä lähelle weden pintaa mereen putoamaan, että ennätti wähän jo kastua; tempasi siitä takasi pankkansa alle, ja sanoi: »säikähditkös nyt hywin?» — »Säikähdin?» sanoi Mikko; »jos olisi kahdesta kohdin poikki lyöty, ei sittekään olisi wertä saatu». — »Säikähdinpä minäkin, kun minua toisen kerran ammuttiin», sanoi waaka-lintu, nosti Mikon selkäänsä ja kohosi kolmannen kerran taiwaalle, kysyen: »näyttääkös nyt isolta meri?» — »Ei näytä, kun wärttinän keträn kokoiselta waan» sanoi Mikko Metsolainen, ja wapisi. Lintu silloin laski hänet sieltä putoamaan, jotta puoli kylkeä jo weteen tuli; waan pisti siitä siipi-pankkansa alle taas, nosti ylös, ja wei meren rannalle, kussa oli kaikkea ruokaa hywästi, sanoen: »syö, lepää, ole; waan elä juo, jos sinua kuin juottuoon!» — Hän kun oli nälkäinen ja näki edessänsä herkkuja kaikenlaisia, käwi kohta ruokaan käsin, ja alkoi syödä. Söi, söi, niin rupeaapa tämä juottamaan. Siinä oli lähde tuo semmoinen kaunis, ihana häntä likellä, niin ei muistanutkaan waaka-linnun waroitusta, waan laskeusi wiimein lähteen reunalta juomaan. Siitäpä rautakissa tarttui hänelle partaan, ja repi, repi siitä, kunne

repi koko parran pois. Mikko Metsolainen silloin pääsi pakoon; waan rauta-kissa tuli perästä. Ajoi, ajoi jäl'estä yhä, niin Mikko Metsolainen pääsi sepän pajaan piiloon, ja seppä löi owen lukkoon. Rauta-kissa wuottaa owen takana. — Seppä kohta työntää rauta-harkkoja tuleen, saa ne waristetuksi, ja sanoo ulkona olijalle: »pane suusi auki, silmäsi kiinni, niin mä paiskaan miehen kulkkuusi!» — Tämä kun aukaisi suunsa, toinen heti työnsikin tulisen rauta-harkon hänelle kulkkuun, niin ei wuotellut enää, loppui siihen. Sillä tawalla pääsi wiimeinkin Mikko Metsolainen hädästänsä, ja meni siitä kotiinsa. — No, ne toiset miehet, se wuoren-loukuttaja ja ongittaja, eläwät siellä pohattoina; waan tyttö ei ruwennut heille, ennenkun wetiwät sen jousen, joka Mikko Metsolaiselta jäi sinne tawaroiden sekaan. Mikko Metsolainen kun tuli siihen, toiset pohatat eiwät tunteneet häntä, waan tyttö tunsi, ja ojensi hänelle jousen wedettäwäksi. Tämä wetikin heti jousen wireesen, ampui, ja sanoi sille ongittajalle: »mene, käy se wasama!» — Weti siitä toisen kerran, ampui taas, ja sanoi sille wuoren loukuttajalle: »mene, käy se wasama!» He meniwät, ja siellä owat tänäkin päiwänä, Waan Mikko Metsolainen sai siitä tytön, ja päästiin yhtenä elämään. — Sen pituinen se.

Selityksiä: 1, sota-wäkeä = sota miestä. 2, sättänä = täkynä, syöttinä. 3, remeliksi = hihnoiksi, nauhoiksi. 4, mittyinen = millinen, minkäläinen.

II. Mikko Mieheläinen.

Aunukselta.

Mies päiwän oli metsää käynyt, ja läksi synkkiä saloja kotiinsa kulkemaan. Siellä tuli Tapiotar äkkiä häntä wastaan, ja sanoi: »lähtenet minun kerallani, en tapa sinua, waan et hywällä lähtene, tapan paikalla». Säikähtäen Tapiottaren puhetta, kun niin kowan ehdon pani eteen, ei tohtinut mies wastustella, waan täytyi lähteä Tapiottaren keralla kulkemaan. Käytiin sitte hywän aikaa synkkää metsää yhtenä, kunne päästiin jo Tapiolaan, niin wei Tapiotar miehen kotiinsa, ja sanoi: »tässä saat nyt isännöidä, kuten ikään mielesi laatinee, kun waan minulle uskollinen olet; waan jos petolliseksi ruwennet, että koetat luotani pa'eta, niin paikalla sinut hengeltä panen».

Mies kun ei nähnyt muustakaan apua olewan, suostui Tapiottaren tuumaan, ja otti hänet naiseksensa. Eliwät sitte aikansa yhdessä, niin jo kohtuutui Tapiotar ja teki poi'an, jolle pantiin Mikko Mieheläinen nimeksi. Se kun kaswaa suuremmaksi, tulee hänestä mies wahwa ja wäkewä, ett'ei woi wirren weteä, saarnan sanoa. Owatpa leiwät heillä sitte lopella kerran, niin menee Tapiotar syömistä saamaan, ja sanoo lähtiessänsä: »liikkua ei pidä poikessa ollessani pirtistä kunnekaan, muistakaa se!» Toiset lupasiwatkin kotona pysyäksensä; waan tuskin ennättikään

Tapiotar talon tienoolta, niin tuli jo Mikko isänsä puheelle, ja sanoi: »himoittaa, taattoseni, omaa maata nähdä, lähkäämme tästä sun kotimaitasi katselemaan!» — »Oi poikaseni!» sanoi isä, »himoittaa minuakin entistä kotiani nähdä; waan muista äitisi, mitä sanoi, kun kielsi meitä pirtistä minnekään menemästä». Mikko ei huolinut siitä, waan houkutteli yhä isäänsä, kunne mieltyi hänkin wiimein poikansa tuumaan, ja läksiwät yhtenä pakenemaan. Waan eipä kaukaa, kun palasi jo Tapiotar syömisen hau'sta kotiinsa, ja kun ei pirtissä keksinyt ketään, niin arwasi heti asian, ja läksi pakenijoita tawoittamaan. — Wähän matkan päässä yhdyttikin jo miehensä ja poikansa tietä astumassa, niin hyppäsi, kawahti eteen, ja kysyi wihaisesti: »mintähden pakoon läksitte, enkö mä teitä kieltänyt?» — Siitä isä hätäytyi niin pahanpäiwäiseksi, ett'ei tainnut wirkkaa mitään; waan Mikko astui rohkeasti Tapiottarelle wastaan, ja kiljasi hänelle: »tie auki!» — Suuttuipa siitä Tapiotar, että tarttui poikaansa käsin; waan Mikko ei suwainnut sitä, waan iski häntä aitaa wasten, että tuosta luu, tuosta nahka emolta pakosi [1]), ja läksi taattonsa keralla edelle kulkemaan.

Pääsiwät siitä jo omaan maahansa, ja isä poikanensa rupeaa kodissansa elämään, niinkun muinoinkin. Mikko miehestyy yhä, ja tulee aikoja myöten aina wäkewämmäksi, että oli jo wiimein woimaa lii'aksikin. Kerran muka lähtee mierolla käymään, ja menee siellä muiden poikien, tyttöjen keralla kisaan. Ruwetaan siinä nyt koppiselle, niin Mikkokin pääsee

wuorollansa koppia heittämään, ja kun iskee sillä neitiä, neitiseltä samassa käsi katkenee, ja rahwas käypi walittamaan isälle: »häwitä poikasi ääreen [2]), tappaa lapsemme kaikki!» — Taatto siitä nuhtelee poikaansa, ja sanoo: »miksi, poikaseni, semmoisia laadit? waroita itseäsi!» — »Asun mukaan minä koppia olin heittäwänäni», wastasi Mikko; »waan taisi wahingossa kowanlaisesti käydä». Isä silloin mietti mielessänsä: »pitää laittaaksеni poika työhön, jott'ei jouda wasta pahaa laatimaan», ja sanoi samassa hänelle: »menepä, poikaseni, tuo muudan kuorma puita metsästä, millä kylyä lämmitämme!» — »Wäleen tuo on tehty», sanoi Mikko; »waan onko rekeä ja länkiä kussa, taattoseni?» — »On» sanoi isä, ja re'en sekä länget antoi poi'allensa. Hän silloin niine kaluinensa läksi puuhun, ja meni parhaasen hongikkoon. Sielläpä metsän eläjät [3]) tunsiwat hänet, ja rupesiwat päälle tulemaan; waan Mikkokaan ei ollut pel'oissansa, mutta rupesi riehkimään [4]), tappamaan heitä». Siitä tuli metsän eläjille hätä, ja alkoiwat rukoella häntä: »elä, poikaseni, meitä tapa, me sinulle hywää laadimme!» — »No, jääkäähän sitte eloon, kunhan moniahta puu-kuormani kotiin wetää», sanoi Mikko Mieheläinen; walitsi metsän eläjistä parhaimman, ja waljasti rekeensä. Kaasi sitte suuren hongan metsästä, jonka wäänsi rekeen oksinensa, ja ajoi metsän eläjällä kotiinsa, jossa kawahti heti re'eltä, ja huusi isällensä: »tässä, taattoseni, puuta, tässä hewoinen sinulle!» »Maltoit, poikaseni, saada, maltatkin pitää, ei minulle pidä sitä hewoista», wastasi isä.

Oli aikaa wähäisen, niin läksi Mikko mierolle taas kisaan, ja toisten poikien, tytärten keralla rupesi koppiselle. Mitäs ollakaan; kun lykkäsi kopin menemään, se puuttui neitiselle jalkaan, ja jalka samassa katkeni. Tuli rahwas sitä taas isälle walittamaan, ja sanoi: »häwitä poikasi ääreen! kaiken rahwaan ruhtoo äiällä woimallansa». Isä kyllä paheksi poikansa tekoja, waan kun ei siihen muuta woinut, arweli hänelle taas jotakin tekemistä, ja sanoi: »menepä, Mikko, tuolta lammista kalaa pyydä, että saisin kerran wielä kala-keittoa maistaa». — »No, annahan, taattoseni, hewois-kulu tallista, millä minä kalat kotiin tuon, niin kyllä kalan syönnille kohta pääsemme», wastasi Mikko. Isä silloin hewoisen toimitti poi'allensa, ja Mikko läksi kalastamaan, onki siimanensa waan keralla. Tulipa lammin rantaan, niin hongan katkaisi wawaksi, ja sai rannalta onkimaan. Onki siinä, onki, niin kiepsahti Wetehinen onkeen, ja Mikko wetäisi hänet maalle, jossa rupesi onki-wawalla hengettä lyömään. Waan wetehinen alkoi rukoella häntä, ja sanoi surkeasti: »elä, mies kulta, tapa, minä sulle hywää laadin!» — »No, kun kuormallisen kalaa lammista tuonet, että kala-keiton saan taatolleni, niin heitän eloon», sanoi Mikko Wetehiselle, ja samassa päästikin hänet, onki suussa, lampiin takasi. Wetehinen toi sieltä hänelle takallisen kaloja ja kantoi rannalle; waan Mikko nosteli takkaa, ja sanoi: »tuo wielä toinen takka, täss'ei ole miehen kuormaa!» Wetehinen silloin uudestansa upposi lampiin, ja wäänsi kohta toisen kala-takan rannalle. — »No, nyt on

kyllä!» wirkkoi Mikko Wetehiselle, »lähdes nyt kala-kuormaa kotiini kantamaan!» Wetehisen täytyi nyt lähteä niitä kala-takkoja kantamaan, ja tuliwat yhtenä Mikon kotiin. Tultuansa taattonsa kuulumille, huusi jo Mikko hänelle wastaan: »täss'on nyt, taattoseni, kalaa, tässä emännyt emännöimään! Isä, joka näki poikansa saaliin, sanoi siihen: »maltoit, poikaseni, saada, maltatkin pitää, ei minulle pidä sitä emännyttä!»

Eletäänhän aikaa taas wähäisen, niin Mikko kolmannen kerran lähtee mierolle kisaan, ja muiden nuorten keralla rupeaa koppiselle. Waan mitenkäs käwikään; kun iski neitiä kopilla, koppi puuttui neitiselle kylkeen, ja kylki wäärään meni. Siitä rahwas taas käypi walittamaan isälle, ja sanoo: »häwitä jo poikasi ääreen! kaiken rahwaan pilkkoo [5]) äiällä woimallansa». Siitäkös taas isälle huolta oli poi'astansa, miten muka estäisi häntä pahaa laatimasta. Wiimein kau'an arweltuansa, päätti lähettää hänet pitkälle matkalle pois kotoansa, ja sanoi: »Warjakaiselta kuninkaalta kaksi tynnyriä rahaa welkaa on otettawaa kolmannen wuoden ai'asta, lähdepä poikaseni, niitä rahoja perimään». Mikko oli siihen walmis, ja suoresi matkaamaan. Metsän eläjän pisti aisoihin, itse istui korjaan, ja Wetehisen pani ohjillisekſi. Sillä tawoin matkasi sitte nuo ai'at, nämät päiwät [6]), knnne tuli Warjakanmaahan ja lähestyi jo kuninkaan kotia, niin ajoi jyrähytti sitä waahkua pihaan, että rupesiwat palatit liikkumaan. Säikähtipä Warjakainen kuningas sitä, pel'äten palattiensa

kaatuwan, ja sanoi orjillensa: »käykää tiedustamassa matkaaja, mitä pakisee, ja antakaa, mitä pyytää, että lähtee edellensä». Orjat kävivätkin heti Mikon puheelle, ja nähtyänsä mittyinen [7]) hänellä oli sekä hewoinen että ohjillinen, säikähtiwät wielä pahemmin, ja kysyiwät pelo'issansa: »mitä wieraalle pitää?» — »Olisipahan kaksi tynnyriä hopeita kuninkaaltanne perittäwää», wastasi Mikko rohkeasti. Muistaen isäntänsä käskyn, kantoiwat orjat rahatynnyrit epäelemättä esiin, ja Mikko Mieheläinen nosti ne rekeensä, ja läksi ajaa karettelemaan kotiinsa. Omaan pihaan päästyänsä, riisui sitte metsän eläjän waljaista ja ajoi pois metsään; mutta Wetehisen päästi lampiin takasi, ja itse käwi taattonsa puheelle, ja sanoi: »täss'on nyt, taattoseni, rahat, joita panit Warjakan maalta hakemaan, — ota!» — Mitäs olikaan isällä siihen wirkkamista? Olisi kyllä suonut poikansa sille matkalle jääneenkin; waan hywät oliwat mielestänsä rahatkin, ja täytyi kiittää Mikkoa jaloksi, kun niin sukkelaan asiansa toimeen sai.

Kau'aksi ei isälle poi'astansa wastusta ollutkaan. Muutaman ai'an päästä käwi Mikosta kodissa eläminen ikäwäksi, eikä tehnyt enää mielensä kisaankaan sen kowemmin lähteä, kun siellä niin pahasti aina käwi, niin tuli isänsä puheelle, ja sanoi: »ompele, taattoseni, minulle salkku [8]), mieleni laatii maailmaa katselemaan». Sepä oli isänkin mieleen, joka kohta ompeli nahkaisen salkun ja antoi poi'allensa. Salkku sel'ässä, läksi sitte Mikko Mieheläinen matkaamaan, ja kulki maita kau'an, kunne kohtasi korkean

waaran, jonka harjulla oli poika, joka kahta kalliota yhteen jylkytti. — Se kallion-jylkyttäjä kun keksii Mikon waaraa lähestywän, terwehtii häntä heti, ja sanoo: »terwe Mikko Miehelainen! ota minua towerikfesi!» — »Tule waan, koska niin wahwalta mieheltä näytät, parempi on kahden kulkeaksemme», sanoi Mikko Mieheläinen; ja kallion-jylkyttäjä laskeusi waaralta, ja läksi hänen kerallansa matkaamaan. Kulkiwat siitä wähän matkaa yhtenä, niin näkiwät poi'an, joka kahta jokea kämmenillänsä yhteen talusi [9]), ja meniwät luokse. Jokien-taluttaja taukoaa heti työstänsä, ja sanoo Mikolle: »terwe Mikko Miehe-heläinen! etkö ottaisi minua towerikfesi?» — »Lähde waan keralla, kun mielesi tehnee, hywä on toweri matkalla, wastasi Mikko Mieheläinen, ja läksiwät kolmen miehen siitä astumaan. Kotwasen matkaa kul'ettuansa, tuliwat synkkään metsään, josta etäältä näkyi heidän silmiinsä, niinkun huone ikään olisi ollut, ja kun pääsiwät likemmäksi, siellä olikin asunto moinen, linnaksi pieni, pirtiksi suuri. Pihaan tultua, näkiwät tanhuen [10]) olewan mahoja [11]) täynnä, niin luuliwat talonkin asutuksi, ja meniwät pirttiin; waan siellä ei ollutkaan ketään, ihan oli autiona pirtti. Poi'ille kun oli käwellessä tullut wäsymys ja nälkä, heittäysiwät pirttiin lewähtämään, pitäen keskenänsä tuumaa, mistä rupeaisiwat ruokaa saamaan. Puhui silloin Mikko Mieheläinen toisille: »pirtti kun on autiona, waan tanhut mahoja täynnä, ei tule ruo'asta puutetta, josko pidot wielä laatisimme, — tappakaamme muudan maho tanhuelta!» — Sepä neuwo

oli toistenkin mieleen, ja meniwät heti tanhuelle, josta walittiin parhain maho ja iskettiin kuoliaksi. — Wuoren-jylkyttäjä jätettiin sitte mahoa ruo'aksi laittamaan; waan toiset kaksi meniwät metsään halkoja leikkaamaan. Sepä olikin Syöjättären asunto, joka oli siellä metsässä, niin tulee Syöjätär kotiinsa, ja löytää pirtissä poi'an mahoa keittämässä. Siitä ärjäsee keittäjälle: »wai tulit sinä, raatoniekka, tähän mun pirttiini polttamaan, kärwentämään! Tarttuu poikaan käsin, nostaa toisella kädellänsä salpamen ja toisella panee häneltä pään sen alle loukkuun. Sitte menee hän keittoa katsomaan, kahmuaa lihat kaikki watsaansa, ja lähtee ääreen.

Poika siinä salpamen alla kimpuelee yhä, kunne pääsee loukustansa wiimeinkin, niin kerää Syöjättären jättämät luu-palat pataan kaikki, ja keittää ne uudestansa rokaksi. Käypi siitä sitte tanhuelle, ja kirjuu [12]) towertansa syömään. Toiset tuliwatkin kohta metsästä, kun oliwat näl'issänsä hywin, ja ruwettiin ruo'alle; waan eipä ollutkaan toisista rokka hywä, niin kysyiwät keittäjältä: »mintähden tämä rokka niin laiha on? parhaimman mahonhan me olimme tappawinamme!» — »Tämä pirtti wanha on», sanoi kallion-jylkyttäjä, »niin liikahteli keittäessäni, että rokka maahan meni, ja minä kun uudestansa keitin, ei synnytkään rokka hywä». — No, toisten täytyi tyytyä rokkaansa, jommoinen oli, ja tuliwat sen päiwää sillä syömällä toimeen. Tuli sitte aamu, niin iskettiin maho taaskin tanhuelta, ja jokien-taluttaja jätettiin keittämään; waan toiset kaksi meniwät puita leikkaa-

maan, niinkuin eileinkin. Mitäs ollakaan; poi'an siellä keittäessä, tuli taaskin Syöjätär pirttiin, sanoen hänelle: »jokos taas olet, raatoniekka, pirtissäni, waikka eilein kielsin tulemasta!» Tarttui poikaan kiinni, ja pisti häneltä pään salpamen alle, waan keiton söi watsaansa, ja meni tiehensä.

Pääsi poika wiimeinkin salpamen alta, niin keräsi ainoat keiton jätteet, mitä oli luu-palaisia Syöjätär wähän jättänyt, ja keitti niistä uudellensa rokkaa. — Huusi sitte metsästä toisetkin towerinsa syömään, ja ruwettiin ruo'alle. Syödessä nurkuiwat toiset taas rokkaa kehnoksi, ja sanoiwat: »mi kumma, kun tämä rokka niin laiha on, hywän mahonhan me iskimme!» — Mutta jokien-taluttaja wastasi towerinsa eileisillä sanoilla: »pirtti liikahteli keittäessäni, niin rokka maahan meni, ja uudestansa kun keitin, ei syntynyt enää ruoka hywä». — Mitäs siihen; elettiin se päiwä taas, ja ma'attiin yön seutu, kunne päiwä walkesi, niin nälkä tuli miehille, kun niin wähällä syönnillä oli täytynyt menneenä kahtena päiwänä aikaan tulla, ja iskiwät taas toisen mahon tanhuelta. Jäipä Mikko Mieheläinen itse keittämään ja toiset työnsi halkoja leikkaamaan. Keittäessänsä käwi hänestä sitte aika ikäwäksi, niin laati rokan kiehuessa itsellensä kanteloisen, ja kun ei ollut pirtissä lawitsaa, millä olisi istunut, kantoi pihalta suuren tammisen altaan pirttiin, jonka asetti kumollensa lattialle, ja rupesi siihen sel'ällensä kanteleella soittamaan. — Samassa tuli Syöjätärkin taas kotiinsa, ja ärjäsi heti hänelle: »wai tulit sinä, Mikko Mieheläinen, minun pirttiini remua-

maan!» — »No, hiljempää, hiljempää, akkaseni», sanoi Mikko Mieheläinen, »minä heitän soiton tähän lapsillesi; onko lapsia kussa?» Syöjätär suuttui siitä aina pahemmaksi, ja huusi wihoissansa: »minä wähät soitostasi, tule raatoniekka tappeluun!» Waan Mikko Mieheläinen kun pääsi akkaan käsin, ruhtoi hänet samassa ja pani sen tammisen altaan alle, joka oli lattialla kumossa. Sitte keitti hän rauhassa rokan walmiiksi, ja kirjui toisia syömään. Ne tuliwatkin metsästä kohta, ja ruwettiin yhtenä syömään, niin kysyi Mikko Mieheläinen toweriltansa: »hywäkö on rokka nykyinen?» — »Ka, hywä on!» sanoiwat toiset, ja kehuiwat Mikon keittämää makeaksi. Hän silloin nousi syömästä, kohensi allasta, ja sanoi: »täss'on nyt pirtin-liikuttaja! miksi ette waroittaneet minua? Wakautuu nyt pirtti liikkumasta; waan lähtekäämme jo poikkeen, ei tässä enää ole meillä tekemistä» Toiset oliwat häpeissänsä eiwätkä jul'enneet wirkkaa mitään, waan läksiwät Mikon keralla matkaamaan. Meniwät, meniwät edellensä, niin löysiwät metsässä haudan niin suuren, niin suuren, ett'ei pohjaa näkynytkään. »Pitäisipä käydä tietelemässä, mitä haudassa on», sanoi Mikko Mieheläinen: »waan milläpä me sen pohjaan pääsemme?» Asiata wähän arweltuansa, keksiwät jo towerit neuwon, ja sanoiwat: »onhan meillä ne kolme mahon nahkaa keralla, jotka Syöjättären kodista saimme, laatikaamme niistä wipu moinen, jossa laskeudumme alas!. — Se keino oli Mikostakin hywä, ja laadittiin nah'oista kätkyt, johon liitettiin nahkaiset hihnat, niin pitkät, kuin waan

nah'oista saatiin, niillä muka laskeaksensa kätkyttä hautaan. Kun oli se heidän laitoksensa walmis, kysyi Mikko toisilta: »kuka siihen nyt istuu meistä kätkyehen?» — »Istu sinä, Mikko Mieheläinen», sanoiwat towerit, »me wä'ettömät miehet, mitä pannet kätkyehen, sitä hihnoista nostamme». — »No, sitähän tuo on», sanoi Mikko Mieheläinen, ja istui kätkyehen, käskien toisia laskemaan häntä hihnoista alas. Towerit saawat silloin häntä laskemaan, ja Mikko Mieheläinen alenee hihnojen sujuessa aina sywemmälle, kunne tulee jo wiimein maan alle, jossa awautuwat äkkiä oudot maat ja toiset ennen näkemättömät seudut. Ilmaupi muka toinen maailma siellä, moinen kun ylhäälläkin, jossa ompi meri ja sen rannalla pirtti. Nouseepa Mikko Mieheläinen silloin kätkyestä, ja menee siihen pirttiin, niin siellä on ylen kaunis neitonen walkoisissa waatteissa, joka

Kultakangasta kutoopi,
Hopeaista helkyttääpi;
Kädet kultaiset kalwosta,
Jal'at hopeiset polwista,
Päiwyt paistaa pääla'elta,
Kuutamaiset kulmaluilta,
Otawaiset olkapäiltä,
Tähdet taiwon hartioilta,
Seitsentähtinen sel'ältä.

Neiti kun keksii Mikon, säikähtää heti ja sanoo: »oi wierahan maan mies, miten sinä poloinen tänne jouduit? maammoni kun kotiin tulee, se tappaa sinut».

— »En ole miestä wertaistani ennen nähnyt saatika sitte pel'ätä tiennyt, joko ruwennewat nyt akat minua tuhoamaan», sanoi Mikko Mieheläinen, ja kertoeli neitiselle, miten hän ylä-maailmasta kätkyessä sinne oli laskeutunut. — Neitisen silloin kävi sääliksi poikaa, kun se hänestä hywä oli, ja wei Mikko Mieheläisen aittaansa, jonne peitti waatteihinsa, ett'ei maammo sieltä löytäisi, ja salpasi owen. Mutta kohta tuli akkakin kotiin, ja kiljasi heti kynnykseltä tyttärelle: »kunne sinä poi'an peitit? poika on nykyänsä käynyt tässä; tuo häntä piilostansa kerallani tappeluun!» Neitisen silloin ei auttanut enää kieltäminen, waan täytyi tuoda poika näkywiin, jossa nousi maammon keralla hirmuinen tora; mutta wiimein tuli Mikko woitolle kuitenkin, ja tappoi akan. — Siitä meni sitte se neitinen miehelle, läksi Mikko Mieheläiselle naiseksi, ja suoresiwat ylä-maailmoille lähtemään. Mitä oli neitisen kodissa tawarata, eloa ja muuta hywyyttä, hopeata, kultaa, sen ottiwat myötänsä kaikki ja kantoiwat siihen haudan suulle, jossa se nahkainen kätkyt riippui. Niitä tawaroitansa paniwat sitte kätkyehen, jonka Mikon towerit hihnoista nostiwat ylös ja tyhjennettyänsä aina solauttiwat takasi, kunne aikansa sitä tekoa tehtyänsä tawarat alhaalta loppuiwat. Solui kätkyt taas tyhjänä alas, eikä ollut enää muuta siihen panemista, niin sanoi Mikko Mieheläinen naisellensa: »istu sinä nyt, neitiseni, kätkyehen, että pääset täältä ylös, niin tulen sitte minä taas wuorollani». — Istui neitinen silloin kätkyehen ja nostettiin ylös; waan kätkyt solautettiin takasi, ja Mikko

Mieheläinen itse rupesi wiimeiseksi kätkyehen. Saiwat towerit taas hihnoista wetämään, että kohosi jo kätkyt wähän matkaa, niin puhui nostaessa toinen toisellensa: »Mikko Mieheläinen jos pääsee haudasta ylös, se ei annakaan meille osaa elokkistansa[13]), waan työntää meitä wuoromme sinne, niinpä heittäkäämmekin hänet hautaan ja pitäkäämme tawarat kaikki!» — Toinen mieltyi heti towerinsa tuumaan; samassa katkaistiin hihnat, joissa kätkyt oli riipuksissa, ja Mikko Mieheläinen puoli-tiestä hautaa kirposi alas.

Mitäs siihen; Mikko lähtee meren rantaa siellä maan alla suruissansa astumaan, niin näkee linnun lentelewän taiwaalla, ja huutaa sitä luoksensa: »tules tänne, lintuiseni!» Lintu lentää leuhahtaa siihen heti, ja sanoo: »terwe Mikko Mieheläinen! mitäs tuumaelet?» — »Sitä tuumaelen, miten kotiini pääsisin», wastasi Mikko: »saata, lintuiseni, minut omalle maalleni!» Linnun kun oli sääli häntä, ottikin heti selkäänsä Mikon, ja läksi lentämään. Lensi, lensi matkojansa, kunne toi Mikon wiimein siihen paikkaan, kussa towerinensa mahoja keittääksensä oli halkoja leikellyt, niin heitti jo sel'ästänsä, ja kysyi: »joko tunnet maata, kussa olet?» — Mikko siitä katsastamaan ympärillensä, niin tuntee jo paikan, ja sanoo: »jo nyt tiedän, lintuiseni, kussa olen, kiitoksia tuomastasi!» Sitte erosiwat siinä toisistansa; lintu läksi lentoon uudellensa, waan Mikko Mieheläinen käwi haudalle sinne, kuhun oli molemmat towerinsa jättänyt. Paikkaa lähestyessä, kuuli jo melun[14]) haudalta, ja kun likemmäksi meni wielä ja syrjästä kat-

soi, näki kallion-jylkyttäjän ja jokien-taluttajan siinä keskenänsä kiistelewän. »Ota elot! anna neiti!» sanoi toinen toisellensa, eiwätkä sopineet osiltansa niitä kätkyessä nostamia jakaessansa. Mikko Mieheläinen silloin lähestyi heitä, ja sanoi: »terwe towerini! tässä te olette, tässä minäkin!» Tapasi rinnasta yhden yhdellä, toisen toisella kädellänsä, ja lykkäsi hautaan kummankin, sanoen: »menkää weikkoseni, kukali minä, sikäli tekin [15]) käwelkää!» — He samassa tuiskahtiwat maan alle päällensä, eikä heitä sen kowemmin nähty ei kuultu; waan Mikko Mieheläinen otti tawaransa haudan reunalta, ja meni morsiamensa keralla siihen Syöjättären entiseen pirttiin, jota kaunisteliwat kaikenmoisella rikkaudella, ja rupesiwat yhtenä elämään. Jossa kului heidän elin-aikansa hupaisesti, kunne wiimeinkin kuolema saawutti. — Sen pituinen se.

Selityksiä: 1, pakosi = sälöeli, läksi. 2, ääreen = poikkeen, pois. 3, metsän eläjät = metsän wäki. 4, riehkimään = ruhtomaan, pieksämään. 5, pilkkoo = särkee, ruhtoo. 6, nuo ai'at, nämät päiwät = hywän aikaa. 7, mittyinen = mimmoinen, millinen. 8, salkku = laukku, kesseli. 9, talusi = johdatti. 10, tanhuen = kujan. 11, mahoja = maho-lehmiä. 12, kirjuu = huutaa. 13, elokkistansa = tawaroistansa. 14, melun = metelin. 15, kukali minä, sikäli tekin = jossa minä, siellä tekin.

4.

Hiiden Laiwa.

Kihtelyswaaralta Karjalasta

Oli muinoin metsä-mies. Se meni metsälle, jousi keralla, ja käweli metsää kau'an, niin yhtyi Hii-

den wuoreen. Hiitolaisilta oliwat wanhemmat kuolleet, ja heitä oli suuri joukko perillisiä. Heillä oli ylen paljon hywyyttä, kulta-lusikkaa, kulta-astiata siinä wuoren päällä, ja joka miehellä oli kulta-waunut, ja kulta-laiwa oli kaikille yhteinen, joka kulki halki maailman itsekseusä, kun waan laiwaan nousi. He kun näkiwät sen metsä-miehen jousi ol'alla lähestywän, huusiwat heti: »tule, hywä mies, meille rahan ja hywän sanan edestä jakamaan nämä tawarat!» Hän tuli siihen heidän luoksensa, ja kysyi: »mitenkä nämä saadaan nämä kulta-waunut ja kulta-laiwa itsestänsä juoksemaan?» — No, he siitä neuwoiwat miehelle: »kun nousee ylä-wiwulle, ja ala-wiwulle jal'allansa polkee, no sitte juoksee waunut ja laiwa itsestänsä». Mies kun sai tai'an tietää, hänellä oli jousi weteessä, niin ampui kerran, ja huusi: »etsikää miehet se pulikka, joka jousestani läksi; ken ennen tawoittanee, sille kulta-waunut ja laiwa osaksi!» — Hiitolaiset silloin läksiwät hyppäämään sitä wasamaa tawoittaaksensa, ja meniwät, jott'ei näkynyt ei kuulunut. Mies waikka näki, että jo meniwät, ajatteli kuitenkin: ehkä tulewat sieltä tawaroillensa takasi. Mätti kaikki hywyyden yli kynnyksestä laiwaan, weti kaikki ne kulta-waunut sekä muut rikkaudet siihen, ja nousi itsekin laiwaan, kohosi ylä-wiwulle, ja polki jal'allansa alawipua. Al'as siitä laiwa hypätä maalla ja merellä, kunne hyppäsi kuninkaan linnan eteen ja siihen seisahtui. Päätyipä kuninkaan tytär linnan portailla istumaan. Se kun keksii kulta-laiwan, niin sormellansa pyörittää, ja sanoo: »tuossapahan on ylimmäi-

nen keisari tään maan päällä tuossa kulta-laiwassa kulkemassa. Ottakoo, keisari-kulta, minut laiwaanne, minä rupean teille morsiameksi!» — Mies awasi laiwansa owen auki, kun kuuli sen, ja sanoi: »kuninkaallinen herttua! minä olen waan talonpoi'an palwelija, en minä kelpaa teidän jalkojannekaan riisumaan, on teille kuninkaitakin». — No, tytär waikka kuuli jotta talonpoi'an palwelija se onkin, pyrki waan uudestansa, ja sanoi: »ottakoo waan! minä rupean teille morsiameksi.» Mutta toinen sanoi: »te, nä'en mä, pilkkaatte minua waan, onhan teille kuninkaitakin». Kuninkaan tytär silloin kannatti sinne laiwaan ruokaa sekä juomaa kaikenmoista sen miehen syödä, ja herras-waatteet, hatut, saappaat kaikki; waan ne jäiwät lattialle läjän, se ei tohtinut käteensäkään ottaa niitä mies. Tytär sillä-wälin käwelee siinä laiwan edessä pahoilla mielin kahda-käsin, kun ei mies ottanut häntä. Mies katsoo wiikon aikaa sitä, niin näkee, että apia tämän on mielestä, ja sanoo wiimeinkin: »No, kun tahtonette, herttua-kulta, talonpoi'an palwelijan kansa kauppaan ruweta, niin nouskaa laiwaan!» — No, hän nousi siitä laiwaan. Mutta mies lankesi polwillensa, ja kysyi: »minnekä me nyt, herttua-kulta, tämän hywän laiwan keralla menemme?» — Hän wastasi se kuninkaan tytär: »menkäämme meren keskelle, siinä on saari kymmentä wirstaa pitkä, jok'on marjaa täynnä ja hedelmää maata myöten ryöhöttää». No, laiwa pantiin liikkeelle; se juoksi keskelle saarta, ja asettui siihen. Mies sitte läksi marjan mätäntään, waan kun maisteli marjaisia,

nukkui siihen, rupesi ma'ata ruojottamaan, eikä saanut yhtään marjaa laiwaan. Wiimeiseltä suuttui jo kuninkaan herttua. »Joudat» sanoi, »kuolla siihen saareen, talonpoi'an palwelija-kuojus, minä käännän laiwan ja lähden kotiin». — Kääntikin laiwan ja meni kotiinsa; waan mies jäi ma'ata ruojottamaan siihen. No, sitte hän wiimeisellä hawaitsi siitä makuukseltansa kuitenkin, waan laiwaa ei näkynyt ei kuulunut; sinne meniwät ne kehnoin antamat tawarat ja muut, lompukka rahaa waan jäi miehelle. Hänellä nälkä semmoinen werinen mahassa eikä ole mitä syödä. Menee siitä yhden marjapuunpehkon juureen; mätti waseman lakkarinsa marjaa täyteen, ja sitte pisti yhden marjan suuhunsakin, söi sen, ritusteli. Nämäpä oliwatkin pahoja marjoja, tästä kaswoi hänelle sarwet semmoiset häkylät päähän, jott'ei niskat jaksaneet kannattaa. Siitäkös hänelle tuska. »Hywä olisi», sanoi, »uuten wielä ollut, nälkä waikka on semmoinen, waan nämä häkylät kun wielä kaswoiwat päähäni. Laiwalaisia jos mitä tulee, niin minut wielä metsän petona ammutaan tänne saareen!» — Meni sitte toisen marjapuunpehkon ääreen, ja mätti siitä oikean lakkarinsa täyteen. Pisti yhden marjan suuhunsa taas, ja söi sen, ritusteli. Nepä päätyiwät jo hywiä marjoja olemaan, sarwet putosiwat päästä, eikä tuntunut siaakaan. Tuli niin kaunis sitte hänestä, ett'ei koko waltakunnassa ollut niin kaunista. No, hän wuotti siinä, kunneka laiwalaisia tulisi — eihän se meren keskeltä pääsynyt mihin saaresta — ja kun näki, että laiwa jo nousee, ja tuli jo saaren

kohtaan, niin huutaa: »ottakoo hywät ystäwät, rahan ja hywän puheen edestä minut pois täältä saaresta kuolemasta, ja saattakoo minut ja neuwokoo kuninkaan linnaan, josta läksinkin laiwoineni kulkemaan!» — No, he saattiwat hänet maalle, ja neuwoiwat tien kuninkaan linnaan. Mies siitä sitte meni kuninkaan pihaan. Kuninkaalla oli ruoka kaiwo siinä koreata wettä täynnä ja tyyris tulppa suussa, niin istuutui kaiwon kannelle, ja alkoi lika-jaloillansa kuljutella, liata wettä. Päätyipä kuninkaan ruo'an-tekijä linnan portaille tulemaan. Se kun olisi ollut pahempi mies, olisi kiljaissut heti: »mintähden sinä likasit meiltä ruoka-kaiwon? paha on tuota meidän syödä, pahempi wielä kuninkaan ja kuninkaallisen puolison». Olisi kuningas kuullut, olisi leikkuuttanut kaulan poikki. Waan tämä oli hywänsäwyinen, tyyni mies, meni miehen luo, nykäisi häntä, ja sanoi: »woi miesrukka, kun likasit meiltä kaiwon, paha on meidän syödä, wielä pahempi kuninkaan ja kuninkaallisen perheen. Kuningas kun saapi tietää, se leikkuuttaa pääsi poikki, ja walta olisi minullakin se sinulle tehdä». Ja waltahan sillä olisi ollutkin. — Mies sanoi: »elköö, herra-kulta, wirkkako mitään, niin mä neuwon tai'an semmoisen, että tulette niin kauniiksi, kun minäkin olen». — »No, minä en wirka mitään», wastasi ruo'an tekijä, »kun sa semmoisen tai'an te'et minulle». — Mies antoi hänelle sitte marjan syödä. Se sen syödä ritusteli, ja hänestä tulikin niin kaunis, ett'ei koko walta-kunnassa ollut niin kaunista; mutta se talonpoi'an palwelija pistiin jo siitä piiloon,

ett'eiwät häntä muut näkisi. Se ruo'an tekijä sillä aikaa laitteli kuninkaallisia ruokia linnassa; syötiin, juotiin, rehattiin siinä, kunne her'ettiin jo ruo'alta, niin menee se kuninkaan herttua ruo'alta päästyänsä sen ruoka-ewestin eteen, ja kysyy: »mikä teidät teki, ewesti-kulta, yht'äkkiä niin kauniiksi?» Ewesti sanoo: »oli äkkinäinen mies tuolla piha-maassa, niin sillä on semmoiset tai'at, jotta saapi, jos ketä tahtokoon kaunistella, kauniiksi». Sanoo siihen se laiwaansa wiejä-tyttö: »kunpa minuakin kaunisteleisi, niin minä rupeaisin hänelle morsiameksi». — »Jo se on tainnut mennä», wastasi ruoka-ewesti, »se ei tohtinut silmää näyttää kellekään, pelkäsi äkkinäisessä kaupungissa tapettawan itsensä». — Tytär laittoi sanan miehelle: »elköön mies-rukka mitään pel'ätkö, kyllä minä hänet warjelen, tulkoon äkkinäiseen huoneesen, minä sinne syötän, juotan hänet». Poika tulikin, ja pantiin erityiseen huoneesen. Se kuninkaan herttua kantoi sinne ruokaa, juomaa, kaikenlaista herkkua. Tuli siihen eteen syödessä, juodessa, rupesi puhuttelemaan miestä, ja sanoi: »tehkää minutkin, hywä mies, niin kauniiksi, kun ruoka-ewestin te'itte! minä rupean teille morsiameksi». — Toisella äkä sydämessä siitä, kun jätti sinne saareen. Syöpi kuitenkin, juopi siinä, sanoo: »enhän, herttua-kulta, minä, talonpoika kuhjus, teille sulhaiseksi kelpaa, onhan teille kuninkaita!» — »Jos ette muuten usko», sanoi tytär, ei tuntenut häntä meren keskelle jääneeksi, »niin minä annan teille kentraalin waatteet ja kulta-rahaa, kulta-maljaa, onhan minulla! — ja minulla on kulta-laiwa

ja kulta-waunut, ne annan kansa, kun te'ette minut kauniiksi». Toinen ajatteli mieltänsä wasten: omanipa ne olisiwatkin! waan ei wirkkanut mitään. Kuninkaan tytär puheli yhä waan, ja sanoi: »no minä en teitä käsistäni heitä, ennenkun minuakin kaunistelette». Mies silloin rupesi kaunistelemaan. Tää wietelys otti marjan wasemasta lakkaristansa, antoi pahoja marjoja kuninkaan tyttärelle syödä, ja itse pistiin siitä piiloon; syönti, juonti jäi siihen. Tyttö kun sen marjan syödä ritusteli, no sille kaswoi sarwen-häkylät päähän. Kuningas kun näki sarwet tyttärellänsä päässä, koetteli sahoillakin leikkuuttaa; waan eihän ne sahat pystyneetkään. Pani sitte kaksi sotamiestä, wahwaa, sarwia jäl'estä kantamaan, että pääsi tyttö-rukka liikkumaan. Ei muuta kun hätä käsissä, toista hätää metsästä tulee. Pani wiimein kuningas kuuluutos-kirjat waltakuntaansa, että jos olisi naimatoin mies, joka hänen tyttärensä tohtoroisi ja saisi sarwet pois, niin hän panisi sen kentraaliksi tyttärensä kansa yhteen. Tahi jos olisi nainut mies eli akka, joka sen parantaisi, niin antaisi hänelle ikuisen hywyyden.

No, tähän tulee tohtoria, miestä, akkaa salin täysi, tohtoroidaan tytärtä siinä, waan ei saada sarwia pois. Tuleepa se mieskin sieltä rahwaan takaa piilosta, lankeaa kuninkaan eteen polwillensa, sanoo: »armollinen kuningas, antakoo, minäkin ruokin tuota teidän herttuaanne, jos nuo minä saisin sarwet pois!» — Kuningas sanoi: »liekö tuota, poikaseni, sinullakaan sitä woimaa, jopa tässä owat nämä muutkin

koetelleet, owat syöneet, juoneet onneksensa waan!» Mitäs ollakaan; mies meni poikkeen, oli aikaa poikessa, niin tulee takasi, sanoo: »armollinen kuningas, ei näissä ole muissa sarwien saajia, minä ne saan, kun koetella antanette». — »No, kun saanet, poikaseni», wastasi kuningas, »koettelehan! sarwet kun ruwennewat tyttäreni päästä lähtemään, niin panen sinut ylimmäiseksi kentraaliksseni». Mies siitä puhui kuninkaalle, sanoi: »laittakoohan muut parantelijat pois ja sotawäki jo iloa tekemään, kyllä minä tyttärenne parannan!» Heti laitettiinkin muut kaikki pois, ja sotawäki työnnettiin iloa tekemään; mies waan jäi siihen tytärtä korjaamaan, ja palwelijoita käskettiin hänelle awuksi. Puhui siitä nyt piika-tytölle: »mene, tyttö, pane risuja saunan uuniin, sauna lämpeämään!» ja poi'alle sanoi: »mene, poika-rukka, käy metsästä kolme hienoa, oksatointa pajun warpaa hautumaan, joilla ruokin sarwet pois lähtemään!» — No, saiwat warwat hautuneiksi, niin piika-tytöllä haudotti wastat, saunaan laitatti lämpimät wedet, lessinki-pyyhkimet ja muut tarpeet; kuninkaan tyttären wei kylpemään, laittoi piika-tytön pois saunasta, ja pani owen lukkoon. Sota-wäki teki sillä aikaa iloa. Panipa sitte kuninkaan tyttären sarwistansa mallatlautoihin riippumaan, ja alkoi niillä hautuneilla warwuilla kylwettää häntä, sanoen: »wieläkö jätätte minut kuolemaan meren keskelle? wieläkö karkuutatte minun hywyyteni pois? tässä tää on teidän sulhaisenne, ette nyt enää saa niin pilkata!» Kuninkaan tytär rukoelemaan häntä: »elkää, mies-rukka, lyökö minua, en

sinä ilmoisna ikänä enää te'e mitään pahaa teille!» — Mies antoi sitte oikeasta lakkaristansa tytölle marjan, niitä hywiä marjoja, no ne läksiwät sarwet, pois, jott'ei tuntunut siaakaan, ja tyttö tuli niin kauniiksi, ett'ei koko waltakunnassa ollut niin kaunista kun he oliwat. No, siitä he linnoille syömään, juomaan, tanssimaan; poika pantiin ylimmäiseksi kentraaliksi, ja sai sen kuninkaan tyttären itsellensä. — Sen pituinen se.

5.

Tuhkamo.

Sodankylästä Pohjanmaalta.

Ruotsalaisilla: Katso Swenska Folk-Sagor och Äfwentyr. Efter muntlig öfwerlemning samlade och utgifna af Gunnar Olof Hyltén-Cavallius och George Stephens, 1:sta Del. Stockholm 1844, N:o 8, ss. 139—150. — „Det sköna Slottet östan om Solen och nordan om Jorden.

Tanskalaisilla: Katso Udvalgte Eventyr og Fortaellinger En Laesebog for Folket og for den barnlige Verden ved C. Molbech, Kjöbenhavn 1845, N:o 49, siwut 264—270, „Den nedtraadte Ager". Et jydsk Eventyr. Muntlig fortalt.

Saksalaisilla: Katso Deutsche Märchen und Sagen. Gesammelt und herausgegeben von Johann Wilhelm Wolff, Leipzig 1845, siwut 1—6, N:o 1, „Das goldene Schloß." — 2 Katso Grimm, Kinder und Hausmärchen, Th. II. N:o 93, ss. 47—54, „Die Rabe." — 3. Katso mainittua kirjaa, N:o 92, ss. 39—46, „Der König vom goldenen Berg." — 4, Katso samaa kirjaa, Th. II. N:o 193, ss. 501—513, „Der Tromler."

Slawonialaisilla: Katso Kletke, Märchensaal aller Völker, Berlin 1845, Zweiter Band, ss. 41—53. „Die Hexe Corva und ihre Knechte."

Mongolialaisilla: Katso Kletke, Märchensaal aller Völker, Berlin 1845, Ditter Band, ss. 19—23. „Die Krokodillfrösche.

Arapialaisilla: 1, Katso Weil, Tausend und eine Nacht. Zum erstenmale aus dem Arabischen Urtext, Stuttgart 1838, Bd. I. - ss. 783—880. „Geschichte des Prinzen Kamaralsamen und der Prinzessin Bedur. — 2. Katso saman kirjan siwuja 572—582. „Geschichte des trägen Abu Muhammed."

Intialaisilla: — Tähän wiwahtawa tarina löytyy T:ri H. Brockhaus'in Saksan kieleen kääntämässä satu-kokoelmassa: Die Märchensammlung des Somadewa Bhatta aus Kaschmir. Leipzig 1843, Th. II. siwut 7—34. „Geschichte des Vidushaka." Katso samaa kirjaa Th. II, siwua 118 ja sen-jälellisiä „Geschichte des Saktiwega, Königs der Vidyadharas".

Oli kolme weljestä, kaksi hywää, yksi Tuhkimo. Heiltä kuoli isä ja äiti, köyhiksi jäiwät. Tuliwat siitä kowin murheellisiksi, ja itkiwät itkemistänsä yhä. Kau'an itkettyänsä, käski unissa heitä isä-wainaja menemään laiwa-rannalle yöksi hanhia wartioimaan, kunkin aina yöksensä. Meni ensinnä wanhin weli sinne; waan kotwasen rannalla istuttuansa, rupesi pimeä yö peloittamaan, jotta pois piti lähteä. Kotiin tulleelta kysyiwät toiset: »mitä sait?» — »Itsepähän nähnette, kun wuoronne käytte», wastasi poika siihen eikä tehnyt muuta selwää. Toissa yönä meni keskimmäinen weli, ja hänen käwi samoin, kun wanhimmankin. Läksipä kolmanneksi yöksi Tuhkamo wuoronsa wartioimaan; siinä istui kaiken yön, eikä pel'ännyt. Tulipa päiwän koittaessa aamulla kolme hanhea rannalle ja korjasiwat siipensä aidan alle, niin muuttuiwat heti ihaniksi neidoiksi ja läksiwät mereen uimaan. — Tuhkamo silloin walitsi kauniimmat siiwet sieltä talteensa, ja istausi taas paikallensa. Neidot jonkun ai'an uituansa nousiwat jo maalle pois lähteäksensä,

ja käwiwät aidan luokse, josta toiset kaksi ottiwat siipensä, ja läksiwät lentoon; waan yksi ei päässyt, kun siipiänsä ei löytänyt. Ilmoitti siitä nyt itsensä Tuhkamo, ja sanoi neidolle: »täällä siipesi owat, waan et saa, kun et ruwenne naisekseni!» — Neito silloin ilmaisi olewansa kuninkaan tyttären, waan palwelijoinensa hanhena lentäneensä meressä kylpemään, ja puisti Tuhkamolta siipiänsä. Mutta Tuhkamo pani entisen ehdon eteen, ja sanoi: »ottanet minut miehekses, niin annan lentimesi». No, neidon ei auttanut siinä wiipyminen, päiwä kun alkoi jo wal'eta; waan lupasi ruweta hänelle puolisoksi, sai siipensä, puki päällensä, ja lensi hanhena kotiinsa, kutsuen Tuhkamoa linnoilla käymään. Läksi sitte Tuhkamokin kotiinsa, niin kysyiwät toiset weljet kotiin tulijalta: »no, mitä sait hanhia wartioittuasi?» — »Sain ma kuninkaan tyttären puolisokseni», wastasi Tuhkamo. — »Sinäkö semmoinen kuninkaan tyttären!» irwisteliwät toiset, eiwätkä ottaneet uskoaksensa. Waan Tuhkamo läksi siitä heti kuninkaan linnoille, ja sanoi tytölle: »täällä minä nyt sitä wasten olen sinua saamassa, joko nyt lähtenet minulle?» — »Jopa wainen», sanoi tyttö; »waan siitä emme wirka kuninkaalle mitänä, pidämme sala-häitä». — »Mitä me häitä pidämme, kun kuninkaalle emme sano», tuumaeli Tuhkamo. — »Sehän sen on», sanoi tyttö, »waan isälleni kun sanot, se panee semmoiset puustit [1]) eteesi, ett'et niistä pääse ikänäsi». — »Mitä tehneekin», wastasi Tuhkamo, »mutta sanon minä». Meni sitte kuninkaan eteen, ja ilmoitti asian. — »No, minä sinulle en anna

tytärtäni», wastasi kuningas, »ennenkun menet, kaikki puut tästä wuomasta [2]) kaadat».

Läksi Tuhkamo siitä morsiamensa luokse, sanoi: »semmoisen nyt pani isäsi puustin, kaikki puut minun tästä wuomasta kaataa». — »Enkö minä sitä sinulle sanonut», wastasi morsian, »waan pääset sinä siitä, kun ei pahempaa wasta panisi. Mene kaada yksi puu, ja sano puun kaatuessa: kaikki metsä kaatukohon! niin silloin owat puut kumossa». — Tuhkamo kohta meni työllensä, kaasi yhden puun, ja sanoi ne morsiamensa neuwomat sanat, niin sai sillä kaikki puut wuomasta kaadetuiksi. Meni siitä sitte kuninkaan eteen, ja pyysi tytärtä, sanoen jo puut kaataneensa. — »Et wielä sillä saa», sanoi kuningas, »sinun pitää nyt mennä, ne kaikki kannoillensa nostaa». — Tuli taas morsiamensa luokse Tuhkamo, ja sanoi: »jo toisen pani isäsi puustin wielä pahemman, kaikki puut pitäisi minun kannoillensa nostaa». — »Arwasin minä sen», wastasi morsian, »waan wielä siitäkin pääset, kun ei kolmatta panisi pahempaa. Mene, nosta yksi puu kannollensa, ja sano nostaessa: nouskoot kaikki kannoillehen; niin sillä se on tehty». — Tuhkamo tekikin, kuten morsiamensa neuwoi, ja sai puut kaikki kannoillensa, niin meni taaskin, kuninkaalta tytärtä pyysi. Waan ei antanut wielä silläkään, käski kulta-wiljat taiwaasta käydä, sitte wasta antaisi. Tuli siitä Tuhkamo morsiamensa luokse alla päin, pahoilla mielin, ja sanoi: »nyt wasta puustin pani, kulta-wiljat taiwaasta käydä; millä minä ne saan?» — »Woisit wielä ehkä nekin saada», was-

tasi morsian, »kun ei ainakin pahempaa wasta tulisi». Sitoi hänelle säkin päähän, laittoi hewoisen selkään, ja sanoi: »aja nyt, kunne hewoinen putoaa altasi, niin haurase päältäsi ja ota, mikä käteesi puuttuu.» Läksi siitä nyt Tuhkamo ajamaan, ja laski yhtä waahkua yhä. Jo wiimein kau'an ajettuansa putosi hewoinen, niin haurasi samassa päältänsä ja sai kulta-wiljat käteensä; waan ne kun raskaita oliwat, putosi itse niiden kansa ja painui maan sisään, ett'ei jäänyt, kun wähän hiwuksia ylös. — Olla oletteli siinä maan sisässä, niin tuli sotka ja teki pesänsä hänen päähänsä; muni siihen muniansa, ja alkoi hautoa. — »Jo tämä nyt ainakin minulta pään mätättää», ajatteli Tuhkamo. Waan silloin tuli kettu, juosta ketkutteli, näki pesän, ja rupesi munia syömään. Hän sitä kettua tapasi hännästä, niin se irti ryöstäytyessänsä tempasi häntä ylemmäksi. Toissa päiwänä tuli ahmo, ja rupesi hänkin munia syömään. Kun taaskin sitä tarttui häntään, se hänet tempasi wieläkin ylemmäksi. Jo kolmantena päiwänä karhu juosta katkuttelee, tulee jälkimäistä munaa syömään. Tarttuipa Tuhkamo karhua jalkaan, niin se hänet nosti kokonansa ylös. Ylös päästyä ei tiedä kunne lähteä; lähteä sitä pitäisi jonnekin. Astuu, käwelee, niin kuulee toraamisen, ja sinne meni. Toraajat kun näkewät hänen tulewan, ihastuwat sitä, huutawat iloissansa: »ahah! jo paisti tuli.» Sanoi siihen Tuhkamo: »ei minussa keittämistä, eikä paistamista: wilu, pitkä matka ottanut jo keittämiset, paistamiset.» — »No kun et kelpaa paistiksi» sanoiwat

toraajat, »eroita meitä torastamme!» — »Mikä teillä wälinä?» kysyi Tuhkamo. — »Tämä isä-wainajan sauwa; jos keikahuttaa toisen pään, se wihollisen kaataa, jos toisen keikahuttaa, se oman wä'en nostaa ylös: määrää sinä, kummalle tuleepi!» — »Kuinka minä teidät siitä woisin eroittaa?» sanoi Tuhkamo, »jos toiselle eli toiselle annan, se minulle suuttuu, kulle en anna; parasta, antakaa minulle koko sauwa!» — »No ota, mene matkoihisi!» sanoiwat siihen toraajat, antoiwat Tuhkamolle sauwan, ja hän läksi sauwanensa siitä edelle astumaan. Kulki wähän matkaa, niin jo toisessa paikassa toratahan. Hän sinne meni. »Ahah!» huudettiin wastaan taas, »jo paistin saamme!» Tuhkamo sanoo toimessansa: »ei minussa keittämistä, eikä paistamista; wilu, pitkä matka wienyt keittämiset, paistamiset.» — »No kun ei sinusta paistettawaksi liene, eroita sitte meitä!» sanoiwat miehet. — »Mikä teillä eroitettawana?» — »Tämä äiti-wainajan lakki, kummalle tuleepi; sen kun panee päähänsä, ei nä'e kukaan, oli missä tahtonsa». — »Milläpä teidät siitä eroittaisin», sanoi Tuhkamo; »jommalle-kummalle annanen, toinen minulle siitä suuttuu. Paras, nakkaatte minulle.» Miehet päästäksensä torasta nakkasiwatkin hänelle lakin, sanoiwat: »tuoss'on, ota, mene matkoihisi!» Ja Tuhkamo läksi lakkinensa edelle astumaan. Wähän matkaa käytyänsä, kuuli kolmannessa paikassa torattawan, ja meni ääntä kohti sinne taas; waan tuskin pääsikään näkywiin, kun huudettiin wastaan jo: »ahah! jo paisti sattu!» — »Ei

minussa keittämistä, eikä paistamista,» wastasi Tuhkamo; »wilu, pitkä matka saanut keittämiset, paistamiset.» — »No kun ei sinusta paistikksi ole, eroita sa meitä!» — »Mikä teillä toran aineena?» — »Nämä isä-wainajan wanhat kuowat³); ne, näet, semmoiset owat, panet jalkaasi, kul'et kunne tahdot, ei woi kukaan pahaa tehdä.» — »Paha teitä eroittaa», sanoi Tuhkamo; »toiselle annan, toinen suuttuu — paras, annatte kuowat minulle.» — Miehistä oli tää neuwo hywä, ja antoiwat hänelle ne isä-wainajansa kuowat, joilta eiwät muuten sopineet, niin pääsiwät toraamasta, ja erosiwat kotiinsa.

No Tuhkamo, kun sai nekin, läksi hänkin taas matkaamaan, ja tuli taloon. Siellä taaskin, kun ikään nähdään owesta tulewan, sanotaan: »hah! jo kerran tuli mitä syödä!» — »Wähä minussa syömistä», wastasi Tuhkamo; »wilu, pitkä matka wienyt jo syömiset sekä juomiset — se wettä, mikä wertä, se luuta, mikä lihoa.» — »No olisiko sinun itsesi nälkä?» — »Mikäpä se olisi, kuutena kuukautena kun en ruokaa ole nähnyt», sanoi Tuhkamo. Sai ruokaa, söi, ja kysyi syötyänsä, jos eiwätkö tietäisi sen kuninkaan aluetta, johon olisi kulkewa. »Emme tiedä» wastattiin talossa, »waan on meillä metsän wiljat, tiennewätkö ne.» Kutsuttiin kokoon kaikki, ja kysyttiin; waan eiwät tienneet. Annettiin Tuhkamolle talosta sitte kiwi, ja käskettiin tallella pitämään, jos tarwe mikä tulisi. — Panikin kiwen talteensa, läksi siitä talosta pois, ja tuli toiseen. Siellä häntä taaskin syödä ai'ottiin; waan kun ei sanonut itsessänsä

syömistä olewan, pantiin hänelle ruokaa, ja kysyttiin, mitä asioitseisi. Tuhkamo ei sanonut muuta asioiwansa, kun että neuwottaisi sen kuninkaan maahan, jonka nimitti. »Itse emme tiedä siitä kuninkaasta mitään», sanottiin talossa, »waan on meillä metsän pedot, tiennewätkö.» — Kutsuttiin siinä sitte metsän pedot kokoon kaikki, ja tiedusteltiin heiltä sitä maakuntaa, johon olisi Tuhkamolla matka ollut; waan eiwät tienneet nekään sanoa. No kun ei siihen muuta woitu, annettiin hänelle siitäkin talosta kiwi, ja niin meni edellensä, ja tuli kolmanteen taloon. Sielläkään ei tietty sen kuninkaan maata, jota kysyi; waan sanottiin taiwaan linnut olewan, joilta kysyttäisi. — Kutsuttiin ko'olle linnut, niin tuliwat heti muut, kokko yksin ei tullut, waan heiltäkin kun sen kuninkaan maata kysyttiin, eiwät sanoneet tietäwänsä. — Käytiin taas kokkoakin kutsumassa, waan ei ollut kuullaksensa; wasta kolmannella kutsumuksella tuli, waan ei sanonut hänkään tietäwänsä. »Tiedät kyllä», sanoi talon wäki, »waan waiwojasi pelkäät.» — »No tiedän minä sentähden», sanoi kokko, »waan sinne on hirweän pitkä matka.» Käskettiin waan wiemään mies sinne, ei matkaa katsomaan. — Tuhkamo sai siitäkin talosta kiwen, ja niin nousi kokolle selkään. Kokko läksi lentämään, lensi, lensi, joko lie useampia wiikkojakin lentänyt, niin kysyi mieheltä: »saitko kiweä ensimäisestä talosta, jossa käwit?» — »Sain» — »No luo se kiwi mereen!» — Tuhkamo sitte loi kiwen mereen, niin siitä paikalla kaswoi kallio, jolla kokko wähän aikaa lepäsi, ja läksi uudellensa lentoon.

Kotwan lennettyänsä, kysyi taas mieheltä, jos eikö saanut toisestakin talosta kiweä. Sanoi mies saaneensa, niin kokko senkin käski mereen lähettämään; ja se kun taas mereen luotiin, siitä samatse kallio kaswoi, jolle kokko istui lepäämään. Siitä taaskin lentoon kohosi kohta, ja kotwan lennettyänsä kysäisi mieheltä: »antoiko minun emäntäni kiweä sinulle?» — »Antoi», wastasi Tuhkamo. — »Pudota sekin wielä mereen!» neuwoi kokko; ja mies kun pudotti, siitä tuli kolmas lepäys-paikka kokolle, josta kun läksi lentämään taas, niin kerrassaan wei jo miehen rannalle, ja maalle laskettuansa kysyi: »no mitä minulle nyt palkasta annat?» — Oli kaksi sonnia[4]) rannalla siinä, niin Tuhkamo sanoi: »ota noista kumpi tahansa!» — No otti siitä lihawamman kokko, söi suuhunsa, ja läksi takasi lentämään.

Tuhkamokaan ei kaukaa siinä wiipynyt, waan meni kuninkaan linnaan, se toraama-paikassa saama lakki päässä, joka teki hänet näkymättömäksi, ja tuli morsiamensa huoneesen. Siellä morsian, itku silmissä, ja kaikki murehissansa; waan häntä ei nähty. — Jonkun ai'an näkymätöinnä siellä istuttuansa, kuuli morsiamensa käskewän piikaa wettä kaiwosta noutamaan[5]), ja kun meni piika kaiwolle, meni hänkin jälkeen, ja murensi kulta-wiljoista wähäsen astiaan. Tuli piika weden kansa, niin kuninkaan tytär katseli sitä, sanoi: »ei tämä ole puhdasta, käy toista!» Se kun toista läksi käymään, Tuhkamo taas jäl'essä meni, ja enemmän wiljoista weteen murensi. Ei kelwannut sekään wesi sitte kuninkaan tyttärelle, käski

kolmannesti käydä, puhtaampata tuoda. Käwi piika taas kaiwosta toista noutamaan, niin Tuhkamo siihen loi kaikki kulta-wiljat, jotka oli taiwaasta saanut, ja wesi kannettiin kuninkaan tyttärelle. Sepä näki jo wiljat siinä, tunsi heti, ja sanoi: »tässä olet nyt, sulhoiseni, missä oletkin, elä piileskele!» — Tempasi Tuhkamo silloin lakin päästänsä, tuli näkywäiseksi, ja sanoi: »tässä olen jo kotwasen istunut; missä kuningas, kun ei hänestä kuulu mitään?» — »Elä puhukaan kuninkaasta!» sanoi tytär; »se on tappanut kaiken wäkensä sodassa, siellä on wieläkin, liekö hengissä wai hengetöinnä, ei ole enää kotwin sanomia saatu.» — »No sinne sitä pitää minunkin paikalla lähteä häntä auttamaan», sanoi Tuhkamo. — »Elä lähde! wiikon jo wiiwyit matkallasi ilmankin», rukoeli morsian ja koki estää häntä lähtemästä. Waan Tuhkamo sanoi: »lähden, kun lähdenkin, en enää taida kau'an wiipyä.» Läksi siitä sota-tantereelle kulkemaan. Jopa tuli wähän matkan päässä kuningas tiellä wastaan, ja murheelliselta näytti hywin. Terwehtii Tuhkamo häntä, sanoo: »elä huoli murehtia, lähde wäwy-poikasi kansa sota-paikalle jällensä! katsomme, jos mitä woimme.» — Antoi kuninkaalle kuowat ja lakin, itse piti sauwan, ja saiwat yhtenä kulkemaan. Tuliwat sota-kentälle. Wihollinen siellä yhä saaliita korjaelee, niin huutaa Tuhkamo: »onko wielä wastaan-ottajata?» — »On wielä, jos ennenkin!» huudettiin sieltä wastaan. Tuhkamo silloin keikahutti toisen pään sauwastansa, niin kaikki oma wäki samassa nousi ylös; waan toisen pään kun kei-

kahutti, kaikki wihollliset maahan kaatuiwat. Kysyi sitte kuninkaalta: »no kuinka nyt nä'it wäwy-poikasi?» — »Elä semmoisia enää kyselekään!» wastasi kuningas, »ota tyttäreni, ja puolen waltakuntaa annan sinulle morsian-lahjoiksi. Waan wiikoin wiiwyit matkoillasi, wiikon wiiwyit, kau'an kasoit[6]), wiimein tulit wisahaksi!» — Siihen se loppuikin.

Oudompia sanoja: 1, puustit = temput, esteet. 2, tästä wuomasta = tältä lahdelta. 3, kuowat = syylingät. 4, sonnia = härkää. 5, noutamaan = hakemaan. 6, kasoit = kaswoit.

6.

Kolmet weljekset.

Yhtäpitäwäisiä, tähän werrattawia tarinoita on tietääksemme:

Unkarilaisilla: Katso Ungarische Sagen und Märchen. Aus der Erdélyischen samlung übersetzt von G. Stier. Berlin 1850, N:o 14, ss. 91—95, „Aschenbrödel" („Hamupipöke").

Puolalaisilla: Katso Polnische Volkssagen und Märchen. Aus dem Polnischen des K. W. Woycicki von Friedrich Heinrich Levestam. Berlin 1839 N:o 5, ss. 115—119 ja siwua 156 „Der Glasberg".

Saksalaisella: 1. Katso Deutsches Märchenbuch. Herausgegeben von Ludvig Bechstein, Leipzig 1855, ss. 65—67, „Hirsedieb". — 2. Katso Sagen, Märchen und Gebräuche aus Sachsen und Thüringen. Gesammelt von Emil Sommer. 1:s Heft. Halle 1846, ss. 96, 177, „Der dumme Wirrschopf."

Ruotsalaisilla: Katso Swenska Folk-Sagor och Äfwentyr. Samlade och utgifna af Gunnar Olof Hyltén-Cawallius och George Stephens 1 D. 2 häftet, Stockholm 1849, N:o 20, siwusta 394—401 ja siwuja 403—404, „Prinsessan uppå Glasberget".

Turjalaisilla: Katso Asbjörnsen og Moe, Norske Folke-eventyr, Deel II, ss. 80—91. „Jomfruen paa Glasbjerget".

I. Tuhkimo.

Suistamolta Karjalasta.

Oli ukko, jolla oli kolme poikaa; kaksi wilkasta ja toimellista, kolmas Tuhkimo, nuorin ja perätse kunnotoin. Ukko, kun oli wanha ja kykenemätöin, oli poi'illensa jo antanut talon katsannan. Wanhimmat pitiwätkin kaikki hywässä kunnossa, jotta talossa hywin tultiin aikoihin. Työtä tekiwät ahkerasti, käwiwät kauppaa, waatehtiwat itsensä somasti, ja oliwat kuninkaalta ja kaikilta toimensa tähden kiitetyt sekä rakastetut. Tuhkimo puolestansa — se ei wiihtinyt töillä eikä muilla yrityksillä, hartioitansa konsaan kiskoa, majaeli laiskana uunilla, josta nokisena ja likaisena wetäysi waan muiden keralle aina syömään. Tahtoi waan, oli hän kuitenkin sukkela ja wiisas kaikessa, etenkin puheillensa. Isänsä rakastikin häntä sentähden ja piti yhtä hywänä, kun toisiakin, josta weljensä juuri wihasiwat häntä. Ukko kun tienoille waan ei sattunut, toruiwat häntä yhtenänsä, häwenteliwät häntä roskaisuudestansa ja laiskuudestansa, ja pitiwät aina pilkkanansa, haukkuen häntä Tuhkimoksi, Tuhkapöperöksi ja miksi milloinkin sattui. Tuhkimo siitä wähän kuitenkaan huoli, naurahteli waan weljiensä komppi- ja pilkka-puheille, kääntelihn uunilla toiselta kupeeltansa toiselle, ja jonkun wiisas-sanan wälistä itsekin työnsi heille takasi. Näin kului monta wuotta. Ukko wanheni wanhenemistansa, kunne lankesi kowaan, pitkään tautiin, jotta tunsi jo

kuolemansa lähestywän, niin kutsui poikiansa kerran luoksensa. He tuliwat; Tuhkimokin wetiin uunilta alas jää-hywäiset isältänsä ottamaan. Ukko katseli siinä poikiansa wähän aikaa ääneti, käänsiin heihin, ja lausui wesissä silmin: »rakkaat poikani! nä'ette olewani jo haudan partaalla, monta silmän räpäystä ei ole enää minulla elettäwänä, pois lähden kohta ja heitän teidät tänne. Ennen eroani tahdon ma jakaa teille kaikki omaisuuteni yhden-tasan kolmeen osaan, osan kullekin. Pitäkää se ja eläkää aina rakkaudessa ja suosiossa; waan kuulkaa, muistakaa, mitä wielä wiimeiseksi sanon: »kuoltuani haudatkaa minut kunnialla ja käykää haudallani Jumalata edestäni rukoelemassa, wuorostansa kukin kolme yötä perätyste, muistakaa — luwatkaa se minulle!» Poi'at lupasiwat, wesi walui karpaloina silmistänsä, ja sanottuansa nämä sanat, waipui ukko kuoleman unehen. Hautaiset pidettiin ukon käskyn mukaan kaikella kunnialla; ei muuta kun haudalle rukoelemaan tuli poikien nyt waan mennä, niin oliwat lupauksensa täyttäneet.

Wanhimman wuoro oli ensin; waan häntä pel'oitti, ei uskaltanut öillä yksin kalmistossa olla, niin sanoi Tuhkimolle: »mene edestäni isän haudalle rukoelemaan, minä lähden kaupalle, tuon sinulle sieltä hywät waatteet!» — Tuhkimo aina oli hellästi rakastanut isäänsä, niin läksi nytkin weljensä edestä haudalle, rukoeli siinä kaksi yötä, ja kolmantena kaiwoi isänsä arkun haudasta, aukaisi sen, ja suuteli isänsä ruumista. Ukko kohensiin istuillensa, aukaisi silmänsä ja, nähtyänsä Tuhkimon, sanoi: »weljesi joko

owat käyneet haudallani rukoelemassa?» — »Ei», wastasi Tuhkimo. — »Kumpikaan — eikö?» kysyi isä. — »Ei», wakuutti Tuhkimo, »wanhin weli, jonka wuoro nyt olisi, pelkäsi kalmistoa, ei uskaltanut tulla, pyysi minua edestänsä, niin minä läksin.» — »Poikaseni!» lausui isä siitä Tuhkimolle, »mene kotiin, pihalla löydät siellä lähteen, pesey siinä ensinnä, mene siitä riihen ta'akse, huuda kolmasti pahan äänellä, pesey uudellensa ja tule jällensä luokseni!» Tuhkimo teki niin. Meni kotiinsa, löysi pihalla lähteen ja pesiin siinä, niin muuttui niin kauniiksi, jott'ei maailmassa kauniimpata löydy. Katseliin wähän aikaa lähteessä, kummeksien kauneuttansa; meni sitte riihen ta'akse, ja huusi kolmasti pahan laatuun, niinkun oli neuwottu. Heti ilmestyi siihen kaunis, musta hewoinen, waskisiloilla koristetut suitset suussa ja satula selässä, jonka hirnuminen ja juoksu kuului jo kolmen wirstan päästä, ja jonka tuli suihkusi suusta ja tulisäkeet sieramista. Tuhkimo katseli hewoista, silitteli lautaista, kohensiin selkään, ja ratsasti wähän aikaa huwiksensa, niin ajoi lähteelle takasi, ja pesiin uudellensa. Samassa katosikin hewoinen, ja itse muuttui ennollensa. Siitä läksi sitte kalmistoon jällensä, jossa kertoi isällensä, mitä oli tapahtunut, pani arkun ukon käskystä hautaan takasi, ja tuli kotiinsa. Weljet heti kysyiwät: »mitä nä'it, hahmut eiwätkö näyttäyneet, pahaa eiwätkö tahtoneet tehdä sinulle?» — »Ei», wastasi Tuhkimo, ja nousi uunille wenyttelemäänsä. Illan tullen oli toisen wuoro haudalle mennä, mutta häntäkin peloitti, pyysi Tuhkimoa edestänsä, lupasi

hywät saappaat siitä hänelle. Tuhkimo meni nytkin, rukoeli kolme yötä toisenkin weljensä edestä, ja kaiwoi kolmantena isänsä taas haudasta, katseli ja suuteli häntä. Ukko kohennakse taas istuillensa, aukaisee silmänsä, ja kysyy: »eikö toinenkaan weljesi tullut?» — »Hänkin pelkäsi, ei uskaltanut tulla», wastasi Tuhkimo. — »Poikani!» wirkkoi siihen ukko, »mene kotiisi, pellolla löydät lähteen, pesey siinä! Mene siitä sitte pellon päähän, huuda kolmasti immen äänellä, pesey lähteessä uudellensa, ja tule, kerro minulle, mitä siellä kohtaat!»

Tuhkimo meni, löysi lähteen ja pesiin siinä, niin tuli siitä niin iloiseksi, jotta mitkään surut eli murheet eiwät woineet iloansa rasittaa. Meni sitte pellon päähän, huusi kolmasti immen laatuun, niin kaunis, weden-karwa hewoinen tuli hirnuen hänen luoksensa, hopealla siloitetut suitset suussa ja satula selässä, jonka juoksu kuului kuuden wirstan päästä, tuli läksi suusta ja tuli säihkyi sieramista. Tuhkimo katseli hewoista, silitteli karwaa, ja nousi selkään. Wähän aikaa ajettuansa, palasi jo lähteelle takasi, ja pesiin taas uudellensa, niin hewoinen katosi, ja hän tuli saman-näköiseksi, kun ennenkin. Meni sitte isänsä haudalle, kertoi hänelle, mitä oli tapahtunut, pani ukon hautaan jällensä, ja läksi kotiinsa. Weljet kysyiwät taas, mitä hän haudalla näki ja eikö siellä pel'oittanut. — »Ei» sanoi waan Tuhkimo, wetiin uunille, ja paniin ma'ata.

Ilta kun tuli, oli Tuhkimon oma wuoro mennä isänsä haudalle rukoelemaan. Hämärässä nousikin jo

makaamasta, ja läksi kalmistoon. Kolme yötä perätyste rukoeli siellä hartaasti, wiimeissä yönä taas kaiwoi isänsä haudasta, aukaisi arkun, ja suuteli kuollutta. Ukko siitä kohensiin istuillensa, loi silmänsä auki, katseli Tuhkimoa, ja sanoi: »rakas poikaseni! mene kolmannen kerran wielä kotiin nurmelle[1]), sieltä löydät lähteen, pesey siinä, ja mene nurmen päähän, huuda kolmasti miehen äänellä. Käy siitä sitte lähteelle takasi, pesey uudestansa, ja tule luokseni tänne!» — Tuhkimo teki taas, kuten oli käsketty. Meni nurmelle, josta löysi lähteen, ja pesiin siinä, niin pukeutui tuossa paikassa wälähtäwiin kulta-waatteisin. Kulki sitte nurmen päähän, ja huusi kolmasti miehen äänellä, niinkun oli neuwottu. Siitäpä lumi-walkea hewoinen hirnuen tuli häntä wastaan, kullalla siloitetut suitset suussa ja kulta-satula sel'ässä, jonka juoksu ja hirnunta kuului jo yhdeksän wirstan päästä, ja jonka tuli suihkusi suusta ja tuli-säkeet sieramista. Tuhkimo ihmetteli sitä kummaa; katseli kulta-pukuansa, katseli kaunista, walkeata hewoista, silitteli lautaista, kohensiin selkään, ja läksi nurmella ratsaskamaan. Ratsasti siinä, ajaa karetteli wähän aikaa edes-takasi, niin palasi taaskin lähteelle, ja pesiin uudellensa, niin hewoinen kohta oli poikessa, ja hän kun ennenkin. Käwi siitä sitte kalmistolle takasi, ja kertoi isällensä, mitä oli kohdannut. Lausui ukko silloin Tuhkimolle: »kuuliaisuutesi, rakkautesi ja nöyryytesi tähden kuollutta isääsi kohtaan mitä, poikani, tahdot? — Tahdotko kauppa-miehexi ruweta, wai tahdotko ikuisen hywyyden, jott'et konsaan työtä tar-

witse radtaa, wai ikuisen wiisaudenko tahdot? Ota jompi-kumpi, laske minut hautaan jällensä, tästä edes toisiamme emme enää nä'e!» — Tuhkimo otti wiisauden, laski isänsä hautaan, peitti sinne, ja meni kotiinsa. Weljet taaskin kyselemään, mitä hän näki, ja eikö hän pel'ännyt. Waan Tuhkimo nytkään ei wirkkanut mitään, sanoi waan: »enkä pel'ännyt, ja wäänsiin uunille lewolle.

Muutamia wuosia kului. Wanhimmat weljet kumpikin pitiwät talon kunnossa; mutta Tuhkimo aina waan rakasti uuniansa, oleksi siellä yhtenänsä, eikä muusta ollut milläänsäkään. Toiset puoleltansa oliwat siitä wihaiset, kun isä Tuhkimolle antoi yhtä suuren osan kun heillekin, ja hän sittekään ei työhön ruwennut. Kerran sitte läksiwät wanhimmat weljet kaupalle, ja Tuhkimon jättiwät kotiin sillä käskyllä ja waroituksella, että kaikessa noudattaa naisien mieltä, hankkia heille puut, wedet ja kaikki, mitä talossa tarwittaisi. — Tuhkimo suostui siihen, ja weljet läksiwät kaupoillensa. — Samana päiwänä loppui jo talosta wesi, ja naiset Tuhkimoa wedelle käristämään. Tuhkimo nousi uunilta alas, otti korennan, pani kumpaan nenään korwon, wäänsi ne ol'allensa, ja läksi rantaan. Ammensi siellä korwot wettä täyteen, ja istui awannon reunalle lepäämään. Siinä istuessansa näki suuren hau'in weden kalwossa uiksentelewan. »Ahaa!» arweli Tuhkimo iloissansa, »tuoresta kalaa kaukaan en ole syönyt, tuon hau'in tuolta pyydän». Otti, teki ansan, piiritti sen hau'in pään ympärille, ja alkoi wetää jännistää, mitä jaksoi. Weti,

weti, kunne sai jo pään jäälle, niin hauki rupesi rukoelemaan: »elä, elä wedä minua, mies-kulta, täältä, minä kuolen!» — »Tuoresta kalaa kotwin en ole syönyt, tapan sinut, kun tapankin», sanoi Tuhkimo. — »Elä tapa minua!» pyysi hauki yhä, »elä tapa! saat ikuisen woiman ell'et tapa, semmoisen woiman, jolla kaikki, mitä ikänänsä tahdot, toimeen saat.» — Tuhkimosta oli hau'in puhe soma, waan koettaaksensa puhuiko totta, pyysi hän kerraksi waan tätä woimaa. Hauki antoi, neuwoen: »sano waan: hau'in sanoilla, omilla aiwotuksillani! niin sillä kaikki saat toimeen.» Tuhkimo käski wesi-korwoja näillä sanoilla kotiin menemään kantamatta. No ne samassa meniwät. — Päästi siitä jo Tuhkimo hau'in ansasta, ja otti sen woiman häneltä. Istui korennalle selkään, ja sanoi: »hau'in sannoilla, omilla aiwotuksillani kanna minut kotiin!» — Korenta kantoi, ja Tuhkimo pääsi uunille makaamaan.

Huommenna loppuiwat puut; naiset Tuhkimoa puulle. Tämä läksi, kirwes kädessä pihalle, istui reen takaperin, ja sanoi hau'in neuwomat sanat. Reki siitä juosta wilisemään. Juoksi, juoksi ennättämistänsä yhä, kunne tuli kuninkaan satuhun[2]). »Tuossa näkyy olewan kauniita puita, tuosta otan», arweli Tuhkimo, ja pani kirween hau'in sanoilla, omilla aiwotuksillansa satuhun puita hakkaamaan. Kirwes hakkasi siellä, hakkasi, jotta linna kaikui wastaan. Kuuli kuningas tämän, ja laittoi sota-wäkeä satuhun katsomaan. No kun tultiin siihen, ja nähtiin puut, miten kaatuiwat itsestänsä ja lateliiwat kantamatta Tuh-

kimon rekeen, rupesi sota-wäki häntä kiinni ottamaan. Mutta Tuhkimo lähettiin rekeensä, sanoi hau'in sanat, ja mennä wilisti kotia kohti. Hukkaan sota-wäki perästä, täytyi palata linnoille. Kuningas heiltä kun kuuli asian, wiestiä[3]) lykkäämään heti, tiedustaaksensa, ken olisi mies hänen waltakunnassansa, joka tämmöisiä ihmeitä teki; waan ei saada tietoon. Tuhkimo kun pääsi rauhassa kotiinsa, tuliwat hau'in sanoilla puut itsestänsä pinoon ja lämmitöksen werta kantamatta tupaan; waan jott'ei kukaan woisi warastaa puita pinosta, sanoi Tuhkimo heille: »hau'in sanoilla, omilla aiwotuksillani, tarttukoon kiinni teihin, ken wieras teitä koskee!» — Sattuikin niin, jotta naapurit nähtyänsä Tuhkimon kodissa nämä kauniit puut, tuliwat yöllä, ottiwat muutaman hal'on katsellaksensa, ja tarttuiwat kiinni pinoon. He kun älysiwät Tuhkimon tämän tai'an heille tehneen, rukoeliwat häntä irtauttamaan itsensä, ja Tuhkimo tuli päästämään. Mutta naapurit suuttuiwat kuitenkin, ja kanteliwat kuninkaalle Tuhkimon warkauden. Kuningas hywillänsä, kun pääsi tämän kau'an jo etsityn miehen perille, kutsui Tuhkimoa luoksensa; waan Tuhkimopa ei ollut millänsäkään, waikka monta käskyä jo tuli. Wiimein tuli kuninkaan uskollisin palwelija, ja semmoista wiinaa toi kerallansa, josta muut pisareenkaan maistettuansa humaltuiwat, tarjoeli sitä Tuhkimolle, jotta humaltuneena weisi hänet sitte kuninkaan eteen. Tuhkimo kyllä arwasi wiekkauden, waan sanoi: »hau'in sanoilla, omilla aiwotuksillani en humaltuko minä tästä!» otti koko ryypyn, ja ei lähtenyt

sittekään. — Wiikon päästä lupasi kuitenkin itsestänsä tulla; ja tulikin uunilla ajaen linnan pihaan. Kuningas naurussa suin häntä terwehtimään, rupesi puhuttelemaan, ja kysyi: »miten sinä, weikkonen, noin uunilla kul'et?» — »Kulenpahan», wirkkoi Tuhkimo, nokea ja muuta likaa hieroi silmistänsä wähemmäksi, ja sanan sanansa perästä wastasi kuninkaalle aina wiisaammasti. Se kuninkaasta mieleen waan, ei suuttunut Tuhkimon puheille. Kotwan aikaa siinä kuninkaan kansa keskusteltuansa, sattui Tuhkimo luomaan silmänsä linnan ylä-kertaan, jossa näki kuninkaan tyttären ikkunassa istuwan, häntä sieltä katselewan. Tyttären kaunis ja ihana näky heti sykähytti Tuhkimon sydäntä, jotta lausui: »hau'in sanoilla, omilla aiwotuksillani, palakoon tuo minua!» — Kesti sitte wähän aikaa puhetta wielä kuninkaan kansa, niin Tuhkimo laskettiin pois.

Jonkun ai'an kuluttua, tuli kuninkaalle suuri huoli. Tytär käwi päiwä päiwältä kalmakkaammaksi, ja syytä ei tiennyt kukaan. Itse ilmoitti tytär kuninkaalle wiimeinkin mieli-alansa, waan ei tiennyt itsekään, ketä hän paloi. — Kuningas tytärtä naittamaan. Wiestiä wiedään ympäri koko waltakunnan; kolmessa päiwässä piti sulho oleman löydetty. Se saisi tyttären, ken yhdellä hyppäämällä ratsastaisi linnan ylä-kertaan, jossa kuninkaan tytär ikkunasta painaisi sormuksen merkin hänen otsaansa, että hänet muka tunnettaisi. Kaikki ylhäiset sekä alhaiset tuliwatkin linnalle kokoon katsomaan ja ko'ettamaan tätä ihmettä; mutta kaikki hukkaan, ei linnan kolmannelle-

kaan kerralle woinut kenenkään hewoinen hypätä. Tuhkimo wielä oli jäl'ellä koettamatta. Wanhemmat weljensä kun palasiwat linnalta kotiinsa, oliwat pahoilla mielin, kun kuninkaan tytärtä eiwät saaneet, ja sanoiwat Tuhkimolle: »sinuakin kutsuttiin koettamaan, mene sinäkin, niin saawathan muut edes nauraa!» — Tuhkimo ei wirkkanut mitään, mietti wähän aikaa mielessänsä, niin muisti jo muinoiset hewoisensa, laskiin nunilta, ja meni ensimäiselle lähteelle. Siinä kun pesiin sitte, ja käwi riihen takana pahan äänellä huutamassa, tuli hänelle kaunis, musta hewoinen eteen, jolle istui selkään, ja ratsasti linnalle; mutta ainoastansa kolmannelle kerralle jaksoi hewoinen hypätä. — Toinen päiwä tuli, waan ei ollut kellenkään onnellisempi; Tuhkimonkaan toinen hewoinen ei woinut hypätä, kun linnan kuudennelle kerralle. Kolmanneksi päiwäksi warustausiwat kaikki hywillä hewoisilla, Tuhkimon weljetkin, ja ratsastiwat linnalle koettamaan, waan kaikki hukkaan, heille käwi samoin kun eileinkin. Kotiin tultuansa käskiwät weljet taas naurussa suin Tuhkimoakin linnalle menemään, sanoen sinne kutsutun, koska muiksi päiwiksi ei ollut mennyt. — Tuhkimo laskiin sukkelasti uunilta, meni, pesiin joka kolmessa lähteessä, jotta muuttui ylen kauniiksi, ja käwi siitä nurmen päähän, jossa kolmeen kertaan huusi innokkaasti miehen äänellä, niin hänelle tuli siihen lumi-walkea, kulta-siloilla koristettu hewoinen, jolle istui selkään, ja ratsasti linnalle. — Kokountunut wäki ihmetteli, kyseli, ken tuo pulska ja kaunis, kulta-waatteisin pu'ettu mies olisi tuon noin ko-

mean, walkean-wälähtäwän hewoisen sel'ässä, jonka tuli suusta läksi, ja tuli suihkusi sieramista. Mutta kenkään ei tiennyt. Tuhkimo waan ajaa karetteli linnan pihalla edes-takasi, silitteli ärjywän ja hirnuwan hewoisensa lautaista, ja odotti käskyä, milloin saisi koettaa hyppyä. Käsky tulikin kohta, Tuhkimo kannusti hewoistansa, ja ajaa kawahutti ensi hypyllä linnan yhdeksännelle kerralle, jossa kuninkaan tytär istui ikkunassa. Se painoi sormuksellansa hänelle merkin otsaan, ja Tuhkimo ajaa hyppähytti pois. Siitä hälweni jo muukin wäki linnan pihalta, odottaen häitä pidettäwiksi, jotta saataisi tietää, ken se onnellinen oli, joka kuninkaan tyttären ansaitsi puolisoksensa. — Odotettiin, odotettiin sulhoa tulewaksi, joko lie useampia päiwiäkin odotettu; waan ei tule. Etsittiin wiimein yli koko waltakunnan, waan hukkaan; merkkiä ei löytynyt kenenkään otsasta. No kun ei muita enää ollut jäl'ellä, kutsuttiinpa Tuhkimoakin. Suruksensa löysikin kuningas hänen otsastansa merkin. Kuninkaallinen lupansa oli kuitenkin kowa ja wahwa, ei käynyt sitä rikkominen, pidätti häät; waan luoksensa ei suwainnut semmoista wäwyä, te'etti umpi-puolikon, siihen pani tyttärensä ja Tuhkimon, ja työnnähytti mereen tuulen nojaan.

Oliwat siellä sitte aaltojen wallassa. — Puolikko wieri, wieri meressä, kunne tuuli tuuwitti rannalle. Tuhkimo tunsi tämän, ja sanoi: »hau'in sanoilla, omilla aiwotuksillani halkea puolikko!» — Se halkesi kohta, hajosi siihen, ja Tuhkimo puolisonensa pääsi maalle. Täälläpä kaunis saari, joka kaswoi

täpöisen täynnä kaikenlaisia wiina- ja muita hedelmä-puita, marjoja, kukkia, ruusuja waan. Ihana haju tuoksusi heistä, ja linnut wiserteliwät niiden keskellä. Siitä käwi Tuhkimokin iloiseksi, lohdutti surun-alaista puolisotansa, ja sanoi: »hau'in sanoilla, omilla aiwotuksillani yletköön linna keskelle saarta!» — No tulihan siihen linna, ja komea, monenkertainen linna tulikin. Siinä asuiwat sitte kotwan, min aikaa lienewät asuneetkin, kunne tuli heille ikäwä kotiin wanhoja ystäwiänsä näkemään. Tämä rupesi nyt ajateluttamaan Tuhkimoa, miten saaresta mantereelle pääsisi. Asiata miettiessä muistui hänelle hau'in antama woima mieleen, niin pääsi jo arwelemasta, ja sanoi: »hau'in sanoilla, omilla aiwotuksillani tulkoon silta meren yli kuninkaan linnan ohitse!» — No silta ja oikein kultainen tulikin samassa meren poikki. Tuhkimo lennähytti sitä myöten kotiinsa, terwehti weljiänsä, jotka luuliwat hänet ammon aikoja kuolleeksi, ja kertoi heille kaikki elämänsä waiheet. Meni sitte joka lähteelle, pesiin jokaisessa, huusi kolme hewoistansa yhteen, tuotti hau'in sanoilla, omilla aiwotuksillansa kulta-waunut, ja ajaa karetteli ensinnä wielä weljiensä luokse ja siitä ikäwöitsewän puolisonsa luokse saarelle takasi. — Rauhassa ja rakkaudessa eleskeliwät saarella linnassansa monta, monta wuotta. Kuningas, joka näki komeat waunut ja hewoiset linnastansa ohitse aina kulkewan, tiedusteli, ken se woimakas ruhtinas olisi, joka hänen linnansa ohitse aina ajoi; mutta kenkään ei tiennyt. Päätti wiimein pitää pidot, kutsui niihin kaikki waltakunnastansa, kutsui Tuh-

kimonkin. — Pitoja pidettiin; kuningas tunnusteli tytärtänsä, waan luuli harhailewansa. Mieli kuitenkin jollakin neuwon kurittaa sitä, olipa sitte ken tahtonsa, joka luwatta oli asettaunut hänen waltakuntaansa. Tuhkimo älysi jo kuninkaan käytöksistä, jottä sillä jotakin oli mielessä, ja tiesi olla waroillansa. Syötiin siinä, juotiin kyllältä kaikenlaisia herkkuja ja hedelmiä, kulta-pikari oli jokaisen edessä, Tuhkimon ei. Se kun ei wiinaa maistellut ollenkaan, lausui kuningas: »juo, ystäwäni, wieraana kerran luonani ollessasi!» — Tuhkimo kiitti, sanoi itsellänsä pulloa ei olewan, josta joisi. — »Kaikille on pikari pantu, tiettäwästi sinullekin,» sanoi kuningas wihaisesti, »olet warastanut.» — Tuhkimo kielsi kowasti, wäitti, ett'ei hän ole ottanut. — »No muut sitte» otteli kuningas, »eihän niin ole, ett'ei selwää saada.» Käski kaikkien lakkaria koettelemaan, tarkasti jokaiselta etsimään, keltä löydettäisi, se päältänsä pantaisi. — No etsittiin, etsittiin kaikilta, waan ei löydetty pikaria keltään. — Wiimein sanoi Tuhkimo: »itse, korkea kuningas, olette kuoleman ansainneet, omassa lakkarissanne on pikari!» — Katsottiin, niin siellä olikin; Tuhkimo oli hau'in sanoilla, omilla aiwotuksillansa toimittanut sen sinne, waikka kuningas oli panettanut sen hänen lakkariinsa, saadaksensa Tuhkimoa syyn-alaiseksi. Sekös nyt kummaa kuninkaasta, kun pikari häneltä itseltänsä löytyi, ihmetteli sitä, eikä tiennyt, miten asian laita oli. Tuhkimo silloin tietää antoi itsensä sekä waimonsa; näytti merkin otsastansa, ja sai kuninkaalta sowinnon ja puolen waltakuntaa.

Siellä eleskelee Tuhkimo wielä tänäkin päiwänä. — Sen werta sitä.

Selityksiä: 1, nurmelle = niitylle. 2, satuhun (wenäjän sanasta *садъ* = puu-tarhaan. 3, wiestiä (wen. *вѣсть*) = sanaa, tietoa.

II. Tytär kolmannessa linnan kerroksessa.

Kiihtelyswaaralta Karjalasta.

Oli kolme weljestä, kaksi kauppiasta, kolmas Tuhkimo, nuorin weljes, joka ei mitään raatanut[1]), uunin korwalla wenyi waan. Kuoli heiltä isä, ja sanoi kuollessansa: »minä kun kuolen, käykää joka poika haudallani yö makaamassa!» — No isä kun oli jo maan powessa lepäämässä, Tuhkimo läksi ensimäisekski haudalle makaamaan. Itkee siinä, rukoelee kau'an, niin isä haudastansa alkaa tarinoida, kysyy: »kenpä siellä rukoelemassa?» — »Kenpä täällä, taattoseni, mnuta, kun minä nuorin poikasi.» — »Ka wanhimmanhan tänne ensin olisi pitänyt tullakin,» sanoi isä; »waan sinä kun tulit, poikaseni, sinun osa on.» Nousi haudastansa, antoi Tuhkimolle punaisen sauwan, neuwoi kallion, ja sanoi: »kun lyöt tällä sauwalla waan, niin kallio aukeaa; siellä on punainen, tähti-otsa hepo ja kaikenlaista hywyyttä, mitä ikään tarwinnet.» — Tuli Tuhkimo kotiin aamuisella, niin kysyiwät weljet: »mitä tuo taatto tarinoi?» — »Syödä tahtoi,» wastasi Tuhkimo, »syöpi se kodistakin, kun ette käyne haudalla makaamassa.» — Toisilla welilöillä hätä semmoinen, ala Tuhkimoa

palkata keskimäinen weli edestänsä toiseksi yöksi haudalle makaamaan, ja lupasi kolme sataa. — No läksihän tämä Tuhkimo. »Ei tule,» sanoi »minun laisesta miehestä äiä wahinkoa, kun syöpi, niin syököön!» — Meni haudalle. Taas isä kysyy: »minkätähden se ei tullut weljesi tänne?» — »Ei tohtinut tulla», sanoi Tuhkimo. — »No kun ei tullut, neuwon senkin osan sinulle», lausui ukko. Antoi Tuhkimolle harmaan sauwan, sanoi: »siinä ja siinä paikassa on kallio, lyö tällä sauwalla, niin se aukeaa; siinä on harmaa, kuutamo-otsa hepo ja hywyyttä kahta mointa enemmän, kun omassa kalliossasi.» — Kului yö sitte, ja aamu tuli, niin Tuhkimo meni kotiinsa. Kysytään siellä niin ikään taas: »mitäpä tuo taatto tarinoi?» — »Syödä oli, kun palkan edestä menin», sanoi Tuhkimo, »oli wielä äkäisempi, kun wiimein, uhkasi syödä kodistakin, kun et sinä wanhin menne.» — Mitäs tästä; ala wanhin poika palkkailemaan häntä edestänsä sinne. — »Kuusi sataa kun antanet, no minä lähden», sanoi Tuhkimo. Toinen lukee kuusi sataa käteen, ja Tuhkimo meni taas kolmanneksi yöksi haudalle makaamaan. Siitä ukko nousee haudastansa, sanoo: »mintähden ei tullut wanhin weli? koska ei tullut, neuwon senkin poi'an osan sinulle.» Antoi mustan sauwan, sanoi: »lyö tällä, siell'on musta kallio, niin se aukeaa; sieltä löydät mustan, päiwä-otsan hewon ja hywyyttä syödä poi'an poi'an, lapsen lapsen.» Taas tuli aamulla Tuhkimo haudalta kotiin, niin toiset weljet häneltä kyselemään, niinkun ennenkin: »mitä tuo taatto sulle tarinoi?» — »Äkäinen

oli, jotta syödä tahtoi», sanoi Tuhkimo; »hätäiseltä pakoon pääsin.»

Eletään kotwasen aikaa. Toiset weljet kauppaa käywät, Tuhkimo uunin korwalla wenyttelekse, hänellä siinä raatonsa[2]). Olipa sitte kuningas läsnä kaupungissa, wiisas pohatta mielestänsä. Hänellä yksi tytär waan. Pani sen kolmanteen kerrokseen, sanoi: »sille mä äsken tyttäreni annan, ken hewoisensa kolmanteen kerrokseen hypällyttää ja tyttärelleni suuta antaa.» Laatii linnoillansa pidot suuret, ja kokoaa rahwasta paljon. Tulee kuninkaan tyttären tuuma Tuhkimollekin kuuluwiksi, niin hänenki tekee mieli sinne. Lähtewät wanhemmat weljet muiden kera linnoille hewoisiansa koettamaan, niin Tuhkimo sanoo: »minä lähden keralla.» — »Wai sinun näköistäsi me sinne ottaisimme! eikö siellä ole paremmillekin työtä? makaa sinä uunilla waan, eläkä liikahda mokoma,» sanoiwat weljet ja läksiwät matkaansa. Toisten lähdettyä, puhui Tuhkimo weljiensä naisille: »antakoo minulle wesi-hewoinen[3]), niin minäkin lähtisin linnoille.» — Sai heiltä wanhan hewois-kulun, ja läksi perästä. Meni ensinnä omaan kallioonsa, jonka isä oli neuwonut. Heitti wesi-hewoisen korppien, wariksien syödä, aukaisi sauwallansa kallion, otti sieltä punaisen, tähti-otsan hewoisen, pani päällensä parasta kalua, ja ajoi kuninkaan linnaan. Siellä kun wuoronsa ajua koetti, ensimäiseen kerrokseen jo pääsi, waan siitä täytyi käännyttää hewoisensa ja ajaa takasi. Kukaan ei tuntenut häntä, kuka se semmoisella hewoisella niin komeissa waatteissa ajoi. Tuh-

kimo wei hewoisensa ja kalunsa kallioon jällensä, ja oli kotona ennen toisia weljeksiä. Tuliwat hekin sitte linnoilta, niin Tuhkimo kysyi: »joko tuolla pääsi kukaan tyttären luokse?» — »Ei päässyt» sanoiwat toiset, »oli mies, punaisella, tähti-otsa hewoisella ajoi, se jo hypällytti ensimäiseen kerrokseen, kyllähän se wiepi sen, ei tuntenut kukaan häntä.» — »Enköhän minä ollut?» sanoi Tuhkimo. — »Niin oli sinun näköisesi!» wirkkoiwat weljet, ja nauroiwat hänen puheellensa.

Tuli toinen päiwä. — Kuningas taas kokoaa wäkeä pitoihin, ja Tuhkimon weljetkin lähtewät sinne. Pyrkiipä Tuhkimo keralle. — »Mekö sinun näköistäsi linnoille ottaisimme», wastasiwat weljet, »on sinne parempiakin!» — Heittiwät Tuhkimon kotiin. Tämä samoin naisilta pyytää wesi-hewoista, ja kulkee sillä keskimäisen weljen kalliolle. Siihen heittää wesi-hewoisen taiwaan linnuille syödä, ottaa kalliosta harmaan, kuutamo-otsan hewoisen, kalua parasta panee päällensä, ja ajaa karahutta pito-paikkaan, kuninkaan linnan eteen. Siinä herraa on kaikensäätyistä ja toisetkin weljet koettamassa; waan eiwät pääse minnekään. Kannustipa Tuhkimokin hewoistansa, niin se jo meni toiseen linnan kerrokseen; siitä ajoi jo takasi — häntä ei tunnettu, — riisuitui taas kalliossa, ja meni uunin korwalle wenymään. — Tuliwat toisetkin weljet kotiin, niin kysyi Tuhkimo: »mitä te siellä nä'itte, weljeni?» — »Nä'imme» sanoiwat, »mies oli semmoinen, kuutamo-otsalla hewoisella ajoi, miltä ei kuninkaan tytärtä ylettänyt.»

— »No, se minä olin», sanoi Tuhkimo. — »Ole sinä ääneti, makaa siellä uunin kupeella pois waan!» sanoiwat weljet, ja häwenteliwät häntä. No Tuhkimo siihen töykkeni[1]) taas, ei sen kowemmin wirkkanut mitään, waan odotti huommeis-päiwää. — Laaditaankin kolmantena päiwänä kuninkaan linnassa entiseen tapaan pidot. Suoriwat wanhemmat weljetkin lähtemään sinne, niin Tuhkimo pyrkii keralle, sanoo: »jahka minäkin lähden!» — »Wai ottaisimme me sinua rahwaan kummaksi!» sanoiwat toiset, ja kielsiwät Tuhkimoa uunilta liikkumasta. Tämä jääpikin uunille wirumaan, kunne lähtewät jo weljet, niin sanoo taas naisille: »antakoo wielä kolmas wesi-hewoinen, jotta pääsen minäkin linnoille.» — »Millä sitte wettä saamme?» sanoiwat naiset, eiwätkä tahtoneet antaa. — »Hiisi häntä kysyköön», wastasi Tuhkimo, otti wiimeisenkin hewois-kulun naisilta, ja läksi sillä ajamaan. Kulki wähän matkaa, kunne tuli kolmanteen kallioon, niin siihen heitti jo wesi-hewoisen linnuille syötiksi, otti kalliosta sen isänsä antaman päiwä-otsa hewoisen, puki kalua parasta päällensä, ja ratsasti linnoille. Siellä jo on rahwasta ko'olla linnan edessä, koettaa kukin hewoistansa, waan tyhjään kaikki, eiwät pääse minnekään. Joutuipa Tuhkimokin siihen, niin kun yritti waan, kerrassassansa jo hypällytti hewoisensa linnan kolmanteen kerrokseen. Siellä kuninkaan tytär wastaan ottamassa. Tuhkimo siinä nappasi hänelle suuta, ja kihlasi heti morsiameksensa. Kuninkaan tytär silloin löi hänelle älyämättä sormuksellansa merkin otsaan, arweli: »tämä taitaa olla wil-

sas, jott'ei tätä saa muuten käsiinsä.» — Waan Tuhkimo siitä käännällytti hewoisensa, ja ajoi kotiinsa. Rahwas linnan pihalla ihmettelee sitä, ken ratsastaja oli, joka niin komealla, päiwä-otsa hewoisella ajoi ja kuninkaan tyttärelle suuta antoi; waan ei tunnettu häntä, ei weljetkään. — Tuliwat aikanansa toisetkin weljet kotiinsa, niin Tuhkimo jo uunilla wenyy. Kysyi sieltä kotiin tulleilta: »mitenkäs nyt linnoilla käwi?» — Weljet pahoillansa hywin, rupeawat päiwittelemään: »kuka perhana, kusta linnasta lienee ollut, päiwä-otsa hewoisella ajoi, se jo kolmanteen kerrokseen hypällytti, siinä kuninkaan tyttärelle suuta antoi, ei tuntenut häntä kukaan.» — »Minähän siellä taisin ollakin», wirkkoi Tuhkimo. — »Ole hiidessä äänetï, mokoma!» sanoiwat toiset, »kuninkaalle sanomme, niin pääsi leikkuuttaa semmoisesta puheesta.» — No Tuhkimo heittiin uunin korwalle wenymään taas, ei wirkkanut sen kowemmin koko asiasta mitään.

Odotetaan kuninkaan linnassa tytären sulhaista tulewaksi: waan ei nä'y, ei kuulu. Antaa kuningas ympäri waltakunnan kuuluutuksen, jotta ken kihlasi tyttären, sen tulla linnoille häihin. Tuli asia Tuhkimonkin kuuluwille, waan ei hiewahtanut paikaltansa, asui waan uunilla. Sanoo tytär wiimein kuninkaalle: »kyllä minä sen miehen tuntisin, kun nähdä saisin». Siitä kuningas uudestansa kuuluutti ympäri koko waltakunnan, jotta kaikkein tulla, hänen porttinsa läpi kulkea, ken waan ei tulle, sillä päällinen rangaistus tarjona. No tulee rahwasta, joka haaralta keräytyy linnoille, Tuhkimo yksin ei liikahda.

Kuningas portin wieressä istuu tyttärinensä. Menee siitä herraa portista, kukin sanoo: »minä olen»; waan tyttö katsoo heitä silmiin, työntää poikkeen, sanoo: »et sinä ole!» — Kulkee sillä tawoin rahwasta kuusi wiikkoa perätyste; kuninkaan tytär katsoo otsia kaikilta, nostelee tukkia nähdäksensä, kulla sormuksen merkki otsassa olisi; waan ei löydy keltään. — Tuhkimo kun kuulee, jotta alkaa waltakunta olla loppumaisillansa, warustakse hänkin jo linnoille lähtemään. Otsan waan siiwoaa, panee nokiset, sata-paikkaiset kutaleet päällensä, heittäytyy tahallansa liikkaamaan, ja tulee semmoisena portille. Kuninkaan tytär siinä wielä istumassa. Katsoo Tuhkimoa silmiin, näkee merkin otsassa, ja lentää siitä hänelle kaulaan: »tässähän tämä onkin minun omani!» — »Tuoko?» kysyy kuningas. — »Se» — »Ohoh! kylläpä se sitte mies on», sanoi siihen kuningas; »waan mihin, tytär, liēnet puuttunut, pidä se hywänäsi!» — No ei muuta, kun häitä pitämään sitte; kuningas linnassansa laatii pidot, ja kutsuu rahwasta paljon. — Sanoo Tuhkimo; »ilkeä olisi näissä waatteissa ruweta häitä pitämään, annas, minäkin käyn hää-waatteeni.» Meni sen mustan kallion eteen, pani sieltä parasta päällensä, ja tuli hää-paikkaan takasi. Kuningas kun näkee wäwy-poikansa, miten on kauniissa pukimissa, ihastuu heti, ei enää kadu tyttärensä kauppaa, waan sanoo: »ompa wäwyä tässä wäwyssä, ei tämä ole jourawa mies, kun on tämmöiset kalut päällä.» — Antoi Tuhkimolle tyttärensä ja puolen waltakuntaa; häät pidettiin, syötiin, juo-

tiin, elettiin hywänä — jos elettänee wieläkin. — Sen pituinen se.

Selityksiä: 1, raatanut = tehnyt. 2, raatonsa = työnsä. — 3, wesi-hewoinen = huonoin hewoinen talossa, jolla wedellä käytiin. — 4, töykkeni = jäykistyi, waipui.

7.

Tuhkimus-Tähkimys kiukaan perässä.

Yhden-laatuisia, tähän werrattawia tarinoita on tietääksemme seuraawilla kansoilla:

Unkarilaisilla: Wertaele Ungarische Sagen und Märchen. Aus der Erdélyischen Saylung übersetzt von G. Stier. Berlin, 1850, N:o 5 ss. 41—45, „Die drei Königstöhter.„

Puolalaisilla: Wertaele Polnische Volkssagen und Märchen. Aus dem Polnischen des K. W. Woycicki von F. H. Lewestam. Berlin, 1839. Drittes Buch, N:o 7, siwut 123—127, „Die Eiche und der Schaafpelz„.

Ruotsalaisilla: Wertaele Swenska Folk-Sagor och Äfwentyr, samlade och utgifna af G. O. Hyltén-Cawallius och G. Stephens, 1 D. 2 h. Stockholm 1849, — N:o 21, siwusta 405—420, ja siwuja 420—428, „Den lilla Guld-skon.„

Ranskalaisilla: Katso Märchensaal aller Völker für Jung und Alt von Dr. H. Kletke. Berlin 1845, Erster B. siw. 149—163, „Finette Aschenbrödel.„

Saksalaisilla: 1, Katso Deutsche Volks-Märchen. Bearbeitet von Franz Hoffmann, Dresden 1846. siw. 73—85, „Aschenbrödel. — 2, Katso Kinder- und Hausmärchen gesammelt durch die Brüder Grimm. Göttingen, 1850, Erster Band, N.o 21, siw. 136—145, „Aschenputtel.„

I. Ihmeellinen Koiwu.

Wenäjän Karjalasta.

Oli ukko ja akka, ja yksi tytär heillä. Katosi lammas laitumelta, niin lähtewät sitä etsimään. Etsiwät,

etsiwät kumpikin eri-haaraltansa metsässä, niin tulee Syöjätär akalle wastaan, sanoo: »syl'e, herja huotrahani[1]), käy läpi jal'an kes'itse[2]), muutu mustaksi lampaaksi. — Akka ei sylkenyt, eikä jal'an kes'itse käynyt; waan kuitenkin Syöjätär muutti hänet lampaaksi metsään. Itse rupesi akaksi ja huhui sieltä miehelle: »ukko hoi, hoi ukko! jo minä löysin lampaani.» — Ukko luuli akkansa olewan, ja läksi Syöjättären kerallä kotiinsa, hywillänsä, kun lammas muka löydettiin. Kotiin tultua, sanoi Syöjätär ukolle: »nyt pitää, ukkoseni, meidän tämä lammas tappaa, jott'ei wasta katraasta[3]) metsään eksy.» — Ukko oli hiljainen, sopuisa mies, ei wastustellut eukkoa, sanoi waan: »tehkäämme niin.» — Mutta tyttö kun kuuli heidän puheensa, juoksi lammas-katraasen, ja sanoi: »oi maammoseni, nyt sinua tullaan tappamaan». »No kun tapettanee», sanoi siellä se musta lammas tyttärellensä, »sinä elä syö rokkaa minusta, elä lihaa, waan korjaa kaikki luut pellon pientareehen.» — Ei aikaakaan, niin otetaan musta lammas katraasta ja tapetaan. Syöjätär keittää siitä rokan, ja kantaa ukon tyttärelle syödä. Mutta tyttöpä muisti maammonsa waroituksen, ei syönytkään keittoa, waan kantoi luut pellon pientareelle, peitti maahan; ja niistä siellä kaswoi koiwu, suuri, ylen kaunis koiwu.

Elettiin kotwanen, min aikaa linee elettykään, Syöjättärelle jo lapsi oli syntynyt, niin rupesi akka ukon tytärtä wihaamaan, ja waiwasi kaikella tawalla. Laadittiin kerran sitte linnoilla pidot, ja kuningas käskee rahwasta keräämään, sanoo:

»Kutsu kurjat, kutsu köyhät,
Rammat ratsahin ajele,
Sokeat wenehin souda.»

Käydään silloin, kaikki kerätään rujot, rammat, perisokeat sinne kuninkaan pitoihin. Lähdetään siitäkin ukon kodista. Sanoo Syöjätär miehellensä: »ota sinä ukko lapsi, saa edellä käymään, minä lähden, työtä annan tyttärelle, ett'ei ikäwä tulisi hänen kotona yksinänsä.» — Ukko siitä otti lapsen kerallensa, ja läksi edeltä astumaan; mutta Syöjätär meni, kiukaan kumosi, kylwi nelikon ohraa sekaan, ja sanoi tyttärelle: »kun näitä et illaksi sialtane[1]), ohria nelikkoon, kiu'asta asemellensa, niin minä sinut syön.» — Siitä lähtee toisia tawoittamaan; waan tyttö-raukka jääpi kotiin itkemään. Ensinnä kokee ohran jywiä ennättämistänsä poimea, waan kun näki työnsä turhaksi, läksi suruissansa koiwun luokse äitinsä haudalle, ja itkee siinä, itkee, kun on äiti kuolleena maan powessa eikä enää tytto-rukkaansa auttamassa. Kotwan itkettyänsä, rupesi äiti-wainaja haudastansa häntä puhuttelemaan, ja kysyi: »mitä itket tyttäreni?» — »Kaatoi nelikon ohria Syöjätär kiukaasen, käski minun ne illaksi sialtaa», sanoi tyttö, »sitä itken maammoseni.» — »Elä itke!» sanoi äiti, »ota oksa minusta, sillä siwalla ristin-rastin kiukaalla, niin kaikki tulee paikallensa.» — Tytär teki sen, käwi koiwun oksalla kiu'asta siwaltamassa, niin ohrat heti keräytyiwät nelikkoon, ja kiu'as tuli asemellensa. Siitä meni jällensä koiwun luokse, ja oksan wei maammonsa haudalle. Äiti wielä käskee hänen koiwun

korwassa kylpemään, toisessa walekſimaan, kolmannessa waatetsimaan, ja sen kun tekee tyttö, siitä muuttui niin kauniiksi heti, ett'ei maalla mointa. Waatteet sai ylen hywät ja hewoisen semmoisen, jolla karwa kultaa, toinen hopeata, kolmas wieläkin parempi. Sille nousi tytär selkään, ja ajaa kawahutti linnoille. Tulee kuninkaan pihaan, niin kuninkaan poika käypi jo hänelle wastaan, sitoo hewoisen patsaasen, ja wiepi tytären sisälle. Hän siellä huoneissa käwelee kuninkaan poi'an rinnalla yhä, ja rahwas kaikki katselee häntä, kuka ja kulta linnalta tuo noin kaunis neitonen olisi; waan kukaan ei tuntenut ei tietänyt häntä. Ruo'alle ruwetessa kaimaa häntä kuninkaan poika pöydän päähän istumaan; mutta Syöjättären tytär waan pöydän alla luita pureksentelee. Kuninkaan poika ei katsonut, luuli koiran siellä olewan luita kaluamassa, ja potkaisi häntä, jotta käsi katkeni.

Rupeaa siitä jo ukon tytär jäl'ellensä lähtemään, waan kuninkaan poika owen korwan oli terwauttanut, niin tytöltä siihen sormus jääpi kädestä. Ei joutanut sitä ottamaan siitä, waan meni, hewoisensa kisallutti patsaasta, ja sillä ajaa hurahutti linnan seinän päällitse. Kotiin tultua, riisui waatteensa heti koiwun luokse, ja hewoisen heitti sinne; waan itse kawahti kiukaan perään istumaan. Tulipa ukkokin ja akka kotiin, niin sanoo Syöjätär hänelle: »oi raukka; täällä sinä olet; et nähnyt, miten kuninkaan linnoilla elettiin. Kuninkaan poika mun tytärtäni kannellakſensa otti, niin lankesi tyttö-rukka siitä hänen sylistänsä, jotta käsi poikki meni.» — Tunsihan se tyttö

asian, waan ei ollut tietäwinänsä, pysyi waan ääneti kiukaalla. — Toissa päiwänä taasen tuli sana kuninkaan pitoloihin tulla. »Hoi ukko!» sanoi Syöjätär, »nouse jo waatetsimaan, meitä kuninkaan pitoloihin kutsutaan. Ota lapsi, minä toiselle työtä heitän, ett'ei ikäwä tule kotona.» Meni siitä, kiukaan kumosi, ja nelikon pellawan siemeniä kylwi sekaan, sanoen tytölle: »kun et näitä siallensa saane, kiu'asta asemellensa, siemeniä nelikkoon, niin tapan sinut.» — Tytär itkemään taas. Meni koiwun luokse, siellä korwassa kylpee, toisessa walautuu, niin sai waatteet wielä paremmat ja hewoisen ylen komean. Taittaa sitte koiwusta oksasen, jolla sialtaa kiukaan asemellensa, siemenet nelikkoon, ja suorii hänkin linnoille matkaamaan. Siellä kuninkaan poika taas hewoisen patsaasen sitoo, ja taluttaa tytön sisälle huoneisin. Syödessä tyttö pöydän päässä istuu, kuten eileinkin; waan Syöjättären tyttö pöydän alla luita pureksentelee. Siinä kuninkaan poika wahingossa häneltä jal'an poikki taas potkaisee, ei älynnyt häntä, kun siellä jal'oissa oli.

Lähtee sitte jo ukon tytär linnoilta pois menemään; waan kuninkaan poika oli terwannut kamanan[5]), niin siihen tytöltä kultainen rengas päästä puuttui. Ei joutanut etsimään sitä, waan hyppäsi hewoisellensa selkään, ja ajaa lennähytti koiwun luokse. Heittää sinne hewoisensa, riisuu waatteensa, ja sanoo maammollensa: »jäi minulta kultainen rengas linnoille, kamana oli terwattu, niin siihen tarttui.» — »Jääkööinpä jos kaksi», wastasi äiti, »minä parem-

man annan.» — No, tyttö siitä kiirehti kotiinsa, ja ukko kun Syöjättären keralla pidoista tuli, niin oli jo kiukaan peräsä istumassa. Sanoi Syöjätär hänelle: »oi raukka, mitä sinä nä'et, mitä minä kuninkaan kodissa nä'in. Mun tytärtäni siellä kuninkaan poika palatti palatilta kanteli, niin lankeutti, ja jalka tytöltä katkesi.» — Ukon tytär ei mitään wirkkanut, olla oletteli waan kiukaan peräsä.

Kului taasen yö, noustiin aamulla, niin Syöjätär herätti miestänsä, sanoi: »oi ukko, nouse jo makaamasta, kuninkaan pitoloihin kutsutaan.» — No, ukko nousi. — Syöjätär lapsensa antaa hänelle: »ota lapsi,» sanoo, »minä toiselle työtä heitän; ikäwä ilman täällä yksin ollessansa tulee.» Taasen teki entiseen tapaansa; loi nelikon maitoa kiukaalle ja kiukaan kumoon: »kun et näitä mun tulooni sialtane, maitoa astiaan, kiu'asta asemellensa, niin paha perii.» — Mikäs tytöllä hätänä? Käwi koiwun luona, jotta sai työnsä aikaan, ja läksi jälkeen, kuni edellisilläkin kerroilla. Tuli linnoille, niin kuninkaan poika jo pihalla häntä wuottelee, ja saattaa heti sisälle. — Häntäkös siellä nyt hywänä pidetään taas, kuni ennenkin, syöjättären tytär taasen oli pöydän alla luita pureksentelemassa, niin häneltä siellä silmä potkaistiin, kun jal'oissa nä'et oli. — Ukon tytärtä nytkään ei tunnettu, kusta oli; mutta kuninkaan poika kynnyksen terwautti, niin kauniilta tyttäreltä pois lähtiessä siihen kulta-kengät jal'asta jääwät, tarttuwat terwaan kiinni. Tulee tyttö koiwun luokse, niin riisuutuu siinä, sanoo: »oi maammoseni! kengät multa siellä hä-

wesiwät.» — »Jääkööt!» wastasi äiti, paremmat saat, kun tarwis ollee[6]).» — Pääsi siitä jo tyttö kiukaan perään istumaan, niin tulee ukkokin Syöjättären kera pitoloista. Saapi Syöjätär heti tyttöä härsyttämään, sanoo: »oi raukkaseni, mitä sinä täällä nä'et, mitä me kuninkaan linnoilla nä'imme! — Tytärtäni siellä palatti palatilta kanneltiin, niin lankesi, että silmä päästä läksi; sinä täällä, tuhkimus, et tiedä mitänä.» — »Ka, mitäpä minä tietäisin», wastasi tyttö, kiu'asta sialtaessani työtä oli kylläkseni.»

No, kuninkaan poi'alla on ne kauniilta tyttäreltä jääneet kalut tallella, niille pitäisi nyt omistajata tietoon saada. Laaditaan sen wuoksi neljäntenä päiwänä linnoilla isot pidot, ja kaikki ko'otaan rahwas kuninkaan kotiin. Suorii Syöjätärkin matkaan, tyttärellensä pesun-paalikan panee jal'aksi, piiraan-paalikan kädeksi, hewoisen kakaran silmäksi myllähyttää, ja lähtee sen kera linnoille. Siellä kun oli rahwas ko'olla kaikki, tulee kuninkaan poika siihen joukon keskeen, sanoo: »kelle tämä sormus mahtunee sormeen, tämä rengas korwaan ja nämä kengät jalkaan, se minun morsiameni.» — No, koetellaan siinä, koetellaan; waan ei mahdu kellekään. »Tuhkimus-Tähkimys wielä on jäl'ellä», sanoi kuninkaan poika, »tuokaa sekin koettamaan!» — Se tuotiin sitte Tuhkimus-tyttö siihen, ja kuninkaan poika rupesi niitä kulta-kaluja hänelle ojentamaan; waan Syöjättären akka esti antamasta, sanoi: »elä anna sinne tuhkiin hieroutumaan, anna minun tyttärelleni.» — No, antoi kuninkaan poika, kun antoikin Syöjätären tyttärelle

sormuksen; se wuolee, nä'et, akka tyttärensä sormea, kunne käypi sormus hänelle. Samoin käwi kulta-renkaankin ja kulta-kenkien kansa. Syöjätär ei suwainnut niitä Tuhkimukselle annettawan; wuoli, weisteli taas oman tyttönsä päätä ja jalkoja, kunneka sai wiimeinkin mahtumaan. — Mitäs siihen? — Täytyi kuninkaan poi'an ottaa Syöjättären tytär morsiameksi; ja kaimasi häntä sinne ukon kotiin, ei il'etty, nä'et, linnoilla häitä pitää, kun se sennäköinen morsian oli sattunut. Elettiin muutama päiwä, niin läksi jo kuitenkin wiemään morsianta sieltä kotiinsa, ja suori matkaan. Ikään oltiin jo lähtemässä, niin laskeusi Tuhkimuskin kiukaalta, oli menewinänsä lääwään, ja sanoi siw'u mennessänsä kuninkaan poi'alle, joka oli pihalla: »oi kuninkaiseni armias! elä wie kultiani, hopeitani.» — Kuninkaan poika silloin tunsi Tuhkimuksen, otti molemmat tyttäret kerallensa, ja läksi matkaan. Wähän matkaa kul'ettuansa, tuli joki heille eteen, niin Syöjättären tyttären työnsi sillaksi jokeen, ja kulki Tuhkimuksen kera poikki jo'en edellensä. — Siinä oli nyt Syöjättären tytär siltana jo'essa, eikä pääsyt minnekään, waikka miten olisi sydäntänsä kaiwellut. Kun ei muusta apua nähnyt, sanoi wiimein suruissansa: »kaswakoon kultanen putki nawastani, eikö tuosta maammoni tietää saisi.» Ja samassa yleni siihen kulta-putki hänestä sillalle.

Päästyä Syöjättären tyttärestä erillensä, kuninkaan poika Tuhkimuksen otti morsiameksensa, ja kulkiwät yhtenä sitte haudalla kaswawan koiwun luokse. Sieltä saiwat kaikenjytyistä [7]) eloista sekä hywyyttä,

kolme kuormaa kultaa, toinen werta hopeata, ja kauniin, komean hewoisen, jolla ajoiwat linnoille. Mutta koiwukin häwesi samassa, ei jäänyt mitänä paikalle. — Eliwät siellä nyt kotwan aikaa yhtenä, niin lapsen jo uusi nainen kuninkaan poi'alle sai. Tulee siitä sana Syöjättärellekin, jotta tytär poi'an on saanut; luultiin, nä'et, hänen tyttärensä nuorella kuninkaalla olewan naisena. Arwelee siitä Syöjätär: »pitää lähteä hammasta wiemään,» ja lähtee matkaamaan. Tuleepa jo'en luokse, ja näkee kaunosen kulta-putken sillalla kaswawan, niin rupeaa sitä leikkaamaan tyttärensä poi'alle tuomisiksi; mutta samassa kuuluu sieltä ääni, sanoo surkeasti: »elä, maammoseni, napaa minulta leikkaa!» — »Sielläkö sinä oletkin?» kysyi Syöjätär. — »Täällä, maammoseni,» wastasi tytär, — »tännehän minut sillaksi työnnettiin.» — Syöjätär siitä sillan lomotti[8]) muruiksi, ja kiirehti kuninkaan poi'an kotiin. Päästyä naisen hoteelle, rupesi maanittelemaan heti, ja sanoi: »syl'e herja huotrahani, welho weitsi-rautahani, muutu petraksi metsälle!» — »Tänneko sinä taas wastukseksi tulit,» sanoi nainen, eikä sylkenyt, eikä muuta tehnyt; waan Syöjätär hänen kuitenkin muutti petraksi, ja oman tyttärensä pani kuninkaan poi'an puolisoksi. — Lapsi siitä itkemään, kun ei maitoa saanut. Wiedään pirttiin, wiihytellään kaikella tawalla; waan se yhtäläiseen itkee waan. — »Mi lapsessa, kun niin lewotoinna on?», arwelee kuninkaan poika, lähtee Leski-akkaan, ja kysyy siltä newoa. — »Ka, ei ole oma naisesi», pakisee Leski-akka, »hän petkana on metsässä;

sinulla Syöjättären tytär on puolisona, Syöjätär itse atiwoina[9]).» — »Eikö millä woisi omaa naista metsästä saada?» kyseli toinen. — »Kun minulle annat lapsen», wastasi Leski-akka »minä huommenna lehmien kera metsään lähden, siellä haawan lehtiä halajan, koiwun lehtiä kolajan, eikö tuo lapsi tuosta paremmin kärsisi, kun sitä katselee.» — »No, tule ottamaan lapsi, wie metsään, jotta wiihtyisi», sanoi kuninkaan poika, ja wei Leski-akan kerallansa linnoille. — »Ka, sinnekö sinä nyt lastasi laitat metsään?» epäsi Syöjätär, ei olisi antanut; waan kuninkaan poika käski wiemään. Sanoi: »käytä häntä siellä, eikö tuo paremmin sitte wiihtyisi.»

Weikin siitä Leski-akka lapsen metsään. Tuli suolle, niin näki petra-karjan siinä, ja rupesi laulamaan:

»Sinikkisein, Punikkisein!
Tule ihosi imettämähän,
Kannettusi katsomahan;
Ei on syö Syöjättäreltä,
Eikä juo Juojattarelta,
Eikä nännien nenistä,
Eikä petkeleen perästä.»

Tulee siitä petra-emä, päiwän siinä imettää, syöttää, puhaltaa lastansa; waan lähtee iltaisella karjaan jällensä, ja waroittaa Leski-akkaa: »tuo wielä kerran huommenuksella[10]) lapsi tänne, ja kerta toisena päiwänä, sitte minun pitää karjan kera muille maille loittoon lähteä.»

Lähtee Leski-akka toisenakin päiwänä lasta hakemaan linnoilta, wiedäksensä metsään. Syöjätär ei antaisi, waan mies sanoo: »wie waan, käytä ulkona wähäisen, rauhallisempi tulee yöllä, kun metsässä päiwän on.» — Ottaa siitä Leski-akka lapsen käsi-warrellensa, ja kulkee metsään suolle. Laulaa siellä entiseen tapaansa:

Sinikkisein, Punikkisein!
Tule ihosi imettämähän,
Kannettusi katsomahan;
Ei on syö Syöjättäreltä,
Eikä juo Juojattarelta,
Eikä nännien nenistä,
Eikä petkeleen perästä.»

Ei aikaakaan, kun tulee petra-emä karjasta taas lapsensa luokse, ja imettää häntä, niinkun eileinkin. Siitäpä hywin kauniiksi kaswaa lapsi, jott'ei maalla mointa. — Arwelee kuninkaan poika, sanoo Leskiakalle: »eiköhän millä woisi petraa jällensä ihmiseksi saada?» — »Ei tiedä», wastasi Leski-akka, »lähdehän itse metsään, kun taljan päältänsä heittää, niin minä päätä etsin siinä häneltä; sinä sillä ai'alla talja polta.» — Lähtewät siitä nyt yhtenä lapsen kera metsään, niin tulee peträ-emä imettämään lastansa kuni edellisinäkin päiwinä. — Sanoo Leski-akka hänelle: »kun nyt huommenna loittoon lähdet, minä sinua en enää nä'e; anna jälkimäisen kerran muistoksi päätäsi etsin.» — No, se riisui siihen petran kedut [11]) päältänsä, ja etsitti Leski-akalla päätänsä. —

Kuninkaan poika sill'aikaa pisti taljan tuleen. »Mikä tässä karsuu?» sanoi nainen, katseli ympärillensä, ja näki oman miehensä »Woi taljani poltit! — miksi poltit?» — »Sinua ihmiseksi saadakseni.» — »Ka, nyt minä alastonna raukka olen», sanoi nainen, ja muuttui kuosaliksi, pesun-paalikaksi, kerto-wärttinäksi, ja muuksi. Mutta kuninkaan poika ne kaikki häwitti, kunne sai ihmiseksi jällensä. »Ka, miksi sinä minua tahdot sinne Syöjättären syötäwäksi?» kysyi nainen. — »Ei syö enää,» wastasi mies; ja lähdettiin kolmen kannan kotiin astumaan. Linnoille tultua, sanoi kuninkaan poika palwelijoille: »laittakaa kylyn alus kolmen sylen sywyydelle tulta, terwaa täyteen, ruskea waippa lewittäkää päälle ja siniset waipat astuimiksi.» — Waan Syöjättären tyttäreltä kysyi: »eikös laadi mielesi kylyyn?» — Tämä luuli miehensä hywyydessä kyselewän, ja läksi äitinsä keralla sinne. Tuliwat kylyyn, niin ruskealle haljakalle astuiwat, ja sinne tuiskahtiwat ähkyen kumpanenkin kolmen sylen sywyydelle, tulen ja terwan sekaan. — Sieltäkin Syöjätär sakarinsa wielä loi maalle, kirjuen: »tulkoon maalle matoiset, ilmoille itikkaiset ihmisille waiwaksi. — Sen pituinen se tarina.

Selityksiä: 1, huotrahani = tuppeeni. 2, kes'itse = keskite. 3, katraasta = karjasta, laumasta. 4, sialtane = asettane paikallensa. 5, kamanan = owen pielen. 6, ollee = lienee. 7, kaikenjytyistä = kaikenlaista. 8, lomotti = hajotti. 9, atiwoina = anoppina. 10, huommenuksella = huommenna. 11, kedut = nah'at.

Jälkimaine. Leski-akasta on useimmissa Karjalan-puoleisissa tarinoissa paljon puhetta. Luultawasti tarkoitetaan sillä nimellä jota-kuta tietäjä-akkaa, jolta nuori wäki käwi neuwoja kysymässä. — Jos hywinkin sillä nimellä wälistä kuitenkin sanottanee leski kuningatartakin, emme

woi tarkkaan päättää; se waan, että aina kuwaellaan Leski-aakkaa wiisaana tiedon-antajana, milloin waan puheeksi tulee.

II. Kummallinen Tammi.

Wenäjän Karjalasta.

Oli mies ja nainen, joilla oli yksi ainoa tytär. Tyttö oli kaunis ja siiwo, ja sen wuoksi wanhemmillensä ylen rakas. Kuolipa äkkiä häneltä äiti, niin isä meni toisesti naimiseen, ja sai tietämättänsä Syöjättären akaksensa. Siitä muuttui tytönkin olento. Siihen asti oli isänsä pitänyt häntä kuni silmä-teräänsä hellästi, kun oli hänen ainokainen lapsensa; mutta Syöjättärellä oli jo täysi-kaswuinen tytär entuudesta, niin wihasi ukon tytärtä aina ensi tulostansa ja waiwasi kaikenmoisella.

Laadittiinpa muutaman kerran linnoilla pidot, ja kuningas käski rahwasta keräämään joka haaralta. Orjat läksiwät liikkelle heti, ja kaikki kutsuttiin rujot, rammat, köyhät, kurjat, perisokeat kuninkaan käskystä linnoille. Määrä-päiwänä lähtee Syöjätärkin tyttönensä siitä ukon kodista niihin kuninkaan pitoihin, niin olisi ukonkin tyttären tehnyt mieli sinne, pyrki keralle, ja sanoi: »ottakaa minua joukkoon!» — Mutta toiset eiwät huolineet hänestä. Syöjätär wielä häpäisi häntä, ja puhui wihaisesti: »wain ottaisimme me sennäköistä tuhkimusta joukkoomme! on sinulla kotonakin tekemistä.» Sorti samassa kiukaan, kaasi nelikon ohraa sekaan, ja sanoi tytölle: »tuoss'on työtä, kun et siitä selwää saane, kunne minä pitoloista tulen, niin päältäsi poikki.» — Läksiwät matkaansa.

Tyttö-rukka suruissansa meni äitinsä haudalle, ja itki siinä, itki, ett'ei woi sanalla sanoa. — Hänen siinä itkiessä, nousi äiti-wainaja haudastansa, ojensi hänelle witsasen, ja sanoi: »elä itke, tyttöseni, mene, tällä witsalla siwalla ristin-rastin siinä kiukaan päällä, niin työsi tulee toimeen.» — Siitä painui hautaansa takasi. Tyttö kun ei enempää nähnyt äitiänsä, waan se jo oli kadonnut, otti sen äitinsä antaman witsan, ja läksi kotiinsa. Siellä kun kiu'asta siwalsi sillä, niin ohrat heti juoksiwat nelikkoon, ja kiu'as tuli kohdallensa.

Syöjätär tyttönensä sillä aikaa matkasi linnoille. Wähän matkan päässä tuli tiellä wastaan oinas, sarwissa keritsimet, ja rukoeli heitä: »keritse minut, ota willat palkoistasi.» — »No, mekö sinua rupeaisimme, kurja, keritsemään, sinusta pölyytymään, saastumaan waatteiltamme!» sanoi Syöjätär oinaalle, ja läksiwät edellensä. Meniwät taas kotwasen, niin tuli wanha kerjäläis-ukko wastaan, ja sanoi: »etsi, sisko, päätäni, minä annan sauwan palkoistasi.» No, eihän ne linnoille-menijät semmoiseen työhön ruwenneet: »mekö sinulta, kurja, rupeamme tässä nyt päätä etsimään, kuninkaan pitoihin kun olemme matkaamassa, sinusta täitymään, pölyytymään!» sanoiwat ukolle, ja käwiwät edellensä.

Mutta Tuhkimus kun sai kiukaan ja ohrat asemellensä, läksi toisia wielä jälkeen, ja saapi samaa tietä astumaan. Tuleepa wähän matkan päässä se samainen oinas häntäkin wastaan, ja pyytää willojansa keritsemään. — Tyttö keritsee sen, ja saapi

willat palkoista. Menee siitä wähän matkaa taas, niin tulee se wanha, sauwalla kulkewa ukko hänelle wastaan, ja pyytää päätänsä etsimään. — Tytön kun oli ukko rukkaa sääli, ei epäellyt ruwetessansa, waan etsi häneltä pään, ja sai sauwan palkoista. Wieläpä neuwoi häntä ukko, ja sanoi: »kun nyt kul'et tästä kotwasen, tulee tien-haara, pikkarainen polkuinen eteesi. Mennös sinä, tyttöseni, sille polkumelle, ja kun sitä käydessäsi tulee iso tammi wastaasi, sinä sauwallasi siwalla sitä ristin-rastin, niin sieltä sinulle awautuupi hywyyttä kaikenjytyistä.» — Tyttö lähteekin ukon neuwomaa tietä astumaan, ja kun poikkeaa tien-haarasta pienoiselle polkumelle, löytää sieltä suuren, suuren tammen, jota siwaltaa sauwallansa. Heti aukenee jo tammi, jonka sydämmestä löytää hywyyttä kaikenlaatuista, mitä ikään olla saattaa. Hän waatetsii siinä kauniiksi, ottaa komean hewoisen tammesta, hyppää sille selkään, ja ajaa kawahuttaa linnoille; hewoinen hyppää suoraan linnan seinästä päällitse patsaasen kiinni, ja itse kawahtaapi linnaan, pöydän päähän istumaan. Siinä häntä hywänä pidetään, syötetään, juotetaan, kuni wierasta ainakin; ja rahwas kaikki ihmettelee wieraan tyttären kauneutta, mistä siihen lienee ilmestynyt, kun ei häntä kukaan tunne ei tiedä. — Istuuhan siinä, syödä näpöstelee; waan Syöjättären tytär pöydän alla luita kaluaa. Se kun oli siellä wastuksina, rahwas potkieli häntä, jotta silmä puhkesi. Päästiin sitte syömästä, niin Tuhkimus alkaa lähteä kotiinsa. Lähdeään häntä silloin perästä, mutta Tuhkimus sormuksen

heittää sormestansa, niin kaikki linnan wäki jääpi tawoittelemaan sitä, ja hän pääsee pakoon, hyppää hewoisellensa selkään, ja ajaa kawahuttaa tammeensa. Siihen jättää hewoisensa, riisuu waatteensa, muuttaa omat huonot ryysynsä taas päällensä, ja menee, asetakse kiukaan perään kotiinsa.

Palaapi jo Syöjätärkin tyttönensä pitoloista, niin kysyy Tuhkimus-Tähkimys kiukaalta: »mitä nä'itte linnoilla käydessänne?» — »Nä'imme», sanoi Syöjätär, »tyttären hywissä waatteissa, niin kauniin, niin kauniin, ett'ei woi mielellä miettiä». — Wirkkoi Tuhkimus: »enköhän minä ollut?» — »Ollut!» sanoiwat toiset, — »sinäkö semmoisissa waatteissa, tuhkaisissa, tomuisissa, wain sinä siellä!» — No, tyttö sen kowemmin ei wirkkanut mitään, kuunteli waan kiukaalta toisten pakinoita.

Mitäs ollakaan. Toissa päiwänä samatse taas hankitaan rahwasta linnoille, ja lähtee Syöjätärkin tytönensä. Sortaa taas kiukaan, seuloo ruista nelikon sekaan, ja sanoo Tuhkimuksella: »et saane selwää näistä, kunne minä linnoilta palaan, niin päältäsi pääset.» — Suruissansa lähtee tyttö äitinsä haudalle, ja itkee siinä itkee, niinkun eileinkin. Siitä nousee äiti taas haudastansa, antaa tyttärellensä witsasen, ja neuwoo sillä kiu'asta siwaltamaan. Tytär silloin teki äitinsä neuwon mukaan, niin sai kaikki siallensa, ja läksi toisia jälkeen. Tuli tammeen, otti sieltä waatteet wielä kauniimmat kun eilein, ja ajaa karetteli linnoille. Perille päästyänsä, kiinti hewoisensa patsaasen pihalla, waan itse meni linnaan, kökähti pöydän

kokkaan istumaan. Syöjättären tytär taas oli pöydän alla luita pureksentelemassa, niin käsi potkaistiin häneltä poikki; mutta Tuhkimusta pidettiin kaikenmoisella hywänä. Pois lähtiessä tultiin häntä taas jäl'estä, jotta nähtäisi, minne hän menee; mutta Tuhkimus tahallansa pudotti korwastansa renkaan, niin rahwas jäi tapaelemaan sitä, ja hän pääsi hewoisellensa selkään. Ajaa kawahutti tammeensa, riisui siinä waatteensa, ja meni kotiinsa kiukaalle. — Tuliwat sitte toisetkin kotiin, niin kyseli heiltä: »mitä nä'itte kuninkaan linnoilla?» — »Mitäkö nä'imme?» sanoi Syöjätär, — »näimme kaikkea; siellä oli tytär niin kaunis, niin kaunis, ett'ei woi mielen miettiä, suun sanoa. Waan minun tyttäreni sai käsirakkoiset siellä kuninkaan poi'an kera palatti palatilta waeltaessa.» — »Kuinhan en minä ollut», sanoi Tuhkimus. — »Sinäkö, kurja, siellä ollut, semmoisissa waatteissa!» nauroi Syöjätär, eikä ollut kuulewinansa.

Tulipa kolmas päiwä, niin linnoille taaskin kerätään rahwasta ko'olle, ja Syöjätär tyttönensä niin ikään lähtee kuninkaan pitoihin. Lähtiessänsä särkee entiseen tapaansa kiukaan, kylwää nelikon nauris-siemeniä sekaan, ja käskee Tuhkimuksen ne sialtaa, kunne hän pidoista tulee. — Tyttö taaskin meni äitinsä haudalle, josta sai samanlaisen witsan kun ennenkin, ja asetti kiukaan kohdallensa, siemenet nelikkoon. Siitä meni sitte tammeensa, josta sai waatteet wielä eileisiä etewämmät ja hewoisen ylen komean, jolla oli karwa kultaa, toinen hopeata. Sille nousee hän selkään,

ja linnoille tultua, kiintää sen pihalla olewaan patsaasen, waan itse kawahtaapi pirttiin, jossa istuikse pöydän päähän syömään. Siellä Syöjättären tytär taas on pöydän alla luita imeksimässä, niin häneltä taas jalka potkaistiin poikki, kun, nä'et, jal'oissa oli muiden tiellä. — Tuhkimus samassa tunsi hänet niinkun Syöjättärenkin; waan häntä ei kukaan tuntenut, kun oli niin kauniissa waatteissa. Tulipa aika kotiin lähteä, niin linnan wäki taasen läksi Tuhkimusta jälkeen, kuni eileinkin, tietääksensä, kuka se niin kaunis neito oli. Tuhkimo silloin kulta-kengän loi jal'astansa, niin kaikki rupesiwat sitä tawoittamaan, ja hän pääsi pakoon, hyppäsi hewoisellensä selkään, ajoi ensinnä tammeen, ja meni sieltä kiukaalle.

Tuli Syöjätärkin tyttärensä kera linnoilta, niin kysyi Tuhkimus: »mitäpä nä'itte kuninkaan kodissa?» — »Mitäkö nä'imme?» sanoi Syöjatär, »nä'imme kaikkea; siellä oli se entinen wieras tytär, niin kaunis, niin kaunis, ett'ei woi wirren weteä, saarnan sanoa». — »No minähän siellä olin», wirkkoi Tuhkimus. — »Sinäkö, kurja, semmoinen kuninkaan linnoilla», sanoiwat toiset ja nauroiwat hänelle,» wain sinä siellä!»

No, eipäs mitään. Tuli neljäs päiwä, niin laaditaan kuninkaan talossa pidot, kuni edellisinäkin päiwinä. Pitää muka saada tietoon, keltä on sormus, keltä korwa-rengas, keltä kultainen kenkä; ja kaikki kerätään taas rujot, rammat, perisokeat kuninkaan linnoille kokoon. Eipäs jää Syöjätärkään kotiinsa. Panee tyttärellensä pesun-paalikan jal'aksi, piiraan-

paalikan kädeksi, hewoisen kakaran silmäksi, ja lähtewät yhtenä linnoille. — No, rahwas kun ompi ko'olla, tulee kuningas siihen, alkaa panetella: »kelle tämä sormus käynee sormeen, se minun poikani morsian; kelle rengas korwaan, se minunn poikani morsian; kelle kenkä jalkaan sopinee, se minun poikani morsian.» — Tyttäret siitä niitä kaluja koettamaan, saisiwatko sopimaan, waan kellekään eiwät sowi. — Kokee Syöjätärkin tyttäreltänsä ehtimiseen sormia wuolla, jalkoja weistää, jotta menisi sormus sormeen, kenkä käwisi jalkaan, waan yhtä kaikki ei sowi. — Sanoo wiimein kuningas: »no, muille kun ei rupea käymään, tuokaa Tuhkimuskin-Tähkimys kiukaan perästä, eikö tuollekaan käwisi!» — »Mitä kurjasta», sanoi muu rahwas, »hänenkö nämä owat; mistä tulisi hänelle senlaiset waatteet ja elot?» Waan kuningas ei heittänyt sillä, sanoi: »käykäähän, tänne tuokaa!» — No, käytiin siitä Tuhkimusta hakemaan. Se ei enää käykään tammeensa, waan lähtee jokapäiwäisissä waatteissansa tuhkaisena, tomuisena kuten oli. Tultiin linnoille, niin wietiin Tuhkimus-Tähkimys kuninkaan eteen, koetteeksi käwisikö hänelle ne muille sopimattomat kalut. Pantiin sormus sormeen, ka niin on, kun siitä lähtenyt; koeteltiin rengasta korwaan, ka niin on, kun siitä lähtenyt; sowiteltiin kenkä jalkaan, ka niin on, kun siitä lähtenyt. — Säikähti jo kuninkaan poika sitä, kun piti Tuhkimus ottaa morsiameksi, waan minkäpähän teki, sana oli pidettäwä; laadittiin tyttö morsiameksi kuitenkin, ja ruwettiin häitä pitää remastamaan. — Käwelee ku-

ninkaan poika palatti palatilta morsiamensa kera yhtenä, näytteli hänelle hywyyttänsä, mitä kaikkea linnoilla oli, niin sanoo Tuhkimus: »no, hywä tämä! lähtekäämme nyt, kuninkaan poika, minunkin hywyyttäni katsomaan, mitä morsiamelta löytyisi.» Wei sulhonsa tammen luokse metsään, ja kun siwalsi sitä sauwallansa, ompa täällä hywyyttä, ompa täällä eloista!» — Ihastuu nyt kuninkaan poika, ei kadu enää naimistansa; otetaan sieltä elokset wiedään kotiin, ja ruwetaan hywästi elämään. — Sen pituinen se.

III. Kolmet Sisärykset.

Hämeestä.

Kerran oli kolme sisärystä, kaksi hywää, yksi wähä huonompi; waan kauniitä kaikki. Kuoli äkkiä wanhemmat, niin täytyi tytärten lähteä palwelukseen, sillä tawoin elatusta hankkiaksensa. Käkesi kaksi wanhinta kulkea kuninkaan linnalle paikkaa etsimään, niin nuorinkin olisi lähtenyt heidän kansa yhtenä; mutta toiset oliwat ylpeitä hywin, eiwät suwainneet häntä seuraansa, waan läksiwät kahden kesken kulkemaan, heittäen sisärensä kotiin. Jonkun matkan mentyänsä, kohtasiwat tiellä si'an, jolla oli ruoka-astia edessä. — Se rupesi puhuttelemaan heitä, ja sanoi: »ottakaa, hywät tyttöseni, taa purtilo edestäni, minä syön, että halkean.» — »Ohoh!» sanoiwat tyttäret, »wain rupeaisimme me käsiämme siinä rywettämään!» Kulkiwat si'an ohitse, ja meniwät edellensä. Tulipa wähän matkan päässä lehmä tietä käwellen heitä was-

taan, sarwilla kiulu, ja rukoeli: »ottakaa, hywät tyttöseni, kiulu sarwiltani, johon lypsätte minut. Ryypätkää maitoa palkoistanne, kaatakaa loppu kintuilleni, ja pankaa kiulu sarwilleni takasi.» — »Ei ole aikaa» wastasiwat tyttäret, »linnaan pitää joutuaksemme», ja meniwät tiehensä. Wähän aikaa kul'ettuansa, tulla ryötää taas wanha äiä heitä wastaansa, sanoo: »etsikääpä, tyttöset, päätäni! annan teille sauwani palkoista.» — »Ohoh!» ei meidän käy siihen nyt rupeaminen, kun kuninkaan linnalle olemme menossa», sanoiwat tyttäret ja kulkiwat edellensä, kunne pääsiwat wiimeinkin perille, niin rupesiwat siellä kuninkaan palwelijoiksi.

Arwelipa kotonansa nuorin tytär: »ei minunkaan auta tähän jääminen, palwelukseen sitä pitää minunkin pyrkiä, jos en muuksi, niin kelpaanhan sikopaimeneksi»; ja läksi hänkin kuninkaan linnoille käwelemään. Tiellä löysi hänkin sen suurisyöjä-si'an, joka pyysi purtiloa edestänsä ottamaan, niin otti sen siitä pois, ja käwi edellensä. Wähän matkan päässä tulee häntä lehmä wastaan, sarwissa kiulu, ja sanoo niinkun sisärillekin: »lypsä, tyttöseni, minut tähän kiuluun, ryyppää maitoa palkastasi, kaada loppu kintuilleni, ja pane kiulu asemellensa.» — »Autan, lehmä-kulta sinua, autan», wastasi tyttö, lypsi hänet kohta, ja teki niin kun oli neuwottuna.» — Siitä kun läksi käwelemään waan, tuli wanha, sauwan nojassa kulkewa äiä tietä astuen wastaan, terwehti häntä, ja sanoi: »etsipä, tyttö, päätäni, saat sauwan minulta palkaksi!» — Tyttö ei pahastunut yytöä, waan

istui tien wiereen heti, ja etsi siinä äiä=rukan päätä, niinkun oli käskenyt. Äiäkös siitä kiiti häntä sitte, antoi sauwansa, ja sanoi: »pidä, tyttö=kulta, tämä mun sauwani, ja kun tulet kuninkaan linnoille, lyö sinä sillä sauwallasi sitä kalliota, jonka linnan luota löydät, niin kyllä saat sieltä tawarata, mitä waan mielesi tekee ja tarwitset.» — »Kiitoksia antamastasi!» wastasi tyttö, otti äiältä sauwan, ja kulki sen kansa linnoille, jossa rupesi kuninkaalle siko=paimeneksi.

Siellä löysi wanhemmatkin sisärensä, ja terwehti heitä, niinkun sisäriänsä ainakin; waan heistä kun oli pahaa se, jotta hän perästä tuli, pitiwät siitä wihaa hänelle, ja pilkkasiwat sisärtänsä, kun niin huonolle työlle oli ruwennut. Tämä kuitenkin kesti kaikkea sitä, ei niin tora=sanaakaan wirkkanut, jos hänelle toiset miten olisiwat irwistelleet. Tulipa sitte pyhä, niin läksiwät wanhemmat sisäret kirkkoon, ja paniwat nuorimman sillä aikaa ruokaa keittämään, waan eiwät antaneet kun yhden pawun ja yhden jywän waan keiton aineeksi. Siitä tuli nuorin sisär hywin murheelliseksi, eikä tiennyt millä neuwon niin wähistä aineista ruokaa saisi. Menihän kuitenkin kotaan, pani padan tulelle, ja itki siellä itkemistänsä. Tuli silloin se wanha äiä, jolta oli sauwan saanut, sinne kotaan, ja sanoi: »eläs itke, tyttöseni, menehän kirkkoon, kyllä minä täällä ruo'an keitän sillä aikaa walmiiksi.» Tyttö kun näki, että toimessansa se puhuu, meni heti lupaa kysymään kirkossa käydä, ja kulki sen suuren kiwen luokse, jonka hänelle äiä oli neuwonut. Siihen kun löi sauwallansa, siitä kohta

tuli hänelle komeat hewoiset ja waunut, sekä kauniit, silkkiset waatteet, jotka puki siinä päällensä, ja läksi ajamaan kirkkoon. Siellä pisti hänen kauneutensa heti muiden silmiin, ja kaikki wäki ihmetteli, mistä se niin ihana, ihko tuntematoin neitsyt siihen oli ilmestynyt. Päästiinpä kirkosta, niin täyttiwät kaikki häntä katsastamaan, waan tyttö nousi sukkelasti waunuihinsa, ja ajoi tiehensä. Tuli kiwen luokse, niin muutti ne uhkaiset waatteet päältänsä, pukeusi taas omiin nahka-roukkuisiinsa, ja käwi jal'an linnoille. Siellä oli jo äiä keittänyt ruo'an walmiiksi, ett'ei tarwinnut muuta kun pöydälle kantaa; eikä päässeetkään sisäret kotiin tullessa hänelle riitelemään, kun kaikki oli hywästi toimiteltu. Kehuiwathan kuitenkin etewämpää oloansa: »mepä olimme kirkossa, eipä sinua ruotaa sinnekään laskettu; me siellä nä'imme niin kauniin ja ihanan neitosen, waan mitäs sinä olet nähnyt.» — Toinen ei wirkkanut mitään, tekihän työtänsä waan ja ruokki sikoja, kunne kului se wiikko, ja tuli pyhä. — Läksiwät toiset taaskin kirkkoon, ja jättiwät nuoremman sisärensä kotiin, waan äiä taasen otti ruo'at laittaaksensa, niin tyttö kohta käwi haltialtansa lupaa kysymässä, ja läksi jälkeen. Otti kiwestä kauniit, hopeaiset waatteet, waunut ja hewoiset, ja tuli hänkin kirkkoon. Sattuipa nuori kuningas kirkossa olemaan, keksi heti sen ihanan wieraan tyttären, ja kun näki hänen kirkosta lähtewän, kiirehti heti jälkeen, nähdäksensä, kuka se oli; waan ei saawuttanut, tyttö oli jo poikessa.

Kului wiikon päiwät, niin kolmantena pyhänä

wanhemmat sisäret samatse meniwät edeltäpäin kirkkoon, jättäen sisärensä kotiin; waan tämä kun sai haltialtansa luwan, läksi toisia jäl'estä, ja käwi kiwellensä, niinkun ennenkin. Sieltä sai taas kauniit kultaiset waatteet, waunut ja hewoiset, otti rahaa mukaansa, ja tuli jalosti ajaen kirkkoon. Olipa nuori kuningas jo siellä odottamassa, ja kun näki tytön kirkkoon tulewan, eikä muuta keinoa tiennyt hänestä tietoa saada, terwautti palwelijoillansa kynnyksen, jotta siihen jotakin merkkiä tyttäreltä pois lähtiessä jäisi. Tyttö kun ei tiennyt waroittaa sitä, astui kirkosta lähtiessänsä kynnykselle, ja kenkä tarttui terwaan. Samassa läksi wäki kaikki häntä tawoittamaan; mutta tyttö kylwi rahaa molemmin puolin jäl'ellensä, ja kaikki jäiwät poimemaan niitä, paitse nuori kuningas yksin ei tau'onnut, waan ajoi takaa yhä. — Tyttö silloin ei ehtinytkään riisua waatteitansa, hätäiseltä sai waan nahka-roukut päällensä, ja pääsi pakenemaan kotiinsa, jott'ei häntä tunnettu.

Kuningas kun ei tawoittanutkaan tyttöä, otti kulta-kengän kirkon kynnykseltä, ja kun kaikki wäki oli ko'ottu linnoille, niin käwi joukon keskeen, ja sanoi: »jonka jalkaan tämä kenkä sopinee, sen minä nain.» — No, tyttäret kaikki koettawat kenkää jalkaansa, waan ei kellekään sowi. Wanhemmatkin sisäret kokewat siewistellä jalkojansa, wuolewat, weistelewät warpaitansa, jotta mahtuisi kenkä heille; waan ei kuitenkaan sowi. Sanoi wiimein kuningas: »menkääpä, kutsukaa siko-paimenkin tänne, käwisikö kenkä kukaties sen jalkaan.» — Toisista kyllä oli se mitätöintä, waan

tuotiinhan tyttö suotta kuitenkin siihen, ja käskettiin koettamaan kenkää jalkaansa. Sepä kun panikin kengän jalkaansa, niin ihan oli kun siihen tehty. Mutta kenkää jalkaan pannessa leimahti tytöltä kulta-waatteet nahka-roukkujen alta, ja kuningas sattui näkemään sen. Siitä siepattiin heti nahka-roukkuiset tytön päältä, ja wälähtelewät kulta-waatteet tuliwat näkywiin sieltä. Arwattiin siitä jo asia, että hän oli se kirkossa-käwijä tyttö, jolta kenkä kynnykselle oli jäänyt, ja kuningas kysyi samassa tytön oikeaksi morsiameksensa. Linnassa pidettiin sitte häät, ja kaikki wäki oli iloissansa; waan wanhemmat tyttäret eiwät ky'enneetkään häissä olemaan, kun oliwat wuolleet jalkansa pilalle. Sen werta sitä.

8.

Merestä-nousija Neito.

Wenäjän Karjalasta.

Yhden-tapaisia, tähän werrattawia tarinoita on muillakin kansoilla, niinkun

Unkarilaisilla: Katso Magyarische Sagen und Märchen von Johann Grafen Mailath. Stuttgart und Tübingen 1837, ss. 209—213, „Die Gaben."

Böhmialaisilla: Katso Gerle, Volksmärchen der Böhmen, Prag 1819, Th. II, N:o 5, „Die goldene Ente."

Turjalaisilla: Katso Asbjörnsen og Jörgen Moe, Norske Folkeeventyr. Christiania 1852, N:o 57, ss, 347—354, „Buskebruden."

Ruotsalaisilla: Katso Hyltén-Cawallius och Stephens, Swenska Folk-Sagor och Äfwentyr, 1 del. ss. 107—138, N:o 7, „Prinsessan, som gick upp ur hafwet."

Saksalaisilla: 1, Katso Deutsche Märchen und Sagen. Gesammelt und herausgegeben von Johann Wilhelm Wolff. Leipzig 1845,

siwut 83—87, N:o 19, "Die beiden Bräute." — 2, Katso Kinder- und Hausmärchen von den brüdern Grimm, Göttingen 1850, II Band, ss. 275—280, N:o 135, „Die weiße und die schwarze Braut." — 3, Katso samaa kirjaa 1 Band ss. 64—72, N:o 11, „Brüderchen und Schwesterchen;" ja 1 Band, ss. 79—86, N:o 13 „Die drei männlein im Walde."
Ranskalaisilla: Katso Kletke, Märchensaal aller Völker, Berlin 1845, 1 Band, siwut 167—179, „Rosette."

Oli ukko ja akka, ja niillä poika ja tytär, ylen kauniita molemmat. Läksipä weli kuninkaasen, ja pantiin siellä paimeneksi, waan sisär jäi wanhaan kotiinsa, niin weli ikäwöi häntä. Yhä muistui entinen koti hänen mieleensä. Kerrankin paimenessa käydessänsä kirjoitti sisärensä nä'yn jäniksen kääpään, ja wei kerallansa linnoille. Sattuipa kuninkaan poika näkemään sen, ja kun oli tyttö kaunis ja ihana, jott' ei woi wirressä weteä eikä saarnassa sanoa, pyysi hänta samassa naimisiinsa, ja sanoi weljelle: »siskosi käy tänne, minä otan hänet morsiamekseni, sinut rinnallani elämään, kun lie tytär kaunis kuwaa myöten.» — Tämä lähtee siitä kotia, alkaa siellä, yrittää: »nyt pitää, siskoni, lähteäksesi kuninkaan poi'an morsiameksi, pääset linnoilla elämään.» Mutta tytär tekee wastusta, sanoo: »en minä, weikkoni, lähde, ennen kun taattoni ja maammoni saamaa kiweä jauhamalla murottanen, äsken lähden mä taattoni saamista huoneista.» — Weli silloin meni, kiwen pani paloiksi, wähäisen tukkieli waan rakoja ja palat yhteen likisteli. Sisär kun meni jauhamaan, kiwi samassa lewesi. — »Jokos nyt lähdet, siskoni?» kysyi weli. — »En minä, weikkoni, wielä lähde,» wastasi sisär, »ennenkun taattoni ja maammoni saama lawitsa kuosa-

lin [1]) kannalla kulunee.» — Mitäs ollakaan. Sisär kun meni ul'os, weli sillä aikaa lawitsan pani paloiksi, ja toinen kun ulkoa tuli, ja rupesi kehräämään, heti lawitsa meni muruiksi. — »Jokos nyt, siskoni, lähdet?» — »En minä ennen lähde, ellen isoni saamaa huhmarta surwomalla särkene.» — No, weli meni, senkin hajoitti wielä muruiksi, ja kysyi: »jokos nyt lähdet?» — »En, weikkoni, ennen lähde, kun ma taattoni ja maammoni saaman kynnyksen helmoillani kuluttanen.» — Welipä silloin sisärensä tietämättä kynnyksenkin samatse särki, ja kysyi uudellensa: »joko nyt, siskoni, lähtenet? — Siitä jo läksi, kun läksikin, paraat waatteet otti aitastansa, ja suori weljensä kera matkaan.

Linnoille oli meritse mentäwä, niin ikään oliwat walkamolta lähtemässä, kun tuli tyttären Pilkka niminen koira siihen, ja pyrki weneesen. Tyttö ei hennonut jättää sitä, waan otti kerallensa; ja lähdettiin soutamaan. Wähän matkaa kun soutiwat, niin Syöjätär käwelee rannitse, niemen nenästän huhuu: »ottakaapa, ukon poika, akan tytär, minua matkoihinne!» — »Otammeko, sisko?» kysyi weli. — »Elä ota,» wastasi sisär, »paha pahasta tulee, pahan miehen siemenestä.» — Ei otettu, soudettiin toisen niemen kohdalle. Syöjätär siihen tulee huhumaan: »ottakaa minua matkoihinne!» — »Otanko, sisko, matkaamme?» — »Ole ottamatta» sanoi sisär, »paha pahasta tulee, pahan miehen siemenestä.» — No, ei otettu, soudettiin edelle, kunne tultiin kolmannen niemen kohdalle. Taas Syöjätär niemen nenästä huhuu: »ottakaa mi-

nua matkoihinne!» — Sisär ei huolisi häntä joukkoon, sanoo: »elä ota!» Mutta weli ottaa, sanoo: »ottakaamme! sen Jumala kansamme suwaitsee.» Syöjätär kun sai weneesen, loihe istumaan keskelle wenettä, ja otti samassa weljeltä sekä sisäreltä kuulon, teki kumpasenkin kuuroksi. — Jonkun matkan mentyänsä, alkoi heille jo kuninkaan linnat etäältä näkyä, niin sanoi weli weneen perästä sisärellensä: »ylennä, sisko, istuimesi, korenna koristuitasi, kuninkaan koti näkyy!» — Tyttö kun ei kuullut weljensä puhetta, kysyi kokka-puolesta: »mitä sanot, wieno weikkoseni?» Syöjätär wastasi keskeltä wenettä: »sitä sanoo wieno weikkosesi: herkeä soutamasta, luote päällesi mereen!» — Tyttö ei kuitenkaan lähtenyt mereen, waan herkesi heti soutamasta, ja Syöjätär rupesi siaan.

Soudettin wähän matkaa, niin weli toisen kerran sanoo: »ylennä, sisko, istuimesi, korenna koristuitasi, kuninkaan koti näkyy!» — »Mitä sanot, wieno weikkoseni?» kysyi sisär. — Syöjätär selwitti keskeltä wenettä: »sitä sanoo wieno weikkosesi: jaksa[2]) jalkasi, riisu waatteesi, luote päällesi mereen!» Tyttö riisuikin waatteensa, ja heitti Syöjättärelle, waan ei sillä wielä heittäynyt mereen. — Kul'etaan taas wähän matkaa, niin jo weli kolmannen kerran sanoo weneen perästä: »ylennä, sisko, istuimesi, korenna koristuitasi, kuninkaan koti lähellä on!» — Sisär ei kuullut nytkään, kysyi entiseen tapaansa: »mitä sanot, wieno weikkoseni?» — »Sitä sanoo wieno weikkosesi,» petteli Syöjätär taas tytärtä: »puhkaa silmäsi, katkaa kätesi, luote päällesi mereen!» — »No, totta mun

täytyy ainoan weljeni sanaa totella», arweli sisär, ja putkahti päällensä mereen, kuten luuli weljensä käskeneen. Weli samassa hätäytyi häntä tawoittelemaan; mutta Syöjätär esteli häntä ja sanoi: »eläkä huoli, kyllä minä hänen näköisensä olen.» Hyppäsi airoloille, ja rupesi soutaa riehkimään. Sisär silloin jäi heistä jäl'elle, ja upposi mereen, jott'ei näkynyt ei kuulunut. Mitäs siihen? Weli kun ei hirwennyt morsiametta linnoille mennä, mieli jo kääntyä siitä kotiinsa; waan Syöjätär oli wiekas, houkutteli häntä, ja sanoi: »wie minut linnoille, sano sisäreksesi, niin sillä hädästäsi pääset, ja saat wielä palkat tuomastasi.» — Toinen ei muutakaan neuwoa tiennyt siihen hädässänsä parempaa, ja suostui, kun suostuikin tuumaan. — Syöjätär pukeutui sisären kaunosiin waatteisin, jotta paremmin julkeaisi linnoille mennä; ja lähdettiin taasen soutamaan. Kohta päästiinkin jo perille. Kuninkaan poika tulee siellä heitä jo wastaan, morsiantansa muka terwehtimään; waan kun keksii Syöjättären, miten ompi ruma, kysyy heti poi'alta: »tämäkö sinulla onkin sisko?» — »Ka, tämä.» — No, kuninkaan poika ottaa Syöjättären morsiameksensa, ei sanaansa muuta, waan ei olekaan sisko kaunis, kuten oli kehuttuna, niin suuttuu siitä weljelle, ja sanoo: »kun kauniimpi ei ole, niin orjat wiekää morsiamen tuoja kyiden, käärmeiden sekaan.» Orjat wiewät heti, heittäwät poian sinne syötäwäksi, niinkun rikollista ainakin; waan aamulla kun käywät katsomassa, se terweenä on wielä. Tulewat siitä, sanowat kuninkaan poi'alle: »ka, kummahan on, kuninkaan poika!

muinoin yhtenä yönä söiwät kyyt, käärmeet puhtaaksi yhden miehen, nyt wanhin käärme waan kämmenellänsä makuuttaa.» — »Antakaahan olla, eikö häntä huommeiseen syödä», wastasi kuninkaan poika ja käski käydä aamulla taas katsomassa.

Poi'an oikea sisär, se kaunis tytär, sillä aikaa meressä waan on, ja häntä siellä kihlotaan meren kuninkaan poi'alle morsiameksi. Muuten olisi hänen hywä siellä elää, kaikenmoista rikkautta on kyllin; waan sääli on weljeänsä, jotta sitä nyt kuninkaan poika Syöjättären tautta rankaisee. Ompeleepa kullalla, hopealla kauniin paikan [3]), ja pyrkii sieltä maan kuninkaan poi'alle lahjaa tuomaan, eikö toki weljeä kyiden, käärmeiden se'asta helpotettaisi. No, lasketaan häntä sitä paikkaa sieltä kuninkaan poi'alle tuomaan, waan hopea-kahleisin pannaan, jott'ei pois pääsisi. Ompa tyttären koira, Pilkka, wielä elossa. Kaiken päiwää oli linnan seudussa juoksennellut eksyksissä, tietämättä kehen turwautuisi, kun ei emäntäänsä löytänyt eikä keltään ruokaa saanut. Tuli jo ilta, ja Pilkka-raukan watsa oli hoikkana hywin, niin juoksi meren rantaan, jossa poi'an wene oli, lakki siitä wettä wähän tuimaansa, ja rupesi weneesen maata. Oli likellä siinä Leski-akkasella huoneet, josta kiwinen silta aleni mereen, niin tuli sydän-yöllä poi'an uponnut sisär niissä hopea-kahleissansa siihen, wiideltä wirstalta jo helinä kuului tullessa, ja nousi sillan korwaan istumaan. Hänellä oli entinen kaunis näkynsä ja werhot ylen kauniit päällä, jott' on kullassa kulajaa, hopeassa heläjää. Keksii siitä koi-

ransa meren rannalla makaawan, niin kutsuu luok-sensa, antaa paikan kulman hampaisin, ja sanoo:

»Piili, piili Pilkkaiseni!
Awaa uksi[4]), wieretä weräjä,
Kyläkunnan kuulematta,
Uksien urajamatta,
Weräjien-winkumatta,
Mustan lehmän ammumatta;

saata kuninkaan poi'alle pieluksiin[5]) tää paikka, jott'-eikö helpottaisi weljeäni kyiden, käärmeiden se'asta.» Koira toimitti heti asian, juoksi hiljaa linnaan, ja pisti kuninkaan poi'an ma'atessa hänelle kulta-paikan pieluksiin, ett'ei hänen siellä käynnästä tietty mitänä. Siitä juoksee samaa tietä jällensä. ja tulee emän-tänsä luokse rannalle. Tytär kun keksii hänen tule-waksi, rupeaa taasen puhuttelemaan, sanoo:

»Piili, piili Pilkkaiseni!
Saapa tänne sanomille,
Missä mun on weioseni?»

Pilkka wastaa:

»Tuolla sun on weiosesi,
Kyiden, käärmeiden se'assa.»

Kysyy taasen tytär:

»Mitäs saattelet sanoa?
Sanomia sulhon ko'ista?»

Pilkka wastaa:

»Sitä saattelen sanoa,
Syöjätär on siassasi,
Sulhon wierellä wenywi.»

Kysyy tytär:

»Mitä syötiin noissa häissä
Noissa häissä Syöjättären,
Syöjättären syömingissä,
Juojattaren juomingissa,
Pitkähäntäsen pidoissa?»

Wastaa Pilkka:

»Luut lihoista, päät kaloista,
Kaalit kaikki naurihista,
Palanehet leiwän kuoret.»

»Tule wielä, Pilkkaseni, kahdeksi yöksi tähän rannalle makaamaan, minä tarwitsen sinua,» sanoi tytär, loihe sillalta mereen takasi, ja läksi meren kuninkaan kotiin, kuten oli lähtiessänsä luwannut.

Tuleepa aamu, ja kuninkaan poika nousee makaamasta, niin keksii paikan pielukšissansa, ja oudostuu sitä, sanoen: »mistähän tämä näin sirotekoinen paikka tähän on joutunut?» — Syöjätär silloin walhella sukelsi, sanoi miehellensä: »niinhän tämä kummakin on; sinä waan makaat, pöhötät, minä sulle yöllä kulta-paikat ompelen.» — Kuninkaan poika ei kuitenkaan häntä uskonut, waan mietti mielessänsä: »ei tämä ole sun ompeloitasi, tämmöistä ei yössä te'e. »Kuullusteltiin linnan wä'eltä, jos olisi ketä yöllä linnassa käynyt; waan ei saatu selwää, eikä tiennyt paikkaa kukaan omaksensa, asia jäi sillensä. — Muistaa siitä kuninkaan poika käärmeiden se'assa olijan, ja käskee orjien mennä luut pois luomaan: jo se nyt on muka syöty. No, käywät orjat poikaa sieltä katsomassa, waan tulewat takasi, sanowat: »eikä ole syöty, wanhin käärme waan kämmenellänsä häntä

makuuttaa». — Se taas kuninkaan poi'asta kummaa on; lähtee Leski-akkaan, sanoo: »oi sie Leski-akkaseni! kun mie miehen panin kyiden, käärmeiden sekaan, mi on, ei syödä nyt kahtena yönä, ennen yhtenä syötiin? — »Miksi hänet sinne panit?» kysyi Leski-akka. — Wastasi kuninkaan poika: »kun kauniin poi'an otin paimenekſi, hän wielä sano kauniimman sisären olewan, niin pyysin sitä morsiamekseni. Weli toikin sisärensä, waan ruma oli, niin minä walehtelijan panin kyiden, käärmeiden sekaan; waan sisärensä kuitenkin otin morsiamekseni, en sanaani muuttanut.» — »Eipä se hänen sisärensä olekaan», sanoi Leski-akka, »hänen sisärensä meressä on; sieltä toi sinulle paikan pieluksiisi, jotta etkö helpottaisi welјeä. Syöjätär sinulla on morsiamena.» — Moiset tiedot saatuansa, lähtee kuninkaan poika Leski-akasta kotiinsa, ja arwelee, ajattelee sen päiwää, niin tulee toinen yö. — Tytär taasen pyrkii merestä maan kuninkaan poi'alle lahjaa tuomaan, niinkun wiimeinkin; ompelee kullalla, hopealla paidan, jotta sen hän wiepi. Pannaan siitä taas hopea-kahleisin, ja lasketaan kohoamaan maalle. Sydän-yöllä tulee hän sieltä, — wiideltä wirstalta jo helinä kuuluu, — ja nousee Leski-akan sillan päähän istumaan; niin on koreat, ylen kaunoset waatteet päällä, ett'on kullassa kulajaa, hopeassa heläjää. — Puhuttelee siitä koiraansa:

»Piili, piilii Pilkkaiseni!
Awaa uksi, wieretä weräjä,
Kyläkunnan kuulematta,
Uksien urajamatta,

Weräjien winkumatta,
Mustan lehmän ammumatta;
saata kuninkaan poi'an pieluksiin tää paita.» — Pilkka otti paidan kulman hampaisinsa, ja sai sen kuninkaan poi'an pieluksiin, niikun oli käsketty. — Nouseepa kuninkaan poika aamulla makuukseltansa, niin näkee kulta-paidan pieluksissansa, ja sanoo: »ken tämän on paidan minulle pieluksiin pannut?» — »Oi kuninkaan poika armias!» sanoi Syöjätär; »itse minä makaan, käbet mulla walwowat; niitä minä neulon, niitä minä ompelen, sinä waan makaat, pöhötät.» — Tulee samassa orjat, sanowat: »oi kuninkaan poika armias! ei kuole se kyiden, käärmeiden se'assa olija, wanhin käärme yhä kämmenellänsä makuuttaa waan.» — »No, ottakaa hänet pois, kun ei syödä,» wastasi kuningas. Käski orjansa pois, pani sen pieluksista saadun paidan päällensä, ja läksi Leski-akkaan taas, arwellen: »eiwät nämä ompelemat ole mun naiseni raatoloita, tämmöisiä hän ei te'e. — Tulee siitä Leski-akkaan, sanoo: »armas Leski-akkaseni, mi kumma on, kun tuli ensi yönä kultainen paikka, toissa kultainen paita mun pieluksiini?» — »Ompa se kummakin, poikaseni,» wastasi Leski-akka, »kun yöllä aina nousee merestä nuori neitonen huoneeni portaille; se on kullassa kulajaa, hopeassa heläjää, ja niin kaunis, niin kaunis, jott'ei woi wirressä weteä, eikä saarnassa sanoa, niin kerallansa tuopi aina jotakin lahjaksi sinulle. Sehän se olisikin sun oikea morsiamesi, ja se on Syojätär, jota nyt pidät naisenasi.»

Kuninkaan poi'an siilloin rupesi mieli laatimaan

nähdä sitä, joka hänelle semmoiset lahjat oli tuonut, ja sanoi Leski-akalle: »milläpä minä sen kauniin neitosen sieltä saisin, jos tuo wasta wielä merestä kohoaisi?» — »Wielä se jälkimäiset lahjat sinulle tuopi», sanoi Leski-akka, »waan sitte täytyy meren kuninkaan poi'alle ruweta naiseksi. Käyhän seppien pajassa, ta'ota siellä wiikatteet ja pitkät rautaiset witjat, ja tule yöksi tähän wartioitsemaan. Kun nä'et tyttären merestä maalle nousewan, niin tawoita heti witjoillasi, ja katko wiikatteilla pitimet, joissa ompi kiini, eläkä laske häntä, jos se miksi muuttuisi, waan häwitä kaikki aseillasi, niin hän ihmiseksi muuttuu wiimeinkin.» — Kuninkaan poika heti meni pajaan, te'etti siellä wiikatteet ja witjat, ja tuli illemmalla sitte sillan korwaan wartioimaan.

Wuottaa siinä kotwasen, waan ei nä'y tulewaksi. Wiimein sydän-yön aikana alkaa jo helinä kaukaa kuulua, ja merestä kohoaa neitonen niin kaunis ja ihana, ett'ei woi wirsissä weteä. Nousee sillan korwaan istumaan, ja rupeaa puhuttelemaan koiraansa: »piili, piili Pilkkaiseni, wie nää kaatiot [6]) kuninkaan poi'an pieluksiin!» — Kuninkaan poika silloin nousi piilostansa häntä tawoittamaan, niinkuin oli Leski-akka neuwonut. Neitoinen heti yritti heittäytyä mereen; mutta toinen oli waroillansa, loi samassa witjansa päällitse, ja esti pakenemasta. Sieppasi siitä wiikatteensa, ja räpsi häneltä kahleet poikki, jotta kolisten katosiwat mereen. Tyttö sittekin olisi pa'ennut häntä, muuttui maan matoiseksi, ilman itikaksi, sisiliskoksi, kaarneeksi [7]), wärttinäksi, piiraan paaluksiksi ja muuk-

si; waan kuninkaan poika ne kaikki häwitti, ei laskenut ennen, kun ihmiseksi tuli jällensä ja muuttui ihanaksi kun olikin. »Mitä te, kuninkaan poika, minusta tahdotte, kun minut Syöjätär kuitenkin syö?» sanoi neito. »Ei ole hätää», wirkkoi kuninkaan poika, »ei hän wiikkoja enää ole linnassani asuwa, pääset ainoan weljesi luokse, se on jo helpotettu.» Otti tyttären ja wei Leski-akkaan, jossa ma'attiin yö. Aamulla heitti sitte tyttären Leski-akan huostaan, ja käwi liinoillensa kotiin. Kysyy siellä wanha morsian: »missäpä nyt, sulhoni, käwelet, kun et pidä taloudestasi mitänä?» — »Elähän hätäele, en mä wiikoksi sua enää heitä», sanoi kuninkaan poika; mutta orjillensa sanoi: »lämmittäkää rautainen kyly. Kaiwakaa kynnyksen alle hauta kolmen sylen sywyydelle, pankaa siihen tuli ja terwa palamaan, ja lewittäkää ruskea haljakka haudan päälle, waan kylyn kynnykseltä pirtin owelle saati asettakaa siniset haljakat, kuita[8]) myöten astutatte mun morsiantani kylyyn». Orjat toimittawat kaikki sanaa myöten tarkoillensa, ja saawat astuttamaan Syöjätärtä kylyyn, kuten kuninkaan poi'an morsianta muinoinkin: ku häneltä helmoja kantaa, ku häntä kädestä wakuuttaa. Tultiin jo kylyn owelle, niin sanoo Syöjätär: »en nyt enää tarwitse talutosta, tästä hyppään jo kynnykselle ja siitä lawoille. Mutta orjat houkutteliwat häntä, sanoiwat: »astukaa toki, kuninkaan poi'an ainoa morsian, sileätä siltaa, ruskeata werkaa myöten». Syöjätär silloin astuikin haljakalle, waan se samassa kisallettiin jalkojen alta, ja hän sysättiin kolmen sylen sywyiseen hautaan, johon

jäi. Palaessansa kisalsi kuitenkin wielä tukkia päästänsä, ja huusi: »tukkani olkoot ilman itikoina, maan matoisina, tuonen toukkasina ihmisille i'än kaiken waiwaksi!»

Päästyänsä Syöjättärestä, käwi kuninkaan poika Leski-akasta sen kauniin merestä nousseen tyttären, ja pani morsiameksensa, josta sitte linnoilla laadittiin häät. Mutta morsiamensa weljen otti wierimäiseksi mieheksensä, ja antoi hänelle puolen hywyyttänsä, kun niin kauniin sisären toi. — Sen pituinen se.

Selityksiä: 1. kuosalin = rukin. 2. jaksa = riisu. 3. paikan = huiwin. 4. uksi = owi. 5. pielukšiin = pään alaisiin. 6. kaatiot = housut, puksut. 7. kaarneeksi = korpiksi. 8. kuita = joita.

Jälkimaine. Yhtä-pitäwäinen, waikka waellinaisempi toisinto on tunnettu pohjois-Hämeessä, se waan että Syöjätärtä siinä sanotaan Pahaseksi eli Pahasen waimoksi.

9.

Naisen yhdeksän poikaa.

Yhtäläinen, tähän werrattawa tarina on tietääksemme Italialaisillakin. Katso Märchensaal aller Völker von D:r H. Kletke. Erster Band, Berlin 1845, N:o 27, ss. 139—148, „Die drei Königskinder".

I. Weljiänsä etsijät ja Joutsenina lentäjät.

Wenäjän Karjalasta.

Oli kolme tytärtä. Lehdossa käwellessänsä saiwat keskenänsä pakinoimaan. Wanhin sanoi: »minä saan kolmesta ohran jywästä sota-wä'elle ruo'an»; toinen sanoi: »minä saan kolmesta pellawan kuidusta

sota-wä'elle waatteet»; kolmas wirkkoi: »minä saan kolmesta kohdusta yhdeksän poikaa». — Sattuipa kuninkaan poika metsällä ollessansa kuulemaan tytärten pakinat, ja mietti mielessänsä: »se minun pitää ottaa, ku saapi yhdeksän poikaa kolmesta kohdusta». Wei tyttären kerallansa linnoille, ja otti naisekseusa.

Eliwät sitte aikansa yhdessä, niin jo kohtuutui se nainen, ja sai kolme poikaa yhdestä kohdusta, niin kaunista, niin kaunista, ett'ei maalla mointa:

Kädet kultaa kalwoisesta,
Jal'at hopeiset polwista,
Päiwyt paistoi pääla'elta,
Kuutamoiset kulmaluilta,
Tähdet taiwon hartioilta.

Lähdetään siitä pesijätä etsimään, ja orja saapi matkaamaan. Kulkee wähän matkaa, niin Syöjätär tulee wastaan, sanoo: »kunne matkaat?» — »Pesijätä etsimään». — »No, ota minut!» pyrki Syöjätär. — »Ka, kun tullet», wastasi toinen, ja pyysi häntä matkaansa. — »Wuotahan wähäisen», wirkkoi Syöjätär, »käyn kotonani waan pistäytymässä, niin sitte tulen». Orja wuotti siinä sen aikaa; mutta Syöjätär otti metsästä kolme korpin äpärettä [1]) helmaansa, ja tuli orjan luokse takasi, josta kulkiwat yhdessä linnoille. Siellä wietiin Syöjätär heti lapsia pesemään, waan tämä kun pääsi naisen kera kahden kesken, salasi naisen oikeat lapset, ja kantoi korpin äpäreet waan pirttiin, sanoi: »ompa niitä pestäwä toki, ilman joutawia korpin äpäreitä waan!» — »No, oli, mit' oli, korjatkaa-

han naista kylyyn ainakin,» wastasi kuninkaan poika; waan kuitenkin oli paha mielensä, kun nainen korpin äpäreitä rupesi saamaan. Lähdettiinpä naista kylyyn saattamaan, kuten käsky oli, niin Syöjätär sillä aikaa juoksutti hänen kolme poikaansa puhtaasen peltoon, wihantaan wainioon, ja kätki walkoisen kiwen alle.

Ollaan taas, eletään linnoilla, mi eletäänkin, niin nainen toiste käypi kuormilliseksi, ja tehdä kawahuttaa kolme poikaa yhdestä kohdusta, niin kaunista ja ihanaa, jotta:

Kädet kultaa kalwoisesta,
Jal'at hopeiset polwista,
Päiwyt paistoi pää'laelta,
Kuutamoiset kulmaluilta,
Otawaiset olkapäiltä,
Tähdet taiwon hartioilta.

Lähdetään taas pesijätä etsimään, kuni wiimeinkin, ja Syöjätär niin ikään tiellä wastaan tulee, ja tarjoakse pesijäksi. Etsijät eiwät ottaisi häntä, waan Syöjätär poikkesi syrjään, loi tien wieressä mutkan, ja tuli uudestansa eteen, sanoi: »ottakaa minua pesijäksi!» — Etsijät nyt eiwät tunteneet häntä, että se oli se entinen akka, waan pyysiwät häntä linnoille lähtemään: »Wuotahan, kun kotonani pistäydyn ensin», wirkkoi Syöjätär, juoksi heti metsään, minne lie juossut, otti sieltä kolme wariksen poikaa mukaansa, ja toi ne linnoille. Siellä kun tuli naisen luokse, pesikin lapset, waan pani heidät piiloon, ja wariksen äpäreet waan kantoi helmassansa pirttiin, ja sanoi äkäisesti: »ompa niitä

pestäwiä toki, pelkkiä wariksen äpäreitä waan!» Käski kuninkaan poika korjaamaan naista yhtä hywin, sanoi: »on, mit' on, saattakaahan kylyyn ainakin!» — Syöjätär silloin oli waroillansa, ja naista kun lähdettiin kylyyn wiemään, niin kantoi lapset taas puhtaasen peltoon, wihantaan wainioon, ja peitti walkoisen kiwen alle, jonne oli toisetkin wienyt.

Mutta kuninkaan poika tuli surulliseksi kowin, eikä tiennyt, mikä awuksi, kun hänelle nainen semmoisia lapsia rupesi saamaan. Nainen puoleltansa kestää kaikkea sitä, eikä sano, jos se niin mitä Syöjätär hänelle laatisi, pitää waan wariksen poikia lapsinansa. — Mitäs ollakaan? Kului aikaa kotwanen, niin kuninkaan poika jo haihutti surun mielestänsä, ja nainen käwi kolmannen kerran kohtuiseksi. Kantoi aikansa kohtua, niin jo saanti-aika tuli, ja hän tehdä kawahutti kolme poikaista, niin ihanaa, niin kaunista, jotta:

Kädet kultaa kalwoisesta,
Jal'at hopeiset polwista,
Päiwyt paistoi pääla'elta,
Kuutamoiset kulmaluilta,
Otawaiset olkapäiltä,
Tähdet taiwon hartioilta.

Pantiinpa orjat nyt heille pesijän etsintään, waan niille käwi samoin, kun entisillekin. Syöjätär tuli tiellä wastaan, ja kysyi: »kunne matkaatte?» — »Pesijätä etsimään». — »No, ottakaa minut», sanoo Syöjätär. He ensinnä eiwät huolineet hänestä, kulkiwat edellen-

sä; mutta Syöjätär pyörähti syrjään, ja kiersi tien wartta heidän edellensä taas. Käwi siitä heille wastaan uudellensa, ja pyrki pesijäksi. — »Ka, kun lähtenet, niin lähde, sanoiwat etsijät, ja mieltyiwät ottamaan häntä. Syöjätär kuitenkin pyrki pikimältänsä kotona käymään, otti kolme harakan äpärettä helmaansa, ja tuli niiden kera linnoille. Wietiin siellä naisen luokse, waan sepä oli kaksi poikaansa kätkenyt lakkiinsa, niin ei ollutkaan kun yksi poika waan näkywissä, kun Syöjätär tuli pesemään. Se ihmettelemään sitä, kunne toiset joutuiwat, ja sanoi naiselle: »kolme poikaahan olette yhdestä kohdusta ennen saaneet, mitenkä nyt on waan yksi?» — »Ka, senhän minulle Jumala salli, sen yhden waan», wastasi nainen, ja syöjättären täytyi tyytyä siihen. Pesi sen yhden poi'an ja pisti piiloon; mutta harakan äpäreet kantoi taaskin pirttiin, ja sanoi wihaisesti: »ompa niitä pestäwiä perkeleitä, joutawia harakan poikia waan!» — »No, oli, mi oli» sanoi kuninkaan poika, »saattakaahan nainen kylyyn!» — No, lähdettiin häntä wiemään sinne, niin Syöjätär sillä aikaa poi'an otti piilostansa ja kantoi puhtaasen peltoon, wihantaan wainioon, johon peitti walkean kiwen alle.

Mietti kuninkaan poika mielellänsä, mitä naiselle piti tehtämän, kun hän linnun poikia waan teki. Kau'an arweltuansa päätti wiimeinkin tuhottawaksi, ja kun tuotiin nais-poloinen kylystä, niin panetti hänet rautaiseen tynnyriin, ja työnnähytti mereen, jott'ei wasta enää semmoista surua hänen ta'uttansa tulisi. — Sataitsee siellä nainen raukka meressä, kuplaa

tynnyri aaltoloissa kokonaista kolme wuotta, niin kaswaa jo naisen lakkiinsa kätkemät poi'at suuremmiksi, ja alkawat pitkästyä oloansa siellä pimeässä piilossansa. Rupeaapa heidän tynnyriänsä siellä meren selkää ajellessa yht'äkkiä jylkyttämään; waan eiwät tiedä syytä, mistäpä he tynnyrissä olijat sen tiesiwät, — kuuliwathan waan, miten juhmaa tynnyri jotakin wasten. Poi'at wiimein alkawat rukoella Jumalata, sanowat haikealla mielellä: »oi Jumalainen armias, muroita meiltä tämä tynnyri, päästä päiwääsi näkemään, ilmaasi ihaelemaan!» — Tuskinpa saiwatkaan sen sanoneeksi, niin lewesi jo tynnyri, aukeni joka puolelle; ja kuin katsotaan, niin meren saaressa ollaan. Kiittiwät silloin Jumalata auttamastansa, ja saiwat saaren rantaa käwelemään. Pakisewat poi'at siinä keskenänsä, tuumaelewat: »milläpä kurin rupeamme tässä nyt elämään, kun tää autie saari on?» — Tuossa paikassa tuli hauki uiskennellen rantaa, sanoi: »puhkaise, poikaseni, minulta watsa!» — »Enkä puhkaise», sanoi poika, »mintähden mä sinut tappaisin». — »Puhkaise waan», pakisi hauki, »mitä ollee [2]) watsassani, sitä on». — Ei olisi poika sittekään wielä puhkaissut, waan hauki houkutteli yhä, sanoi: »tehkää toki, kuten pyydän, siell' on watsassani sininen paikka [3]) ja säälitsä [4]), niistä teille hywää on. Kun sen paikan otatte, sillä siwallatte ristin-rastin maata, niin siihen huonukset [5]) tulewat; tahi rannalla wettä siwallatte, sanotte: syntyköön kiwinen silta merestä poikki linnoille saati, niin se syntyypi heti. Waan säälitsäinen pitäkää tallellanne, ja jos sattuu hätä kussa

tulemaan, niin se teitä auttaa ai'allansa.» — No, he tekiwät sen. Kun siwalsiwat waan hau'in antamalla paikalla, niin saareen syntyi asunto niin kaunis, niin kaunis, jott' ei sowi sanan sanoa, ja rannasta loittoni kiwinen silta aina kuninkaan linnoille saati.

Hätäkös siinä nyt ollessa heillä? Eletään kuni muinoinkin talossa. Paistaa sieltä meren saaresta kuni tähti ikään huonukset linnoille, ja linnan wäki ihmettelee sitä, ku siellä moisissa huoneissa asunee, waan ei saada tietoa keltään. Sattuipa kerjäläinen meren rannitse käwelemään, niin näkee kiwisen sillan merelle wiewän, ja lähtee sitä myöten astumaan. Astuu, astuu sitä myöten, niin alkaa saari hänelle näkyä, josta paistaa kuni tähti hänen silmiinsä. Kulkee yhä edellensä, kunne pääsee jo saareen, niin näkee kauniit kullalta loistawat huoneet siellä, ja käypi niitä kohti aina pihaan asti. Meneepä pirttiin, nähdäksensä, ketä siellä eläisi, niin siellä nainen asuu kahden poikansa kera. He kerjäläistä syöttäwät, juottawat ja hywänä pitäwät, kuni wierasta konsaan; ja pois lästiessä wielä poi'at kaimaawat [6]) häntä sillan korwaan matkalle. Kulkee siitä ukko jäl'ellensä ja tulee mantereelle, niin lähtee linnoilla käymään, ja käwelee siellä kuninkaan pihoilla, ryötää [7]).

Istuupa kuninkaan poika huoneensa ikkunassa, katsellen rahwasta, mi liikkui linnan pihalla, niin keksi muiden se'assa kerjäläis-ukonkin, ja kysyi häneltä: »mistäpä kerjäläinen käwelet?» — »Oi kuninkaan poika armias!» wastasi kerjäläinen, »tietäisitkö, missä minä käwelin, et enempää pirtissä istuisi». — »No, mis-

säpä käwelit?» kysyi taasen kuninkaan poika. — Wirkkoi silloin ukko: »läksin rantaa tästä sun linnoiltasi kulkemaan, niin nä'in kiwisen sillan merelle päin menewän, ja sain sitä myöten kulkemaan. — Kul'in, kul'in kotwasen, niin tulin wiimeiseltä meren saareen; saaressa talo oli, ja talossa eläjät, — äiti ja kaksi poikaista, niin kaunista, niin kaunista, jotta:

Kädet kultaa kalwoisesta,
Jal'at hopeiset polwista,
Päiwyt paistoi pääla'elta,
Kuutamoiset kulmaluilta,
Otawaiset olkapäiltä,
Tähdet taiwon hartioilta.

Siellä minua syötettiin, juotettiin jalosti, niinkuin Sinuakin tässä linnoillasi hywänä pidettäisi kaikenmoisella, ja lähtiessä wielä poikaiset kaimasiwat minua matkalle.

Kuultua kerjäläisen pakinat, juolahti jo kuninkaan poi'an mieleen: »eiköhän se mun naiseni siellä elä poikinensa saaressa?» »Jo on ajatteluttanut minuakin», sanoi hän, »mi sieltä tähden tawalla paistaa saaresta tänne linnoilleni, waan en tiennyt, ken siellä moisissa huoneissa asuisi. Milläpä pääsisin nyt sinne, että saisin ne saaressa eläjät nähdä?» — »Ka, hywin woit päästä», sanoi kerjäläis-ukko, »kun lähteä haluttanee, silta hywä on, ett'ei toista mointa, minä oppaaksi lähden». — Lähdettiin siitä nyt siltaa myöten kulkemaan, kerjäläis-ukko juohatti, ja tultiin yhtenä saareen. — Näkee kuninkaan poika talon, niin

pirttiin menee, siellä terweykset laatii. On siinä, olettelee, niin saapi jo sanelemaan, kysyy poikasilta »ka, miltä maalta te olette tähän sattuneet?» — Sanoiwat poi'at: »ka, siltä maalta me olemme; kun olimme tynnyrissä, se rupeaa kiweä wasten kolkuttamaan, ja me emme tiedä missä me olemme, niin rukoelimme Jumalalta, jotta: Jumalaiseni, muroita meiltä tynnyri! Hän meitä auttoi silloin hädästämme, tynnyrin kupeet aukesiwat, ja kun katsoimme, olimme tämän saaren rannalla. Saimme siitä sitte rannitse käwelemään, ja pakisimme keskenämme, miten rupeaisimme autio-saaressa elämään, niin hauki uiden tuli siihen rantaan, ja käski meitä watsaa häneltä puhkaisemaan. Emme tahtoneet ensinnä häntä tappaa; mutta yhä kun yllytti meitä: täytyi wiimeinkin tehdäksemme, kuten oli pyytänyt, ja saimme hänen watsastansa sinisen paikan ja säälitsän. Niistä meille apua oli. Kun siwalsimme sillä hau'in antamalla paikalla waan, niin heti syntyi meille kaikki, mitä tässä olet nähnyt: kultaiset huoneet ja kiwinen silta.»

Poikien puhumasta päästyä, täytyi kuninkaan poika itkemään, ja sanoi: »minä ne olen raatanut työt, minä sitä olen teidän waiwoihinne syynä; te minun lapseni olette!» — Menee siitä sitte poikien äitiä sepäämään [8]), sanoo: »sinä olet minun naiseni, minä sinun miehesi, ja poi'at samassa minun owat». Tuntee tuossa toinen toisensa, ja siinä ilo nousee moinen, ett'ei woi wirren weteä, saarnan sanoa. Sanoi siitä kuninkaan poika: »lähtekää nyt, poikani, pois mun linnoilleni, josta olette syntysinkin!» Ottaa nai-

sensa ja poikansa kerallensa, ja lähdetään yhtenä matkalle. Poika kormannostansa otti paikan, ja siwalsi sillä huoneita, niin samassa katosiwat, ja siltaa myöten poikki merestä päästyä, siwalteli taasen siltaa sillä, niin sekin kohta häwesi. — Siitä perille kun tultiin, laadittiin heti pidot, kun nyt kuninkaan poika naisensa ja poikansa oli löytänyt.

Al'ettiin sitte elää eletellä, kuten muinoinkin. Päiwä tuli, toinen meni, ja rauha oli ja onnellisuus kuninkaan poi'an kodissa. Waan saiwat poi'at kerran äidiltänsä kuulla heillä toisiakin weliköitä olleen, jotka syöjätär oli hukkaan saattanut, niin tuli poi'ille ikäwä weljiänsä, eiwätkä wiihtyneet sen kowemmin kotonansa, waan rukoeliwat alituiseen äitiänsä: »oi emomme kantajamme, laske meitä weliköitämme etsimään!» — Äiti ei olisi luopunut ainoista lapsistansa, niin koki estää heitä lähtemästä, ja sanoi: »elkää, poikaseni, semmoiselle matkalle lähtekö, tulette wielä tuhoon.» Mutta poi'at yhä kiusaawat häntä, eiwätkä rauhaa anna, ennenkun suostui wiimeinkin laskemaan, ja sanoi: »no, kun mielenne hywin laatii, niin menkäähän, poikaseni! Jumala matkallanne!» — Poi'at silloin suoriwat matkaamaan, ja äiti omista nännistänsä lypsää maitoa, josta laatii heille rieskasen, ja antaa lähtiessä ewääksi. Lähtewät siitä nyt astumaan, kulkewat kulkemistansa nuo ai'at, nämät päiwät, niin muutamassa paikoin kiekki [9]) istuu kolwen [10]) nenässä. Siltä nousee heillä riita. Toinen sanoi: »minäpä ammun tuon kiekin tuosta», ja ojensi jousensa ampuaksensa. Mutta toinen kielsi häntä, ja sanoi: »ole ampumatta, mitä

sinä sitä ammut, kauniimpi se elossa on.» Weli yhtä-hywin rupesi jo laukaisemaan, waan kiekki silloin wirkkoi hänelle: »eläs ammu, poikaseni, wielä mä sulle hywää laadin!» — Oudostui poika kiekin puhetta, ja alensi jousensa; waan kohta katui taas sitä, sanoen: »mitäpä hywää hän minulle laatii!» ja ojensi uudellensa samaista kiekkiä. — »Eläs tapa noin kaunista lintua!», sanoi taasen weli, niin ei ampunutkaan toinen sillä kertaa: mutta siitä kiiwastui kohta uudellensa, ja ojensi kolmannen kerran jousensa. Ikään olikin jo laukaisemaisillansa, niin kiekki taasen puhui kolwen nenästä: »eläs ammu, poikaiseni, minä sulle hywää laadin! — »Mitäpä hywää sinä mulle laadit?», sanoi poika, waan alensi kuitenkin jousensa. »Ka, et tiedä, mitä kulkiessasi sattuu» wastasi kiekki kolwen latwasta; poika ei enää wiihtinyt häntä hätyyttää, ja ampuminen jäi sillensä.

Saiwat weljet taaskin matkaamaan. Kotwan aikaa kul'ettuansa tuli meren ranta eteen, ja jäiwät siihen tuumimaan. — Milläpäs tästä nyt poikki pääsemme?», sanoi se ampuja poika. — »Se siitä nyt tuli», wastasi toinen toimeskansa, »miksipä, weli, kiekkiä hätyytit, enkö mä sinua kieltänyt?» — »Ka, minä hänet olisinkin ampunut, ellet sinä pelkuri ollut kieltämässä», sanoi suutuksissa weli, «waan tulkoonhan nyt awuksemme, koska lupasi; kun lienee hywä, saattakoon meidät merestä poikki ja wieköön tästä toiselle rannalle.»

Tuskin saikaan wielä sanoneeksi, kun kawahti kiekki taiwaalta, lensi leuhahti siihen, ja sanoi: »nous-

kaa nyt poikaiset, selkääni istumaan, niin saatan tei-dät meren poikki!» Poi'at tekiwät sen, ja kiekki läksi heidän kera lentämään. Lensi lensi, nousi nousi aina taiwas-lakeen yhä, ja kysyi siellä heiltä: »joko suure-na on meri silmistänne?» — »Ka, niin on kun pui-sen [11]) kate [12]),» sanoiwat poi'at »sen suuruudelta waan näyttää silmistämme.» Kiekki silloin loihe sieltä alas, ja paiskahti heidän kera mereen, jotta kastuiwat wä-häisen; waan siitä rupeaa nousemaan taas, kohoaa ylemmäksi wielä, kun ensi kerralla, ja sanoo sel'äs-sänsä istujille: »suureltako nyt meri näyttää silmis-tänne?» — »Niin on kun seulan suuruinen waan, sen kokoiselta meille näyttää», wirkkoiwat poi'at wa-pisten hänelle. Taukoaapa kiekki jo silloin ylene-mästä, ja paiskahtaa uudellensa mereen, jotta poi'at ihan umpi-päähän meniwät weteen; waan alkaa siitä taasen kohota taiwaalle takasi. Wiimein tuiki ylhäälle noustuansa, kysyy taaskin sel'ässä olijoilta: »onko suurena nyt meri silmistänne?» — »Ei ole suurena», wastasiwat poi'at, »niin on kun riehtilä [13]) ikään, sen suuruudelta waan näyttä.» Loihe silloin kiekki kol-mannesti mereen, ja paiskahti wielä ennistä sywem-mälle, että tuli poi'ille aina pahempi hätä; mutta ei kaukaa wedessä pitänyt, waan nousi lentoon taas, eikä kohonnutkaan sen korwemmin enää taiwaalle, len-teli alaitse waan, ja kantoi poi'at merestä poikki ran-nalle. — Siihen heitti heidät sel'ästänsä hiekalle, ja sanoi sille poi'alle, ku häntä ampua yritti: »sinä kun rupesit, poikaseni, minua ampumaan, minulla silloin niin hirweä yli, kun sinullakin mun ensi kerran me-

reen paiskahtaessa. Samatse kun toisen ja kolmannen kerran minua ojensit, minusta silloin meni niin hirweäksi, ett'en nähnyt taiwasta pääni päältä, niinpä sinullekin kolmas mereen-paiskahus oli hirwein kerta. — Nyt olen sanani teille täyttänyt, kun yli meren saatin, menkää nyt, kunne mielenne laatinee!»

Poika-rukat silloin läksiwät itse-päällänsä waeltamaan, ja kulkiwat kau'an aikaa outoja maita eksyksissä. — Mennään, mennään; waan ei tiedetä, minne mennään. Muistuipa kuitenkin hau'in antama säälitsä toiselle poi'alle mieleen, niin puhui siitä weljellensä: »kun antoi säälitsäisen meille hauki, sanoi ai'allansa meille siitä hywää olewan, niinpä ruwetkoon nyt meitä hädässämme auttamaan!» Samassa otti säälitsäisen kormannostansa ja työnsi wieremään. Sepä kun pääsikin liikkeelle, wieri, wieri edellä yhä, ja he sen jäl'essä kulkiwat. Hywän matkaa sillä tawoin mentyänsä, tuliwat sakeesen männistöön, niin siinä waakalintunen istuu männyssä, joka kysyy heiltä: »kunne menette, poikaseni?» — »Menemme», sanoiwat, »waakalintuseni, welilöitämme etsimään; etkö tiedä sinä, missä meidän on weljemme?» — »En tiedä minä, poikaseni», sanoi lintu; »waan tästä kun wähän matkaa menette, talo tulee, niin kun siinä kysytte, tietäwät ehkä sanoa, kussa weljenne owat.»

Poi'at siitä kiittiwät lintua neuwostansa, paniwat säälitsäisen wieremään, ja kulkiwat sen jälkiä edellensä, kunne tuliwat neuwottuun taloon, johon meniwät pirttiin. Istuiwat wähän aikaa pirtissä, niin kysyi emäntä: »kustapa, wieraat, olette?» — »Olem-

me sieltä ja sieltä», sanoiwat poi'at, »läksimme weliköitämme etsimään, ettekö tietäisi, missä he owat?» — »Kyllä owat warmaan tällä maalla teidän weljenne», wirkkoi emäntä; »seitsemen poikaista päiwät joutsenena lentelee merellä, waan wähän matkan päässä on talo, niin siihen kun yöksi tulewat ko'olle, samassa miehiksi muuttuwat jällensa. Kun nyt tästä siihen taloon kul'ette, niin sieltä ne löydätte». — Sekös nyt poikia ihastutti, kun moisen puheen kuuliwat. Eiwät malttaneet pitemmältä siinä talossa enää wiipyä, waan heittiwät jää-hywäiset emännälle, ja saiwat säälitsäisen perässä kulkemaan, kunne se edellä wieri. Sepä kohta taukosikin wieremästä, ja kun katsottiin, siinä talo oli moinen, mi heille oli neuwottuna. Ollaan pirtissä, istutaan kotwasen, niin talon emäntä sanoo: »mistä olette poikaseni?» — »Ka, olemme», sanoiwat poi'at, »weliköitämme hakemassa, puolen ikä-kannikkaa olemme jo kulkeneet etsien heitä, joko lienemme wiimeinkin päähän päässeet?» — »Jo olette, poikaseni, matkanne päässä», wastasi emäntä, »weljenne päiwät joutsenina merellä lentelewät, waan iltaisella aina meille tulewat yöksi, heittäwät joutsenen kedut [14]) ulkona päältänsä ja astuwat miehinä pirttiin. Kun nyt pimeään saati wuotatte, niin täältä ne löydätte; mutta elkää näyttäytykö heille, muuten pakenewat heti, waan jos satutte suojassa olemaan kun tulewat, pitää heti mennäksenne pihalle ja polttaaksenne joutsenen kedut, niin siitä muuttuwat teidän weljenne ihmisiksi jällensä.»

Sekös nyt taas emännän puhe ilahutti poikia. Pitiwät siinä hänen kansa pakinata, wuottaen iltaa tulewaksi. Wihdoin illan pimetessä kuuliwatkin jo ikään kun tuulen huminan ilmassa, ja lintu-parwi lentää leuhahti pihalle, heittiwät joutsenen kedut päältänsä, ja tuliwat joukossa kaikki pirttiin. Siinä oudostuiwat heti, sanoiwat: jo on »maammon hajulla» pirtti, ja saiwat joka paikasta etsimään. Etsijät weljet silloin oliwat waroillansa, ja meniwät samassa ul'os. Ottiwat siellä joutsenen kedut käsiinsä ja polttiwat heti tuh'aksi, kuten akka oli heitä neuwonut. Käwipä haju sieltä pirttiin, niin oudostuiwat taas pirtissä olijat sitä, sanoen: »mintähden tässä karrelta haisee?» ja kawahtiwat pihalle katsomaan. Siellä kun näkiwät ketunsa tuhkana jo, säikähtiwät kowasti, ja juoksiwat emännälle sanomaan: »mi kumma tuli, emäntäisemme, kun meiltä kedut poltettiin?» — Samassa tuliwat etsijät weljetkin pirttiin, niin kääntyiwät toiset heihin päin, ja sanoiwat: »minkäläisetpä te ollette miehet, kun ketumme poltitte?» — »Ka, senlaiset me olemme», wastasiwat toiset, »kun olemme teidän weikkojanne; puolen ikä-kannikkaa olemme jo waeltaneet teitä etsimässä, waan nyt löysimme wiimeinkin». No, ruwetaan siinä nyt tunnustelemaan, tiedustelemaan, niin tuntewat wiimein toinen toisensa, ja syleilewät iloissansa. — Saapi toinen toisellensa waiheitansa kertoelemaan, niin kului se yö haastellessa, kunne päiwä walkesi. Heitiwät siitä jää-hywäiset emännälle, ja läksiwät kaikki yhtenä matkaamaan kotiinsa. Lähtiessä ottawat etsijät weljet äi-

tinsä leipoman ewäs-kakkaran esiin, ja tarjoawat toisille, sanoen: »ottakaapa tätä maammon-maitoista rieskaa suuhunne!» Toiset ottiwat sitä maistaaksensa, ja sanoiwat weljillensä: »jop'on aikaa kotwanen, kun on maammon-maitoista rieskaa saanut maistella, ompa pitänyt lähteä maammon maidon maistamatta». Pantiin siitä säälitsäinen wieremään, ja kul'ettiin sen jäl'essä aina kuninkaan linnoille saati, jossa nousi ilo moinen, ett'ei woi suulla sanoa. Kuningas ihastuu niin, ett'ei tiedä kunne saada iloissansa, ja linnoilla laadittiin kotiintulo-pidot, joita kesti monta päiwää pääksytyste. — Sen pituinen se.

Selityksiä: 1, äpärettä = poikaa, 2, ollee = lienee. 3, paikka = huiwi. 4, säälitsä = nenä-liina. 5, huonukset = huoneet. 6, kaimaawat = seuraawat. 7, käwelee — ryötää = käwellä ryötää. 8, sepäämään = halaamaan, likistämään. 9, kiekki = lokki, tiira. 10, kolwen = männyn, petäjän. 11, puisen = korwon. 12, kate = kansi. 13, riehtilä = paistin-pannu. 14, kedut = nah'at, kuoret.

II. Saaressa eläjät.

Jaakkimalta.

Oli ennen kolme sisärettä, kylyssä työtä tekiwät, niin nousi heidän keskenänsä pakina. — Wanhin sisär sanoo: »kun minut kuninkaan poika ottaisi naiseksensa, niin kolmesta pellawan kuidusta koko linnakunnalle paidat laatisin.» — Keskimäinen sisär sanoo: »kun minut kuninkaan poika ottaisi akaksensa, niin kolmesta wehnäjywästä linnakunnalle leipää laatisin kyllälteen Kolmas sisär sanoo: »kun minut kuninkaan poika

ottaisi, niin minä kolmesta watsan wä'estä yhdeksän poikaa saisin.»

Kuninkaan poika kuunteli heidän puhettansa, ja sanoi itseksensä: »ku heitä ottaa, kaikki owat hywiä? — Waan onhan linnassa waatetta ja leipää, sen otan, joka kolmesta watsan wä'estä yhdeksän poikaa saapi.» Sen otti nuorimman sisären ja wei linnaansa. — Elettiin, oltiin siinä, kunne naisen saattoi kohtuiseksi. Tuli jo lapsen -saanta-aika, niin sanoi nainen miehellensä: »mene, käy apulaista kylästä, minä lähden lasta saamaan». — Siitä kun läksi mies matkalle, tulee nainen wastaan, sanoo: »kunnes menet mies?» Sanoo toinen: »apulaista läksin saamaan, naiseni lapsia saapi siellä kotona.» — »Ota minut!» sanoo nainen. — No, mies otti hänet, ei tuntenut; se olikin Syöjätär, kehnon akka. Siitä kun tultiin linnoille, kuninkaan poika työnsi sen Syöjättären kylyyn, waan itse meni pirttiin. — Mitäs siitä? — Nainen kun sai kolme poikaa, Syöjätär warasti lapset, pani kolme hurtan pentua siaan, ja meni siitä kuninkaan poi'an luokse pirttiin. Kuninkaan poika siellä pastieroitsee lattialla ja wiheltelee hywällä mielin. — »Ompa», sanoi Syöjätär, »mitä hywällä mielin olla, kun kolme hurtan pentua sai naisesi sinne.» — »Lähden, katson», sanoo mies, ja menee samassa kylyyn. Tulee naisensa luokse ja katselee, niin totta on Syöjättären puhe, hurtan pennut ryömiwät lattialla. Sanoo siitä naisellensa: »nyt minä sinut tapan.» — »Elä tapa», rukoeli nainen, »annahan, saan toisen kerran wielä.»

No, ei tappanut, jätti eloon naisensa. Elettiin siitä, oltiin aikaa taas, niin sai toisen kerran se nainen kohtuiseksi. Tulee lapsen saanta-aika hänelle, niin käskee miehensä apu-waimon saantaan kylään, kuten wiimeissäkin kertana. Lähtee mies silloin kotoa, niin tulee se sama Syöjätären akka wastaan, joka wiimeinkin, — eikä tuntenut hän sitä. — »Kunne menet mies?» kysyi eukko. — »Läksin», wastasi mies, »lapsen ämmää etsimään, naiseni lapsen saantaan meni saunaan». — Akka sanoo: »ota minut!» — Toinen otti ja wei Syöjättären kotiinsa naisellensa awuksi. No, eipäshän mitään; nainen kun sai kolme poikaa siellä, Syöjätär ne otti, warasti häneltä, ja pani kolme si'an porsasta siaan. Meni siitä miehen luokse, sanoi: »on miehellä, mitä hywällä mielin olla, kolme si'an porsasta sai nainen saunassa.» — »Menen, katson», sanoi kuninkaan poika, ja läksi itse saunaan. Sielläpä si'an porsaat owat lapsina taas, kuten oli sanottu. Kuninkaan poika siitä tuli pahoillensa hywin, ja puhui naisellensa: »miksi sinä kolme poikaa lupasit saada, ja si'an porsaat te'it? minä sinut tapan nyt.» — »Elä tapa», wirkkoi nainen, »saan kolmanen kerran wielä, tapa sitte.»

Taas elettiin, oltiin kotwasen yhtenä, niin sai jo nainen kolmannen kerran kohtuiseksi. Kantoi aikansa kohtua, kunne taasen saanta-aika tuli, niin samatse miehensä pani apulaista saamaan kylästä. Mies kun läksi matkaamaan, hänelle käwi samoin, kun ennenkin; Syöjättären taaskin kohtasi tiellä ja wei naisensa luokse saunaan. Mutta nainen oli waroillansa

jo, kun tunsi Syöjättären; sai kolme poikaa entiseen tapaansa, niin yhden poi'an palmikoihinsa peitti, ja toiset kaksi waan kehnon akalle antoi. Se warasti ne poi'at taas ja pani rikki-koiran pentua kaksi siaan. — Tuli kuninkaan poika saunassa käymään, niin näki pennut siinä, ja sanoi: »käkesit kolme poikaa saada, rikki-koiran sait; nyt minä sinut tapan.» — Siitä pani hänet rauta-puolikkoon, ja työnsi merelle; rikki-koiran penun yhden antoi toweriksi waan, mutta nainen salaa otti' sen palmikoihinsa peittämän poikansa keralle. — Heitä tuuli siellä kanteli, mihin lienee kannellut, kunne wei maan rannalle. Tulipa poi'alle ikäwä puolikossa, alkoi pyrkiä pois sieltä, ja sanoi äidillensä: »potkaisen, maammo, puolikon halki, niin maalle pääsemme.» »Elä potkaise, missä lienemme, waiwumme mereen», sanoi äiti. No, ei potkaissut poika, ja tuuli kuletteli heitä taas, min aikaa lienee kuletellut, kunne taas matalalle ajoi. Tunsi poika, jotta puolikko wierettelekse, niin ei enää antanut aikaa, waan potkaisi pohjan puolikosta, ja noustiin siitä maalle. No, hywä muuten olisi, waan on wilu heillä semmoinen, eikä ole suojaa missä eläisi. — Alkaa poika rukoella Jumalata, sanoo: »oi Jumalaiseni, anna huonetta, missä eläisimme!» — Tuskin sai waan sanoneeksi, niin tuossa paikassa syntyi heille asunto siihen ylen hywä, seinätkin oliwat näädän hännillä sammalletut; ja pihalle kaswoi semmoinen puu, että siitä oli leipä sekä särwin, ja kaikki mitä waan tarwitsi. — Poika taas rukoelee Jumalata, sanoo: »suolainen on wesi meressä, ei woi juoda sitä,

anna meille kaiwo, mistä weden saisimme!» — Siihen tuli silloin kaiwo semmoinen, ett'ei maalla mointa; puolessa oli wesi, toisessa mesi, ja kultaiset laidat suulla.

Poika siitä sanoo, kun elämään päästiin: »wuota, maammo, niin lähden, katson, missä paikoin olemme, maallako wain saaressa, kun meidän luonamme ei käy rahwasta.» — Läksi katsomaan, niin meren näki joka haaralta, jos minne olisi silmänsä luonut, ja rukoeli taas apua Jumalalta, sanoen: »meren saaressa olemme, anna, Jumalaiseni, silta, mistä maalle pääsemme!» — Siihenpä tulikin semmoinen silta, rautainen, luja, ett'ei kuninkaalla parempaa, silmän räpäyksessä ilmestyi se siihen. — Matkaa huomenna kolme kiertolaista meren rannetta, niin näkewät sen sillan siinä, ja sanowat: »on saarella eläjä, kun on taammoinen silta taassa, lähdemme katsomaan.» Naisen poika katsoo ikkunasta ja näkee miesten tulewan, niin meni wastaan heille, ja saattoi pirttiin. Siellä syötti, juotti heidät hywästi, näytti puun, kaiwon ja kaikki, miten he siinä eliwät; ja kun läksiwät kiertolaiset pois, niin kaimasi heitä pihalle, ja sanoi siellä rikki-koirallensa: »saata kuniinkaan linnaan nää miehet.» — Koira saattoi kuninkaan kotiin, kuten käsky oli. Meniwät kiertolaiset siellä linnaan, niin kuninkaan poika pani syömään, syötti kiertolaiset, kuni ainakin. Kun sai syöttäneeksi, sanoi: »sanokaas, miehet, tarina, mitä nä'ette siellä maailmaa kulkiessanne.» — Miehet sanoiwat: »no me osaamme tarinan sanoa; eilen kun salmen korwasta kul'imme, asunto

oli siinä semmoinen, kuni teidänkin linnanne, ja poika eläjänä siellä maammoinensa.» — Kuninkaan poika heti sanoi: »minä huommenna lähden katsomaan.» Mutta hänellä oli Syöjättären tytär naisena — oli nä'et toisen waimon ottanut — niin se kielsi lähtemästä, sanoi: »on minullakin kolme kultaista sikaa sileässä nurmessa, lakeassa pellossa, ne owat wieläkin kummemmat.» Kuninkaan poika sen kun kuuli, lupasi niitäkin katsomassa käydä, ja nainen tyytyi siihen.

Rikki-koira silloin pyörähti kotiinsa isännälle sanaa wiemään. Kysyttiin häneltä, mitä kuninkaan linnassa kiertolaiset haastoiwat, niin sanoi siihen: »niin kiittiwät meidän paikkaa, kuninkaan poika käkesi käydä huomenna katsomassa, waan kuninkaan miniä sanoi wielä si'at semmoiset olewan, että niissä enämpi wielä oli katsomista.» — Sanoi poika: »lähden, käyn ne si'at sieltä, niin pääsee kuninkaan poika meillä käymään.» — »Hywä olisi, kun saisit», arweli äitikin; ja poika läksi, ne si'at käwi pois sieltä ja toi kotiinsa.

Matkaa huomenna kuusi kerjäläistä rannitse, näkewät sillan saarelle menewän, ja kulkewat sitä myöten edellensä, kunne taloon tulewat. Siellä naisen poika taas syötteli, juotteli heitä niinkun eileisiäkin miehiä, ja näytteli kaikki mitä talossa oli, sen ruokaa kaswawan puun ja kulta-laitaisen kaiwon. Aikansa talossa oltua, läksiwät kerjäläiset pois matkaamaan, niin poika rikki-koiransa taas käski heidän kansa linnoille menemään, jotta saataisi kuninkaan

kodista sanomia kuulla. — Se saattoikin miehet aina perille saati, jossa haastoiwat kaikki, mitä saaressa näkiwät. Istuu kuninkaan poi'an akka, kuuntelee puhetta, niin sanoo siitä miehellensä: »on minulla wielä isommat kummat, kuusi kultaista oritta sileässä nurmessa, lakeassa pellossa, ne wasta kummat owat.» — Kuninkaan poika silloin laittoi kerjäläiset pois, ja käkesi huommenna katsomaan kumpaakin. — Rikki-koira kuunneltuansa puheet, pyörähti ikkunalta pihalle, meni kotiinsa, ja haastoi, mitä linnassa pa'istiin. Poika siihen sanoo: »lähden, maammoseni, käyn pois oriit, niin joutaa kuninkaan poika meille tulemaan.» — »Hywä olisi, kun saisit», myönnytti äiti; ja poika siitä käwi oriit pois, ja toi kotiinsa.

Huommenna matkaa yhdeksän kerjäläistä sitä samaa rantaa myöten, tulewat siltaan taas, ja kulkewat sitä myöten saareen, jossa naisella ja poi'alla talo oli. — Heitä siellä kohdellaan samoin kun edellisiäkin, ja rikki-koira saattaa heitä taas kuninkaan linnaan. Haastelewat miehet kuninkaan poi'alle saaressa näkemänsä, niin alkaa hänen mielensä tehdä saaressa käydä katsomassa. Mutta akka istuu siinä, kuuntelee miesten pakinaa, ja sanoo: »on minulla wieläkin kummemmat, kahdeksan kultaista poikaa sileässä nurmessa, lakeassa pellossa, suuren kiwen reunalla makaawat, punaisella wer'alla katetut, ne wasta katsottawia owat.» Rikki-koira samassa ikkunan takaa pyörähti kotiinsa, ja kertoi siellä, mitä linnassa oli puhuttuna. Sanoo poika taas: »lähden, maammoseni, käyn pois ne poi'at sieltä.» »Hywä olisi, kun

saisit,» sanoi äiti; »waan et niitä saa, ennenkun minä sulle ewäät laitan.» Kypsi nänniläistänsä rieskan, teki siihen wehnä-jauhoista kahdeksan kakkaraa, ja neuwoi matkaan lähtijätä: »poi'at kun löydät, pane kakkara kullekin suuhun, äsken hawaitsewat.» — No, hän meni se poika sinne, pani jokaiselle rieskan suuhun, ja sanoi: »wiikon makasitte, weljet, nouskaa pois!» — Kaikki silloin hawaitsiwatkin unestansa, katsoiwat päiwää, ja sanoiwat: »wiikon makasimme, päiwä jo on ylhääksi noussut.» — »Oi weljeni!» wirkkoi nostattaja, »olisitte wiikommankin ma'anneet minä kun en olisi tullut, jo on wuosia siitä kun nukuitte.» — »No, kunnepa nyt menemme, kun jalkaisille pääsimme?» — »Astukaa jäl'essäni kaikki,» sanoi poika, ja wei weljet kotiinsa; — ne kaikki kaunista, wahwaa miestä oliwat kaswaneet.

Tulipa kuningas kiwen kupeelta poikia katsomaan, mimmoisia nuo owat, niin tääll'ei mitänä. Siitä jo sydäntyi waimoonsa, tuli kotiinsa, ja sanoi: »sinä jo kolmasti minua walhellut olet, mika sinä olet? Lähden saaresta kerjäläisten sanomaa linnaa katsomaan.» — Nainen wielä koki estää häntä menemästä, waan kuninkaan poika ei ollut hänestä ollaksensa, heitti samassa kotinsa, ja läksi matkalle. Tulee sillalle, niin jo poi'at näkewät hänet, kaikki yhdeksän tulewat hänelle wastaan, ja wiewät kantamalla kotiinsa. Panewat siellä ruo'alle heti, ja syöttäwät, juottawat kaikenmoisella. Kysyy kuninkaan poika heiltä: »mistä teillä tämä näin hywä eläntä on ja niin paljon eloa?» — Akka, poikien maammo,

istuu karsinassa, kuulee kysymyksen, ja haastaa kaikki tapauksensa. Kuninkaalle siitä jo menee mieleen: tässä, tää onkin minun waimoni. Waan ei wirka mitänä lähtee kotiinsa, ja käskee piikojen sauna panna lämmetä. Kynnyksen wiereen kaiwatti kuopan, panetti sydämmen waria kiwiä täyteen ja wer'an päälle, jott'ei mitään näkyisi.

Sauna kun oli lämmitetty, wietti sitte waimonsa kylpemään. Astuu kuninkaan poi'an puoliso saunatietä, hyppii, hyppii, niinkun ainakin hywällä eläjä, ja kun tulee saunan owelle hyppää taas kynnykseltä wer'alle; mutta werka petti, ja hän putosi samassa tuliseen kuoppaan. — Siellä paloi, kaikki kärwentyi se Syöjättären tyttö palkaksi hywistä töistänsä, eikä sen kowemmin nähtynä häntä. — Waan kuninkaan poika läksi huommenna naistansa ja poikiansa kuusilla rattailla saaresta käymään, ja toi ne kotiinsa kaikki. Siellä eletään wielä tänäkin päiwänä. — Sen werta sitä tarinaa.

III. Tynnyrissä kaswanut Poika.

Jaakkimalta.

Kuninkaan poika ennen läksi kaupungista maalle käwelemään, talonpoi'an tyttöjä katselemaan. Oli sitte muutamalla leskellä kolme tytärtä, kaunista hywin ja siewää. Menipä kuninkaan poika saunan seini-wiereen, jossa tiesi tytärten sisällä olewan, kuuntelemaan, mitä he haastaisiwat.

Tytöt paraallansa pakinassa. Nuoremmat sisäret kysyiwät wanhimmalta: »mikä työ sinusta paraitse käypi?» — Wastasi tämä: »minusta käypi se työ paraitse; yhdestä ohran jywästä te'en kaikenlaista syömistä ja juomista.» — Kysyttiin keskimäiseltä sisäreltä: mikäs työ sinusta, sisko, käypi parhaittain?» — Hän wastasi: »minusta se työ syntyy siewimmästi; yhdestä pellawan kuidusta te'en kaikenlaiset sulkut ja silkit.» — Kysyttiin wiimeiksi nuorimmalta: »mikäs työ sinusta parhaittain käypi?» — Wastasi hän: »no minä nyt en muusta työstä pidä, kun: kolme kertaa saan poikia, kolme poikaa kustakin watsan wä'estä, joilla

Kuu kupeesta kuumottawi,
Päiwyt ompi pääla'ella,
Käet on kultaa kalwoisesta,
Jal'at hopeiset polwista.»

Kuninkaan poika pani sen mieleensä: »se minun on, ku semmoisia poikia tekee;» — ja meni kotiinsa, jossa ilmoitti asian wanhemmille. Oli siinä sitte kuninkaan linnassa wanha lapsen-ämmä, joka toiwoi tytärtänsä kuninkaan poi'alle morsiameksi. Waan kuninkaan poika siitä ei huolinut, eikä totellut wanhempiansa, jotka eiwät olisi suwainneet hänen niin alhaisesta säädystä naiwan. Hän nai lesken tyttären. — Kun sai morsian kohdulliseksi, tuli kuninkaan poi'an wuoro mennä sotaan. Sillä aikaa waimo poiki; ja käytiin se sama wanha ämmä pesemään. Sepä kantoi kuninkaan poi'an naiselle wihaa, toi kolme koiran pentua mukananſa, wei poi'at pois, minne lie wienyt, ja jätti koiran pennut siaan.

Tuli mies sodasta kotiin, niin sanoo heimokunta: »tuhottawa on naisesi, kun koiran pentuja tekee kuninkaalliseen sukuun.» — Ei tuhonnut mies kuitenkaan, arweli: »annahan, tekee toisen kerran wielä.» — Aikaa wietellen tuli taasen kuormilliseksi nainen, ja kuninkaan poi'an niin ikään tuli sillä samalla aikaa wuoro sotaan lähteä. Mitäs ollakaan? — Kun sai nainen taas poi'at, se samanen ämmä käytiin pesemään. Hän toi kolme koiran pentua mu'assansa, jätti ne siihen, ja poi'at wei kerallansa. — Mies kun tuli kotiin, sanoiwat taas heimolaiset: »tuhoa pois waimosi, häpaisee koko kuninkaallisen su'un.» — Ei hennonut kuninkaan poika tappaa naistansa kuitenkaan, päätti säästää wielä häntä, kunne kolmannesti lapsia saisi, eikö tuo wiimeinkään tapaansa muuttaisi.

No, meni aikaa taas äiän, niin nainen wielä käwi kohdulliseksi, ja miehen samalla aikaa tuli lähteä taas sotaan. Syntyi naiselle miehen pois ollessa niin ikään poi'at, ja entinen ämmä käytiin nytkin pesemään. Mutta nainenpa ei ilmaissutkaan kun kaksi poikaa, kolmannen rintojensa alle peitti, niin akka ne kaksi poikaa waan sai, kolmatta ei tiennyt kaiwatakaan. — Mies kun palasi taasen sodasta, sanottiin hänelle: »ei nyt tehnyt kun kaksi koiran pentua waan sun naisesi, nyt se pitää tuhota.» — Waan ei sittekään hän häntä tuhonnut, pani tyhjään tynnyriin, ja työnsi mereen. Nainen-raukka kuitenkin wei sen yhden poi'an rintojensa alla kerallansa, ei näyttänyt kellekään. — Ajeli siellä se tynnyri, ajeli wiikon aikaa aaltoloita,

jotta jo tuli ahtaaksi kahdelle. — Sanoi poika äidillensä: »oi, äitiseni, minä potkaan tynnyrin halki.» — »Elä potkaa,» kielsi äiti, »weden warassa olemme.» — No, ei potkaissut poika, totteli äitiänsä. Oltiin wielä siellä, oltiin wiikon aikaa, ja tynnyri käwi aina ahtaammaksi, — yhähän se poika kaswoi kaswamistansa. Sanoi siitä, niinkun wiiminkin: »potkaan pohjan tynnyristä.» — Eihän sillä kertaa kuitenkaan saanut maammoltansa wielä potkaista; waan tuli aikaa myöten tynnyrissä asuminen wielä sittekin ahtaammaksi, niin sanoi jo kolmannen kerran: »potkaan tynnyrin, maammo, halki.» — No, äiti kun tunsi tynnyrin kahda-päin heiluwan, siinä waan jylkyttäwän, arwasi jo matalalla oltawan, ja sanoi poi'alle: »potkaa, poikaseni, kun potkaat, ei tässä meille muustakaan apua tule.»

Poika silloin yhden kerran kun ojensiin waan, niin tynnyrin pohja oli auki, ja he siitä maalle pääsiwät. Käweliwät rantaa yhtenä, niin kysyi poika maammoltansa: »mitä me ensimäiseksi tarwitsemme?» — Äiti sanoi: »asunpaikkaa.» — Poika siitä astuu edellä, näyttelee maammollensa tietä. Tultiinpa aukealle paikalle, semmoiselle kauniille kunnahalle, niin poika siinä sieppasi silkki-huiwinsa, ja huiskautti sitä, niin heille siihen ilmestyi asunto moinen, kun kuninkaankin linna on.

Saatiin siinä nyt elämään, niin äiti rintamaidostansa teki yhdeksän kakkaraa, paistoi ne kypsiksi ja asetti pöydälle jäähtymään. Astuipa samassa kahdeksan urosta, wahwannäköistä, maantietä myöten

kohti taloa, niin huoneessa olijat kun näkiwät ne, luuliwat heitä woroiksi, ja pakeniwat kiukaan taakse piiloon. Miehet kun tuliwat tupaan ja näkiwät kakkarat pöydällä, rupesiwat maistelemaan niitä, sanoiwat: »täss'on yhdeksän kakkaraa, meitä waan kahdeksan miestä, missä meistä on yksi?» — Se mies silloin ilmaisihe sieltä kiukaan loukosta, ja sanoi: »tässä minäkin olen.» — No, toisille hywä mieli, kysyiwät: »missäs meidän on maammomme?» — Weli samassa neuwoi heille maammonkin sieltä piilo-paikasta, ja siitä nousi semmoinen ilo, jott'ei maahan laskettu äitiä.

Tuli sitte muudan pakitsia siihen heidän taloonsa ja pakkosi ikkunan takana Jumalan nimeen. — Poi'at käskiwät hänet heti tupaan, syöttiwät siellä, juottiwat miestä hywästi, ja seulan hopeata antoiwat lähtiessä apua. — Puisteltiin, nä'et, huiwia waan, niin tawarata saatiin, jos minnäköistä. — Ukko läksi siitä, ja tuli kuninkaan linnaan. Siellä kuningas kysyy häneltä: »eikö sinulla, ukko-räiwä, muita paikkoja ollut pakota, kun tänne tulit?» — Ukko wastasi: »jo minä olen paremmissakin paikoissa käynyt, saatika täällä.» — »No, missä?» — »Korwessa tuolla,» sanoi ukko, »on semmoinen linna, jotta kyllä näyttää.» — Pyrki kuningas katsomaan sitä, ja ukko pantiin liehtariksi. Tultiinpa likelle taloa, niin äiti sanoo poi'illensa: »isänne tulee.» — Poi'at silloin hyppäsiwät wastaan kaikki, nostiwat kuninkaan kohölle, ja kantaiwat käsillänsä pirttiin. Siellä tulee nyt kaikki ilmiin. Kuninkaan poika pyytää naista

uudellensa lähtemään hänen linnaansa; waan eihän se nainen sinne lähtenyt, kun oli toinen akka siellä. — Oli, nä'et, se pesijä-akan tytär kuninkaan poi'alla waimona. — »No, ei se kaukaa siellä asu,» wirkkoi kuninkaan poika, meni heti kotiinsa, ja otti sen pesijä-akan tyttären ja solmesi parhaan oriinsa häntään. — Orik kun laskettiin juoksemaan, se meni sitä kyytiä, jotta siell'on tänäkin päiwänä. Mutta kuninkaan poika otti entisen naisensa ja kaikki poikansa luoksensa; ja elettiin siinä hywänä. — Sen pituinen se.

10.

Käsitöin Neiti.

Kuta kuinkin yhtäpitäwäinen tarina on Saksalaisilla. 1, Katso Grimm, Kinder- und Hausmärchen, erster Band, Göttingen 1850, N:o 31, siwut 187—194, „Das Mädchen ohne Hände.„ 2, Samanen tarina Tanskan kielellä kerrottuna C. Molbech'in satu-kokoelmassa: Udwalgte Ewentyr og Fortaellinger, en Laesebog for Folket og for den barnlige Werden, Kjöbenhawn 1843, N:o 48, siwut 258—264, „Pigen uden Haender."

I. Neitonen Kuninkaan Sadussa[4]).

Wuokkiniemeltä.

Oli ukko ja akka, joilla oli kaksi ylen kaunista ja siiwoa lasta, toinen poika, toinen tytär. Ukko kun oli wanha, käwi äkisti sairaaksi, ja kuoli. Kohta miehensä kuoltua, rupesi akkakin posimaan, ja käwi huonoksi jo, että tunsi loppunsa lähestywän, niin wa-

roitti kuolin-wuoteelta lapsiansa, ja sanoi: »eläkää, lapseni, hywästi keskenänne, minusta jo aika jättää!» — Tuskin saikaan äiti jää-hywäiset sanoneeksi, niin se jo kuoli, ja poika ja tytär jäiwät wanhassa kodissansa taloutta pitämään, eliwät hywässä sowussa keskenänsä, ja tuliwat hywästi toimeen.

Waan tulipa aikojen kuluessa weljelle kuitenkin ikäwä, ja alkoi laatia mielensä naimaan. Käwi siitä siskonsa puheelle, ja sanoi: »Siunaa minua, siskoni, matkalle, olisi kosintaan lähteminen.» — »Ka, nai sinä, weljeni, nai,» kehoitti sisär weljeänsä ja toiwotti onnea matkalle. Weli silloin heitti sisärellensä jää-hywäiset, ja sai sitä tietänsä matkaamaan. Sielläpä sattui Syöjätär tulemaan poi'alle naiseksi; waan se kun ei tuntenut häntä, otti Syöjättären luoksensa ja toi kotiinsa. Elettiin siinä nyt muutaman aikaa hywästi yhtenä, ett'ei paremmasta apua. Weljellä waikka oli nainen, piti sisärtänsä yhtä rakkaana kun ennenkin, ja antoi hänen taloa hoitaa ja emännöidä [1]), kuten hywänsä tahtoi. Sepä ei ollut Syöjättären mieleen, waan alkoi pistää wihaksi, ett'ei hänelle annettu emännyyttä. Kerran sitte laati weljen mieli metsälle, niin meni lähtiessä sisärensä puheelle, ja sanoi: »siunaa minua, siskoni, matkalle! lähden wähäksi metsällä käymään.» — »Ka, mene sinä, weikkoni, »mene,» wastasi sisär, ja niin läksi weli metsälle, sanomatta naisellensa mitänä. Siitä suuttui taas Syöjätär wielä pahemmin, kun ei poika metsälle mennessänsä wirkkanut hänelle sanaakaan, ja piti siitä sisärelle wihaa. Mitäs ollakaan; miehensä metsällä ol-

lessä, meni Syöjätär nawettaan, tappoi siellä lehmät, lampaat, hewoiset ja kaikki, ja kun keksi miehensä kotiin tulewan, juoksi weräjälle wastaan heti, ja sanoi: »kysy wastakin siskoltasi siunausta, nyt hän poikessa ollessasi tappoi lehmät, lampaat, hewoiset ja kaikki, mitä talossa oli.» — »Tappakoon!» wastasi poika, »omansapahan oliwat,» eikä pitänyt asiasta mitänä.

Kului aikaa wähäsen, niin poika samatse meni metsälle, ja pyysi sisäreltänsä siunausta, waan naisellensa ei wirkkanut mitänä. Nainen silloin menee, ja astiat kaikki muroittelee[2]) paloiksi. Tuohisen, lusikan ja ropehen[3]) waan jättää ehyiksi, ja kun poika metsältä palaa, käypi tielle häntä wastaan, ja sanoo: »kysy wastakin siskoltasi siunausta, nyt hän astiat muroitteli kaikki, ei muuta kun tuohisen, lusikan ja ropehen waan jätti särkemättä.» — Ei poika wielä ollut asiasta millänsäkään, sanoihan waan: »muroittakoon! omansapahan oliwat.»

Meni taas muutamia päiwä, niin poika samatse käwi sisärellensä sanomassa jää-hywäiset, ja meni metsälle entiseen tapaansa, jott'ei naisellensa wirkkanutkaan. Tämäpä sillä aikaa poi'an sai, niin tappoi sen polwillensa, ja miehensä metsältä palatessa syytti senkin sisären päähän, ja sanoi: »semmoinen sulle on siskosi siunaus, nyt hän ainoan poikasi tappoi, jonka poikessa ollessasi sain.» — Siitäkös nyt weli suuttui sisäreensä wiimeinkin, kun luuli hänen lapsen tappaneen, ja arweli suruissansa: »kuinka häntä nyt kurjaa rangaista, tappaako, yön selkäänkö panna, kun se semmoisia rupeaa laatimaan?» — »Kyllä sii-

hen keinon keksimme,» lausui nainen, »lähdemme yhdessä marjaan, niin siellä häneltä kädet katkaisemme, ja heitämme semmoisena metsään.» Mies ei woi siihen mitänä wirkkaa, niin on nyt paha mielestä, antaahan akallensa wallan, ja soudetaan kolmen hengen saarelle marjaan. Poimettiin siellä sitte, min aikaa lienee poimettuna, niin sanoi weli sisärellensä: »käännypä, sisko, rantaan, wene jäi maalle wetämättä, ken tiesi, sen tuuli wie.» Sisär kohta käwikin weljensä kera rantaan, ja wetäisi wähän wenettä, waan weli samalla sieppasi kirweensä, ja lyödä rapahutti häneltä weneen laidalla kädet poikki. Siihen jätti sitte tyttö-raukan autio-saareen käsittömäksi, ja itse souti naisensa kera kotiinsa.

Ei auttanut sentähden tyttö-par'ankaan yhteen kohti jääminen, kun wielä hengissä oli, waan läksi suruissansa saaren alaa kulkemaan, ja käweli metsää sinne tänne eksyksissä. Wiimein kotwan aikaa kul'ettuansa, tuli kaunis satu[4]) eteen, kaikenlaisia hedelmä-puita täynnä, niin tyttö meni siihen aituuksehen, ja istuihe puiden siimekseen[5]) lepäämään. Siinä eli sitte monta päiwää siinä puun juurella, nälkä jos tuli, appoi suullansa mesimarjasia ympäriltänsä, ja linnut kun hedelmiä puusta söiwät, hän niitä ketuja[6]), joita sieltä maahan loiwat, kyntymäisillänsä[7]) nookki, ja niillä elätti henkensä. — Sepä olikin kuninkaan poi'an satu, johon tyttö oli joutunut, ja jossa nyt marjojen söömisellä eleli. — Muutamana yönä näkee kuninkaan poika unia, on muka siinä sadussa käweleminänsä, ja löytää sieltä kauniin neitosen. Herättyä

aamuisella, juohtui uni hänen mieleensä, ja lähtee kohta katselemaan satuansa, jossa ei hywään aikaan ollut käynytkään. Sinne kun tuli ja sai puistossa käwelemään, niin samassa näki puiden siimeksessä istuwan nuoren neitosen, joka wälistä aina appoi marjasia suullansa. Oudostui kuninkaan poika sitä, ku se hänen sadussansa istuja oli, laati tytölle nöyrästi terweiset, ja kyseli: »käsitöinkö, korwitoinko, silmitöin, kuuro wain mitöin[8]) sinä, tyttö kulta, olet, kun tähän olet istumaan jäänyt?» — Tyttö kun keksi kuninkaan poi'an, pel'äslyi pahanpäiwäiseksi, eikä jul'ennut wirkkaa mitänä, waan wetäytyi puiden alle piiloon. Menipä kuninkaan poika likemmäksi, ja katseli tarkemmin neitiä, niin jo tunsi hänet siksi, minkä unessa oli nähnyt; ei olisi mitöin[8]), kaunis on muuten ja sorea, waan kädet owat tyttö-rukalta poikki, ja surulliselta näyttää. Rupesi siitä nyt kauniisti puhuttelemaan tyttöä, niin tämäkin wähitellen rohkeni, ja kertoi hänelle, miten käsittömäksi oli tullut ja eksyksissä sitte siihen satuun joutunut.

Tyttären kertomasta päästyä, astui kuninkaan poika ihan luokse, ja sanoi: »woi tyttö-kulta, miten olet waiwaa paljon kärsinyt; tules mulle, niin wien sinut kotiini ja otan naisekseni.» — Mutta neiti wastasi: »elä sinä, kuninkaan poika, minua härsytä, et sä totta puhu kumminkaan.» — »Ka, totta ainakin puhun», sanoi kuninkaan poika, »tule sinä waan, tyttöseni, minulle, tule!» — Neiti yhä wielä empi lähtiessänsä, sanoen: »ellös, kuninkaan poika, minua raukkaa härsyttäkö.» Mutta toinen aina houkutteli

ja rukousti, kunne läksi tyttö, kun läksikin; ja kuninkaan poika kantoi sen käsittömän neitisen kotiinsa. — Linnoille tultua, meni sitte wanhempiensa puheelle, ja sanoi: »siunatkaa minua, isäni ja äitini, naimaan, kun minulle Jumala näin kauniin morsiamen soi.» — No, eihän muuta, wanhemmat kun näkiwät tyttären, että se oli kaunis ja muutenkin käytökseltänsä soma, suostuiwat poikansa naimisiin; linnoilla laadittiin häät, ja kuninkaan poika nai sen käsittömän tyttären, jonka sadustansa oli löytänyt.

Elettiin sitte kotwan aikaa onnellisna, ja kaikki linnan wäki ihmetteli nuoren naisen kaunista ja siewää käytöstä; niin ihanaa ja sulomielistä naista ei oltu linnoilla konsaan nähty, se waan, että oli raukka käsitöin. Tulipa kerran sitte kuninkaan poi'alle tärkeitä asioita, että täytyi toiselle linnalle lähteä kaupalle ja jättää nuori naisensa kotiin, waikka ikään oli kuormillisna. Matkallansa sattui hän tulemaan siihen taloon yöksi, kusta naisensa oli syntysin, jossa Syöjätär ja naisen weli eliwät wielä yhtenä, niinkun ennenkin. Olla oletteli wähän aikaa pirtissä, niin kysyi häneltä Syöjätär: »pitääkö matkamiehelle kylyä?» — »Ka, hywä olisi matkasta wäsyneelle kyly», wirkkoi kuninkaan poika, ja läksi samalla kylpemään. — Hänenpä siellä kylpiessä, tuli taloon linnoilta kirja, että poi'an on kuninkaan poi'an nainen sillä aikaa kotona saanut, niin kauniin, niin kauniin, ett'ei maalla mointa:

»Käet on kultaa kalwehesta,
Jal'at polwista hopeiset,

Päiwyt paistaa pääla'elta,
Kuutamoiset kulmaluilta,
Otawaiset olkapäiltä,
Tähdet taiwon hartioilta,
Seitsentähtinen sel'ältä.»

Sen kirjan sieppaa Syöjätär tuojalta, awaa ja lukee sen sukkelasti, ja kun huomaa, mitä siihen on kirjoitettu, luo samalla oikean kirjan kiukaasen, ja laatii toisen siaan, jossa sanotaan että koiran pennun on nainen kotona saanut. Tulipa kuninkaan poika kylystä ja luki kirjan, niin käwi siitä niin pahoillensa, että täytyi itkemään, eikä hywään aikaan woinut wirkkaa mitänä. Työnsihän wiimein kuitenkin wastimen, jossa sanoi: »olkoonpa jos mikä se naiseni synnyttämä, mun tulooni saati pitäkää elossa molemmat, sekä äiti että sikiönsä.» — Mutta saipa Syöjätär taaskin sen wastimen, niin loi kiukaasen, ja pani toisen siaan, jossa käski ei päiwää ei yötä pitää, kun panna tynnyriin sekä äiti että lapsikin, ja työntää mereen. Sen kirjoituksen antoi sitte kirjan tuojalle, joka heti kiirehti linnoille, ja antoi kirjan lu'ettawaksi. Siitäkös nyt suru nousi kuninkaan kodissa! — Kaikki rahwas surkutteli naista, ja yksin wanhakin kuningas itkee, sanoen miniällensä: »sua on käsketty, miniäseni, lapsinesi tynnyriin panna ja mereen työntää, ja minäkään en woi sinua raukkaa auttaa, waan täytyy tehdäkseni kuten on käsketty, waikka kyllä särkee mieltäni.» — Mitäs, suruihan se nainen kowaa onneansa, kun piti ihanan lapsensa kuolettaa tynnyrissä, waan täytyihän sen käskyä kuitenkin totella. —

Wanha kuningas silloin laatii suuren rautaisen tynnyrin, johon panee kaikenmoista muonaa hywästi, ja naisen lapsinensa työnnähyttää mereen.

Kuplaa siellä tynnyri meressä, kuplaa kokonaista kolme wuotta, niin jo kaswaa naisen poika suuremmaksi. Alkaapa yht'äkkiä tynnyriä siellä jylkyttää; jylkyttää, jylkyttää yhä, eiwätkä tiedä tynnyrissä olijat syytä, niin sanoo poika äidillensä: »onko, äitiseni, neulaa mitä, niin kaiwaisin kolon tynnyriin ja katsoisin, mi tässä jylkyttää?» — »On,» sanoi äiti, ja antoi suotta aikaa neulan poi'allensa. Waan sepä kun sai neulan käsiinsä, rupesi sillä näwertämään, ja kaiwoi kaiwamistansa yhä, kunne sai wiimeinkin tynnyrin kupeesen kolon. — Siitä pääsi nyt katsoa tirkistelemään, siitä rei'ästä, näki kiwen olewan meressä, jota wasten tynnyri jylkytti, ja wirkkoi kohta äidillensä: »potkaan, maammoseni, pohjan tynnyristä, niin pääsemme tästä ahtaasta asunnosta, ja kiwelle nousemme.» — »Elä sinä, poikaseni, kun et waan mereen uppoaisi!» waroitteli äiti; mutta poika silloin jo potkaista surautti pohjan irti tynnyristä, ja pääsiwät kiwelle istumaan. — Waan mitäs ollakaan; kiwi oli laako, ja samassa nousi suuri waahtiharja laine, joka liehkasi kiwelle ja lipasi poi'an mennessänsä. — Sekös nyt äidistä pahaa oli, kun ainoa poikansa aaltoihin katosi, waan minkäpähän teki, työntuskin pysyttelihe itsekin nilwakalla kiwellä. Alkoihan kuitenkin rukoella Jumalata, ja sanoi: »kunpa nyt, Jumalaiseni, päästäisit minut rannalle tästä, koska elämään kuitenkin jätit!» — Tulikin silloin, kohosi

meren sel'ältä kauhean suuri, waahtipää aalto taas, joka pyyhkäisi hänenkin kiweltä ja wei sel'ässänsä mantereesen, jossa loi wiimeinkin rannalle.

Istui siinä nyt nainen somerolla suruissansa, eikä tiennyt mi neuwoksi, kun hän autio rannalle oli joutunut. Sattuipa hauki niskentelemaan siitä rannitse, niin eksyi kiwien lomiin, eikä osannut enää pois. Nainen silloin tawoitti sitä kynkillänsä[9]), ja sai kiinni; mutta hauki rupesi yht'äkkiä pakisemaan, ja sanoi: »ellös, nainen-kulta, tappako minua, wielä minä sun mielesi ihastutan.» — »Jo minua on kylliksi ihastuteltu,» arweli nainen surussa mielin; waan ei kumminkaan tappanut, laski saaliinsa irti ja päästi mereen. — Hauki silloin pakisi wedestä: »ellös surko, nainen kulta! tuonne meren rantaa kun menet, sieltä löydät waahti-tukun kallion reunasta, ja sillä kun kynkkiäsi peset, kaswawat poikkinaiset kätesi jär'illensä; waan kun sitä waahtea waalit[10]) paranneissa käsissäsi, syntyy hukkunut poikasi, joka luodolta laineisin katosi.» — Nainen tekee, kuten hauki neuwoi. Kun waahdella pesi kynkkiänsä, ne samalla kaswoiwat entisellensä ehyiksi, ja kun sitte waahtea waaleskeli käsissänsä, ilmauntui hänelle hukkunut poikansa, jonka luuli jo kuolleeksi. »Huh, huh! kun wiikon makasin,» sanoi elpyessänsä poika emollensa. »Wiikomman, poikaseni, olisit minutta ma'annut,» wastasi äiti, ja puhui poi'allensa, miten hauki häntä autteli hädässä.

Siitä läksiwät sitte kahden kesken meren rantaa matkustamaan, ja kulkiwat hywän aikaa eksyksissä löytämättä ihmis-asunnoita missään. Wiimein keksi-

wät jo talon, meniwät siihen, ja tuliwat pirttiin. Sepä olikin naisen koti-talo, jossa eli weli waimonensa, niinkun ennenkin. Kuninkaan poika, joka sitä nykyä oli tawallisilla kauppa-matkoillansa, oli ikään poikennut tähän entuudesta tuttuun taloon yöksi, ja oli siinä majaa, kun nainen poikanensa tuli taloon. Naista kuitenkaan ei täällä enää tunnettu, se oli paljollisesta surusta ja waiwasta käynyt tuntemattomaksi, semminkin kun oli huonossa ja rikkonaisessa asussa[11]; waan itse tunsi hän pirtissä olijat kaikki, suhahti hiljaa poi'allensa, miten siinä nyt lähimmäistensä saapuwilla oliwat, osoitti miestänsä, weljeänsä ja Syöjätärtä, ja näytteli hänelle, missä mikin istui. Toiset kun eiwät tunteneet näitä wieraita, luuliwat kerjäläisiksi, waan ihmeksiwät kuitenkin poikaa, kun oli niin kaunis, niin kaunis, ett'ei woi suun sanoa:

Kä'et on kultaa kalwehesta,
Jal'at polwista hopeiset,
Päiwyt paistaa pääla'elta,
Kuutamoiset kulmaluilta,
Otawaiset olkapäiltä,
Tähdet taiwon hartioilta,
Seitsentähtinen sel'ältä.

Hän siinä käwelee rohkeasti lattialla, katselee tarkasti kaikkia, ja kun liikahtaa waan, niin pirtti aina walkeaksi wälähtelee, hänestä semmoinen kirkkaus hohtaa. Rupesipa naisen weli ja kuninkaan poika häntä puhuttelemaan, sanoiwat: »haastapa, poikaseni, tarina, äiän jo kaikenmoista tietänet, kun olet

ympäri maan käewllyt.» — »Minäpä kun sanon tarinan», wirkkoi naisen poika, »pitää olla wartijat owella, ett'ei ole tulla, ei lähteä siitä kenen.» — Pantiin silloin wartijat owelle, ja käskettiin poi'an tarinoida. Se kun näki wartijat siinä, meni kohta äitinsä reunaan [12]), ja sai omaa tarinatansa sanomaan. Älysi jo Syöjätär asian, niin kielsi poikaa haastamasta ja saikin hänen waiti olemaan; mutta äiti ei huolinut kiellosta, waan puhui lopun.

Tästä jo kaikki arwataan, että hän on se kuninkaan poi'an nainen, waan ihmetellään, mistä lienee kädet saanut, kun hän ennen oli käsitöin. Nainen silloin selitti senkin, miten häntä hauki oli auttanut, ja puhui asian kohdallensa. Siitäkös nyt ilo nousi weljen talossa, ett'ei mointa ole nähty ei kuultu. Kaikki muuttiwat kuninkaan poi'an kera linnoille, ja rupesiwat yhtenä elämään; mutta Syöjätär pantiin upeiden [13]) häntään rewittäwäksi, jossa kuoli. — Sen pituinen se.

Selityksiä: 1, emännöidä = emännän tointa tehdä. 2, muroittelee = särkee. 3, ropehen = wasun, kopsan. 4, satu (wenäl. *садъ*) = puu-tarha. 5, siimekseen = warjoon. 6, ketuja = kuoria. 7, kyntymäisillänsä = poikkinaisilla käsillänsä. 8, mitöin = mitä wajaalla, minkä puutteessa. 9, kynkillänsä = käsi-tyngillänsä. 10, waalit = kaadat toisesta toiseen. 11, asussa = pu'ussa. 12, reunaan = wiereen. 13, upeiden = oriiden, hewoisten.

11. Neitonen Hernemaassa.

Lieksalta Karjalasta.

Weli ja sisär yhdessä eliwät ennen. Isä heiltä kun kuoli, sanoi poi'allensa: »pidä sisärtäsi hywin, elä wihaa, eläkää hywästi yhdessä.» He eliwät kot-

wasen, sopiwat hywästi yhdessä; weli lopuksi ottaa morsiamen, paholaisen akan tytär puuttuu hänelle naiseksi, naipi sen. Sepä nato ei suwainnut sitä miehensä sisärtä, wihaamaan rupesi: min raataa [1]) sisär, hän miehellensä toisin kielii, sanoo: »kaikki häwittää siskosi talomme.» — Siitä kun lapsen sai, niin repi sikiönsä, nenät repi, korwat repi, silmät puhkoi [2]) kaikki, ja sanoi miehellensä: »katso, mitä sisäresi laatii!» — Weli uskoi jo lopulla, naisensa kera löi, paalikoi, sisärtänsä, ja ajoi wähissä hengin kotoa. Meni siitä kuninkaan linnoille se neitsyt, wetihe wähissä woimissansa, ja elää siellä pakoten [3]). — Läksi kuninkaan poika kewäällä herneitä peltoonsa kylwämään, ja sanoi niitä jywiä maahan lykätessä: »ken näitä ensi kerran syönee, minä sen naisekseni otan, joshan neiti lienee.» Sen sanoi, nauroi siinä toisille. — Sepä tyttö aikautui [4]) toisessa pellon laidassa aidan takana olemaan, ja kun kuuli, min pakisi kuninkaan poika, pani sen mieleensä. Tuli kesä, ja herneet oliwat joutuneita, niin tyttö aidan alatse kaiwoi loukon, ja käwi syömässä palkoja. Kerran sitte juohtui hernemaa kuninkaan poi'an mieleen, niin mietti mielessänsä: »annas, lähden, katson, mitä herneet owat kaswaneet.» Tuli, katso, niin tästä jo hywä tukku syöty. Rupeaapa wartioimaan nyt; wartioi, wartioi, niin jo tulee tyttö taas sieltä loukosta salasin, ja alkaa palkoja syödä. Koppaa silloin kuninkaan poika tytön kiinni, ja kantaa hurstissa kotiinsa. Siitä sen tytön kuninkaallisiin waatteisiin suoritti, selwitti waimoksensa, kuten kuninkaan morsianta ainakin.

Elettiin sitte yhdessä, kunne saattoi kuninkaan poika sen naisensa kohtuisekſi; waan tulipa sotaan lähtö miehelle, niin sanoi lähtiessä naisellensa: »kun poi'an saanet, työnnä kirja, minä heti tulen kotihin; kun tyttö ollee[5]) työnnä kirja täydellensä, tulen, konsa joudun.» — No, nainen kun sai poian kotona, työnsi kirjan samalla, jotta: »tulkoon mies rutompaan, täällä poika on saatu,» ja orjan työnsi kirjaa wiemään. Se kun läksi kirjoinensa matkalle, siihen taloon aikautui yöksi, mistä tyttö oli kotosi. Wähän aikaa pirtissä oltua, sanoo emäntä orjalle: »eikö wieraalle pidä kylpyä?» — »Ka, hywä olisi matkamiehelle sauna,» wastasi kirjan tuoja, ja läksi kylpemään, kuten oli käskettynä. Sepä kehnon akan tytär sillä aikaa purki laukun, muutti kirjan, ja pani siihen: »tyttö lapsi on saatuna.» Orja ei tiedä asiasta mitänä, kylwettyänsä lähtee matkalle taas, ja wiepi kuninkaan poi'alle kirjan. Hän kun sai tietää, mitä kodissa oli tapahtunut, työnsi saman orjan kera wastimen, jotta: »tulenhan minä, konsa joudun,» ja kirjan wiejä läksi sen kera linnoille. Matkalla aikautui taas samaan taloon yöksi, kuhun tullessakin, ja emäntä samatse työnsi hänet kylpemään, purki sillä aikaa laukun, ja muutti kirjoituksen, jotta: »kun lapsi on saatu, nainen heittäköön pois kuninkaalliset waatteet, omat työkäleensä pankoon päällensä, ja sen kera menköön, kunne tietää.» Siitä kun wei orja naiselle sen kirjan, se teki miehensä käskyn, ja läksi linnasta pois; matkaa, pakkoaa[6]), itkee, tietä myöten kulkee. Tuleepa jano käwellessä, niin lähtee wettä etsimään, jos met-

sästä mistä löytäisi. Wähän aikaa etsittyänsä, löysikin sieltä lähteen semmoisen, jossa oli ylen kirkas wesi ja kaunis kultainen kauha. — Siihen laski lapsensa lähteen reunalle, ja itse meni, minnehän lienee ul'ommaksi wähän mennyt. Lapsipa kun jäi itseksensä, käyristyi sitä kulta-kauhaa ottamaan, ja putosi pääla'ellensa lähteesen. Äiti silloin juoksi hätään, ja haroi lapsensa lähteestä, ennenkun tukehtua ennätti. Siinä kastuiwat kädet kaikki ja silmät häneltä, josta samalla muuttui kauniiksi hywin, tuli ennistänsä terweemmäksi, wal'eten iholtansa, ja lapsi samoin kaunistui, jott' ei heidän moistansa maalla.

Lähtee siitä nainen lapsinensa taas matkaamaan, ja tulee siihen koti-taloonsa wiimein jossa eli hänen weljensä wielä waimonsa kera, niinkun muinoinkin. Häntä ei siinä tunnettu, niin kysyi talon wä'eltä yö-siaa. Emäntä siihen hönkäsee: »on tuolla owen suussa tilaa.» — »Hywä minulle, missä saan olla,» wastasi nainen, ja jäi siihen lapsensä kera yöksi. Ollaan siinä, iltaa wietetään, niin jo tulee kuningas sota-joukkoinensa sodasta, siihen poikkeaa yöksi hänkin. Kuningas kun käwellä pastieroitsee pirtissä, nainen laskee lapsensa ryömimään lattialle. — Se kun ryömii, ruömii kuninkaan luo, kuningas ottaa lapsen syliinsä, katselee sitä, ja kysyy äidiltä: »mistä sinä nainen olet, kun niin on kaunis lapsi ja kaunis olet itsekin?» — Nainen siitä haastaa kuninkaalle, sanoo: »niin, niin, eihän minua enää tunneta, tässä olin ennen minäkin talossa, yhdessä leiwässä olimme, waan rupesi tämä nato minua wihaamaan. — »Suu kiinni, ruoja!»

huutaa weljen nainen, estäisi häntä haastamasta; mutta toinen puheli yhä: »rupesi nato minua wihaamaan, kieli miehellensä, ja minua siitä piekseltiin, paalikoitiin, ja wähissä hengin kotoa ajettiin. Kul'in silloin, matkasin kuninkaan linnalle, sain siellä kuninkaan poi'an naiseksi, ja tulin kohtuiseksi. Läksi kuninkaan poika sotaan miehinensä, niin sinne kirjan työnsin, jotta: poika on täällä saatuna; mutta hän oli minuun wihastunut, niin sieltä kirjan wastaan työnsi, jossa käski minun matkoihini mennä lapseni kera. Täytyi silloin mierolle lähteä, hywä koti heittää. — »Suu kiinni!» ärjäsi taasen weljen akka. Mutta kuningas sanoi: »haasta waan pois, minä tässä olen kaikkien herra»; ja nainen jatkoi puheensa, haasteli siinä koko seikan kohdallensa. Weljen akka kun wielä kerran huutaa: »suu kiinni, ruoja, elä walheita puhu!» kunningas tempasi häntä tukista, wei pihalle, ja pani akan räystäästä rippumaan. Siitä otti entisen naisensa ja poikansa, wei ne kotiinsa, ja siellä hywänä elettiin. Jos elettänee wieläkin, ka, en tiedä sanoa. — Sen pituinen se.

Selityksiä: 1, raataa = tekee. 2, puhkoi = puhkasi. 3, pakoten = kerjäten. 4, aikautui = sattui tulemaan, joutui. 5, ollee = lienee. 6, pakkoaa = kerjää.

11.

Weljiänsä-etsijä Tyttö.

Ilomantsiista.

Jokseensakin yhtäpitäwäinen tarina on Saksalaisilla. 1, Katso Grimm, Kinder und Hausmärchen, erster Band, Göttingen 1850, N:o

9, siwut 54—60, „Die zwölf Brüder." — 2, Samainen tarina Tanskan kielellä kerrottuna C. Molbech'in satu-kokoelmassa: Udwalgte Eventyr og Fortaellinger, en Laesebog for Folket og for den barnlige Verden, Kiöbenhawn 1843, N:o 60, siwut 346—351, „De tolv Brödre."

Talossa oli ukko ja akka. Heille oli jo syntynyt yhdeksän poikaa, waan ei yhtään tytärtä. Siitä poi'at suuttuiwat wanhempiinsa, kun ei heille sisärtä saatu, ja äiti kun taas käwi mahakkaaksi, erosiwat kodistansa peläten, että saapi poi'an nytkin, ja pakeniwat kau'as salolle, johon kyhäsiwät itsellensä huoneet. — Heidänpä siellä oli paha elää emännättä, ja kun äitinsä heidän kodista lähtiessänsä oli kuormilliseksi jäänyt, läksi jonkun ai'an kuluttua yksi weli sieltä salolta wanhaan koti-taloonsa kuulustamaan, mitä siellä tehdään, tyttäriäkö wain poikiako waan. Siellä ei ollut äiti lapsia wielä tehnytkään, niin poika samassa palasi salolle takasi, waan sanoi lähtiessä äidillensä: »kun nyt lapsen te'et, pane merkki portin korwaan; tyttö-lapsen kun tehnet, keträspuu pitää pannaksesi, waan kun poika-lapsen, niin kirweswarsi. Jos siinä katsomaan tullessani kirweswarsi merkkinä on, minä en pirtissä käykään, portilta käännyn takasi, waan jos keträspuu on, sitte tulen huoneissa käymään, ja otan keralleni isäni, äitini, sisäreni ja kaikki.

Eukkopa sinä yönä saikin tyttären, ja keträspuun panetti portin korwaan merkiksi, niinkun puhe oli; waan yöllä tuli Syöjätär ja muutti kirweswarren keträspuun siaan. Weljet sillä aikaa pitiwät tuumaa keskenänsä mennä puhuttua merkkiä wanhasta kodistansa

katsomaan, ja laittoiwat yhden joukostansa sitä tiedustamaan. Se kun perille pääsi, ja näki kirweswarren portin korwaan asetetun, tuli siitä pahoillensa, ei wanhempiensa puheella käynytkään, waan palasi weljesten luo, ja puhui niille asian. — Siitä saati ei sen kowemmin kuultu poi'ista mitäna, eliwät siellä salolla erillänsä; waan wanhemmat tyttärinensä asuiwat wanhassa kodissansa, niinkun ennenkin. Kaswoipa tytärkin täysi-aikaiseksi, niin ilmoitti äiti hänelle, miten yhdeksän hänen weljestänsä Syöjättären petollisuudesta oli eronnut kotoa, ja puhui koko asian kohdallensa. Siitäkös sisären mieli käwi pahaksi, täytyi [1]) tyttö-raukka welilöitänsä itkemään, ja itki illat, itki aamut suruansa yhä, ett'ei wähäksikään helpottanut. Äiti koki lohdutella häntä jos jollakin, saadaksensa häntä itkemästä, waan suru ei haihtunut tyttären mielestä, se waan itki yhä ja oli huolellinen. Wiimein kun ei muusta apua nähnyt, tiputti äiti tyttärensä kyyneleet astiaan, teki niistä jauhojen kera kakkaran, ja sanoi tytölle: »eläs, tyttöseni, wiikommin itke, kun saisit uskollisen towerin, woisit lähteä welilöitäsi etsimään.» — Olipa tytöllä Pilkka niminen koira, joka oli emännällensä ylen uskollinen ja yhä seurasi häntä, niin rukoeli tytär äitiänsä: »päästä waan, äitiseni, minua etsintään, onhan minulle koirassani, Pilkassa, kylliksi toweria.» — No, äiti kun ei nähnyt muustakaan apua olewan, siunasi tytärtänsä matkalle, sen kyyneleistä leiwotun kakkaran pani ewääksi, ja käski sitä wierettämään edellänsä, niin se hänelle tien näyttäisi.

Tyttö silloin läksi matkaamaan koiransa keralla, pani äitinsä antaman kakkaran wieremään, ja wirkkoi sitä liikkeelle lykätessä:

»Wiere, wiere kakkarani
Yhdeksihin weikkosihin,
Yksihin emon aloihin!»

Sen perässä sai sitte käwelemään, waan eipä kau'as wielä ker'ennytkään, kun yhdytti Syöjätär hänet tiellä, ja rupesi yhteen seuraan. Wähän matkaa kul'ettuansa yhtenä, alkoi jo tulla helle heille käwellessä, kun oli ikään paras kesä-lämmin, ja alkoi waikeaksi käydä heistä kulkeminen. Oli lampi siinä lähellä, niin wirkkoi Syöjätär tytölle: »lähtekäämme, tyttöseni, kesoja kylpemään, kowin tulee wari!» Tyttö olisi jo lähtenyt waan Pilkka etsi menemästä, sanoi: »elä lähde, tyttöseni, Syöjätär maanittelee[2]) sinut.» — Kuultuansa koiransa waroituksen, ei huolinut tyttö lähteäkään, ja koko uiminen jäi sillensä. Siitä suuttui Syöjätär koiraan, jotta potkaisi häntä, ja Pilkka-rukalta jalka katkesi. Tytön oli sääli wanhaa koiraansa, waan pelkäsi Syöjätärtä, eikä roh'ennut wirkkaa mitänä, työnsihän kakkaransa wieremään, ja sanoi:

»Wiere, wiere kakkarani
Yhdeksihin weikkosihin,
Yksihin emon aloihin!»

Se kun pääsi liikkeelle, wieri wieremistänsä edellä, ja tyttö ja Syöjätär kulkiwat jäl'essä; mutta Pilkkakaan ei luopunut heistä, waan tuli kolmella jal'alla

perästä. Wähän matkaa kul'ettuansa tuliwat taasen lammin rannalle, niin Syöjätär alkoi houkutella tyttöä, ja sanoi: »lähtekäämme, tyttöseni, kesoja kylpemään, paremmin käy sitte kulku.» Tämä arweli lähteäksensä, waan Pilkka taas waroitti emäntäänsä, sanoi: »eläs lähde, tyttöseni, uimaan, Syöjätär maanittelee sinut.» — Tyttö silloin totteli koiransa sanaa, eikä lähtenytkään uimaan, ja niin jäi Syöjättäreltäkin lähtemättä, joka suuttui siitä kahta pahemmaksi, ja kun muuta ei woinut, potkaista kamahutti koiraa, jotta siltä toinen jalka katkesi. Sekös tytön kaiweli sydäntä, waan eihän se Syöjättärelle mitä tainnut, panihan kakkaransa wieremään, ja sanoi:

»Wiere, wiere kakkarani,
Yhdeksihin weikkosihin,
Yksihin emon aloihin!»

ja lähdettiin sen jälkiä kulkemaan, kunne se edellä wieri. — Syöjätär luuli jo päässeensä Pilkasta, mutta se seurasi wielä kahdella jal'oin emäntäänsä, ja pakisi hänelle kulkiessa: »jos minusta aika jättää ja kuolen, niin elä, tyttöseni, lähde Syöjättären kera uimaan, muuten maanittelee sinut.» — Ei aikaakaan, kun tuli lampi taas eteen, niin Syöjätär kohta rupesi houkuttelemaan tyttöä, sanoi: »käykäämme, tyttöseni, kesoja kylpemään, kowin tulee jo helle.» — Waan tyttö kun muisti koiransa waroituksen, ei sanonut lähtewänsä, eikä tullut toiseltakaan uiduksi. Siitä suuttui taas Syöjätär Pilkkaan, ja potkaisi siltä kolmannen jal'an poikki, jott'ei wasta enää wastuksena olisi;

mutta koira tulla kemppuroi yhtä-hywin emäntänsä perässä, kunne tultiin neljännelle lammille, niin esti siinäkin tytöltä uimisen, niinkun ennenkin. — Siitäkös nyt Syöjätär wasta silmittömäksi suuttui, sieppasi kalikan käteensä, ja löi sillä koiraa päähän, jotta siihen kuoli. — Tyttö ei woinut koira-raukkaansa auttaa, pelkäsi itsekin Syöjätärtä, waan työnsi kyynel-kakkaransa wieremään, ja kul'ettiin sen jäl'essä edelle. Wähän matkaa mentyänsä sattuiwat taasen pienosen lammin rannalle, ja Syöjätär alkoi wiekotella tyttöä uimaan, sanoen itsellänsä warin olewan. Tytöstä samatse alkoi jo helle käydä waiwaksi, ja Pilkka kun ei enää ollut waroittamassa, ei muistanutkaan tyttö olla waroillansa, waan riisui waatteensa rannalle, ja seurasi Syöjätärtä lampiin. — Siinä kun uiwat sitte wastatuste, sanoi Syöjätär tytölle: »syydä, tyttöseni, wettä silmilleni, minä syydän sinun silmillesi.» — Tytöstä ei ollut semmoinen teko mieleen, waan toinen houkutteli häntä ja kiusasi yhä, kunue sai wiimeinkin syytämään. Syöjätär silloin syysi wuoronsa tyttären silmille, ja sanoi: »sinun näkysi minulle, minun näkyni sinulle;» sillä tyttö oli kaunis ja sorea, waan Syöjätär rietas ja ruma, kuten ainakin. Siitäpä muuttuikin tytto samalla rumaksi, tuli sen Syöjättären näköiseksi, waan Syöjätär sai tyttären nä'yn, muutttui ihanaksi ja kauniiksi. Wieläpä otti tytöttä mielen ja kielenkin pois, ett'ei tulisi petokssensa ilmiin, ja läksi uimasta päästyä, tyttären kera edelle. Pani sen kyyneleistä leiwotun kakkaran wieremään, ja sanoi, kuten oli kuullut tytönkin sanowan:

»Wiere, wiere kakkarani
Yhdeksihin weikkosihin,
Yksihin emon aloihin!»

Kakkara wierikin wieremistänsä aina weljesten kotiin saati, jossa seisahtui pihalle. Syöjätär sieppasi sen siitä talteensa, ja meni tyttären kera pirttiin. Olla oletteliwat siinä kotwasen, niin kysyiwät weljet: »mistäs kaukaa nämä wieraat owat?» — Tyttö silloin olisi ilmoittaunut, waan ei ky'ennyt raukka, kun oli kieletöin ja mieletöin, täytyi olla ääneti waan; mutta Syöjätär, jolla oli tyttären kaunis näky, wastasi weljesten puhetta, ja sanoi: »terwe, weikkoseni, winähän olen teidän sisärenne, äitinne kymmenes lapsi, jota ette tunnekaan.» Weljekset oudostuiwat sitä, ihmetteliwät: »no, miksikäs se oli kirweswarsi portin korwaan pantuna, kun se tyttären äiti saikin?» — »Se oli waihdettu,» selwitti Syöjätär, »kuka lienee wihasniekka[3]) waihtanut; äiti kyllä panetti keträspuun merkiksi; waan yöllä muutettiin kirweswarsi siaan. Siitä kun kaswoin minä täysi-aikaiseksi, ja kuulin äidiltäni, miten olitte petoksesta i'äksi kotoa jääneet, himoitti minua[4]) teitä weliliöitäni nähdä, ja rukoelin äitiäni, kunne laski minut etsimään. Teitä ikäwöidessäni itkemät kyyneleeni keräsi äitini astiaan, teki siitä jauhojen kera ewäskakkaran minulle, ja neuwoi sitä wierettämään edellä, niin se minulle tien näyttäisi. Minä te'inkin, niinkun neuwo oli, ja sillä tawoin olen nyt wiimeinkin tässä, ja tässä on tämä äitini leipoma kakkara teille tuomisiksi — hekää weljeni!»

Sen walhehteli siinä Syöjätär, ja weljet uskoiwat häntä, jotta tämähän tämä onkin meidän sisäremme, ja alkoiwat kohdella häntä, niinkun sisärtänsä ainakin. Kysyiwäthän kuitenkin: »miksikäs tämän näin pahannäköisen tyttären tänne toit?» — »Meneehän tuo suuressa talossa paimenena,» wirkkoi Syöjätär toimessansa, eikä tullut koko tytöstä sen kowemmin puheeksi. Sekös nyt tyttö-raukasta pahaa oli, kun ei saanut edes weikkojansa terwehtiä; waan minkäpähän teki, kun ei kieli eikä mieli antanut woimaa, täytyi kuunnella waan, kuinka Syöjätär walhehdella sukelsi. — Tämä alkoikin kohta weljesten talossa emännöidä ja olla, niinkun kodissansa ainakin; mutta oikean sisären täytyi päiwät pitkään käydä eläimiä paimenessa metsällä ja kaikenmoista waiwaa nähdä. Aamulla warhain kaimasi[5]) häntä jo Syöjätär kujan suuhun, ja antoi siinä kielen ja mielen hänelle, että osasi karjaa paimentaa; mutta illan suussa tuli siihen wastaan taas, ja otti mielen sekä kielen jällensä pois. Sillä kurin eli tyttö monta aikaa siinä weljesten talossa, ja Syöjätär koki häntä kaikella tawoin waiwata. Yksin paimen kakkarankin kun teki, niin kiwen aina keskeen asetti, siihen wähän tahdasta ympärille waan, ja sen antoi metsään lähtiessä tytölle. — Sitä parempi oli Syöjättären itsensä elää. Oli, nä'et, se tyttären entinen ihana näky hänellä, niin weljet pitiwät häntä kuni silmä-teräänsä, eiwätkä kieltäneet, jos se niin mitä olisi tahtonut ja se heidän wallassansa oli. Waan paimen-tyttö kun oli niin riettaan näköinen, häntä tuskin olisi koko taloon

suwaittu, ell'ei Syöjätär olisi kiusatakseusa pitänyt häntä siinä. Yön seutuina talossa ollessansa oli tyttö aina mieletöin ja kieletöin, ett'ei mihinkään ky'ennyt, waan paimeneen päästyänsä, oli täysi-mielinen taas niinkun ennenkin. Siellä walitti aina onnettomuuttansa, ja lauleli suruissansa:

»Kul'e, päiwä, kuusikolle,
Wiere, weistö-koiwukolle,
Karkoa katajikolle,
Päästä paimenta kotihin!
Syöjätär emäntänäni,
Paha waimo waltanani;
Kiwet leipoi leipihini,
Paadet paimenkakkaroihin:
Wiilin weitseni kiwehen,
Karahutin kalliohon,
Yhdeksissä wei'osissa,
Yksissä emon aloissa!»

Weljet monestikin ulko töillä ollessansa kuuliwat laitumelta tämän laulun, ja oudostuiwat sitä, kun paimen tyttö metsiä käwellessänsä aina lauleli, ja se kotona ollessansa ei konsaan wirkkanut mitänä; waan eihän kuitenkaan tullut heiltä sitä tarkemmin tiedustelluksi, kun oli tyttö heistä niin ilkeännäköinen, että tuskin sietiwät nähdäksensä. Waan muutamana iltana, kun ilma oli tyyni ja selkeä, kuului laulu niin kauniilta ja wiehättäwältä nuorimmalle weljelle, joka itään kaatoi kaskea metsässä, jotta teki mielensä nähdä tyttöä, sekö se niin kauniilla äänellä siellä lauleli.

Heitti samalla kasken hakkuun sillensä, ja läksi ääntä kohti käwelemään. Kohta löysikin tytön aholla laulamassa, ja kyseli häneltä: »miten, tyttöseni, metsässä täällä aina laulelet itseksesi, ja kotona et wirka mitänä?» — »Minähän olisinkin oikea sisärenne,» wastaeli tyttö, »ja se on Syöjätär, jota pidätte sisärenänne, waikka petoksella wei minulta oikean näkyni ja antoi omansa siaan, ottaen wielä mielen ja kielenkin pois, ett'en woisi ilmoittauda teille. Metsään laittaessansa antaa kuitenkin aina mieleni ja kieleni takasi, että käypi mun lehmiä paimentaminen, waan iltaisella tulee taas kujan suuhun wastaani, ja wie kielen sekä mielen multa pois.» — Kuultuansa tyttären puheen, weli jo tunsi hänet sisäreksensä, ja älysi Syöjättären wiekkauden. Siinä syleili, suuteli nyt tyttöä, niinkun sisärtänsä ainakin, waikka kohta oli ilkeännäköinen ja ruma, ja juoksi sitte toisia weljiänsä hakemaan. Pi'an oliwatkin kaikki siinä ko'olla, ja tyttö kertoi uudellensa heille koko kohtalonsa, miten häntä Syöjätär oli pettänyt ja siitä lähtien kaikella tawoin kiusannut. Weljet silloin ilo-mielin terwehtiwät siskoansa, surkutellen häntä, kun niin suurta onnettomuutta ja waiwaa heidän ta'uttansa oli kärsinyt, ja lupasiwat kostaa sitä Syöjättärelle. Mutta ensinnäkin tuumittiin, miten sisärelle saataisi hänen entinen näkynsä ja estettäisi, ett'ei häneltä kotiin tullessa Syöjätär taas mieltä ja kieltä weisi. Asiata jonnekin päin aprikoitua, pidettiin jo semmoinen tuuma, että lähteä sisären kesken päiwää paimenesta kotiin, pitää silmänsä peitossa hywin ja woiwoitella

miitä kipeiksi, niin tultaisi samassa hänelle siihen awuksi, että joutuisi Syöjätär petoksensa perille.

Tyttö tekikin, kuten puhe oli, ja meni sinä päiwänä aikaisemmin kotiin, niin ei Syöjätär arwannutkaan tulla kujan suuhun häntä wastaan, ja sillä tawoin pääsi tyttö mielellisnä ja kielellisnä aina pirttiin saati. Siellä kysyy Syöjätär wihaisesti: »miksikä kesken päiwää paimenesta tulit?» — »En kärsi metsää käwellä, silmäni owat kipeät,» wastasi tyttö, ja woiwoitteli surkeasti. Samassa tuliwat weljetkin pirttiin, oliwat sääliwinänsä tyttöä, ja sanoiwat: »syl'e toki, sisko kulta, tuon paimen-raukan silmille, että paraneisiwat, ja hän työhön kykeneisi.» — Siinä kun ei käynyt Syöjättären toisten nähden wihaansa näyttäminen, täytyi tehdä, kuten toiset pyysiwät, ja sylkäisi tytön silmille. Mutta tyttö oli waroillansa, ja sanoi samassa: »oma näkysi itsellesi, minulle minun näkyni,» niin tuossa paikassa saikin entisen näkynsä, muuttui ihanaksi ja kauniiksi, waan Syöjätär tuli rumaksi ja riettaaksi, joten oikeistansa olikin.

Siitä ruwettiin nyt Syöjättärelle kostintoja tuumimaan. Kyly pantiin lämpeämään, sillan alle kaiwettiin hauta, joka täytettiin palawilla terwaksilla ja katettiin laudoilla siksi että kestiwät siinä waan, kun tuli paloi alla, ja saunatielle sekä saunan sillalle lewitettiin musta haljakka[6]), ett'ei petosta arwattaisi. Näin tehtyänsä, meni kaksi wanhinta weljestä hakemaan Syöjärtä saunaan, kuten sisärtänsä muinoinkin; mutta tämä empi, ett'ei muka lähteäksensä, sanoen mielensä ei laatiwankaan nyt kylpeä. Toiset kuitenkin mi-

tenhän houkuttelivat, tämä läksi viimein kun läksikin, ja veljet saivat häntä käsivarsista verkaa myöten taluttamaan. Päästiinpä saunan ovelle, niin ei olisi Syöjätär astunutkaan ve'ralle, sanoi: »tästä hyppään nyt pankolle, ja siitä lavoille; vaan toiset estivät sen, sanoivat: »astu ainoa sisär, tiputellen taputellen sileätä siltaa, mustaa verkaa myöten», ja saivat viimeinkin hillitykſi. No se kun rupesi taluttajoiden keskellä hiljalteen astumaan, laudat eivät kestäneetkään, ja Syöjätär pudota romahti tuliseen hautaan. Veljet samalla salpasivat oven kiinni, ja sauna syttyi tuleen; mutta palaessansa huusi vielä Syöjätär haudasta: »tulkoon minun siaani: sirkkasia silmistäni, korppiloita korvistani, harakoita hapsistani, variksia varpaistani, ihmisiä noukkimahan, ihmisten eloja syömään!» — Sen pituinen se.

Selityksiä: 1, täytyi = yltyi. 2, maanittelee = viettelee, pettelee. 3, vihasniekka = vihamies. 4, himoitti minua = teki mieleni. 5, kaimasi = seurasi. 6, haljakka = vaippa.

12.

Pakenijat.

Yhtäläisiä tämänsuhteisia tarinoita on muillakin kansoilla, josko ulkonä'yltä hiukan tässä kerrotusta eroavatkin. Niin on tietääksemme yhdentapaisia kertomuksia:

Virolaisilla. Katso Verhandlungen der gelehrten Estnischen Gesellschaft zu Dorpat, zweiter Band, drittes Heft, sivuja 76—93 „Der dankbare Fürstensohn," mitgetheilt von D:r Fr. Kreuz.

Unkarilaisilla. 1 Katso Stier, Ungarische Märchen und Sagen, Berlin 1850, N:o 4, sivuja 28—34, „Das kleine Zauberpferd." 2. Katso Kletke, Märchensaal aller Völker, zweiter Band, sivuja 31—36, „Die gläserne Hacke".

Puolalaisilla. Katso Polnische Volkssagen und Mäachen. Aus dem Polnischen des K. W. Woycicki von Fr. Lewestam, Berlin 1839, siwuja 135—137, „Die Flucht".

Wenälätsillä. Katso Kletke, Märchensaal aller Völker, Berlin 1845, Bd. II, siwuja 71—79, „Kojata".

Ranskalaisilla. Katso Kletke, Märchensaal aller Völker, Berlin 1845 Bd. I, siwuja 301—317, „Der Orangenbaum und die Biene."

Irlantilaisilla. Katso Carleton, Traits and stories of the Irish peasantry. Dublin 1836; I, 53, »The three tasks.»

Saksalaisilla. 1, Katso Grimm, Kinder und Hausmärchen, Th. I, N:o 51, siwuja 296—299, „Fundevogel." 2, Samaa kirjaa, Th. I, N:o 56, siwuja 330—334, „Der Liebste Roland." 3, Katso samaa kirjaa, Th. II, N:o 113, siwuja 158—168, „De beiden Künigeskinner."

Turjalaisilla. 1, Katso Norske Folkeeventyr samlede og fortalte af P. Chr. Asbjörnsen og Jörgen Moe. Anden forögede Udgave. Christiania 1852, N:o 14, ss. 66—76, „Enkesönnen." 2, Katso saman kirjan N:o 46, siwuja 278—296, „Mestermö."

Ruotsalaisilla. 1, Katso Hyltén-Cavallius och Steffens, Swenska Folk-Sagor och Äfwentyr, 1 del, Stockholm 1844, N:o 14, siwuja 213—251, „Hafs-Frun." 2, Katso Samlade smärre Berättelser och Utkast af C. F. Ridderstad, III del. Linköping 1849, siwuja 184—189, „Agnete lille Dei." 3, Katso samaa kirjaa siw. 195—199, „Drängen och Prinsessan."

Tanskalaisilla. Katso Winter, Danske Fokkeeventyr. Förste Samling, Kjöbenhawn 1823, ss. 31—35, „Prindsen och Havmanden."

I. Wetehiselle luwatut Lapset.

Paanajärweltä.

Linnassa asuu kuningas, ja hänellä on nainen; waan eiwät ilmoisessa elämässänsä lasta saa, ei polwenakaan, siitä heillä suru on. Lähtee kuningas laiwoilla merelle, menee, laskee mertä myöten, niin puuttui laiwa häneltä keskimerelle. Ei päästä siitä, laiwa ei hiewahda paikaltansa. Arwellaan, tuumitaan jos jotakin, waan ei nähdä apua, alkaa jo hätä tulla wii-

meinkin. Wetehinen silloin pakajaa wedestä, sanoo kuninkaalle: »mi lienee kodissasi syntynyt, jos sen annat, minä sinut lasken tästä laiwoinesi; muuten et pääse sinä ilmoisna ikänä, kuuna kullan-walkeana.» — Mietti kuningas mielessänsä: kun ollee [1]) hewoinen warsan saanut, sen minä annan; jos lienee lehmä wasan [2]) saanut sen minä annan; lienee lammas wuonan tehnyt, sen minä annan.» Lupasi antawansa, mi lieneekin kotana hänelle syntynyt, niin pääsi laiwoinensa taasen liikkeelle, ja tuli kotiinsa. Siellä nainen tulee wastaan häntä, käsi-warrella poika, toisella tytär, ja terwehtii ilomielin miestänsä. Siitäkös nyt kuningas oli hywillänsä, kun naisensa lapsia oli saanut; waan ei kowinkaan al'a hywä olla mielestä, kun muisti Wetehiselle antaman lupansa, käwi suremaan sitä, kun nyt ainoat lapsensa sille piti antaa. — Eihän naisellensa kuitenkaan wirkkanut mitänä, meni itseksensä metsään, ja rupesi kaiwaman hautaa, moisiin maihin peittääksensä lapset. Hauta kun oli walmis, laati siihen pienosen pirtin, johon kantoi kaikenmoista ruokaa, ja pani sinne maan sydämeen lapset, jott'ei Wetehinen saisi.

Eipä kaukaa ollutkaan, niin tuli Wetehinen kysymään kuninkaalta: »jokos annat, min toiwotit?» — Siitä kuningas ehdottelee hewoisen warsan, sen antaisi, waan ei huoli Wetehinen; ehdottelee lehmän wasan, waan ei ota sitä; tarjoaa lampaan wuonan, waan ei tyydy Wetehinen siihenkään, pyytää waan niitä naisen saaneheita. Kuningas silloin ostaa kylästä poi'an ja tyttären, ne työntää Wetehiselle, omi-

ansa ei anna. Ottaa Wetehinen ne, ja lähtee kotiinsa wiemään. Kulettaessa kysyy sitte: »kun ollette [3]) kuninkaan lapset, sanokoo, mi makeista makein on.» — »Se on makeista makein, mesi», sanoiwat lapset. — »Mi pehmeistä pehmein?» kysyi Wetehinen. — »Se on pehmeistä pehmein, höyhen-pielus [4])», wastasiwat taasen lapset. — »Mipä on kowista kowin?» — »Kiwi». — »Mikäs karkeista karkein?» — »Terwa». — »Ette olekaan kuninkaan lapsia» sanoi Wetehinen, wei linnoille takasi, ja rupesi kuninkaan oikeita lapsia etsittelemään, missä olisiwat. Jo oli kaiken linnan etsitellyt, lapsia mistään löytämättä, niin meni wiimein pajastakin katselemaan. Sielläkään ei ollut mitänä, waan palja rupeaa pakisemaan, sanoo Wetehiselle: »pyhät, ar'et on kuningas minua takonut, en huoli, jos sanonkin. Kun ottanet olka-päillesi, niin mihin kohti kirwonnen, siinä etsittäwäsi owat». — Ottaa siitä Wetehinen paljan olkapäillensä, lähtee sitä kanneksimaan, niin jo palja kirpoaa ol'alta, siihen putoaa, kussa lapset oliwat peitossa. Rupeaa Wetehinen siitä kohti maata kaiwamaan, niin löytää sieltä huoneen, ja sen sydämestä poi'an ja tyttären, joita siellä pidettiin piilossa. Ottaa ne syliinsä, ja lähtee wiemään kotiinsa. Matkalla puhuu kuninkaan poika wiejällensä: »kun taattomme, mammomme kodista meitä olet kuletellaksesi ottanut, niin tapa rutompaan eli anna ruokaa». — »No, mi on makeista makein?» kysyi Wetehinen. — »Se on makeista makein: maammon maito». — »Mi on pehmeistä pehmein?» — »Maammon syli». — »Mikäs kowista kowin on?» — »Taa-

ton sydän». Wetehinen kun sai lapsilta semmoiset wastimet, wiepi heidät aina kotiinsa ja panee siellä palwelijoikseensa. Eletään sitte kotwasen, nuo ai'at nämä päiwät, ja lapset kaswawat suuremmiksi, ja owat huolelliset, millä sieltä kotiin päästä; mutta aikoja myöten harjautuu jo tyttö Wetehiseen, ja al'etaan elää kuni mies ja nainen ainakin. Siitäkös nyt poi'an mieli pahaksi käy, ei saa ollenkaan enää Wetehisen luona aikaan, waan suree suremistansa yhä. — Kerran sitte yön sydämellä huolissansa menee takaweräjälle, ja käypi siinä pahaa oloansa itkemään. Itkee siinä poika-rukka, itkee, ett'ei woi suun sanoa, mielen miettiä, niin oli hänen paha mielensä. Tuleepa silloin hukka, juosta jölköttää siihen, ja wirkkaa poi'alle: »mitäs itket, poikaiseni? kun tehnee mielesi lähteä täältä, niin nouse selkääni». — »Toki lähdenkin ja mielelläni», wastasi poika, »waan olisi minulla sisärkin». — »No, ha'e se, käy tänne», pakisi hukka, »niin pelastan teidät kummankin». — Poika siitä kun menee sisärtänsä hakemaan, se oli Wetehisen kera makaamassa; waan weli ei siitä huolinut, kisalsi sisärensä reunalta ja kantoi sylissänsä weräjälle, jossa hukka oli wuottamassa. Sille nousiwat selkään heti, ja hukka sai juosta karistamaan, minkä ennätti. Lähtiessänsä waroitti kuitenkin poikaa: »kun nähnet Wetehisen tulewan, niin wirka minulle». — Kul'ettiin sitte wähän matkaa hukan sel'ässä, niin huusi äkkiä poika: »jo tulee!» — »Wain jo tulee», sanoi hukka, »ottakaa häntäni alta pii, luokaa se jäl'elle, sanokaa: tulkohon pii-waara, kohti taiwasta kohotko, elköhöt

pääskö siiwin lentäjät, jal'oin juoksijat ylitse ei ympäritse, päitse eikä päällitse». — Poika samalla teki sen, ja loi piin jäl'ellensä, niin siitä kohosikin piiwaara taiwaalle, joka tukki Wetehiseltä tien. — Se kun ei päässyt siitä ylitse, jäi wuoren juurelle seisomaan, ja sanoi suutuksissansa: »olisiko kotinen kuokka, tienoilla taionen taltta, tien mä tahän tienoaisin, loukon laajan raiwoaisin». Palasi aseitansa kodista käymään, ja tuli sieltä kuokkanensa, talttanensa taasen wuoren luokse, johon teki niillä aseillansa loukon, päästäksensä pakenijoita jäl'estä. — Kuitenkaan ei uskaltanut jättää aseitansa tielle, waan rupesi niitä maahan peittämään. Hänenpä niille kuoppaa kaiwaessa, rupeaa tiainen puusta laulamaan:

»Tii, tii tiaistani,
Wati, kuti warpuistani:
Ukko peitti peittosen,
Minä sen siitä nä'in».

»Woipa häjyä, mitä pakajaa», sanoi Wetehinen, »pitää kuokka ja taltta juoksuttaakseni kotiin, muuten ne kuka täältä löytää». Läksi niine aseinensa heti kotiinsa, waan joutui sieltä taas pakenijoita ajamaan, saawutti heidät wiimeinkin, ja esti pakenemasta. Otti lapset siitä kerallensa, ja wei kotiinsa, jossa al'ettiin elää, niinkun ennenkin. Tyttö mieltyy Wetehisen luona elämään, waan poi'asta on siellä oleminen wielä entistä ikäwämpi, eikä tiedä mi neuwoksi, että pääsisi pakaon taas. Menee muutamana iltana sitte takaweräjälle istumaan taas, niinkun ennenkin, ja saapi

siinä ikäwissänsä itkemään, niin tulee leweäpää, musta-kauhtana mönni [5]) weräjälle, ja sanoo hänelle: »joko, poikaseni, lähdet selkääni?» — »Toki lähdenkin ja mielelläni», wastasi poika, »waan olisi minulla sisär-kin otettawa». — »No, juokse tuomaan», sanoi mön-ni, »waan elä kaukaa wiiwyttele». — »Wuotahan [6]) wähäisen aikaa», sanoi poika, ja juoksi samassa We-tehisen pirttiin. Siellä taas tyttö ja Wetehinen yh-tenä makaawat, niinkun ennenkin; waan poika sisärensä kisaltaa reunalta, tukistaa wähän päätä häneltä, ja kantaa sylissänsä weräjälle, jossa noustaan mönnille selkään heti. Saapi nyt mönni juosta jötköttelemään, ja neuwoo seläsänsä istujoita: »kun nähnette Wete-histä tulewaksi, niin huudaiskaa minulle». — Eipä kau'as wielä ker'ettykään, kun alkoi jytinä jäl'eltäpäin kuulua jo, ja poika kun katsahti ta'aksensa, näki jo Wetehisen tulewan, ja huusi hädissänsä mönnille: »jo tulee!» — »Elkööhän hätäelkö», wastasi mönni, »ot-takoo harja häntäni alta, luokoo se jäl'elle, ja sano-koo: »tulkohon harja-waara, kohti taiwasta kohotko, elköhöt pääskö siiwin lentäjät, jal'oin juoksijat ylitse ei ympäritse, päitse eikä päällitse». — Kuten neu-wottiin, siten poika tekikin, ja siitä nousi harja-waara moinen heidän jäl'ellensä, että wähältä taiwas-lakea koski. Joutui jo Wetihinenkin jäl'estä, waan ei pääs-syt edellensä, harja-waara tukki tien. Sanoo siitä wihoissansa: »olisiko kotoinen kuokka, tienoilla taloi-nen taltta, tien mä tähän tienoaisin, loukon laajan raiwoaisin. Pitää käydäkseni kotoa hakemassa». — Kääntyi taaskin kotiinsa, tuli sieltä kuokkanensa, talt-

tanensa waaran luo takasi, ja kaiwoi loukon niillä, josta sopi kulkemaan läwitse. Rupesi sitte hautaa kaiwamaan, johon aseet kätkisi, waan tiainen laulaa puusta:

»Tii, tii tiaistani,
Wati, kuti warpuistani:
Ukko peitti peittosen,
Minä sen siitä nä'in».

»Häjyn eläwää, mitä pakajaa!» sanoi Wetehinen, »pitää wiedäkseni kuokka ja taltta kotiin, muuten se ne kelle ilmoittaa». Al'as juosta taas, minkä ennätti, kotiinsa; waan palasi sieltä pakenijoita uudelleensa ajamaan. Jo saawutti wiimeinkin, niin puistaa poikaa kädestä, sanoo: »jos wielä kerran pa'ennette, niin syön». Palataan siitä nyt Wetehisen luo, niin sisär rupeaa hänen kera elämään, niinkun ennen; waan poi'asta on aika kahta ikäwämpi waan, eikä tiedä kuten olla, miten elää, kun niin on kamalata hänestä. Olihan muutamana yönä taas taka-weräjällä itkemässä, itkee siinä, itkee, niin tulla lipottaa repo hänen luoksensa, kysyy: »etkös lähtisi selkääni?» »Toki raahdinkin lähteä», wirkkoi poika, »waan olisi se siskoki otettawa. Wuota tässä, niin käyn hakemassa». — Repo lupasi wuottaa, ja poika kiirehti sisärtänsä hakemaan. Tulee pirttiin, niin rupeaa sisärtänsä Wetehisen reunalta kisaltamaan, niinkun edellisinäkin kertoina. Hawaapa tyttö, niin ei enää lähtisikään, waan weli ottaa hänet wäkisellä ja kantaa taka-weräjälle, jossa nousewat rewolle selkään.

Juostessansa neuwoo taas repo sel'ässänsä olijoita, sanoo: »kun nähnette Wetehisen tulewan, sanokoo minulle!» — »Ko'ehan juosta waan», wirkkoi poika, »kyllä waroitamme, jos näkyy ketä tulewaksi». — »Pysytelkää sitte sel'ässäni», sanoi repo, ja läksi juosta wilistämään, min ennätti; mutta kumminkin tulla hawotti jo Wetehinen jäl'estä, ja poika hädissänsä huusi rewolle: »jo Wetehinen tapaa». — »Häntäni alla on tulukset», neuwoi repo, »heittäkää ne jäl'elle, niin siitähän nä'ette, mikä tulee». — Poika loikin tulukset jäl'elle, kuten neuwo oli, ja siitä tuli samalla niin hirmuinen, tulta säihkäwä koski heidän ta'aksensa, jott'ei päässyt Wetehinen mihinkään. Itkihän siinä, ulisi kun hukka kosken rannalla; waan ei tainnut pakenijoille mitänä, oliwat jo toisella puolen koskesta.

Nähtyänsä, ett'ei Wetehisestä enää pelkoa ollut, nousi poika siskonensa rewon sel'ästä, ja laati siihen itsellensä huonukset [7]), joissa rupesiwat yhtenä asumaan, niinkun kodissansa ainakin. Jonkun ai'an kuluttua, kun oli taloutensa hywästi jär'estettynä, tuli hukka poi'an uutta asunpaikkaa katsomaan, laati terweiset poi'alle, ja sanoi: »jo pääsit tähän, poikaseni, etkös ottaisi minua kisa-kumppaliksesi?» — »Jo pääsin wiimeinkin», wastasi poika hukalle, »tule waan toweriksesi, ruttosampi on elääksemme». — Ei aikaakaan, kun tuli mönni samatse, terwehti poikaa, ja kysyi: »etkös ottaisi minua kisa-kumppaliksesi?» — »Tule waan», wastasi poika, ja otti mönninkin. Wiimeiksi tuli wielä repo poi'alle onnea toiwottamaan, ja pyrki hänkin kisa-kumppaliksi. — »Tokihan mielelläniikin si-

nut otan», sanoi poika, »sinähän minut Wetehisestä pelastit, niinpä asu nyt täällä mun towerinani». — Eletään sitte jonkun aikaa yhtenä siinä, niin kutsuu poika kisa-kumppaliansa, ja lähtee niiden kera kisaamaan metsälle. Tyttöpä sillä aikaa juoksee koskelle, ja rupeaa siihen muroa luomaan. Luopi, luopi yhä, niin tyyntyy jo koski sähäjämästä, ja Wetehinen pääsi kosken poikki tytön luokse. Ollaan siinä poi'an talossa, ma'ataan, solutaan sen yötä kuni mies ja nainen yhdessä, waan päiwän tultua muuttuu Wetehinen neulaksi, jonka tyttö pistää seinän rakoon piiloon, ett'ei weli löytäisi. Tuleekin päiwällä weli metsältä kotiin, ja tuo kisa-kumppalinsa pirttiin, niin nämä heti alkawat kiskoa, repiä seiniä, ja etsittelewät joka paikan. Siitä pelästyy jo tyttö, sanoo weljellensä: »kielläs, weikko, noita kisa-kumppaliasi, rewittelewät seinät pirtistä.» — Weli silloin käskee kisa-kumppaliansa siwolla olemaan, ja he asettuwatkin paikalla, käywät häpeissänsä istumaan loukkoon.

Tuleepa huomeis-päiwä, niin poika samatse kisa-kumppalinensa lähtee metsälle, ja wiipyy siellä yötä. — Siksi aikaa muuttuu Wetehinen taas jär'illensä, ja elää tyttären kera yhtenä, waan päiwän tultua peittää hänet tyttö neulana makuu-waatteisin, jott'-eiwät kotiin tulijat löytäisi. Mitäs ollakaan; poika kun palasi metsältä, kisa-kumppalille taasen käwi Wetehisen haju kuonoon, ja alkawat kiskoa pelmuuttaa makuu-waatteita. Oudostuu jo kuninkaan poika, kun sillä tawoin telmetään, mikä nyt syynä on; waan sisko taasen rukoelee weljeänsä, sanoo: »kiellä noita

telmämästä», niin weli puhuttelee kisa-kumppaliansa, kunne saapi heidät siiwolla olemaan.

Elettiinpä huomeiseen, niin poika niin ikään meni kisaamaan metsälle, ja wasta toissa päiwänä tuli towerinensa sieltä kotiinsa. Sisär silloin heitäkse läsimään [8]) ja puhuu surkealla äänellä: »työnnä, weikkonen, kisa-kumppaliasi yhdeksän rautaisen owen takaa minulle weidettä käymään, minussa tauti kowa on». — Poika kun luuli sisärensä totta puhuwan, työnnähytti samalla kisa-kumppalit woiteen hakuun, ja itse jäi sairasta katsomaan, jos tuo mitä tarwitseisi. Waan tuskin oliwat kisa-kumppalit yhdeksän rautaisen owen takana, niin owet itsestänsä wiersihe kiinni, ja woiteen hakijat jäiwät sinne. — Wetehinen silloin tuli jäl'ellensä näkywiin, tarttui poikaan käsin, ja sanoi: »jos lienet wiikon wiisastellut, et ainakaan minua enää petä, nyt mä sinut sain syödäkseni». — Ruwetaan poika-raukkaa tuhoamaan. Sisär lämmittää rautaista kylyä, ja Wetehinen wie poi'an löylyyn, että olisi parempi syödäksensä. — Kisa-kumppalit sillä aikaa pyrkiwät yhdeksän owen takaa pois, kokewat kynnysten alatse kaiwaida kotiinsa, waan wielä on neljä owea edessä. Ottaa jo Wetehinen poi'an käsiinsä, sanoo: »jo olet pehmeä syödäkseni». Mutta kaarne [9]) istuu saunan katolla, laulaa sieltä: »klung, klung kuninkaan poika, pitkitä wähän wielä aikaa». Poika silloin ryöstäytyy Wetehisen käsistä, jotta tulisi wiiwykettä, ja pujahtaa lawoille pakoon; waan Wetehinen ottaa hänet sieltä taas, ja käristää syödäksensä. Laulaapa toisesti kaarne saunan päältä: »klung, klung kunin-

kaan poika, pitkitä hiukan aikaa, jo owat kisa-kumppalisi wirstan päässä». Siitä rupeaa poika Wetehistä uudellensa wastustamaan, ja kimpuilee hänen kynsissänsä, kunne pääsee wiimeinkin irti. — Jo kuitenkin käristää Wetehinen taas poikaa syödäksensä, nostelee häntä kaatioista [10]); waan siihen joutuiwat kisa-kumppalitkin hätään, ja täyttiwät kaikki Wetehisen päälle, jonka rewitteliwät palaisiksi. Poika päästyänsä syöjänsä koprista eläwänä, sytytti kylyn tuleen, ja siinä Wetehinen paloi tuh'aksi; waan poika kiitteli kisa-kumppaliansa, eikä tiennyt miten kostaa heille sitä, kun he semmoisesta pelosta hänen päästiwät. Laatii heille pidot, ja syöttää, juottaa kultaisista, hopeisista astioista kaikenmoisella hywästi. Sitte kutsuu heidät taas kerallensa, ja lähtewät metsälle kisaamaan, niinkun ennenkin.

Heidänpä siellä ollessa ottaa tytär seulan kätteensä, ja lähtee seulomaan tuhkia kylyyn, löytyisikö tuolta Wetehisen jälkiä mitänä. Seuloo, seuloo tuh'at tarkasti kaikki, niin löytääkin Wetehisen luuta muruisen, kantaa sen kotiinsa, ja peittää weljensä pieluksiin [11]). Tuleepa weli metsältä, ja on äiästä kulkemisesta wäsyksissä, niin heitäksen wuoteellensa makaamaan. Siinä kun oli Wetehisen luu pieluksissa, se meni poi'an ma'atessa päästä läwitse, ja poika siihen kuoli. Tuli silloin sisär, joka warsin oli waroillansa, nosti weljensä wuoteelta ja peitti ruumiin maahan, kostaen siten Wetehisen polttamisen. Mutta kisa-kumppalille tuli jo ikäwä isäntäänsä, kun eiwät kotwaan häntä nähneet, ja saiwat häntä hakemaan,

missä tuo olisi. Wiimein sieltä täältä etsittyänsä, saiwat jo wainun maasta, ja juoksiwat sitä isäntänsä wainua sille paikkaa, johon poika oli haudattuna, kusta maata wähän kaiwettuansa, löysiwät isäntänsä kuolleena. Tuli silloin hätä heille, arweliwat keskenänsä: »milläpä häntä nyt wircitamme, isäntäämme, eloon se olisi saatawa». — Mitäs siihen; otetaan ruumis katseltawaksi, ja kun nähdään Wetehisen luu kuolleen päässä, arwataan jo, millä surmalla poika on mennyt, että Wetehisen luu sen on tappanut. Sanoi towerillensa mönni: »panen pääni taahan luuta kohti, joskopa siihen menköön», ja kallisti päänsä kuolleen päätä wasten. Siitä luu kohta hyppää poi'an päästä ja menee mönnin päähän, joka samassa kuolee; mutta poika wirkoaa eloon, sanoen elpyessänsä: »uh huh! kun wiikon makasin». — »Niin te'it, isäntäisemme». wirkkoiwat hukka ja repo, »waan meittä pahoitta kun olisit ollut, olisit ma'annut ikäsi». — Sanoi siitä hukan poika: »panen pääni mönnin päähän, josko siihen menköön», ja painoi päänsä toisen päätä wasten. Samalla Wetehisen luu taas nousee mönnin päästä hänen päähänsä, ja hukka siitä kuolee, waan mönni tointuu uudellensa, wirkoaa jo eloon. Arwelee siihen rewon poika, »olen ollut wiisas monessa paikassa, joko nyt woinee pääni mennä». — Laskeusi maahan polwillensa, ja painoi päänsä hänkin hukan päätä wasten, waan kun rupesi luu hyppäämään hukan päästä, wäistihe wähän, niin luu siitä meni suureen petäjään, ja se kuoli. »Kuolkoon, onhan toisia metsässä!» sanoi repo, ja oli hywillänsä, kun ei häneen

käynyt. Siitä wirkosi hukkakin elämään, ja meniwät kaikki isäntänsä kera kotiin, josta otettiin sisko seuraan, heitettiin koti autioksi, ja lähdettiin yhtenä astumaan; pitäisi nyt wanhaan kotiin osoitella.

Kotwan kul'ettuansa, näkiwät edessänsä kirkon, joka niin on wanha jo, että katto kaikki jäkälässä ompi. Mennäänpä kirkkoon, katsotaan sisustakin, niin täällä pappi on, kuni kirkossa ainakin, ja kaksi henkeä Jumalata rukoelee. On, nä'et, poi'an isä ja äiti siinä rukoelemassa, waan niin owat wanhoja jo, että toinen polttaa wärttinän nenässä, toinen käwyn nenässä tulta työtä tehdessänsä, eiwätkä tunne enää lapsiansa. — Kuninkaan poika silloin ottaa eläwätä wettä, walaa sillä wanhuksia, niin kirkastuwat heti, muuttuwat nuoriksi ja kauniiksi, niinkun ennen muinoinkin, ja tuntewat samassa lapsensa. Tästäkös nyt ihastuttiin, kun toinen toisensa tunsi, mentiin yhtenä kaikki omalle linnalle, jossa poika taatollensa kertoi kaikki waiheensa, sanoi: »minä olen jo siskoni pään kautta ollut manalla». — Kuultuansa sen, wihastui taatto, että panetti tyttärensä weräjälle, ja ammutti puuskilla [12]) kuoliaksi; waan kisa-kumppalia syötettiin, juotettiin kultaisista, hopeisista astioista, ja kuninkaan poika rupesi wanhempiensa linnoilla isännöimään. — Min lienee elettykin. — Sen pituinen se.

Selityksiä: 1, ollee = lienee. 2, wasan = wasikan. 3, ollette = lienette. 4, pielus = päänalus. 5, mönni = kontio, karhu. 6, wuotahan = odotahan. 7, huonukset = pienoset huoneet. 8, läsimään = sairastamaan, posimaan. 9, kaarne = korppi. 10, kaatioista = housuista, puksuista. 11, pieluksiin = pään-alaisiin. 12, puuskilla = tykillä.

II. Här'än korwista syntyneet Koirat.

Wuokkiniemeltä.

Oli ukko ja akka, ja heillä kaksi kaunista lasta, poika ja tytär; waan kuoliwat wanhemmat, ja weli ja sisär orwoiksi jäiwät. Surewat kuolleita aikansa, niin sanoo weli: »lähtekäämme, sisko, ul'os käwelemään, eihän auta i'ätse sureminen.» Tyttö mieltyy tuumaan, ja lähdetään yhdessä, astutaan tietä myöten. Tulee siellä Paholainen heitä wastaan, sanoo tytölle: »etsi sinä päätäni.» Poi'alle sanoo: »sinä olet walmis syödäkseni.» — Tästäkös hätä raukoille! Etsii tyttö, etsii Paholaisen päätä, ei tohdi wastustella; waan poika sill'aikaa rukoelee Jumalata päästämään wielä pahan miehen käsistä, jolle pistää uni-neulat korwiin. Se siitä nukkuu päätä etsittäessä tytölle syliin, ja al'etaan neuwotella, miten pakoon päästä. Nähdäänpä härkä taiwosella, niin rukoellaan sitä awuksi. Heti lankeaakin siitä härkä heidän eteensä, sanoo: »nouskaa selkääni, sysätkää Paholainen mättäälle nukkumaan.» — Tyttö samassa sysääkin Paholaisen sylistänsä, heittää hänet mättäälle makaamaan, ja nousee weljensä kera här'älle selkään. Lähdetään siitä nyt ajamaan, mennään, mennään, min ker'etään, niin tulee tulinen koski eteen, waan ajetaan siitäkin päällitse, ja päästään toiselle puolen. Siinä wirkkaa sel'ässänsä istujille härkä: »ottakaa huiwi korwastani, siwaltakaa sillä maata, niin tulee teille huonuk-

set*) tähän.» — No, eihän muuta, ottaa poika huiwin, ja siwaltelee sillä maata, niin syntyy samassa huonukset heille, niin kauniit, niin kauniit, ett'ei kuninkaalla parempia. Siitä härkä taas sanoo poi'alle: »nyt minua pitää tappaa, tapettua, ota korwat, pistä kormantoosi, eikö niistä sulle mitään hywää tulisi.» — Poika tekee silloin, kuten käsky oli, tappaa här'än, ja korwat panee kormantoonsa, niin niistä syntyy hänelle koirat semmoiset, että jos mitä yrittäköön, sen saa. Lähteepä niine koirinensa metsälle, wiipyy siellä aikansa, niin tulee jo Paholainen tytön luokse, rupeaa häntä hywäelemään; ja tyttö mieltyy häneen, ollaan, pa'istaan siinä kuni ystäwykset ainakin. Kuluu päiwä ilta-puoleen, niin ikkunasta kun katsotaan, nähdään jo poi'an koirinensa metsältä tulewan. Pel'ästyy Paholainen sitä, sanoo tytölle: »nyt nuo koirat repiwät minua, peitä minut karsinaan[1]), ehk'ei sieltä löydettäisi.» — Tuskin saikaan tyttö peittäneeksi, kun koirat isäntänsä kera tuliwat pirttiin, niin jo luotiihe[2]) haukkumaan karsinan päällä. — Kysyy weli: »mipä karsinassa, kun noin koirat haukkuwat?» — »Leipä-palaisia sinne on kirwonnut, niitäkö etsiteltänee,» wirkkoi tyttö; hän, nä'et, Paholaista toiwoi miehekseensä, sentähden ei sanonut.

No, kuluu se yön seutu, niin poika huomenna samatse lähtee metsälle, siellä riistaa pyytelee koirillansa. — Pääsewät kotona olijat silloin omin walloin elämään, ja pakisewat keskenänsä, niin sanoo Paholainen tytölle: »nyt kun weljesi metsältä palaa, sinä yhdeksän lukon ta'akse maanita koirat, ett'ei heistä

pelkoa ole.» — Tulikin illemmalla poika kotiin, niin Paholainen taasen karsinaan peittäytyi, waan tyttö meni weljeänsä tuwan owelle wastaan, sanoi: »käypä, weikkoseni, jauhoja yhdeksän lukon takaa aitasta, minä en joutaisi, rokka-pata kiehuu.» Poika silloin kääntyy owelta heti, lähtee jauhoja tuomaan, ja koiratkaan eiwät hänestä jää, lähtewät jälkeen; waan sisär oli edeltä sinne leipäpalaa luonut, kalapalaa luonut, lihapalaa luonut, niin koirat niitä jääwät syömään, eiwät wuistakaan isäntänsä kera aitasta tulla, sinne salpautuwat. — Tulee pirttiin poika, niin Paholainen jo käypi wastaan siellä, sanoo hänelle: »ole walmis louinaaksent[3].» — Sanoo poika: »kun wielä kylyn ennen saisin lämmittää, pehmeämpi liha tulisi syödäksesi.» — »No, mene, ruttoon[4]) lämmitä,» ärjäsi Paholainen, waan ei antaisi sisko, sanoo: »sitä siinä lämmittelemään, syö rutompaan pois.» — Laski kuitenkin Paholainen, ja poika ottaa kirween, lähtee halkoja hakkaamaan. — Hakkaa siellä, hakkaa, niin lintunen ylhäällä ilmassa laulaa: »leikkaa, leikkaa puitasi wielä wähän aikaa, jo owat koirasi kahdeksan lukon takana.» — Pirtissä taas sisko pakajaa Paholaiselle: »tuota tuohon halkoja päästit leikkaamaan, kun et rutompaan syönyt, wielä pääsee käsistäsi.» Poika sillä wälin hakkaa yhä, leikkelee puita ulkona, niin lintunen taasen laulaa ilmassa: »leikkaa, leikkaa, poikaseni, wielä wähäisen, jo owat koirasi seitsemen lukon takana.» Tuleepa siitä jo Paholainen, sanoo poi'alle: »etkö rutompaan joudu, en mina sinua kaikeksi päiwää pannut tähän halkoja leikkaaamaan.»

Tuossa lauloi taasen lintu hiljasempaan ilmassa: »al'a panna, poikaseni, kyly lämmetä, jo owat koirasi kuuden lukon takana.» — Poika siitä alkaakin panna kylyä lämmetä, ja lintunen aina kerran toisensa jälkeen lauloi: »al'a jouduttaa kylyä, al'a uuni riuwotella, al'a wettä kantaa, al'a wastaa laatia, al'a päältäsi riisua, jo owat koirasi wiiden, neljän, kolmen, kahden, yhden owen takana.» Kyly kun sillä tawoin joutui wiimeinkin, käwi Paholainen syömään poikaa; waan koiratkin samassa pääsiwät wiimmeisen lukon takaa, tuliwat kylyyn, ja kisalsiwat Paholaisen halki. — Sanoo Paholainen koirien rewitellessä tytölle: »sinä ota torahampaani, sillä piirrä weljesi päätä, niin hän kuolee; wie siitä hammas lampiin, niin minä uudellensa wirkoan.»

Pani sisär sen mieleensä, otti kylystä Paholaisen torahampaan, ja sillä weljensä päätä piirtää, niin se siitä kuolee, ja wiedään maahan, kuni ruumis ainakin; waan torahampaan kantoi tyttö käskyä myöten lampiin, niin siitä Paholainen wirkosi uudellensa, tuli taasen eläwiin. Koiratpa kun kotwaan eiwät nä'e isäntäänsä, käypi heille ikäwäksi, ja saawat etsimään, mistä tuo löytyisi. Wiimein sieltä täältä etsittyänsä, tulewat kalmistoonkin, niin sieltä haju nousee heille nenään. Kaiwoiwat silloin ruumiin maasta ylähäksi, ja nuoliwat, nuoliwat päätä, kunne meni hampaan haawa umpeen. Siitä wertyi jo poika uudellensa elämään, hyppäsi ylähäksi, ja sanoi: »oh oh, kun wiikon makasin!» Koirat siihen wastasiwat: »wielä olisit wiikomman ma'annut pahoittasi koirittasi,» ja puhuiwat

isännällensä, miten Paholaisen torahampaan hänen päästänsä löysiwät. Tästä arwataan nyt asia, että sisko se on kaikki laatinut, ja mennään pirttiin, jossa rewitellään Paholainen ja hänen morsiamensa; waan itse hyödytään hörtsäksi, parataan partsaksi. Siitä elämään päästään. — Poika syöttää, juottaa, luonansa pitää koirat ikänsä. — Sen pituinen se tarina.

Selityksiä: *) huonukset = huoneet. 1, karsinaan = sillan alle kuoppaan. 2, luotiihe = ruwettiin, al'ettiin. 3, lounaaksemi = murkinakseni, päiwällisekseni. 4, ruttoon = wäleen, pi'an, sukkelaan.

III. Oriiksi muutettu Poika.

Sawosta.

Ennen aikaan, mikä sen enää muistaakaan, milloin se oli, sai Perkele kuninkaan poi'an waltaansa, josta teki itsellensä hewoisen, muutti sen semmoiseksi oriiksi, joka neljä kertaa hyppäsi waan, niin wirsta matkaa oli tehty. Sai niin ikään yhden kerjäläispoi'an kuninkaan wallan alaisia itsellensä, ja sen pani oritta ruokkimaan, niinkun renki-poi'aksi itsellensä. Poi'an piti asua hewoisen kansa yhdessä ja katsoa sitä hywästi. Menipä itse isäntä kotoa, minne lienee mennyt, niin kielsi lähtiessänsä, ett'ei hengen haastolla saa mennä hänen huoneessansa käymään; mutta hänen poikessa ollessa puhui orit poi'alle: »mene kuitenkin isännän huoneesen, joskopa kielsikin, mutta elä koske mitään, waan katsele tarkkaan kaikki, tiedustele, mitä siellä on ja mitä siellä kuuluu.» — Poika teki, minkä orit käski, meni isäntänsä huoneesen, ja näki

siellä paljon kummia kaluja ja aineita. Oli iso sammio täynnä wertä owen pielessä. Seinällä näki suuren summattoman miekan riippuwan naulassa. Katsahti arkkuun, joka oli nurkan loukossa, niin siinä oli yhdessä komerossa wähäinen pieni kiwi, toisessa hawun lehwä, kolmannessa malja täynnänsä wettä. — Kohta poi'an siellä käytyä, tuli jo Perkele kotiin ja ymmärsi heti poi'an käyneen hänen huoneessansa, niin torui siitä armottomasti poikaa: »likimaitse että pääset hengissä,» sanoi, »waan käypäs toinen kerta, niin sinut paha perii.» — Sillä kertaa poika kuitenkin pääsi rukouksilla wapaaksi ja alkoi isäntänsä hewoista katsoa, niinkun ennenkin.

Elettiinpä aikaa wähäisen, niin Perkele niin ikään läksi matkoillensa, montahan sillä on asiata toimitettawaa, ja wielä kowemmin wakuutti poikaa, sanoi: »käyhän wielä huoneessani, niin sitte minä tapan sinut.» Waan mitäs siitä? Tuskin pääsi Perkele talon tienoolta, niin orit taasen puhui poi'alle: »mene kuitenkin huoneessa käymään, elä pelkää yhtään, tyydy siihen, mitä minä sanon.» — »Mitäs mun nyt pitää tekemän, kun minä siellä käyn?» kysyi poika. Orit neuwoi: »koeta sitä suurta miekkaa kädelläsi, liikkuuko tuo wähänkään» — se oli niin iso, ett'ei se paljon liikahtanut tawallisen miehen koetellessa — »jos ei se liikahda, niin kasta pääsi siinä weri-sammiossa, joka on owen pielessä, ja koettele sitte miekkaa uudellensa, jaksatko nostella.» Poika teki sen, meni, koetteli miekkaa, waan se ei hiewah-

tanutkaan. Kastoipa päänsä weri-sammiossa, niin lakki alkoi paistaa kullalta heti, ja poika tuli siitä niin woimalliseksi, että miekka kohta oli kepeä hänen liikuttaaksensa. Meni siitä sanomaan oriille: »jo nyt miekka keweni.» — »Hywä se,» wirkkoi orit, »mene nyt, perimäisestä huoneesta ota werka-nuttu päällesi, toiseen lakkariisi pistä arkusta se pienonen kiwi, toiseen hawun lehwä, tukitse sitte se wesi-malja, peitä hywästi, ett'ei läiky yhtään, ota miekka, pane wyöllesi, ja tule luokseni talliin.» Poika tekikin kaikki, kuten neuwo oli, ja tuli sitte talliin kaiken sen tawaran kansa, minkä isäntänsä huoneista oli saanut. Täällä orit wirkkaa hänelle: »istu nyt selkääni, niin lähdemme karkuun koko Perkeleen kodista!» — Sehän oli poi'ankin mieleen semmoinen tuuma, samassa nousikin oriillensa selkään jo, ja lähdettiin pakenemaan sieltä.

Tulipa Perkele matkoiltansa kotiin, niin hawaitsi kaikki tawaransa kadonneen huoneista, ja talliin kun meni katsomaan, sekin tyhjänä oli. Lähdepäs siitä nyt pakenijoita ajamaan perästä suurella woimalla tawoittaaksensa heitä. Poi'an orit kyllä hyppäsi neljästi waan wirstassa, mutta kumminkin olisi Perkele saawuttanut, ell'ei estettä tullut wäliin. Hewoinen, nä'et, kun kuuli jytinän jäl'eltänsä, sanoi poi'alle: »katsopa ta'aksesi, näkyykö mitään tulewaksi.» — »Tulee sieltä niinkun musta pilwi ikään kohisten jäl'eltä,» wastasi poika. Orit siitä sanoi poi'alle: »ota kiwi lakkaristasi, heitä se jäl'elle,» — No, poika heittikin kiwen samassa ta'aksensa, ja siitä tuli niin jyrkkä, mahdotoin kallio heidän jäl'ellensä, ett'ei Perkelekään

päässyt siitä ylitse, waan juoksi kotiinsa hakemaan aseita, joilla wuorta piti sär'ettämän. Toi sieltä suuren, mahdottoman kirween kansansa, ja teki wuoreen kolon, josta pääsi kulkemaan. Tie kun oli au'aistu, rupesi heittämään kirweensä kallion koloon, palatessansa siitä sitte ottaaksensa; waan tuli kettu, wuorta myöten juosta lipotteli, ja sanoi: »eläpäs heitä kirwestäsi siihen, minä warastan.» — »Enkä heitäkään kirwestäni, wien kotiini,» sanoi Perkele, ja juoksi takasi taas hirmuisen matkan, — wiipyihän se siinä! Kotona käytyänsä lähtee taasen ajamaan warkaitansa, waan orit älyää sen jo kaukaa ja kysyy entiseen tapaansa poi'alta: »näkyykö mitään tulewaksi?» — Poika wastasi: »entinen pilwi taas nousee.» — Orit silloin käski poi'an heittää hawun lehwä lakkarista, ja se kun heitettiin tielle, siitä tuli niin suuri, sakea hongikko, ett'ei päässyt Perkele läwitse sen suuren woimansa kansa, nikä hänellä oli. — Juoksi kotiinsa, ja haki sieltä sen suuren kirweensä taas, jolla hakkasi hongikon edestänsä. Heitti sitte kirweensä kannon päähän, ja arweli lähteä edellensä; waan kettu taasen juosta luikertaa siihen, häntä suorana, ja sanoo: »eläpäs heitä kirwestäsi, minä warastan sen siitä.» — »Empä heitäkään kirwestäni,» wirkkoi Perkele, »wien kotiini»; ja läksi juoksuttamaan kirwestänsä sinne, ett'ei kettu saisi. Poika sillä aikaa waan pakeni oriin sel'ässä; waan ei kowinkaan kau'aksi wielä päästynä, kun kuului taas jytinä jäl'eltä. »Katsopas ta'aksesi,» sanoi poi'alle orit, »näkyykö mitään tulewan.» — Poika wastasi: »entinen pilwi taas

nousee, samankaltainen kun äskenkin.» — »Heitä jo wesi-malja tielle,» neuwoi orit, »se meidät ehkä pelastaa;» ja poika kun heitti, siitä tulikin niin suuri järwi semmoinen, ett'ei Perkele päässyt ylitse. Ei hänellä ollut laiwaa eikä wenettä eikä muuta; waan rupesi juomaan sitä wettä päästäksensä kuiwin jal'oin järwen poikki. — Joi waan, joi waan ja pani sisäänsä; mutta wanteen wääntäsi mahansa ympärille, ett'ei repeäisi. Tulipa silloin kettu ja puri wanteen poikki, niin maha halkesi juodessa, wesi pääsi walloillensa, ja Perkele hukkui weteen, ei tawannutkaan ajettawiansa.

Päästyänsä Perkeleestä, läksi poika ajamaan kuninkaan kotiin, yli portin heti hyppähytti oriinsa, ja tuli pihaan semmoisissa kauniissa waatteissa, kun hän Perkeleeltä saanut oli, suuri miekka wyöllä. Waan ei hän ollut siellä muuta kun näyttihe waan, ett'ei kuningas tiennyt, kuka se oli, joka semmoisella jyräkällä hänen pihassansa käwi, waikka oli oma poikansa sillä hewoisena. Ei kuitenkaan linnalta kau'aksi mentynä, waan orit, joka tunsi wanhat ruokamaat, neuwoi taasen poikaa, sanoi: »wie minut tuonne tammikkoon ja hanki heiniä eteeni, että pääsen syömään, waan mene itse, kun ensin heität waatteet, miekat ja kaikki satulaan, kerjäläis-poikana kuninkaan kartanoon ja pyr'i ruoho-maan kitkijäksi, että itsekin saat ruokaa, ja ota niitä ruohoja wähän, mitä siellä on, ja tuo minunkin syödäkseni.» — Poika tekikin neuwon mukaan, ja pääsi linnalle ruohoston kitkijäksi, niin sillä elätti henkensä ja wei hewoisellensakin sieltä niitä ruohoja maistaa. Olipa kuninkaalla par'aikaa

suuri sota, ja ajettiin kaikki sota=wäki wihollista wastaan, niin poika kun käwi oriin luona, puhui sille: »nyt on kuninkaalla sota, kaikki läksiwät täysi=miehiset tappeluun.» »No, pyr'i sinäkin sotaan,» neuwoi orit, »etsi jotakin hewois=luuskaa allesi, jolla pääset muiden seurassa ajamaan sinne.» — Mitäs tästä; poika käwi ilmoittamassa tahtonsa, ja hänelle annettiin sieltä wanha hewois=jättö ajettawaksi. Oli sitte maantie wetelän suon poikki mentäwä, niin poika tahallansa ajoi hewois=luuskansa tien ojaan, upotti sinne, ja pyysi sotamiehiä, jotka komeilla hewoisilla ja kauniilla ajin=kaluilla kulkiwat tietä, auttamaan hewoistansa suosta ylös. Mutta nämä eiwät olleet asiasta millänsäkään, nauroiwat waan poi'alle, sanoiwat: »ole waan siellä luuskinesi, mitä sinä sodassa te'et, semmoinen mies luuskallasi.» — Poika sillä tawoin jä'i siihen, kun ei auttanut kukaan; waan kun kaikki siwutse kulkiwat edellensä, tämä hewois=luuskansa jätti suohon, meni oman oriinsa luo, joka kolmasti waan hyppäsi wirstassa, ja ajoi sillä toista tietä myöten sota=wä'en edelle wihollista wastaan, jossa hakkasi snurella miekallansa koko wihollisen wä'en kulhoksi, ennenkun muu sota=wäki ennätti näkemäänkään koko tappelua. Sota=päälliköt tultuansa tappelu=paikalle, näkiwät wihollisen kaikki lyödyiksi, keto kuolleita täynnä oli. Ihmetteliwät sitä, arweliwat: »kukahan tämän armo=työn meille on tehnyt, että wihollinen näin lyöty on?» eiwätkä tienneet asian laitaa, miten se oli, waan läksiwät wäkinensä palaamaan linnaan takasi ilmoittaaksensa kuninkaalle, kuinka sota käynyt oli.

Poika, joka tappelussa oli saanut suuren haawan käteensä, oli kuitenkin heti palannut sieltä jällensä, ett'ei häntä kukaan nähdä saanut, ja syrjä-teitä ajanut sille tielle takasi, jota sotawä'enkin piti sodasta tuleman. Sillä tawoin oli muiden kotiin palatessa taasen hewois-luuskaansa pyytämässä suosta ylös, ja pyysi apua niinkun ennenkin; waan sotamiehet nauroiwat waan, ja sanoiwat: »ole siellä luuskinesi, eipä sinusta olisi apua ollut sodassakaan, jos siellä olisit ollutkin.» Meniwät tietänsä linnalle, ja puhuiwat kuninkaalle, miten sota oli käynyt. — Kuningas, kuultuansa asian, ihmetteli: »kukahan se oli, joka sen laupeuden teki ja wihollisen löi?» waan ei tiennyt kukaan hänelle selwittää sitä. — Elettiinhän muutaman aikaa taas, ja poika yhä kitki ruohostoa senkin jälkeen, niinkun ennenkin, niin kitkiessänsä aina sitoi sitä haawaansa, jonka sodassa käteensä sai. Kuninkaan tytär, joka aina lystiä käwellessänsä näki, kuinka poika haawaansa sitoi ruoho-maassa, sanoi wiimein isällensä: »tämä poika oli terweenä, kun tänne tuli, ja nyt hän on haawoitettu, mistään se tulee?» — Kuningas silloin otti poi'an tutkinnolle, kyseli: »oletko sinäkin sota-tantereella käynyt, kun sinulla kädessäsi haawa on?» — Poika tutkinnossa siinä ilmoitti nyt asian, ja sanoi: »minä olen se mies, joka olen sen ihme-työn tehnyt ja wihollisen häwittänyt, ja tässä on mulla wisu merkki, kun tämä haawa on kädessäni, jota ennen ei ollut.» — Kun tämä kuninkaasta yhtä-hywin oli ihme, sanoi poika: »koska ette usko, niin minä näytän mahtini teille kahden hetken

perästä tässä omassa pihassanne.» Meni siitä oriinsa luokse tammikkoon, pani siellä sen ylpeän Perkeleeltä saadun waateston päällensä, suuren miekan wyöllensä, ja sen kullalta paistawan lakin päähänsä, joka werisammiossa kullaksi muuttui; istui sitte oriinsa selkään, ja ajoi yli portin kuninkaan pihaan. Näytti siinä sota-kalunsa, miekkansa, miehuutensa ja haawoitetun kätensä, ja ajoi taasen tiehensä, meni pois, ett'ei nähtykään, minne se katosi. Linnan pihalle jäi kuningas miehinensä awossa suin seisomaan, ihmetellen, kuka se oli, joka niin komealla hewoisella ja semmoisessa asussa siinä käwi, ruohoston kitkijäksi eiwät woineet häntä ajatellakaan, se oli heistä niin mahdotoin. — Waan poika tuli sill'aikaa entiseen tammikkoonsa, niin orit siellä puhui hänelle: »ota nyt miekkasi, lyö multa pää poikki, tämä ei ole mun oma pääni, tämä on Perkeleen panema pää.» — »Kuinkas minä sen te'en sulle, hywäntekijälleni, joka minut Perkeleen kynsistä päästit, se on mahdotoin,» sanoi poika; mutta orit waan sanoi: »sinun pitää se tehdäksesi minulle, se on Perkeleen pää, jos et sitä te'e, niin minä tapan sinut». — Poika silloin teki, niinkun käsky oli, siwalsi miekkansa ja löi oriiltansa pään poikki; waan orit kun kuoli, sen sisältä tuli se kuninkaan poika ilmiin, joka hewoiseksi muutettu oli ja siellä puhetta oli pitänyt selwänä ihmisenä. — Puhui siitä se kuninkaan poika entiselle ruokkijallensa: »käykäämmepä nyt kahden miehen wanhan isäni puheelle! Pidä sinä ne koreat waatteet päälläsi; minä lähden semmoisena, kun ennen wietäessä olin».

Tuuma kun oli senlainen pidetty, läksiwät yhdessä astumaan, ja tuliwat semmoisina linnaan. Siellä tunsi nyt kuningas heti-kohta poikansa, kun se oli niissä entisissä hywin-tunnetuissa waatteissansa, ja kysyi hämmästyen häneltä: »mitenkäs, niinhän sinä olisit kun minun poikani nä'yltäsi, waan mikä sinut pelasti Perkeleeltä ul'os, joka minulta lapsena ollessasi sinut ryösti?» — Poika wastasi: »tämä minut pelasti, tämä mies, joka miuun kansani on.» — »Mikä mies sinä sitte olet?» kysyi kuningas poikansa towerilta. Se wastasi: »minä olen se ruoho-maan kitkijä, joka olen tässä linnassanne jo muutamia kuukausia ollut;» waan eiwät tahtoneet uskoa, luuliwat joksikin suureksi reiwiksi, ennenkun näytti haawatun kätensä, jota kuninkaan tytär kyllä oli monta kertaa nähnyt poi'an ruohostoa kitkiessänsä sitowan. Siitä nyt kuninkaan poika ja kerjläis-poika yhdessä puhuiwat kuninkaalle koko seikan, mitenkä ensinnä Perkeleen luona oltiin ja sieltä wiimein pakenemaan päästiin, miten kettu oli heille sangen hywä apu-mies, joka wiiwytti ensin Perkelettä juoksussa ja hänet sitte järween hukutti, ja kertoiwat kohdallensa kaikki, miten kuninkaan poika wiimein muuttui ihmiseksi, kun hewoiselta pää otettiin, ja mitä tuumaa sitte pitiwät keskenänsä aina linnalle tuloonsa asti. — Sen kun kuuli wanha kuningas, kor'oitti kerjäläis-poi'an wierimäiselle istuimellensa ja antoi hänelle tyttärensä waimoksi; waan kuninkaan oma poika tuli nyt arwollensa, jäi sen isänsä wallan perijäksi. — Siihen loppui se tarina; jos kuka ei usko, se keltä kysyköön.

Jälkimaine.

Tähän wiwahtawia tarinoita muistellaan Hämeessäkin. Niin käypi muudan sieltä kotoinen tarina seuraawaan tapaan: — Kerran oli Pahanen waltaansa saanut kaksi lasta, joita piti palwelijoinansa ja kiusasi kaikella tawoin. Lapsista oli toinen poika, toinen tyttö, niin heidän kun oli molempien siinä hywin paha ja waikea olla, puhui tyttö kerran poi'alle: »tietäisin mä, millä täältä pääsisimme, kun nainet minut, niin pelastan sinut Pahasesta, ja lähdemme yhdessä pakenemaan». — Poika oli siihen walmis, ja laittausiwat kohta kumpikin matkalle. Tyttö leikkasi kolme pisaraa wertä nimettömästä sormestansa kynnykselle, käski poi'an ottaa wähäisen puuta, kiweä ja wettä mukaansa, ja pimeän tultua, kun Pahanen oli sikeästi nukkunut, läksiwät kahden kesken hänen luotansa pakenemaan.

Wasta päiwän wal'etessa aamulla heräsi Pahanen unestansa, ja huusi huoneestansa tytölle: »nouse jo, tyttö, töillesi» — »Jo nousen, jo nousen», wastasi ensimäinen weri-pisara kynnykseltä, ja Pahanen kun luuli tytön walweella olewan, rupesi uudellensa ma'ata, ja nukkui toiseen päiwään asti yhteen jatkoon. Herättyänsä huutaa taas tytölle: »joko pata tulella?» »Jo kiehuu, jo kiehuu», wastasi toinen weri-pisara. — »No, hywä se», wirkkoi Pahanen, nukkui siitä uudellensa, ja makasi taasen wuorokauden ennenkun heräsi; waan alkoi jo nälkä werinen olla hänellä mahassa, niin ärjäsi oikein tuskissansa: »eikö jo ruoka

ole walmis?» — »Walmiina on,» wirkkoi kolmas weri-pisara, »tulkaa, isäntä-kulta, syömään!» Pahanen silloin nousi wuoteeltansa, ja käwi keittoa katsomaan; waan huonostipa siellä on ruo'an laita, eikä nä'y edes keittäjätäkään. Meni siitä poikaa katsomaan, onko tuo edes tallella, waan poikessa oli sekin, huone tyhjänä ihan. Siitä arwaa jo Pahanen seikan, jotta, kar'ussa nyt ollaan; ja hänellä kun oli kolme suurta koiraa, ne pani pakenijoita hakemaan. Nämä läksiwätkin heti ajamaan; waan toiset kuuliwat jo jytinän peninkulman päässä, niin tyttö sanoi poi'alle: »nyt tullaan jäl'essä! Rupea sinä hongaksi tähän, minä rupean kuuseksi.» Ja niin muuttuiwat molemmat puiksi. Koirat ajaessansa tuliwat aina puiden luokse, waan siinä haihtuiwat jäl'iltä, ett'eiwät osanneet mihinkään, ja kääntyiwät wiimeinkin takasi. — Kotiin tulleilta kysyi kohta Pahanen: »löysittekö pakenijat?» — »Emmekä löytäneet,» wirkkoiwat koirat, »kahden puun juurelle asti oli selwät jäl'et, waan ei siitä mihinkään.» — »Siinäpä ne juuri oliwat,» sanoi Pahanen, »menkää, ottakaa ne puut.» Koirat kohta läksiwät taasen ajamaan; waan tyttö kuuli niin ikään peninkulman päässä jo jytinän, ja neuwoi toweriansa: »jo tullaan jäl'essä, ole sinä weräjänä, mina niittynä tässä.» Ja muuttuiwat taasen kumpikin, toinen weräjäksi, toinen niityksi. Ei aikaakaan, niin koiratkin joutuiwat siihen, waan weräjälle tultuansa eksyiwät taasen jäl'iltä, ja täytyi kääntyä siitä kotiin. — »Jokos löysitte?» kysyi taasen Pahanen. — »Emmekä löytäneet,» wastasiwat

koirat, »metsän keskessä on niitty, niin sen weräjälle oli jäl'et, waan siihen loppuiwatkin.» — »Woi teitä!» sanoi Pahanen, »nepä ne oliwat, ne samat, juoskaa siewään takasi.» — No, al'apas siitä koirien juosta taas, minkä ennättiwät jäl'estä; waan pakenijat samoin taas kuuliwat jo jytinän kaukaa, ja tiesiwät olla waroillansa, muuttuen toinen lammiksi, toinen sorsaksi, joka uiskenteli lahden tyweneösä. Koirat kun eiwät löytäneet niittyä ei weräjätä enää metsässä, juoksiwat wainua myöten edellensä; waan lammin luona eksyiwät taasen jäl'iltä, ja kääntyiwät siitä kotiinsa. Siellä kysyi Pahanen: »jokos nyt löysitte ha'ettawanne?» — »Eikö mitä,» wirkkoiwat koirat, »wähäisen lammin rannalle tulimme, waan siinä jäl'et katosiwat, emme osanneet mistä etsiä.» — »No, te nyt eläwiä olette!» sannoi Pahanen, »siinähän ne juuri owatkin,» ja läksi itse hakemaan. — Jyrinästä kuuliwat jo pakenijat, että, nyt on isäntä itse liikkeellä, ja tyttö käski poi'an heittää puu-palaisen jäl'ellensä. Se kun heitettiin, siitä tuli niin suuri hongikko, ett'ei päässyt Pahanen läwitse, waan täytyi käydä kirween kotoansa, jolla hakkasi hongikkoa, kunne sopi wiimeinkin kulkemaan. Toiset sillä aikaa pakeniwat pakenemistansa yhä, waan keksittyänsä Pahasen taasen lähestywän, heitti poika kiwen lakkaristansa, ja siitä tuli niin mahdottoman suuri wuori, lewesi joka haaralle, jotta jäi Pahanen sen keskelle. Siinä kipusi sitte kolme wuorokautta kallioiden lomissa, kunne pääsi wiimeinkin ylitse, niin läksi pakenijoita uudestansa ajamaan saawuttaaksensa kuitenkin. — Poika

silloin heitti wesi=astian taas jäl'ellensä, ja siitä syntyi niin awea järwi Pahasen eteen, ett'ei hän päässyt mihinkään. Tamäpä, kun muuta neuwoa ei nähnyt, rupesi juomaan järweä kuiwiin päästäksensä jalkasin ylitse, ja saikin jo järwen niin tyhjäksi, ett'ei ollut wettä kun wähän enää pohjassa; mutta wiimeistä juodessa puhkesi watsa Pahaselta, ja hän kuoli siihen paikkaan. Poika ja tyttö pääsiwät rauhassa elämään wiimeinkin. Sen werta sitä.

13.

Awaimetoin Wakka.

Karjalasta.

Eli talossa ennen perhe, jota oli ukko ja akka ja nainut poika. Se poika metsältä tullessansa kerran näki koiransa haukkuwan metsoa puussa, ja rupesi ampumaan lintua jousellansa. Mutta metso ihmisen kielellä wirkkoi puusta: »eläs ammu, poikaseni, heitä elämään wielä.» — Poika kun kuuli metson ihmisen tawalla puhuwan, hämmästyi ensinnä wähän, waan siitä rohkeni kuitenkin, ja yritti uudestansa ampumaan. Ei saanut kuitenkaan wielä lau'aistuksi ennenkun metso toiste pakisi hänelle: »eläs, poikaseni, ammu minua, wielä mä sen kostan sinulle.» — Tämä linnun outo puhe taasen arwelutti poikaa, waan siitä kiiwastui uudellensa, ja ojensi kolmannesti jousensa ampuaksensa lintua. — Metso silloin wielä surkeammalla äänellä rukoeli häntä: »elä, poika=

kulta, ammu minua, ota ennen eläwänä kotiisi. Syötä minua wuosi, minä sitte palkan maksan!» — Poi'asta kun oli metson tuuma soma, ottikin hänet eläwänä puusta, ja wei kotiinsa, jossa kertoi taatollensa koko seikan, sanoen: »tää metso pyysi minua syöttämään itseänsä wuoden, niin hän mulle sitte palkan maksaisi; syötänkö taattoseni?» — »No, syötä, paljonko tuo syönee,» wastasi taatto. — Poika siitä rupesi elättämään metsoansa, syötti, syötti aikansa, niin sille waskinen sulka häntään kaswoi. Wuoden päästä putosi se sulka purstosta, ja metso lensi tiehensä. — »Se siitä nyt oli syöttämästäsi,» sanoi poi'an nainen, nauroi miehellensä; mutta iltaisella tuli metso jäl'ellensä, ja rukoeli poikaa: »syötä minua toinen wuosi!» — Poiko suostui syöttämään, ja metsolle taasen kaswoi hopea-sulka purstoon, joka wuoden päästä putosi siitä, waan metso taasen lensi pois. Illalla kuitenkin tuli jäl'ellensä, ja sanoi poi'alle: »syötä wielä kolmas wuosi.» Poika syötti, ja wuoden päästä kaswoi metsolle kulta-sulka, ylen kaunis, jonka pudotti purstostansa, ja lensi tiehensä. Waan ei kau'aksi jäänyt, illalla tuli takasi, niinkun ennenkin, hywäeli syöttäjätänsä, ja sanoi: »no, nyt tule palkkaasi kolmen wuoden syötännästä ottamaan, nouse sel'älleni!» — Poika asettihe hänen siiwillensä, ja metso läksi meren päällä lentelemään. Nousi, nousi ylhäälle hywin, ja kysyi poi'alta: »miltä näyttää meri silmissäsi?» — »Niin on kun seulan pohja,» wastasi poika. Siitä laski nyt metso poi'an putoamaan sel'ästänsä, waan ennenkun mereen paiskahti, lensi hänelle eteen,

sowitti siipensä alle, että pääsi poika selkään taas, ja sanoi: »niin minullakin oli hätä, kun ensi-kerran ampumaan yritit.» — Kohosi toisen kerran taiwaalle, ja kysyi: »miltä näyttää meri silmissäsi?» — »Niin on kun sormuksen kokoinen waan,» wastasi poika, ja samassa pudotti hänet metso sel'ästänsä taas; mutta ei kuitenkaan mereen antanut pudota, waan sowitti itsensä alle taas, ja otti uudellensa poi'an selkäänsä. Sai siitä kohoamaan niinkun ennenkin, nousi aina ylemmäksi taiwaalle, ja kysyi: »miltäpä näyttää nyt meri silmissäsi?» — »Ei ole kun neulan silmän suuruinen enää,» wastasi poika, ja samassa päästi hänet metsokin sel'ästänsä, että oli jo mereen putoamassa, waan tuli kuitenkin awuksi wielä, otti uudellensa selkäänsä, ja wirkkoi poi'alle: »sinä kun toisen ja kolmannen kerran yritit ampumaan, minulle tuli aina suurempi hätä, niinpä sinustakin oli toiste ja kolmannesti sel'ästäni pudotessasi kerta kerralta hirweämpi.» — »No, elä, metso-kulta, enää pudottele!» rukoeli poika. — »En pudotakaan, en,» sanoi metso, »armahdithan sinäkin wiimein minua.» Läksi lentoon siitä, ja lensi lentämistänsä yhä. Pitkän matkaa mentyänsä, kysyi wiimeinkin poi'alta: »nä'etkö mitänä?» — »Onhan kun waski-patsas,» wastasi poika, »tuolta etäältä näkyy.» — »Sinne lennän nyt,» wirkkoi metso, »siellä asuu nuorin sisäreni,» kun perille pääsemme ja hän minua syöttämästäsi tahtoo sinua palkita, niin pyydä awaimetointa wakkaa.»

Ei aikaakaan, niin oltiin jo waski-linnan luona; metso silloin muuttui siinä mieheksi, ja mentiin sisälle.

Siellä sisär tulee weljeänsä terwehtimään, sanoo: »no, missä, weikkoseni, nyt olet kolme wuotta ollut?» — »Tämä mies minut elätti,» sanoi toinen. »No, mitä sinulle siitä palkaksi pitää?» kysyi linnan emäntä poi'alta. — »Jospahan saisin awaimettoman wakan,» wastasi siihen poika, niinkun metso oli neuwonut; waan ei annettu hänelle sitä, sanottiin: »ota kultaa, hopeata, ota mitä wainkin tahdot, emme woi awaimetointa wakkaa antaa.» — Mitäs siihen; poika ei sanonut muusta palkasta huoliwansa, ja lähdettiin waski linnalta pois. Emännän weli muuttui metsoksi uudellensa, otti poi'an selkäänsä, ja läksi lentämään taas. — Lensi, lensi, min lienee lentänytkin, meri alla, taiwas päällä, niin kysyi poi'alta: »nä'etkö mitänä?» — »Tuolla etäällä on kun hopeainen patsas,» wastasi poika, »kenhän siellä asuneekin?» — »Se on mun keskimäisen sisäreni linna,» wirkkoi metso, »kun tulemme sinne, niin awaimetointa wakkaa kysy palkastasi.» — Kohta oltiinkin hopea-linnassa, kaukaako se metso sitä wäliä lensi; waan ei annettu awaimetointa wakkaa siitäkään, täytyi lähteä palkatta sieltäkin. Kotwan matkaa lennettyänsä, sanoi metso taasen poi'alle »eroitatkos kulta-patsasta, joka tuolta etäältä näkyy? Se on mun wanhimman sisäreni linna, menkäämme nyt sinne, eikö tuolta jo palkkaasi annettaisi.»

Päästiinpä perille, niin siellä wiimeinkin käwi metson sana todeksi. Kulta-linnan emäntä ilo-mielin terwehti weljeänsä, joka nyt oli miehenä taas, syötti, juotti kyllin kumpaakin, ja antoi poi'alle awaimet-

toman wakan palkaksi, kun se hänen weikkoansa niin kau'an oli elättänyt. — Aikansa täällä lewättyä, jätettiin sitte linnan emännälle jäähywäiset, metso otti miehen ja awaimettoman wakan sel'ällensä, ja läksi niiden kera lentoon taas. Mentiin, mentiin määrättömiä matkoja, min aikaa lienee mentykin, niin alkoi jo uuwuttaa metsoa lopulla. Olipa korkea waara ikään näkywissä, niin siihen heitti metso waaran kukkulalle kannettawat sel'ästänsä, ja itse lensi tiehensä. Tästäkös miehelle hätä käteen. Hän siinä murheissansa ei tiedä, kunne lähteä, minne matkata; lähteä sitä pitäisi jonnekin, waan wakka jykeä on. »Tuota wielä tuossa kantaisin!» arweli hän wiimeinkin, ja nakkasi wakan maahan. Wakka silloin aukesi pudotessa, ja siitä linna kaswoi paikalle, ruo'at, juomat, herrat, palwelijat ja kaikki, mitä linnan pitoon kuuluu ainakin. — »No, ei kummempata!» arweli mies, istuihe ruo'an ääreen, ja söi mahansa täyteen; mutta syötyänsä ja juotuansa arweli lähteä kotiinsa kuitenkin, ei wiihtynyt siinä uudessa linnassansa, ikäwä tuli. Ikään olikin jo lähtemässä, kun tuli toinen mies hänelle wastaan, sanoi: »annatko minulle sen, mikä kodissasi saatu on, niin wien sinut kotiisi?» — Ajatteli mies mielessänsä: »jos tamma, jos lehmä, jos lammas lienee poikessa ollessani poikinut, woinhan minä tuon luwata, naiselleni ei ole lasta ennen syntynyt eikä kyllä tälläkään ai'alla.» Lupasi antawansa, mi lieneekin kodissa saatuna, kun waan sinne pääsisi. — »No, ota, kerää wakkasi,» sanoi toinen, »lähtekäämme jo matkalle!» — Mies olikin pi'an

walmis lähtemään, eikä siinä ollut kun yksi hurahus waan, niin hän oli jo oppaanensa kotona. Waan täälläkös nyt suru nousi. Nainen oli siellä kauniin lapsen saanut, ja tuli sen kera miestänsä terwehtimään. Mies-rukka murheissansa ei tiennyt muuta neuwoa, waan puhui salaa sille miehelle, joka hänet kotiin saattoi, pyysi heittämään lasta wielä moniaaksi wuodeksi äitinsä luokse kotiin. — Tämä suostui tuumaan, sanoi: »no, jääköönhän poikasi wielä tänne; waan kun minä Wääräpyörän mimeen sitä ha'etan, silloin pitää antaaksesi, muuten on paha tarjona.»

Kului sitte muutamia wuosia, ja poika kaswoi suureksi, niin siitä tuli niin wäkewä, että kun mieheen koski, hän sen särki, jos oli eläwä, niin meni kuoliaksi. — Soimattiin siitä poikaa, sanottiin: »sinä Wääräpyörän ruoka ihmisiä tuhot!» — Poika kun ei ymmärtänyt sitä, meni kysymään äidiltänsä: »mintähden minua Wääräpyörän ruo'aksi sanotaan?» — Äitikään ei tiennyt syytä, meni, kysyi mieheltänsä. Miehen silloin täytyi ilmoittaa asia naisellensa, sanoi: »kun en kerran kotiini löytänyt, täytyi mun Wääräpyörälle luwata, mikä olisi kodissani saatu, en luullut poikaa syntyneen.» — Poika kun kuuli asian, pyrki kohta Wääräpyörää hakemaan, eiwätkä saaneet wanhemmat häntä estetyksi. Nousi hewoiselle selkään, ja kiirehti matkalle.. Ajoi siitä, ajoi, kunne uupui jo hewoinen juostessa, waan ei woinut odottaa, jotta olisi syöttänyt, waan heitti hewoisen metsään, ja läksi jal'an astumaan. Tuli wiimeinkin meren rannalle, jossa lampi oli lähellä ja wähän mannerta wälissä.

Lammin rannalla kaswoi suuri tammi, ja sen ympärillä ja koko wäli-tantereella oli tallattu kisapaikka. Nousipa poika tammeen, eikö tuolta woisi nähdä mitä. Oli siellä, katseli, niin laiwa tuli mereltä, laski siihen rannalle satamaan. Siitä tuli iso juokko nuoria neitoja laiwasta, ja läksiwät pesolle lampiin. Toiset yhden keskimäisen helmoja kantoiwat, jaksoiwat waatteensa kaikki tammen juurelle, ja meniwät yhdessä lampiin. Poika silloin nousi hiljaa tammesta alas, otti sen parhaimman neidon waatteet talteensa, ja kapusi niiden kera puuhun taas.

Mitäs ollakaan? Tuliwat neitoset pesosta, ja kukin waatteensa tammen juurelta otti, niin yksi kauniin waatteitta jääpi. No, etsitään niitä, etsitään jos jostakin, niin jo keksitään poika tammen latwassa. — »Sillä ne waatteeni owat,» arweli se neito, joka alastomaksi jäi, käwi poikaa rukoelemaan, sanoi: »ku lienet minulta waatteeni wienyt, työnnä jäl'elle! jos maammoksi, jos weikoksi, jos siskoksi, jos puolisoksi minulle tahdot, minä siksi otan.» — Moisen puheen kuultuansa, nousi poika heti tammesta maahan, antoi tytölle waatteet, ja kysyi: »kenen olet tytär?» — »Wääräpyörän ainoa lapsi,» wastasi neito. — »Missäpä hän on, häntä minä ha'en?» sanoi poika. — Neito silloin neuwoi häntä käymään isänsä kotiin, ei laiwaansa ottanut, waan sanoi: »linnaa likellä waaralla on rautainen kanki, rengas päässä, maahan pistettynä, ken sitä kankia ei woine maasta kisaltaa, se ei pääse linnaan. Koetahan kuitenkin woimaasi, ota tämä paikka minulta, se tekee sinut näkymättömäksi,

ja tuopi ruokaa mitä ikään tahdot. Jos linnaan pääset, tule ensiksi mun puheelleni, minä sitte olen morsiamesi.»

Erosiwat siinä nyt toisistansa, neito towerinensa läksi laiwaansa; waan poika pisti tytön antaman paikan poweensa, ja sai Wääräpyörän linnalle maitse kulkemaan, niinkun neuwo oli. Kulki etsien yhä nuo ai'at, nämät päiwät, ja elätti sillä tytöltä saadulla paikalla henkensä, niin tuli wiimeinkin neuwotulle waaralle, jossa se rautainen, rengaspää kanki oli maahan kiinni ta'ottuna. Kaikki ympäristö oli kowaksi tallattuna, kun niin monta ja oli käynyt siinä kankia koettamassa irti saadaksensa ja sillä Wääräpyörän linnaan päästäksensä; waan wielä oli kanki asemellansa yhtä kowassa kun ennenkin, ei ollut kellään ollut woimaa sitä siitä irroittaa. — Ei poikaa kuitenkaan peloittanut; meni hänkin woimaansa koettamaan, ja kun tarttui waan renkaasen, samassa kisalsikin jo kangin maasta irti, ja nakkasi sen Wääräpyörän linnan seinää wasten, jotta kaikui koko ympäristö. — Wääräpyörä parhaillansa sattui ruo'alla olemaan linnassansa, kun kuuli jumahuksen, niin kawahti äkkiä istuiltansa, sanoi toisille: »nyt wieraita tulee ja jaloja, koska niin kaikki linna jumahtelee.» — Meni siitä ul'os heti nähdäksensä, kuka se semmoisella woimalla linnaan tuli, ja oliko rautainen kanki asemellansa; waan eipä siellä näkynyt ketänä, kanki waan oli paikaltansa nyhdäisty ja makasi linnan seinwierukſella irrallansa. »Taisiwat korwani pettää, koska täällä ei ketänä nä'y,» arweli Wäärä-

pyörä, »waan kukas tämän kangin tähän on nakannut, niin tämä minusta kumma on.»

Poika sillä aikaa jo oli tyttären puheilla linnassa. Oli, nä'et, pannut sen tytön autaman paikan kaulaansa ja tullut näkymättömänä morsiamensa luokse huoneesen. Se neuwoi häntä isänsä puheilla käymään, ja poika meni siitä nyt Wääräpyörän eteen häneltä tytärtä pyytämään morsiameksi, sanoi: »sinulle minua on toiwotettu, täällä olenkin nyt tytärtäsi kosimassa; mitä pitää ansio-töitä tehdäkseni?» — »Ei kiirettä ole, poikaseni,» sanoi Wääräpyörä: »laitahan ensinnä linna, joka ei ole maassa eikä taiwaassa. Sitte pitää sinun yhtenä yönä kylwää, kyntää, kaswattaa, puida, jauhoa, leipoa leipä mun syödäkseni. Wiimeiksi ha'e wielä kolme rauta-nenää metsoa yhdeksän meren takaa minulle murkinaksi.» — Kertoi nyt poika työnsä morsiamelle, niin sanoi tyttö: »tallissa on yhdeksän hewoista, seitsemeltä lyö jal'at poikki, kahdelta ei, niillä lähdemme pakoon. Poika teki sen, ja läksiwät pakenemaan. Kohta tuli kuitenkin Wääräpyörä jäl'estä; waan tyttö huiwillansa löi maahan, niin siihen tuli wuori semmoinen, että täytyi Wääräpyörän hakea kuokka kotoansa ennenkun edellensä pääsi. Läksi siitä uudellensa ajamaan; waan tyttö hewoiset muutti, toisen kirkoksi, toisen kello-jalaksi, itse rupesi papiksi ja mies lukkariksi. Wääräpyörä ei tunne heitä, tulee kirkkoon, kysyy: »nä'ittekö ketään menewän?» — »Jo ne aikojansa yli jo'en owat,» wastasi pappi ja lukkari. Wääräpyörä silloin palasi kotiinsa, jossa näki kirjoistansa, että ne siinä kirkossa

oliwat, waikk' ei hän tuntenut. Läksi siitä pakenijoita jälkeen taas; mutta tyttö siwalsi huiwiansa, ja siitä tuli joki semmoinen, ett'ei päässyt Wääräpyörä ylitse. — Poika wei morsiamen kotiinsa.

14.

Wuoresta Pelastus.

Yhdenlaatuinen tarina on Turjalaisilla: Katso Asbjörnsen og Moe, Norske Folkeeventyr, anden Udgave, Christiania 1852, N:o 3, siw. 8—20, „Fugl Dam."

I. Ihmeellinen Sauwa.

Liperistä.

Muutamassa kaupungissa oli kuningas, jolla oli kaunis waimo. Tämä woimo käweli kerran puutarhassa, ja katosi yht' äkkiä. Jälkeensä jätti kolme aiwan pientä poikaa, eikä osattu kadonnutta mistään hakea. Siitä kului jo kymmeniä wuosia, ja poi'at kaswoiwat aika-miehiksi. Kerran kysyiwät isältänsä: »miksikä meillä ei ole äitiä, ja muilla ihmisillä on?» — »Oli teilläkin äiti,» sanoi kuningas, »mutta siitä on jo aikoja, kun se puutarhassa käwellessänsä katosi.»

Siitä päättiwät nyt yksituumaisesti poi'at hakea äitiänsä, jos mistä he sen löytäisiwät; ja niin läksi wanhin poika matkalle, otti jousen ja miekan myötänsä, nousi hewoiselle selkään, ja al'as pitkin tietä ratsastaa. Ajoi wähän matkaa edelle, niin tulee wanha ukko wastaan, kysyy poi'alta: »minne menet?» —

»No, mitäs sinä tarwitset mun menojani tietää,» wastasi ratsastaja, »menenpä minä minne tahtonsa.» — »Sano minulle kuitenkin, ethän tuosta paljon pahene,» tarinoi äiä. Poika waan oli ylpeä olewinansa, ja wirkkoi ukolle: »ole waiti ja pidä suusi kiinni, semmoinen minun menojani kyselijä.» — Mutta ukko ei päästänyt häntä sillä, waan waati häntä yhä kuitenkin ilmoittamaan, minne oli matkalla. Päästäksensä hänestä, sanoi poika wiimeinkin: »minä menen äitiäni etsimään, mitäs sinä, ukkoseni, siitä tahdot?» — »Woi poika rukka,» wastasi ukko, »kyllä taidatte turhaan hakea, waan ajakaahan nyt wähän matkaa tämän kankaan laitaan, siinä on suuri tammi, niin koetelkaa ampua siihen. Jos nuoli sattuu kohti ja menee läpi tammesta, niin se on warma merkki, että te löydätte äitinne; sillä se, joka äitinne wei, wannoi sen tammen kautta, ett'ei sen pidä takasi tuleman, jos kuka sitä hakekoon, ellei hän ensin saa ampuneeksi sitä tammea läpi.» — Niin erosiwat he toisistansa. Ukko meni tietänsä, waan poika ajoi neuwottua suuntaa, näki tammen siinä olewan, ja arweli itseksensä: »pitäisipä koetellakseni ampua tuota tammea, koska se wanha mies sitä niin haasteli.» — Otti ja laukaisi samassa jousensa, waan ei sattunut koko tammeen, siwuitse meni. Miettii siitä taas mielessänsä: »mitäpä ukon sanoista, puhuipa se mitä hywänsä, ei hänen taikoihinsa ole katsomista»; ja lähtee ajamaan edellensä.

Ajelee siellä monet päiwät, eikä nä'y kotiin tulewaksi, niin jo lähtee toinen poika matkalle, ja ajaa

samaa tietä, jota ensimäinenkin. Taas tulee se entinen ukko sillekin wastaan, kysyy: »minne on matka?» — »Mitäs sinä minun matkastani tahdot tietää, sinusta ei siihen apua tule,» wastasi poika; waan ukko yhä waati sanomaan, kunne ilmaisi poika wiimeinkin, että hän oli äitiänsä etsimässä. — »Woi poika-rukka,» sanoi ukko silloin, »ette te löydä äitiänne, jos ette saa ampuneeksi sitä tammea läpi, joka on tämän kankaan laidassa.» — Kuultuansa ukon puheen, läksi poika ajamaan, tuli tammen luokse, kuten oli neuwottu, ja ampua sätkäsi siihen jousellansa, waan ei nuoli kohti käynytkään; ja niin ajoi eteensä päin, wiipyi siellä, eikä tullut kotiin määrätylle ai'alle.

Alkoi siitä nyt nuorin poika pyrkiä kuninkaalta lähteäksensä hakemaan ja uhkasi tuoda äitinsä takasi, jos hän mistä sen löytäisi. Kuningas ei olisi mielellänsä enää laskenut wiimeistä poikaansa, kun ei toisiakaan näkynyt takasi tulewaksi, waan se meni puolen wäkeen, ja alkoi ratsastaa samaa tietä, jota weljensäkin. — Etäälle ei wielä ker'ennytkään, kun näki kaukana wanhan ukon wastaansa tulewan, niin arweli itseksensä: »eläs huoli, tuolta ukolta minun pitäisi kysyä, eikö hän tietäisi jotakin tuumaa antaa, millä tawalla minä löytäisin äitini.» — Tultuansa ukon luokse kyselikin heti: »eikö ole tästä näkynyt kahta nuorta miestä kulkewan, jotka läksiwät äitiänsä etsimään?» — Ukko sanoi kulkeneen silloin ja silloin, wirkkaen wielä lisäksi: »kyllä ne oliwat melkein ylpeät kulkiessansa, ei ne tahtoneet antaa puhettakaan wanhalle miehelle. Mutta mihinkäs te nyt, poika-

seni, ai'otte kulkea?» — »Minä läksin äitiäni hakemaan,» sanoi poika, »etköön sinä, wanha mies, tietäisi siihen mitään neuwoa?» — »Ette taida, poikakulta, löytää äitiänne,» wirkkoi ukko, »enkä minä tiedä muuta keinoa teille neuwoa, kun jos saatte ampuneeksi sen tammen läpi, joka on tämän kankaan laidassa, niin se on wahwa merkki, että te löydätte äitinne.» — Poika silloin kiittää ukkoa annetusta neuwostansa, ja ratsastaa edellensä, kunne tulee tammea kohti. Tähtää siinä, tähtää tammea sydämmeen, waan kun wiimeinkin laukaisi, nuoli sattuikin kohdallensa, ja meni läpi tammesta. — Poika lähtee nyt hywällä mielellä ajamaan eteen käsin, kunne kohtaa suuren, mahdottoman wuoren semmoisen, joka tukkeaa, häneltä tien. Siinä oli suuri portti wuoressa, niin poika rupesi siitä sisälle menemään; waan siihen sattui talon palwelus-tyttö, joka kielsi porttia aukaisemasta, sanoen isäntänsä kohta kotiin tulewan. Käski hywin joutuisasti mennä poi'an pois, muuten olisi paha tarjona. Poika totteli sanaa ja poikkesi wuoren siwua kiertäwalle tielle, waan ennen lähtemistänsä kysyi kuitenkin tytöltä: »onko täällä mitään waimo-ihmistä wankeudessa?» — Tyttö sanoi olewan sen ja sen laatuisen ihmisen. »Se on minun äitini,» wirkkoi poika, ja niin erosi hän tytöstä.

Tultuansa wuoren siwulle, jo kuului »wuoren ukkokin» kotiin tulewan, oikein wuori jyrähteli, jotta kaikui ympäri seutuja. Siellä ajeli sitte poika jonkun aikaa etsiskellen, niin jopa löysikin wanhemman weljensä, jolta alkoi kysellä, miten asia oli; waan tämä

ei sanonut saaneensa mitään selwää koko äitinsä löytämisestä. — »En minäkään ole saanut,» sanoi silloin nuorempi, ja läksiwät siitä nyt yhdessä kulkemaan, kunne yhdyttiwät siellä keskimäisen weljensä. Siltä taasen kysyi nuorin, jos hän on tietoa saanut heidän äidistänsä; waan ei sanonut sekään tietäwänsä asiasta mitään, ja niin läksiwät kolmisin ajamaan, ja tuliwat siihen wuoren portille taas, jossa nuorin weli jo oli käynyt. Siinä oli palwelus-tyttö portilla, kuni wiimeinkin, niin kysyiwät häneltä jos itse ukko-piru oli kotona, ja saiwat tietää sen menneen kolmeksi päiwäksi pois asioillensa. Pyysiwät silloin porttia aukaisemaan; waan tyttö sanoi, ett'ei sitä saata au'aista, portin päällä on suuri kello, joka antaa äänen, jos portti au'aistaan, ja kello kun ääntää, niin samalla on wuoren ukkokin kotona. Mitäs siihen; asiata arweltuansa, kaiwoiwat poi'at portin ala suuren kuopan, ja meniwät siitä sisälle. Tyttö neuwoi heille, missä heidän äitinsä oli, ja niin saiwat wuoren sisusta astumaan, meniwät monen kymmenen huoneen läpi, joissa oli monet owet ja portaat, kunne wiimeinkin löysiwät äitinsä perimäisestä huoneesta. Sillä oli kauniit waatteet päällä, korea, kultainen ruunu päässä, sirot, somaiset kengät jal'assa, ja istui pöydän päässä joutilaana. Tämä kun näki miesten tulewan huoneesen, alkoi räkyttää, niinkun koiran pentu waan, paremmin hän ei osannut haastaa, eikä saaneet häneltä miehet mitään puhetta. — Meni siitä nuorin poika, sanoi tytölle: »se näkyy olewan meidän äitimme, waan emme saa häneltä mitään puhetta.»

— »Ottakaa ja säikäyttäkää häntä», neuwoi tyttö, »niin siitä lähtee pahan woima pois, ja hän rupeaa haastamaan. — Poika heti meni takasi, ja ampua sätkäsi jousellansa juuri lähellä äitiänsä, niin se kun siitä säikähti hywin, samalla rupesi haastamaan jo, ja kysyi poi'ilta: »mitä te ha'ette?» — »Me ha'emme teitä», wastasiwat poi'at, »ja me olemme teidän poikanne, lähtekää nyt meidän kansamme pois». — Waimo silloin jätti siihen kaikki koristuksensa, ja läksi poikien kansa wuoresta pakenemaan. Tultiin portille, niin laittoiwat poi'at äitinsä edellä päin portin alatse, sitte meni wanhin poika, ja sitte keskimäinen. Nämä wanhemmatpa kun pääsiwät ulkopuolelle, wierettiwät samalla suuren kiwen kuoppaan, jättiwät nuorimman weljensä sinne, ja meniwät sitä tietä matkaansa.

Mitäs siihen; eihän se yksinänsä woinut kiweä kuopasta työntää, täytyi jäädä wuoreen. Siellä alkoi nyt käwellä wuoren sisusta ja katsella kaikenlaisia kapineita joutessansa. Tulipa sitte muutamaan huoneesen, josta löysi hywin korean sauwan, niin sitä alkoi hän katsoa ja kummastella, kuin se oli korea. Aikansa katseltua, rupesi panemaan sauwaa paikallensa, waan se sattui wähän ylempää putoamaan hänen kädestänsä. Samalla kun sauwa kolahti lattiaan, siihen tuli mies paikalle, ja kysyi: »mitäs armollinen herra tahtoo?» — »En tahdo muuta, kun pääsen ul'os täältä», sanoi poika; ja tuossa paikassa meni mies porttia aukaisemaan, eikä kello, joka oli portin päällä, antanut mitään ääntä. Niin pääsi poika wuoresta ul'os, otti sauwan kansansa, waikka ei sitä tien-

nyt, että sen koputtamalla tulee hänelle apulaisia, luuli sen portin-aukaisijan muualta tulleen, ja läksi kotiinsa päin astua tassimaan. Kulkiessa rupesi häntä wäsyttämään, niin istuinsa kiwelle, ja löi sauwansa maahan. Samalla tuli taas mies siihen, ja kysyi: »mitä armollinen herra tahtoo?» — »Jospahan saisin ruokaa», wastasi poika; ja samalla meni mies hakemaan. Sillä aikaa arweli poika: »ahas, ei tämä sauwa taida olla warsin mitätöin kalu, koska tällä saapi miehen luoksensa tulemaan, pitää pitää tallella hywästi». — Kohta joutuikin ruoka paikalle, poika söi mahansa täyteen, ja mies wei tähteen takasi.

Poika syötyänsä astua jorpotteli kaupunkiin; mutta ei mennyt kuninkaan linnaan, waan meni yhteen suutariin, ja rupesi hänelle oppipoi'aksi. Sama suutari oli myös kuninkaan howi-suutari. Tässä nyt poika alkaa ommella töhlätä. — Kuninkaan howissa juotiin parailla ansa ilo-häitä kuninkaan puolison kotiintulosta, ja poi'an wanhemmat weljet oliwat myöskin siellä. Oliwat, nä'et, walhehdelleet kuninkaalle ei nähneensäkään nuorinta weljeänsä, waan hewoisen löytäneensä, josta arweliwat metsän petojen syöneen koko poi'an, ja he sanoiwat löytäneensä wuoresta äitinsä. Kuningas oli kyllä pahalla mielellä poikansa tähden, waan ei juuri kau'an surrut sitä asiaa, kun sai waimonsa takasi.

Mitäs ollakaan. Häitä pidettäessä juohtui waimon mieleen, kuinka kauniit kengät hänellä oli wuoressa ollessansa, ja sanoi ukollensa: »eiköhän meidän suutarimme saattaisi semmoisia kenkiä tehdä, se pitäisi

kutsua tänne mittaa ottamaan; waan minä luulen, ett'ei se ota tehdäksensä, jos sille ei pane kuoleman haastolla sitä työtä tehtäwäksi.» — No, kuningas tahtoi waimonsa mieltä hywittää, kutsutti suutarin linnaan, ja pani siellä hänelle tehtäwäksi semmoiset ja semmoiset kengät, joissa piti olla monenlaisia koristuksia, joita suutari ei ollut ennen kuullut eikä nähnyt; ja jos ne eiwät tulisi kahteen päiwään tehdyiksi, piti suutarin kuoleman. — Tästäkös hätä suutarille, ukko meni pahoilla mielin kotiinsa, ja haastoi waimollensa, mitä tapahtunut oli. — Nyt tuli suru suutarin talossa, eiwät jaksaneet paljon mitään wirkkaa, niin oliwat huolellisna. Oppipoika, kun näki sen, pyysi asiaa tietääksensä, mutta sille ärjäsi mestari: »mitä sinä siitä tahdot, olipa se asia mikä tahtonsa, sinussa ei ole kuitenkaan sen täyttäjätä». — Ei poika heittänyt sillä, waan pyysi nöyrimmästi, että sanottaisi hänelle, mikä oli syy heidän suruunsa. Jo wiimeinkin ärjäsi mestari: »niin ja niin, semmoisia ja semmoisia kenkiä tahdotaan kuninkaan puolisolle, eikä niitä osaa täällä kukaan tehdä». — »Ohos», sanoi oppipoika, »ei hätää ole, kyllä minä ne saan tehdyiksi; hakekaa waan semmoista nahkaa ja muita tarpeita, mitä siihen waaditaan, niin kyllä syntyy multa työ». — »Woipihan noita hakea, waikka siitä ei mitään tule», wirkkoi suutari, ja käwi linnasta ottamassa tarpeet.

Poika silloin käski mennä pois siitä huoneesta, jossa hän rupesi kenkiä tekemään, ja kun rahwas rupesi ma'ata, otti ja kopahutti sauwaansa, niin kohta

tuli mies paikalle, ja kysyi: »mitä armollinen herra tahtoo?» — »Ne kengät, jotka jäiwät sinne wuoreen, pitää saamasi tänne paikalla», wastasi poika. — »Kyllä ne saadaan», pakisi mies, eikä aikaakaan, kun toi jo kengät poi'alle käsiin. Aamulla tulee suutari katsomaan, mitä poika on saanut aikaan, niin täällä on poika puitto-työn tuumassa ja harjaa kenkiä, minkä kerkeää. Kohta antaa jo kengät mestarille, joka wie ne kuninkaan linnaan; mutta mestarin antamat nah'at poltti poika uunissa porokfi. — Pääsipä suutari linnaan, ja kuninkaan puoliso koetteli kenkiä jalkaansa, niin ne käwiwät ihan paraaksi hänelle, ja oliwat niin sirot, ett'ei paremmasta apua. — »Näistä pidän minä paremmin, kun niistä, jotka wuoren ukon linnaan jäiwät», arweli kuninkaan waimo, »sepä ihme on, että tuo meidän suutari taitaa tehdä niin kauniita kenkiä, sitä waan en olisi uskonut». — Niin meni suutari kotiinsa hywän maksun kansa, ja oli hywillänsä, kun äiän tawarata sai. Mutta kuninkaan waimo taas sanoo miehellensä: »et sinä usko, kuninkaiseni, kuin mulla oli kaunis hame siellä wuoressa ollessani; eiköhän tuo meidän suutarimme osaisi tehdä mulle semmoista hametta?» — Siitä kutsuttiin kohta suutari linnalle tulemaan kuninkaan puheelle, ja täällä sanottiin hänelle, että: »sinun pitää semmoinen ja semmoinen hame tehdä, ja jos et saa tehneeksi, niin päältäsi pääset». Toinen kyllä sanoi: »enhän minä ole räätäli, enkä taida niitä töitä tehdä»; waan ei auttanut mikään, täytyi waan ottaa sieltä waatetta ja wiedä kotiinsa.

Siellä taaskin suutari pahoillansa waimonensa, kun ei osata hametta tehdä, eikä nähdä neuwoa mitään. — Tuleepa oppipoika ja kysyy syytä, mistä on heillä paha mielensä, niin suutari wiimeinkin sanoo hänelle koko asian. — »Elkööhän hätäelkö!» arweli siihen poika: »jo minä ennen olin räätälinkin opissa, eiköhän tuota semmoista hametta saataisi tehdyksi; menkäähän pois taas tästä työ-huoneesta, että saan yksinäni sitä laatia». — No, kaikki läksiwät yöksi muualle ma'ata, ja poika jäi yksin huoneesen. Jo koputti wähän sauwaansa, niin siihen tuli mies samassa, ja sanoi: »mitä armollinen herra tahtoo?» — »Se hame, joka jäi sinne wuoreen, pitää saamasi tänne», wirkkoi poika, eikä siinä ollut kun yks-kaks, kun hame tuli poi'an käsiin. — Aamulla tulee jo warhain mestari katsomaan, mitenkä työ on poi'alta joutunut, ja tokko se on asiaan päinkään. Siellä oli poika täydellä työllä olewinansa, puhdisti, silitti ehtimiseen hametta, sanoen olleen aika kiireen sitä tehdessä, ja sökkäsi sen samalla mestarille käsiin. Tuosta mestarille hywä mieli. — Meni waimonsa luokse heti, ja sanoi: »taitaa se tuo oppipoika olla melkoinen mies, kun osasi taammoisen hameen tehdä, sitä waan ei toinen tekisi». Siinäkös nyt akallakin oli ihmettelemistä, waan ei antanut suutari aikaa, juoksutti paikalla hameen kuninkaan linnaan. Siellä kun kuninkaan puoliso koetteli sitä päällensä, se käwi hänelle warsin hywästi, ja hän oli siitä aika iloissansa, kun niin kauniin hameen sai, jossa oli kulta-nauhoja ja kaikenlaisia koristuksia; waan ennenkun suutari lin-

noilta wielä pääsikään, kuiskutti kuninkaan waimo taas miehellensä: »eiköhän tuo suutari osaisi tehdä mulle semmoista ruunua, kun minulla oli siellä wuoressa?» — »Saisipa koettaa», arweli kuningaskin, ja antoi kohta suutarille kaawan, minkäläinen ruunu hänen oli tehtäwä. Taas suutari säikähti armottomasti, luullen ainakin joutuwansa kuoleman omaksi, waan kuitenkin lohdutti se häntä wähäisen, että hänellä oli semmoinen oppipoika, josta ennenkin jo oli apu ollut. Ei muuta, kun otti kuninkaalta kultaa myötänsä, mistä ruunua tekisi, ja läksi sen kansa kotiinsa. Siellä kun kohtasi akkansa, walitti hänelle onnettomuuttansa, ja sanoi: »mistähän on kuningas suuttunut minuun, kun se aina panee minulle semmoisia outoja töitä tehtäwäksi, nyt olisi, kuulen ma, tämän kaawan kaltainen kulta-ruunu hänen waimollensa hankittawa». — Akkakaan ei tiennyt siihen neuwoa mitään, ja niin meni ukko oppipoikansa luokse, ja sanoi taas olewan uuden työn hänellä tehtäwänä. »No, mikä se on työ semmoinen?» kysäsi poika. »Tahdottaisipahan kulta ruunua, joka olisi tämän kaawan mukainen, ja se olisi wäleen walmiiksi saatawa», wirkkoi suutari, ja antoi poi'alle sen kuninkaan antaman kuwauksen. — »Wain ei muuta», wastasi poika, »ei sitte hätää ole, kyllä minä osaan sen tehdä, jo olen kulta-sepänkin opissa aikanani käynyt, laittakaahan mulle eri-huone, jossa saan takoa, niin ruunun pitää aamulla olla walmiina».

No, mielellänsähän se suutari siihen suostui; poi'alle laitettiin paikalla takomakeinot ja pal'e, jolla liehtoisi kullan sulaksi, että oli kaikki tarpeet waralla,

mitä työhön tarwittaisi. Poika rupeaa iltaisella työhön, suutarin lähellä ollessa alkaa liehtoa, minkä kerkeää, liehtoo siinä, liehtoo, ja kääntelee kulta-harkkoja sinne tänne, niin kau'an kun mestari oli katsomassa; waan hänen pois mentyä, otti poika sauwansa ja kopahutti lattiaan. Siitä tuli kohta entinen mies, joka kysyi: »mitä armollinen herra tahtoo?» — »Se kultaruunu, joka on siellä wuoren ukon linnassa», wastasi poika, ja samassa tulikin ruunu hänelle käsiin, josta pääsi poika sitte rauhassa lewolle.

Warhain oli mestarikin aamulla walweilla, ja tuli samassa katsomaan, mitä oppipoika on aikoihin saanut. Tämä parhaallansa on puhdistamassa ruunua, hankaa, kirkastaa sitä kaikella wä'en, jotta hiki päästä nousee, ja pakottelekse, kun on pitänyt sillä lailla liikkua, jotta oikein on siihen katketa. Sai mestari häneltä ruunun, niin samassa wei sen kuninkaan linnaan. Siellä katseltiin ja kummasteltiin sen kauneutta ja sitä taitoa, mikä sen tekijällä pitää olla, ja kuninkaan waimokin ihastui ruunua, ja sanoi: »kas, tämä on juuri samanlaatuinen kun sekin, joka mulla wuoressa oli, ihmeellinen kumma, että se suutari semmoisia töitä aikaan saapi!» — Nyt päästettiin suutari kotiinsa hywän maksun kansa, ja kuningas wielä antoi hänelle ritarin kunnian merkiksi; mutta kuitenkin ajatelutti se asia häntä, miten piti suutarin saada semmoiset kapineet tehdyiksi, joita ei kuningas osannut itse ajatellakaan. — »Wielä koettelen kerran suutaria», arweli hän, onko tuolla ihmisen taito, wain tekeekö hän jonkun »pahan» woimalla niitä kummia». —

Paikalla haetti hän suutarin taas luoksensa, ja sanoi hänelle tultua: »sinun pitää tähän meren rantaan tehdä pitkä laituri, jota myöten laiwaan päästään, ja sen pitää oleman huomenna walmiin».

Menee suutari taas pahoilla mielin kotiinsa, ja haastaa perheellensä, ett'ei se kuningas herkeä häntä kiusaamasta. — »No, mitä hän nyt tahtoo?» kysyi oppipoika. »Se tahtoo nyt minua tekemään laituria meren rantaan, jota myöten pääsee laiwaansa», sanoi suutari, »ja sen pitäisi jo huomenna olla walmiina». — »No, heittäkää se asia taas mun haltuuni», wirkkoi poika, »kyllä minä siitä huolen pidän». — Sepä suutarista hywä, ja hän meni ma'ata heti, eikä ollut enää millänsä koko asiasta. Poika läksi yöllä käwelemään kadulle, ja siellä kopahutti sauwaansa, niin jo tuli mies, joka kysyi: »mitä armollinen herra tahtoo?» — »En tahdo muuta», wastasi poika, »waan kaikki miehet, mitä wuoressa löytyy, pitää saamasi tähän mun luokseni heti». — »Oh hoh!» sanoi mies, »siellä on niin paljon miehiä, ett'eiwät sowi tähän kaupunkiinkaan». — »No, tulkoon heitä kuitenkin noin jonkunlainen joukko!» arweli poika; ja paikalla joutuikin rahwasta, ett'ei tahtonut sopia mihinkään. Niille sanoi poika: »teidän pitää tehdä pitkä laituri tuohon meren rantaan, ja siinä ei saa lii'aksi wiipyä tehdessä». Samassa miehet kawahtiwatkin työhönsä käsin, ja siinä sitte oli heillä kahina sitä tehdessä — woi kummaa nujakkata! — eikä siinä ollut paljon aikaa, kun laituri oli walmis, joka ei ollut puusta, waan selwästä lasista, ja suuri, komea huone oli sen meren-puolimaisessa päässä.

Aamulla nousee kuningas lewolta, ja näkee sen julman rakennuksen rannalla, niin säikähtää pahankelpoiseksi, ja ajaa kaiken rahwaansa katsomaan sitä kummaa. Siellä oli itse laiturin teettäjä huoneessansa, owelle oli panettanut wartijat ja wuoresta tuottanut kuninkaalliset waatteet ja ruunun. Se sitte kapineelta näytti, kun siellä istua kökötti. — Jo laittaa kuningas wanhimman poikansa katsomaan, kuka siinä niin kauniissa huoneessa asuu. Se tulee laiturille, waan ei pysy seisallansa, kun laituri on liukas, kun syksyinen jää; mennä kompuroipihan polwillansa, ja niin pääsee perille wiimeinkin. Laiturin teettäjä kun näki weljensä tulewan, lähetti kohta sauwaansa koputtamalla miehen witsoja hakemaan, ja ne paikalla joutuiwat sinne. Päästyänsä polwillansa-kulkija laiturin päähän, menee samalla huoneesen, jossa lankeaa polwillensa, ja alkaa kumarrella weljeänsä; ei, nä'et, tuntenut häntä, waan luuli jonkun etäisen maan kuninkaaksi. Toinen ei ollut siitä paljon millänsäkään, waan käski wartioidensa ottaa mies kiinni ja antaa selkään noin hywän tawalla. Nämä tarttuiwat mieheen käsin totellen isäntänsä sanaa, joka lyötti jotestansakin kowasti, sillä hän muisti sitä kun weljet salpasiwat hänet wuoreen. Wasta wähissä hengin päästiwät wartijat poi'an käsistänsä ja työnsiwät kotiinsa. — »Woi sinua huonokas!» sanoi toinen poika kotiin tulleelle, »kun et osannut sen wieraan maan kuninkaan edessä oikein itseäsi käyttää, maltas, kun minä lähden, niin kyllä tiedän itseni wiisaammasti käyttää»; ja samalla läksi jo menemään rantaan. Suuri työ

oli taas hänelläkin laiturin yli päästessä, kun ei pysynyt seisallansa; waan wiimeinkin perille tultuansa, oli hän kaikella tawalla nöyrä ja kuulianen, eikä muuta tehnyt kun kumarteli. Ei toinen kuitenkaan huolinut hänen kumartamisista mitään, waan antoi panna sel'än kypsekşi, ja työnsi takasi. — »Woi teitä tyhmiä raukkoja!» sanoi itse kuningas, kun poika pääsi wähissä woimin taas kotiinsa, »äsken taitaa tulla asia toimeen, kun minä itse lähden; sillä ei teistä nä'y olewan laitettawaa mihinkään, kun olette semmoisia tollukoita». Niin läksi ukko itse matkaan, mennäksensä wieraan kuninkaan pakeelle; waan laiturin te'ettäjä kun näki itsensä kuninkaan tulewan, paikalla laittoi hewoiset ja waunut häntä noutamaan. Laiturin päähän päästyä, wei sitte kuninkaan huoneesensa, likisti, suuteli sitä, ja oli kaikella tawalla alamainen, niinkun isällensä ainakin. Alkoi siitä jo puhella, sanoi: »minä olen teidän poikanne, joka läksin äitiäni hakemaan, ja minähän sen löysinkin äitini wuoresta, sittemmin satutin weljeni, joiden kansa läksin pelastamaan sieltä äitiäni; waan he salpasiwat minut sinne, ja weiwät äidin myötänsä, walhehdellen minua kuolleeksi. Minähän ne kengät, hameen ja ruunun noudatin wuoresta äidilleni, eihän niitä suutari omin woimin miten tehnyt». Samalla heitti jo kuninkaallisen pukunsa pois, niin sitte wasta tunsi kuningas poikansa, ja meniwät yhdessä kuninkaan linnaan. Siellä äitikin tunsi nyt lapsensa, ja todisti asian niin olewan, kun poika oli puhunut.

Siitä kuningas lutkistelemaan asiata poi'ilta, ja

kyseli heiltä kaikki, että: »te'itteko te niin ja niin, ja salpasitteko te weljenne wuoreen, wain tekö sen äitinne löysitte?» — Mitäs, eipähän niillä ollut siihen mitä wirkkamista, kun näkiwät isänsä kaikki tietäwän, oliwat häpeissänsä waan, eiwätkä koettaneet asiata kieltääkään. No, sitte kun ukko otti wanhemmat poi'at kynsillensä, se sitte ei ollut wähä kopakka, siinä waan selkänahka heiltä kypsyi isän kurittaessa.

Mutta laiturin teettäjä kopahutti sauwaansa, ja samalla tuli miehiä, jotka weiwät koko laiturin huoneenensa pois. — Siihen loppui se nujakka.

II. Ihmeellinen Pilli.

Satakunnasta.

Kuninkaalle muinoin syntyi kolme tytärtä. Isä silloin kokosi linnaansa kaikki waltakuntansa tietäjät kuulustaaksensa niiltä lastensa tulewaista onnea, miten heille eläessänsä käwisi. Tietäjiä keräytyi nyt linnalle suuri, suuri joukko, ja kaikki ennustiwat sen, ett'ei kahteen kymmeneen wuoteen kuninkaan pitäisi päästää tyttäriänsä taiwaan walkeutta näkemään, muutoin paha mikä sattuisi. — Lapsia pidettiin sitte neuwon mukaan piilossa hywin, ett'ei konsaan laskettu linnasta ul'os; waan oli jo nuorin heistä wiidentoista wuoden wanha, niin arweli kuitenkin mieltänsä myöten isä: »ei niitä nyt kau'emmin woi pimeässä kiusata, johan ne owat täysikaswuisia, eikähän noille mikä ulkonakaan tulle.» Oli linnaa lähellä kaunis, kai-

kenlaisia puita ja hedelmiä kaswawa tarha; niin siihen laski tyttärensä käwelemään, ja pani wartijat mukaan. — Waan mitenkäs käwikään? Tyttäret kun tuliwat puistoon ja alkoiwat siinä keskenänsä iloella ja kisata, ei ollut kun yksi humahus waan, niin katosiwat wartioidensa näkywistä, eikä osattu heitä mistään etsiä. Siitä nousi nyt suru suuri ja yleinen koko linnassa. Kuningas itse oli siitä päiwästä murheellinen yhä eikä sen kowemmin pitänyt lukua paljon mistään, niin oli mielensä paha. Oli sitte kuninkaalla paitse muuta wäkeä kolme herras-pälwelijata ja yksi wähäinen talli-poika. Miellyttääksensä isäntäänsä tarjosihe nämä herras-palwelijat hänen kadonneita tyttäriänsä etsimään, ottiwat muuta wäkeä kansansa, ja läksiwät taiwaltamaan; waan talli-poikaa eiwät suwainneet seuraansa, waikka toinen kyllä pyrki ja rukoeli.

Kului sitte wiikon päiwät, ett'ei haku-wäki löytänyt matkallansa mitään, niin palasiwat ewästä ottamaan kotiinsa; waan yötä lewättyänsä linnassa, pyysiwät kuninkaalta taaskin luwan, ja läksiwät toiseksi wiikoksi kadonneita uudellensa etsimään. Talli-poika samatse pyrki heidän matkaansa nytkin, waan toiset eiwät huolineet hänestä, sanoiwat: »mitä senlaisella miehellä siellä te'emme, ei sinusta olisi apua kuitenkaan.» — Poika tuli siitä pahoillensa hywin, kun häntä ei joukkoon otettu, ja meni suruissansa tawalliselle työllensä hakkaamaan tammipuita metsään. Siellä yhtyi häneen wanhanpuoleinen äiä, ko'oltansa muita ihmisiä paljoa suurempi, ja katseli nauraen poi'an

työtä. »Mitä,» sanoi hän, »sinä niin nuori poika halkoja hakkaat, annapa kun minä koetan.» — Poika, joka kyllä keksi, ett'ei tämä wieras ollut tawallisia miehiä, ei kuitenkaan säikähtänyt sitä, waan arweli neuwoa, mikä tuuma nyt oli pidettäwä. Kohta luulikin jo keinon keksineensä, siwalsi kirweellänsä pölkyn pään ra'olle, ja oli hätäytywinänsä siitä, sanoen: »nyt en saa minä kirwestäni pois, pankaa, äiä-kulta, sormenne wäliin ja wääntakää wähäisen, että lähtisi kirweeni irti.» Äiä pöllöpää pisti nyt sormensa siihen eikä tietänyt waroittaa, waan toinen samalla siwalsi kirweensä ra'osta pois ja nosti ol'allensa. Siinä oli nyt äiä-parka sormestansa pölkyssä kiinni, ja rupesi porajamaan, pyytämään poikaa, että päästäisi häntä siitä. Tämä kuitenkaan ei ollut äiän hädästä ollaksensa, waan sanoi toimessansa: »en päästä, ell'et sano missä kuninkaan kadonneet tyttäret owat.» — Päästätkö warmaan, niin sanon,» wastasi tuskissansa äiä. — »Pidän sanani ainakin,» takasi poika, ja äiä siitä ilmoitti hänelle, miten asian laita oli, sanoen: »kuninkaan tyttäret owat wuoren peikon wallassa kaikki kolme. Nuorin on sadan sylen sywällä rautaisessa kammiossa, rautainen ruunu päässä ja rautainen sormus sormessa. Keskimäinen on taas siitä ruweten hopeaisessa kammiossa, hopeainen ruunu päässä ja hopea-sormus sormessa; kolmas siitä lähtien sata syltä sywemmällä, kultaisessa kammiossa, ja on kultainen ruunu päässä ja kultainen sormus sormessa.» — »Hywä kunmahan tiedän!» wastasi poika, »waan milläs ne sieltä pois saan?» — »Hoh, kyllä ne sieltä tulewat,» wirkkoi äiä, »minä

annan kalut sulle ja aseet, joilla sinne pääset, kun waan päästät minut tästä.» Poika silloin kirweellänsä siwalsi puuhun taas ja päästi äiän sormen tammen ra'osta irti, niin toinen sitte antoi hänelle köyden, sadan sylen pituisen, ja miekan ja elementin wettä putellin ja pillin, ja sanoi: »ne sinä nyt kaikki tarwitset, ja kun tahdot wuoreen mennä, puhalla waan pilliisi, niin kohtaat minut.» — Siitä erkaniwat sitte sillä erällä toisistansa, talli-poika läksi kuninkaan kartanolle kotiinsa, ja äiä minne lienee pyörähtänyt.

Kohta sen jälkeen tuliwat myös herras-palwelijat ynnä wäkensä kansa kotiin, waan eiwät olleet etsimä-matkallansa saaneet ha'ettawistansa tietoa mitään. Talli-poika silloin käwi kuninkaan eteen, ja pyysi nöyryydessä, että pääsisi hänkin hakemaan wuoronsa. — »Minulla pitäisi asiasta wähän tietoa oleman,» sanoi hän, »jääkööt nyt herras-palwelijat kotiin, minä lähden yksinäni etsimään.» — Kuultuansa hänen pyyntönsä, salli kuningas hänen mennä, waan sanoi suruissansa: »tuskinpa niistä mun tyttäristäni sinäkään tietoa saanet, kun eiwät muutkaan, waan käyhän kuitenkin koettamassa, kun mielesi tekee.» Poikapa kun luwan sai, ei kaukaa arwellut asiata, waan läksi matkalle heti, ottaen ne äiän antamat aseet myötänsä. Tultuansa metsään, ett'ei kuullut kenenkään häntä näkewän, soitti sitte, piipahutti pillillänsä, niin siihen tuli se wanha äiä, jolta sormen oli tammen ra'osta päästänyt, hänen tykönsä, ja kysyi: »jokos nyt olet walmis lähtemään?» — »Jo,» wirkkoi poika. — »No, tule sitte perässäni!» sanoi äiä, ja läksi

hänelle tietä neuwomaan, kulkien edellä yhä. — Mutta herras-palwelijat, jotka keksiwät talli-poi'an linnalta lähtewän, tuliwat salaa jäl'essä, nähdäksensä minne tuo menisi. Ihmeeksensä näkiwätkin, miten poika pilliinsä puhaltamalla sai wanhan oudonnäköisen äiän tykönsä, jonka rupesi kulkemaan jäl'essä, ja seurasiwat wäjyen heitä perässä. Toiset eiwät tietäneet siitä mitään, waan kulkiwat huoletoinna edellensä aina wuorelle asti, jossa oli se peikko asuntoa, joka piti kuninkaan tyttäret wankina. Tultuansa rei'än suulle, josta tie aleni wuoreen, lasketti äiä ensin poi'an köysillä sinne, ja meni itse perästä. — Siellä tuli nyt sadan sylen päässä rautainen owi eteen ja tukki heiltä tien, waan äiä neuwoi poikaa ja sanoi: »ota miekkasi, jollas lyöt owen rikki!» — Poika teki niin, ja kun sillä äiän antamalla miekalla siwalsi owea, niin owi meni palaisiksi, ja päästiin sisälle. Täällä istui nyt kuninkaan nuorin tytär rautaisessa kammiossa, rautainen ruunu päässä ja rautainen sormus sormessa; mutta wuoren peikko, jolla oli suuri sarwi päässä ja yksi silmä waan otsassa, oli itse häntä wartioimassa. Tämä jo nostaa päätänsä, sanoo: »hoh, hoh! jopa täällä ihmisen weri haisee,» ja rupeaa nousemaan paikaltansa; mutta tytär estelee häntä, sanoo: »ei tässä ole mitään, korppi tuosta lenteli ylitse, niin sillä mikä lienee raadon pala suussa ollut, — se tässä haissee.» — Wuoren peikko, joka oli wähänäköinen hywin ja wanha, ei eroittanut owen suussa seisowata poikaa, waan uskoi tyttären puheen, ja asettui jällensä. Oli sitte uuni ikään lämpeämässä

ja wierellä seisoi suuri rautainen hanko, jolla aina wuoren peikko puita käänteli uunissa, niin poika hiljaa sen otti siitä, kuumensi ensinnä liedessä wariksi, ja pisti sillä tulisella raudalla wuoren peikolta silmän päästä puhki. Tästä nyt wuoren peikko tuskissansa kawahti äkkiä seisallensa, ja rupesi hosumaan ympärillensä, kiljuen niin, että koko wuori kajahteli, waan kun oli sokea, ei tawoittanutkaan poikaa, mutta tämä kohta miekallansa tempasi häneltä pään poikki. Siihen tuli sitte äiäkin poi'alle neuwojaksi, ja sanoi: »nyt on nuorin tytär pelastettu, ota nyt ruunu häneltä päästä pois ja sormus sormesta, ja se leikkaa halki, ja kätke toinen puoli tykönäsi ja toinen pane tilallensa takasi.» — Poika tekikin niinkun neuwo oli; jakoi miekallansa sormuksen kahtia, piti toisen puolen itse, ja toisen puolen pani tilallensa takasi; mutta ruunu jätettiin sinne wuoren peikon kammiohon, ja kuninkaan tytär läksi poi'an ja äiän matkassa sieltä pois.

Nyt oli keskimainen tytär pelastettawa. Äiä lasketti poi'an ja sen pelastetun tyttären sata syltä sywemmälle wuoreen, ja meni itse myös perässä. Siellä tuli heille nyt hopeainen owi wastaan, waan äiä neuwoi taas poikaa, sanoen: »ota miekkasi, lyö owi rikki!» Ja poika kun teki sen, owi aukesi heti, ja päästiin hopeaiseen kammiohon, jossa oli kuninkaan keskimäinen tytär asuntoa, hopeainen ruunu päässä ja hopea-sormus sormessa. Siltä otti nyt poika ruunun päästä pois ja heitti kammiohon niinkun wiimeinkin; waan sormuksen halkasi miekallansa

kahteen ohuween osaan, joista toisen pani talteensa ja toisen tilallensa tyttären sormeen, ja lähdettiin yhtenä sitte kaikki kammiosta ul'os. — Siitä äiä taaskin lasketti toiset sata syltä sywemmälle kuninkaan wanhimman tyttären tykö kultaisen kammiohon, jossa tapahtui samatse kun ennenkin. Lyötyänsä miekalla owen pirstaksi, että sisälle päästiin, otti poika kuninkaan tyttäreltä kultaisen ruunun päästä ja jätti kammiohon; waan sormuksen jakoi kahtia taas, piti toisen puolen itse ja toisen antoi tyttärelle takasi. Se kun oli tehtynä, lähdettiin kapuamaan wuoresta ylös, äiä edellä ja toiset jäl'essä. Siten pyr'ittiin porras portaalta ylemmäksi, ja äiä aina autteli toisia. Tuli sitte wiimeinen noustawa, niin äiä kapusi edellä ensin, nosti siitä tyttäret jäl'essänsä, ja wiimeiseksi rupesi nostamaan poikaa. — Waan mitenkäs käwikään? Oliwat herras-palwelijatkin joutuneet siihen wuorelle, niin lähestyiwät äiää hänen wetäessänsä, ja kun poika ikään oli maan pintaan tulemassa, sieppasiwat äiän älyämättä köyden äkkiä poikki, että poika pyörryksin putosi wuoreen takasi. Hämmästyen sitä pakeni äiä metsään heti, ja herras-palwelijat ottiwat kuninkaan tyttäret siitä matkaansa ja weiwät kuninkaan kartanolle, wannoittaen heitä todistamaan, mita he kuninkaalle sanoisiwat. Tytärten täytyi pel'osta luwata se heille, ja linnalle tultua, käwiwät herras-palwelijat kuninkaan eteen, ja kehuiwat siinä, että he muka tyttäret wuoren peikon wallasta pelastiwat. — Tyttäret kun wielä todistiwat puheen, niin kuningas uskoi asian, ja herras-palwelijoita kohdeltiin nyt suurella

kunnialla, kun semmoisen ihme-työn oliwat aikaan saaneet. Mutta talli-poikaa ei muistanut kukaan, ei kuningaskaan, se oli jo unohdettu; tyttäret sen waan muistiwat, waan eiwät tohtineet hekään wirkkaa hänestä mitään, kun oliwat, nä'et, walan tehneet.

Talli-poika oli kuitenkin wielä elossa. Köysi kun katkaistiin ja hän pyörryksissä sinkoeli maan pinnasta alas, särkyi koko hänen ruumiinsa pahaksi; waan kun tointui wähäisen, muisti kuitenkin, että hänellä oli elementin wettä putellissa, ja otti sitä suuhunsa, niin wirkosi jär'illensä ja tuli terweeksi. — Siellä käweli sitte wuoren sisusta suruissansa ja ajatteli onnetointa alaansa, niin juohtui äiän antama neuwo mieleensä, ja puhalsi piipotteli koetteeksi wähän pillillänsä. Kohta tulikin siitä wanhannäköinen äiä hänen tökönsä, ja kyseli: »mitä täällä niin sureskelet ja itket, poikaseni?» — »Sitä suren,» wastasi poika, »kun en ikänä täältä nyt enää pääse, waikka ma kuninkaan tyttäret pois autoin.» — Äiä siihen sanoo: »olisi täällä korppi muudan saapuwilla, jos se sinut jaksaisi täältä pois wiedä.» — »Kyllä se woi minut täältä kantaa,» wastasi ihastuen poika, »minä olen niin kiusaantunut, nälkääntynyt ja laihtunut, ett'en minä enää paljon paina.» — Äiä toi silloin korpin siihen, ja poika istui sen siiwille, ja tuli niin että tomahti maan päälle, johon sitte korppi heitti hänet sel'ästänsä, ja lensi tiehensä, minne lienee lentänyt.

Tässä arwelee nyt poika, ajattelee ajattelemistansa, mitä piti tekemän. Kuninkaan kartanoon ei

enää roh'ennut mennä, kun arwasi herras-palwelijain siellä olewan ja pelkäsi niitä, eikä ollut paikkaa muuallakaan, missä eläisi. Tuumaellessansa oli kuitenkin kulkenut yhä edellensä, ja lähestyi jo kuninkaan lääniä. Siina oli sepällä maantien warrella paja, niin siihen poikkesi sepän taloon wiimeinkin, ja rupesi siellä sepän oppiin. — Kuluipa muutamia wiikkoja, niin tarwittiin kuninkaan kartanossa seppää. Kuninkaan nuorimman tyttären rupesi, nä'et, mieli tekemään samanlaista ruunua kun hänellä wuoressakin oli, ja ha'ettiin tämä poi'an isäntä sitä tekemään. Miesparka kyllä ei olisi työhön tahtonut ruwetakaan, kun ei uskonut semmoista kalua itseltänsä syntywän, waan kuninkaan käsky oli kowa eikä auttanut sepän wastustaminen; ruunu oli tehtäwä, niinkun käsky oli, kykyä ja keinoa ei kysyttynä. No, eihän muuta, täytyi sepän käydä työhönsä käsin waan. Wiimein useampia päiwiä ta'ottuansa, sai kuitenkin ruunun-tapaisen aikaan, ja lähetti sen kuninkaan tyttärelle; mutta eihän se sopinutkaan, — mistä se seppä semmoista tiesi laittaa — ja kuninkaan tytär lähetti ruunun takasi. — Poika kun kuuli mestariltansa asian, rupesi ajattelemaan, eikö hän semmoista kalua woisi kuninkaan tyttärelle hankkia, ja kun yön tullen seppä rupesi ma'ata, niin meni kohta pajan ta'akse, ja soitti siellä, piipahutti pillillänsa, tokko tuosta apua olisi. Heti tulikin äiä taas poi'an tykö, ja kysyi häneltä: »mitäs soitat, ja mitäs tahdot, poikaseni?» — Poika wastasi: »kuninkaan tytär tahtoo nyt senlaista ruunua, kun sillä wuoressa ollessansakin oli, niin minä

sen hänelle toimittaisin mielelläni.» — »Kyllä sen saat,» sanoi äiä, ja samassa ilmestyi se rautainen ruunu sieltä wuoren peikon asunnosta siihen, millä lienee woimalla äiä sen sieltä tuottanut. Tästäkös nyt poika kävi hywillensä; meni ma'ata heti, ja ruunun laski wuoteensa wiereen lawitsalle.

Aamulla herättyänsä meni seppä oppipoikaansa nostattamaan, niin näki ruunun walmiina lawitsalla. Ihmetellen sitä kysyi hän poi'alta: »kuinkas ja miksi sinä tämän työsi niin salaa olet tehnyt?» — »Empä minä sitä salaa ollut tekewinäni,» wastasi poika, »jopa tuon paukkeenkin olisi pitänyt täältä kuuluman, kun sitä kaiken yötä tässä takoa kalkuttelin.» — »No, kun olet työsi itse aikaan saanut ja se hywästi sulta on syntynyt,» sanoi seppä, »niin lähde nyt itse ruunuasi kuninkaan tyttärelle wiemään, jos tuo tuohon tyytyisi.» Poika ei kuitenkaan lähtenyt, waan käski mestarin itsensä wiemään ja, kun tahtoi, kuitenkin sanomaan, että se oli hänen oppipoikansa tekemä. Seppä suostui wiimeinkin siihen, ja wei ruunun kuninkaan tyttärelle, ja sanoi oppipoikansa sen nyt uudesta tehneen. Kuninkaan tytär kun katseli ruunua ja koetteli päähänsä, kävi kiittämään sitä hywäksi, ja sanoi, että se oli juuri samanlainen, kun se, joka hänellä wuoressakin oli, jos ei wielä parempi. Sepälle annettiin nyt hywä palkka, ja kuningas lupasi häntä wastakin muistaa, jos linnassa milloin seppää tarwittaisi. Siitäkös nyt seppä tuli hywillensä, kun asia sillä tawoin päättyi ja hän kunnialla waikeasta työstänsä pääsi; mieli siitä jo lähteä kotiinsa hywän palkkansa kansa, waan silloin tuli

kuninkaan keskimäinen tytär ja esti hänet menemästä. Oli, nä'et, se keskimäinen tytär nähnyt sisärensä kruunun, miten oli soma, niin rupesi hänenkin mielensä tekemään samanlaista hopea-ruunua, kun hänellä wuoressa oli. Tuli siis seppää puhuttelemaan, ja antoi hänelle kaawan, jonka mukaan ruunu oli tehtäwä. Seppä kyllä älysi, että hänellä oli waikea työ tehtäwänä, waan ei tohtinut wastustaa, mutta otti tyttäreltä kaawan, ja meni sen kansa kotiinsa. Siellä kun kohtasi oppipoikansa, sanoi heti: »oletkos nyt mies hopeasta ruunua tekemään, tässä olisi kaawa, johon katsoen se pitäisi tehtämän.» — Poika sanoo siihen: »enhän minä ole kouluutettukaan hopeasta tekemään, ihan minä olen siihen tottumatoin; waan käykäämme nyt yhtenä pajaan, jos tuo semmoinen kalu meiltä syntyisi.» Kaiken päiwää tekiwät sitä sitte yhtenä siellä, kunne tuli ruunu wiimeinkin walmiiksi. Se wietiin nyt kuninkaan tyttärelle; waan tämä kun koetteli sitä, sanoi heti: »ei tämä sowi, ei tämä kelpaa, eikä tämä ole selwää hopeatakaan.» — Mitäs siihen? Seppä tuli nyt pahoilla mielin linnalta takasi, kun ei työnsä kelwannutkaan, ja kertoi asian apulaisellensa. — Poika kuitenkaan ei wirkkanut siihen mitään, waikka näki isäntänsä huolen, waan odotti iltaa, että rupeaisi mestari ma'ata, niin meni yöllä taaskin pajan ta'akse, ja soitti piipahutti pillillansä. Siihen ilmestyi nyt entinen äiä taas hänen tykönsä, ja sanoi: »mitäs soitat pillilläsi, ja mitäs olet puuttehessa?» — »Kunmahan saisin sen keskimäisen kuniinkaan tyttären hopea-ruunun, joka sillä oli wuo-

ressa, se tahtoo nyt sitä,» wastasi poika. — »Hei! kyllä minä sen pi'an tuon,» sanoi äiä, ja tuossa paikassa tuli jo ruunu siihen heidän eteensä. Tästä pääsi nyt poika ma'ata taas, heittäytyi itse wuoteellensa, ja ruunun pani lawitsalle wiereensä.

Aamulla tulee seppä taas tapansa mukaan nostattamaan oppipoikaansa, ja astuu huoneesen, niin näkee hopea-ruunun lawitsalla, ja sanoo poi'alle: »no, sinäpä nyt aika weitikka olet, mitäs tahdot nyt tuosta ruunustasi?» — »En mä pyydä mitänä,» wastasi poika, »wiekäähän ruunu kuninkaan tyttären koeteltawaksi!» — Tämä ei olisi lähtenyt, pyysi poikaa omaa työtänsä wiemään; mutta poika wastasi, sanoen: »ei minun käy lähteminen, sillä mestari on oppipoikaansa suurempi.» — No, seppä meni nyt itse ruunua wiemään ja toi sen kuninkaan kartanolle, jossa kuninkaan tytär kiitteli sitä ja sanoi: »aiwan tämä on samanlainen, kun mulla wuoressakin oli, ja hywin sopiwa.» Tästä sepän mieli taas käwi hywäksi, kun hän kiitokset sai; waan ei kaukaa sitä iloa kestänyt. Sai kuninkaan wanhin tytär nähdä sisärensä hopearuunun, miten oli kaunis ja komea, niin mieltyi siihen hywin, ja alkoi mielensä tehdä hänenkin semmoista kulta-ruunua, kun siellä wuoressa oli ollut. »Minkäläinen oppipoika teillä on, joka niin taitaa tehdä sopiwaa?» sanoi hän sepälle, »jospa nyt minullekin saa niin sopiwan ruunun, kun näille toisille sisärilleni, niin se on minun mieheni ja hänen on koko waltakunta, waikka-kuinka huono olkoon.» — Mitäs, eihän siihen mitä ollut sepällä wirkkamista;

waan saatuansa kuninkaan tyttäreltä kaawan, jonka mukaan työ oli tehtäwä, meni hän kohta kotiinsa, ja antoi oppipoi'allensa sen tyttären antaman kaawan, sanoen: »te'e nyt kultainen ruunu tuon kaawan mukainen, niin saat kuninkaan tyttären waimoksesi ja perit koko waltakunnan; osannethan tuon kullastakin ruunun tehdä, koska tei't jo hopeasta ja raudasta, ei siinä nyt minua enää sitä tehdessä tarwita, kun ei ennenkään». Sillä puheella heitti hän oppipoikansa ja meni huoletoinna koko asiasta tiehensä; mutta kuitenkin päätti salaa wäjyä kowasti poikaa tietääksensä, mitä tuumaa tuo pitäisi. Siinä aikeessa ei mielinyt ma'atakaan sinä yönä yhtään, waan aikoi olla walweilla koko ai'an ja kunnella, jos poika pajassa takoi wain mitä hän teki. Poika taas arwasi mestarinsa mielen eikä liikkunut hänkään huoneestansa, waan odotti isäntäänsä nukkuwaksi. Sillä tawoin wäjyiwät toinen toistansa aina sydänyöhön asti, niin seppä wiimeinkin jo nääntyi unesta ja käwi nukuksiin, jotta rinta ma'atessa korisi. Poika kun kuuli isäntänsä makaawan, nousi kohta wuoteeltansa, ja meni pajan ta'akse, niinkun ennenkin, ja puhalteli pilliinsä. Siitä tuli nyt entinen äiä taaskin hänen luoksensa ja kysyi, mitä hän tahtoi. — Poika kertoi nyt äiälle asiansa ja sanoi, että sen hän nyt, sen kulta-ruunun tarwitseisi sieltä wuoresta, täyttääksensä kuninkaan tyttären waatimuksen. Ei aikaakaan, niin saikin jo äiältä, minkä oli pyytänyt — siewäänhän sen äiä taas ruunun hänelle hankki, eihän siinä kaukaa mennyt — ja meni siitä sitte ma'ata siallensa ja asetti kulta-ruunun wiereensä lawitsalle.

Tulipa aamu, ja seppä heräsi unestansa, niin kawahti heti wuoteeltansa ja kiirehti oppipoikansa huoneesen. Siellä näkee nyt kulta-ruunun walmiina taas lawitsalla, ja ihmettelee sitä, sanoo poi'alle: »no, sinua nyt wasta on aika mestari, kun tämmöisen työn yössä te'et, mene nyt ruunuasi itse kuninkaan tyttärelle wiemään, että nä'et, jos on sopiwa». — »Saisipa lähteä!» sanoi poikakin, ja laittautui matkalle. Ei kau'as kuitenkaan huolinut jal'an kulkea, waan puhalsi pilliinsä, niinkun ennenkin, ja kutsui taas wanhan äiän tykönsä, sanoen: »nyt pitäisi minun mennä kuninkaan kartanohon tätä ruunua wiemään, waan ilkeä on näin jal'an kulkea, jos ma sentähden saisin kultaiset waunut ja kolme hiirenkarwaista hewoista, niin paremmin julkeaisin kuninkaan pihaan tulla». — »Hoh! kyllä ne saat, kun et muuta tarwinne», wastasi äiä, ja tuossa paikassa ilmestyi poi'alle ne, mitä hän oli pyytänyt, sekä waunut että hewoiset. — Poika nousi nyt ruununsa kansa kulta-waunuihinsa, ja läksi komeasti ajaa hojottamaan niillä hiirenkarwaisilla hewoisillansa. — Herras-palwelijat, jotka tiesiwät, minkä lupauksen kuninkaan wanhin tytär oli tehnyt, oliwat sillä wälin laittaneet tappajat tien wiereen ruunun-tuojaa warten, estääksensä häntä kuninkaan tytärtä saamasta; waan poika kun tuli näin komeasti ajaen, tappajat eiwät osanneet muuta, waan ottiwat kumarruksissa lakit pois päästänsä ja ihmetteliwät keskenänsä, mistä tuo niin suuri ja jalonnäköinen herra saattoi olla. Sillä tawoin pääsi poika rauhassa edellensä, ja tuli niin että humahti kunin-

kaan pihaan. — Nousi siellä nyt waunuistansa, ja astui ruunu kädessä howi-huoneisin. Siihen keräytyi nyt myös kaikki muukin howi-wäki ko'olle, ja kaikki katseliwat poi'an tekemää ruunua kummastuksella, yksin kuninkaan tytärkin, jolle se oli tehty, oikein hypeskeli iloissansa, ja kehui ruunuansa, että se oli ikään semmoinen, kun hänellä wuoressakin oli, jos ei wielä wähäistä parempi.

Tästä kävi poikakin rohkeammaksi, otti sormuksen puoliskot lakkaristansa, ja lähestyi ensin kuninkaan nuorinta tytärtä, jolle pisti sen rauta-sormuksen puoliskon sormeen, sanoen: »eikös tuo kuulu teidän sormukseenne?» — No, mitäs, kuuluihan se siihen, ja kaikki kuninkaan raati todisti asian todeksi. Siitä meni sitte poika keskimäisen tyttären tykö ja pani niin ikään taas hopea-sormuksen puoliskon hänen sormeensa, sanoen: »eikös tuo sowi tuohon?» Wiimeiseksi sowitti wielä kulta-sormuksen puoliskon wanhimman tyttären sormeen, kysyen: »eikös tuo ole tuosta? Ja kaikki raati todisti taaskin ja sanoi, että niin oli.

Mitäs tästä? — Kuninkaan tytär pani kohta sen kulta-ruunun päähänsä, ja sanoi poi'alle: »no, kun asia niin on, sinä olet sitte minun ja minä sinun, — ja sinun on koko waltakunta». — Kaikki howin wäki kutsuttiin nyt kokoon ynnä muitakin wieraita paljon, ja kuninkaan kartanossa pidettiin sille tallipoi'alle ja kuninkaan wanhimmalle tyttärelle häät semmoiset, ett'ei parempia enää saada. Poika sai myös wallan rangaista herraspalwelijoita, miten tahtoi. Yhden pani hän wanhaa wirsua kantamaan, toisen si'an

sel'ässä ajamaan ja kolmannen määräsi ilmaan heitettäwäksi. — Sihen loppui se tarina.

15.

Hiiden lahjat.

Yhtäläisiä, tämänsuhteisia tarinoita on muillakin kansoilla, kuten on tiettäwästi:

Turjalaisilla: — Katso Asbjörnsen og Moe, Norske Folkeeventyr, anden forögede Udgave, Christiania 1852, N:o 37, siwuja 222—234, „Grimsborken".

Ruotsalaisilla: — Katso Hyltén-Cavallius och Stephens, Swenska Folk-Sagor och Äfwentyr 1:sta delen 1:sta häftet, Stockholm 1844, N:o 3, C, „Guldhästen, Månlyktan och Jungfrun i Trollburen", siwut 37—44 ja 458—459.

Saksalaisilla: — Katso Grimm, Kinder und Hausmärchen, Göttingen 1850, zweiter Band, N:o 107, siwuja 119—133, „Die beiden Wanderer".

Ranskalaisilla: 1, Katso Contes des Fées, par M:me D'Aulnoy, Paris 1697, Siwuja 78—98. »La Belle aux Cheveux d'or». 2, Samainen tarina on Saksan kielellä kerrottuna kirjassa: Märchensaal aller Völker für Jung und Alt von D:r H. Kletke. Berlin 1845, erster Band, siwuilla 344—354, „Schönchen Goldhaar".

I. Paholaisen antamat Soittoneuwot.

Liperistä.

Oli uudis-talo muutamassa metsämaassa, jossa asui wanha mies, jolla oli yksi poika. Tämän talon luona oli suuria koiwuja joukko, joissa tawallisesti asui suuret parwet teyriä. Poika pyysi isältänsä lupaa ampuaksensa niitä; mutta isä kielsi aina kowasti ett'ei saa ampua yhtään ainoata, waikka mikä olisi. Wiimein ei poika enää malttanut waroittaakaan kieltoa, waan sieppasi isänsä tietämättä jousensa, ja am-

pui yhtä teyrtä sieltä koiwusta; mutta ei osannutkaan oikealle hengen paikalle, jonka tähden teyri pääsi lentoon wielä ja jonkun matkan päässä wasta putosi maahan. Poika läksi sitä nyt tawoittamaan ja mieli saadaksensa lintua kiinni, waan kun pääsi lähelle, niin teyri aina lenteli etemmäksi, ja sitä tekoa tehden juoksutti poikaa yhä perässänsä kunne oli jo wirstamääriä loitonnut kotoansa. Sillä tawoin joutui poika lintua ajaessansa wiimeinkin synkkään saloon kau'as, ja ilta alkoi jo pimetä, niin täytyi kumminkin jättää teyri sinne, se katosi yht'äkkiä metsään, ett'ei näkynyt ei kuulunut.

Tästä rupesi nyt poika osoittelemaan kotiinsa, waan ei tiennyt suuntaa; käydä huppuroi sinne tänne, jos jonnekin, waan ei löytänyt ihmis-asuntoa missään. Tuli yö jo, ja poika mieli asettua metsään ma'ata, niin näki samassa Paholaisen juoksewan ohitsensa, pa'eten susia, jotka puriwat hänen kantapäitänsä. Tuossa paikassa otti poika jousensa, ja laukaisi susi-parween, että muudan heistä kuoli, niin toiset säikähtiwät sitä, ja läksiwät pakoon. Siitäkös nyt hywä mieli Paholaiselle, kun hädästänsä pääsi; tuli kohta poi'an luokse ja kiitti häntä siitä hywästä, että hänet wielä henkiin pelasti, luwaten wielä hywän palkan antaa, jos tulisi poika hänen kotiinsa: — »Kyllä olisi hywä, että yösian saisin, täällä olen tämän päiwää samonnut metsää eksyksissä osaamatta kotiin», wastasi poika, ja suostui tuumaan. — »No, lähde kerallani astumaan», sanoi siihen Paholainen, ja wei poi'an kotiinsa. Siellä rupesi poika heti tultuansa

ma'ata, kun oli paljosta juoksusta wäsyksissä, waan itse perheen isäntä meni metsästä ruokaneuwoja tuomaan, joilla pelastajatansa ruokkisi. — Talon ruokaneiti sillä wälin kokee herättää poikaa makaamasta, ajaa häntä, ajaa ylös, sanoen hänen waarallisessa paikassa olewan, ja käskee pakenemaan; waan poika ei hawaitse, muutaman kerran wähän aukaisee silmiänsä, waan nukkuu siitä takasi. — Tulee siitä jo ukko metsältä, ja käskee neiden ruokaa walmistamaan kiiruusti. Kohta joutuikin ruoka walmiiksi, ja ajettiin poikaa syömään, waan ei saatu heräämään, heidän täytyi syödä se ruoka itseksensä; ja taaskin meni ukko metsälle, ja toi sieltä syömistä. Ei wielä kuitenkaan poika noussut sitäkään syömään, waikka kuin olisi nostatettu; ja wielä kolmannen erän läksi wanha mies metsälle.

Sillä aikaa nousi poikakin makaamasta, ja rupesi puhuttelemaan neitiä. Tämä kun oli jo kuulla saanut, että poika oli talon isännälle hywää tehnyt, josta hänelle oli kaunis palkka annettawa, ei käskenytkään enää poikaa pois; waan alkoi tuumitella, mitä hänen pitäisi palkaksi pyytää, ja käski anomaan Paholaiselta sitä hewoista, joka oli kolmannessa karsinassa oikealla puolella hänen hewois-tallissansa. — Tuleepa wanha mies metsältä, ja näkee poi'an walweilla, niin laitattaa hänelle ruo'an hywän ja syöttää, juottaa kylläisiksi. Kohta poi'an syömästä päästyä, kysyy sitte: »mitäs nyt, poikaseni, palkaksesi tahdot?» — »En tahdo muuta mitään», wastasi poika, »kun waan saan sen hewoisen, joka on kolmannessa karsi-

nassa oikealla puolella sun hewois-tallissasi; sillä minulla on pitkä matka kotiini, enkä jaksaisi jalkaisin kulkea», — »Woi poikaiseni!» sanoi Paholainen, »kyllä tahdot suurta palkkaa, sillä se on mun kaikkein paras tammani; ota muuta mitäs tahdot, sitä minä en antaisi millään tawalla». Waan ei sanonut toinen muusta palkasta huoliwansa, ja wiimein täytyi Paholaisen kuitenkin antaa se hewoinen, jota poika oli anonut. Wielä antoi päälliseksi poi'alle kanteleen, wiulun ja pillin, ja sanoi: »jos sinulle hätä tulee missä, niin soita tällä kanteleella; jos apua ei tule, niin soita sitte wiulullasi; ja jos siitäkään ei apua ole, niin ota pillisi, puhalla sillä wähän, niin tulee apu ainakin», — No, ei muuta; poika kiitti isäntäänsä hänen antimistansa, otti soittoneuwot mukaansa, ja läksi tammallansa ajamaan. Ajaa wähän matkaa edellensä, niin jopa alkaa tamma haastella poi'alle, sanoo: »ei sinun pidä nyt mennä kotiisi, siellä isäsi pieksää pahankelpoiseksi, waan menkäämme siihen ja siihen kaupunkiin, siellä sinä ja minä tulemme hywästi wastaan otetuiksi».

Poika kun arweli asiata, näki hewoisensa neuwon hywäksi, ja läksi kaupunkiin päin ajamaan, niinkun tamma oli pyytänyt. Sinne tultuansa, tuli hän kohta kaikille kaupungin asukkaille tiettäwäksi hywän hewoisensa tähden; kuningaskin sai siitä sanoman, ja tuli itse katsomaan. Al'apas siitä nyt pyytää hewoista ostaaksensa, lupasi maksaa, minkä hinnan waan pyytäisi; mutta tamma esti kaupan, sanoi poi'alle: »elä myö minua, waan pyydä kuninkaalta, että ottaisi

sinut talli-rengiksensä ja antaisi minullenkin ruokaa, niin kaikki hänen hewoisensa tulewat yhtä kauniiksi, kun minäkin olen». — Poika haasteli sen kuninkaalle, ja kuningas otti poi'an ja hänen hewoisensa omaan talliinsa; wanhan talli-renkinsä pani pois wir'alta. Kohta poi'an tultua, tuliwatkin kaikki kuninkaan hewoiset lihawiksi ja kauniiksi; mutta entinen talli-renki oli poi'alle siitä äkäinen, ja etsi kaikenlaista syytä saadaksensa häntä wir'alta pois. Se kaipasi ja kaipasi kuninkaalle kaikkia kanteita poi'an päähän, waan ei kuningas niistä huolinut eikä ottanut kuullaksensa. Jo walehteli wiimein kuninkaan edessä, poi'an sanoneen saawansa takasi sen mainion sota-hewoisen, joka muutamia wuosia takaperin oli metsään kadonnut. Tästä alkoi nyt kuninkaan mieli tehdä entistä oiwallista sota-hewoistansa, ja hän kutsui poi'an eteensä, ja pani kowan ehdon eteen, että kolmeen päiwään saada se hewoinen käsiin, muutoin paha perisi.

Siitäkös nyt hätä poi'alle? Meni kohta tammansa luokse, ja kysyi siltä tuumaa. »Ei hätää ole», sanoi tamma, »mene ja pyydä kuninkaalta ensinnäkin sata härkää ja anna hakata ne palaisiksi. Lähdemme sitte niiden kansa matkaan, ja kun tulemme sille ja sille lähteelle, niin siitä nousee hewoinen ylös, waan sitä elä ota, ja kun nousee wielä toinen, elä huoli siitäkään, ennenkun nousee kolmas, niin ota se sitte kiinni ja pane minun suitseni sille päähän». — Poika teki niin, kun tamma oli sanonut, ja ajoi lähteelle. Sieltä nousi kolme hewoista perätyste wedestä maalle, ja poika otti niistä wiimeisen, ja pisti suitset suuhun. Puhun

tamma taas siitä hänelle, sanoo: »nyt kun tästä läh-
demme, Paholaisen korpit tahtowat meitä syödä; waan
ota ja mätä liha-kappeleita tielle, niin paljon kun ker-
keät, ja kul'e joutuisasti, niin kyllä pääsemme korp-
pien kynsistä kuitenkin.» — Poika taas teki neuwon
mukaan senkin, ja sillä tawoin toi kuninkaalle hewoisen.

Ei wielä her'ennyt wanha renki kuninkaalle poi'an
päähän kantamasta. Nyt sanoi hän poi'an kehuneen
saattawansa tuoda kuninkaalle hänen waimonsa takasi,
joka jo monta aikaa oli ollut kateissa. Siitä pani
kuningas taas poi'an saamaan sitä hänen waimoansa
ilmiin, koska oli kehunut woimaansa; ell'ei saisi, niin
kuolema perisi. — Poi'alle hätä käteen; menee tam-
man luokse talliin, ja alkaa walittaa onnettomuuttansa,
että: »kuninkaan waimo nyt olisi, kuulen ma, ilmiin
saatawa, waan milläpä sen saa, joka on jo aikoja
ollut tietämättömissä». — »Kyllä se saadaan», was-
tasi tamma, »elä huoli surra, ota ja minulla aja sille
samalle lähteelle, josta hewoinenkin saatiin, ja heitä
minut lähteesen, niin siitä muutun ihmiseksi, sillä minä-
hän olenkin kuninkaan waimo, jota nyt etsitään, waikka
siellä Pahan luona täytyi ollaksen hewoisena». —
No, mikäs poi'alla hätänä, kun semmoiset tiedot sai?
Ajoi kohta lähteelle ja wiskasi tamman sinne, niin se
muuttuikin heti ihmiseksi, tuli kauniiksi, kuten alkuansa
oli, ja kulki poi'an kansa linnoille. Tuosta hywä
mieli kuninkaalle, kun sai kauniin waimonsa takasi,
kiitteli poikaa kaiken linnan wä'en kuulten, ja antoi
hywät lahjat palkinnoksi. — Waan ei wielä poika
rauhaa saanut. Wanha renki taaskin kieli kuninkaal-

le, että poika on uh'annut häwittää kuninkaan ja itse ruweta siaan.

Tästähän nyt kuningas suuttui silmittömäksi poikaan, ja käski hänet hirttää paikalla. Ei muuta kun ruwettiin poikaa hinaamaan hirteen, kuten käsky oli; waan poika pyysi kuninkaalta, että saisi wähän soittaa wielä kantelettansa ennen kuolemistansa, ja saatuansa luwan, alkaa soittaa, minkä ennätti. Mutta samalla kun kantele rupesi soimaan, silloin kaikki hirttäjätkin tanssimaan. Poika soitteli kaiken sen päiwää ja uuwutti jokaisen, ett'eiwät ky'enneet paikalta mihinkään, ja niin jäi hirttäminen huomeneksi. Taas huomenna kokountui rahwas paikalle poikaa muka hirttämään, mutta wielä poika pyysi, että suotaisi hänen soittaa wiulullansa, ennenkun hän maailmasta i'äksi eroaa, ja wielä antoi kuningas luwan. Noko poika taas alkaa wetää wiulunsa käynää, josta saapi kuningas ja kaikki rahwas samalla tanssimaan, ja sillä tawalla tansitti poika heitä kaiken senkin päiwää, eikä tullut wielä hirtetyksi. Wielä kolmantena päiwänä yritettiin poikaa puuhun ripustamaan, ja se taaskin pyytää lupaa saada pillillänsä soittaa; waan kuningas ei enää antaisi, sanoo waan poi'alle: »sinä olet jo kaksi päiwää minua tanssittanut, ja jos wielä saat luwan, niin minä tanssin itseni kuoliaksi; ei ensinkään, nyt ei enää ole aikaa soittamisia tuumata, käy waan pois nuora kaulaan!» — Mutta poika waan pyytää nöyrimmästi, ja muutkin herrat sanowat kuninkaalle: »antakaamme poika-raukan wähän wielä soittaa, kun tuo niin nuorena kuolee kumminkin.»

Siitä suostui nyt kuningas, kun suostuikin poi'an pyyntöön, waan sidotti itsensä suureen kuuseen kiinni, pel'äten muutoin täytywänsä tanssia, jos hän irtonaisena oli. — No, kuningas kun sai sidotuksi, al'apas silloin poika puhua pilliinsä, minkä ennätti, ja tuossa paikassa kiihtyiwät taas kaikki tanssimaan. Yksin kuningaskin, joka oli puussa kiinni, nytkytteli siinä kahda käteen ylös ja alas waan, jotta waatteet kuluiwat rikki ja nahka läksi sel'ästä. — Jo tulee silloin itse ukko-Paholainen poi'alle awuksi, ja kysyy: »mikä sulla, poikaseni, on hätänä, kun sinä nyt semmoista ilwettä pidät?» — »Tässä tahdotaan minua hirttää,» wirkkoi poika, »ja tuossa on se hirsipuu, johon ne minut ripustaisiwat.» — »Wain niin, wain tekisiwät ne semmoisia!» sanoi Paholainen, ja kaapasi samalla hirsipuun, joka oli suuri hongan kanto juurinensa maassa, ja heitti sen ylös ilmaan, ett'ei sen kowemmin näkynyt. Siitä kysyi sitte poi'alta: »kukas se on, joka tahtoo sinua hirttää?» — Poika neuwoi kuninkaan, joka oli kiinni kuusessa, ja samalla kaapasi wanha mies sen kuusen käteensä ja antoi sille semmoisen sinauksen, että se meni miehinensä päiwinensä ylös näkymättömiin, minne lienee pilwiin kadonnut; ja niin pääsi poika heidän käsistänsä, ja rahwas pani hänet kuninkaaksensa entisen haltijansa siaan. — Siihen se loppuu tarinakin.

II. Kulta-orit, kulta-wasta, nuotta ja pilli.

Kihtelyswaaralta.

Oli köyhän loismiehen poika talossa ennen kolme wuotta renkinä, eikä saanut palkkaa mitään, ruokansa edestä sai waan palwella. Oli siinä talossa jousi sitte, niin poika pyysi sen kolmelta wuodelta palkaksensa, ja isäntä, josta kuitenkin käwi sääliksi poikaa, suostui antamaan, minkä hän pyysi. Poika läksi sitte pahoilla mielin astua nyrkyttelemään tietä myöten, niin näki astuessansa tien wieressä ison hongan, ja sen hongan kohdassa oli Hiiden-wuori, näkyi tielle. Seisahtui poika tätä ihmeellistä paikkaa katsastaman; niin hänen siinä seisoessansa lähtee Hiiden-wuoresta Hiiden poika hyppäämään honkaan päin. Olipa hukka, siinä lähellä rutjotti lepän wesakossa, niin al'apa tämä Hiiden poikaa ajamaan syödäksensä. Hiiden poika hädissänsä päätyi sitä honkaa kohti ja rapusi siihen; waan hukka ei sillä päästänyt, mutta rutjahti siihen hongan juurelle häntä wahtimaan, ja kun näki poi'an tiellä seisomassa, rupesi pyytämään häntä awuksensa, sanoi: »ammu, weli-kulta poikaseni, tuo Hiiden poika tuolta hongan latwasta, en i'älläni syö eläwiäsi.» — Hiiden poika taasen wastasi hongasta: »ammu waimen, poikaseni, tuo hukka puun juurelta, minä maksan sulle enemmän palkkaa; tää on emä-hukka, tekee paljon poikia ja syöpihän tämä itsekin; siitä saat wielä rukkaiset nah'asta, kun ampunet.» — No, tämä ampui hukan hengettä, ja Hiiden poika pääsi hongasta maahan. Sanoi siitä pelastajallensa: »tule nyt

palkkaasi perimään meiltä»; ja wei poi'an kerallansa wuoreen.

Siellä annettiin nyt poi'alle kulta-orit palkinnoksi, ja hän mieli lähteä sen kera pois, waan Hiiden poika tuli sanomaan: »elähän wielä mene, wielä sinulle annetaan enemmänkin, katso waan jäl'ellesi.» — No, poika meni wähän matkaa, ja katsoi siitä jäl'ellensä, niin jo huudettiin takasi, ja annettiin kulta-wasta hänelle. Taas tuli Hiiden poika siihen, ja sanoi: »elähän wieläkään lähde kohdastansa pois, katso wielä jäl'ellesi; wielä sitä lisätään palkkaasi.» — Toinen teki niin, ja muutamia askeleita mentyänsä, katsoi taaskin jäl'ellensä, niin hänelle siitä annettiin wielä uusi nuotta lisäksi. Nyt olisi poika mielestänsä tyytynyt antimihin; waan Hiiden poika wielä sittekin esti menemästä, sanoi: »elähän wieläkään lähde, minä lisuutan palkkaasi wanhemmillani, wielä sinulle nytkin jotakuta annetaan, katsohan jäl'ellesi.» — No, poika mennessänsä wielä kerran katsahti jäl'ellensä, niin häntä taaskin huusiwat Hiidet takasi, ja antoiwat hänelle waski-pillin neljänneksi. — Niine kaluinensa läksi poika sitte wuoresta pois, mutta Hiiden poika meni keralla ja neuwoi häntä kuninkaan kotiin, sanoi: »kuningas siellä sinulta kulta-oritta pyytää ostaaksensa, waan elä myö, ei äiästä ei wähästä; anna, on itselläsi, se on sinulle onnellisempi.» — Siitä palasi sitte Hiiden poika wuoreensa takasi, waan toinen matkasi kuninkaan kotiin, niinkun neuwo oli.

Kuningas kun yhdytti siellä sen kulta-oriin linnoillansa, alkoi pyytää sitä kohta, sanoi: »myö, poika-

rukka, mulle tuo hewoisesi, ota raha-tuhansia mitenkin lystännet!» — Toinen wastasi nöyryydessä: »teidän hewoinen, teidän mies; en mielikaupassa, en äiään, en wähään häntä möisi, kun ette wäkeen ottane.» — »No, rupea sitte minulle jouto-rengiksi,» sanoi kuningas, »et työtä tarwitse mitään tehdä, kunhan hewoisellasi annat minun kuninkaiden, keisarien kansa kestilöissä waan käydä.» — Poika silloin suostui siihen; rupesi kuninkaalle jouto-rengiksi, ja oli jouten, eli hywästi, niinkun kuninkaan linnassa eletään. Toisetpa rengit kun näkiwät sen, miten poika huoletoinna eleli, ja heidän täytyi työtä tehdä, pitiwät wihaa siitä poi'alle, ja walhehteliwät kuninkaalle, sanoiwat: »armollinen haltija! tämä teidän nuori renkinne sanoo teidänkin hewoisenne saawansa tulewan yön pimeällä kullalle wälähtämään, niinkun oma oriinsa.» — No, kuningas uskoi puheen, astui poi'an luokse, ja sanoi: »sinä kun olet kehunut saawasi tulewan yön pimeällä muutkin hewoiset kullalle wälähtämään, niinkun omakin oriisi, niin leikkaan kulkkusi poikki semmoisesta puheesta, jos et saane asiata toimeen.» — Tästä tuli nyt poika pahoillensa hywin, kun kuuli kuninkaan niin kowasti puhuwan, ja meni itkien oriinsa luokse talliin. Hewoinen silloin rupeaa haastamaan isännällensä, kysyy: »mitä sinä, poika-rukka, itket ja olet pahoilla mielin?» — »Sitä, kun toiset rengit walhehteliwat kuninkaalle, sanoiwat hänenkin hewoisensa saawani niin kullalle wälähtämään, kun sinäkin wälähtelet,» wastasi poika. Hewoinen wirkkaa hänelle: »elä itke, isäntäni! mene kuninkaan luokse, pyydä häntä

toisia renkiänsä metsästä tultua käskemään wettä kantamaan wiisi kymmentä korwoa talliin. Sitte sillä kun holwaat, sillä kulta-wastallasi hewoisia, — sitä wastenhan sen sait, — niin ne muuttuwat kullankarwallisiksi, niinkun minäkin olen.» — Poika teki niin, kannatti toisilla rengillä wiisi kymmentä korwoa wettä talliin, jotta siihen oliwat uupua, ja holwasi kulta-wastallansa hewoiset, seinät, la'en ja mitä tallissa oli, niin ne kaikki tuliwat kullalle wälähtämään, ja poika sai siistin tallistansa.

Toiset rengit eiwät kuitenkaan heittäneet wihaansa, waan pyysiwät yhä päätä poi'alta pois, ja kieliwät toisen kerran kuninkaalle, sanoiwat: »tämä teidän nuori renkinne, armollinen haltija, sanoo tulewan yön pimeällä saawansa kaikkein parhainta kalaa merestä.» — Kuningas uskoi asian, meni poi'an luokse, sanoi kuulleensa, mitä hän on kehunut, ja lupasi päältä panna, jos ei saisi, mitä oli sanonut. Poi'alle hätä käteen. Ei muuta, waan meni hewoisensa luokse itkien, niinkun wiimeinkin. Hewoinen kysyi: »mitäs itket ja olet pahoilla mielin?» — »Sitä itken ja olen pahoilla mielin; toiset rengit niin walhehteliwat kuninkaalle, sanoiwat minun sanoneeni kaikkein parasta kalaa tulewana yönä saawani merestä; kuningas nyt tappaa minut, kun en saane waan.» — »Elä itke,» sanoi orit, »mene kuninkaan luo, kumarra kuningasta ja rukoele toisia renkiä tulewankin yötä unettomin silmin walwottamaan ja nuottaa wedättämään, sitä wastenhan sinulle annettiin se uusi nuotta sieltä wuoresta: katso itse päältä waan, ja anna toisten hinata.» —

Poika käwikin kohta kuninkaan puheella ja sanoi hänelle niinkun hewoinen oli neuwonut, josta kuningas samalla laittoi toiset rengit nuottaa wetämään, ja heidän täytyi walheuksensa ta'utta taas toinen yö walwoa. Wedettiin kaiken yötä nuottaa, ja poika katsoi waan laatua, miten toiset hi'essä otsin työtänsä tekiwät. Se kun oli uusi nuotta, jolla wetiwät, niin saatiinkin siellä meren kalaa, lohta, lahnaa re'ellinen täyteen, että oikein kuningas ihmetteli, kun semmoisen kala-joukon nähdä sai; ja poika siitä sai hywän siistin kuninkaalta taas.

Toiset rengit kuitenkin pyysiwät hengen edestä waan päätä poi'alta pois. — Kuningas oli naimatoin mies; hänellä oli morsian toisessa waltakunnassa, waan ei saanut sitä sieltä, morsiamen wanhemmat oliwat hänelle wihaiset, ja isä oli ilmoittanut, ett'ei hän sinä ilmoisna ikänä wihamiehellensä anna tytärtänsä. — Tämän seikan tiesiwät hywin palwelijatkin, ja kieliwät kolmannen kerran kuninkaalle: »tämä teidän nuori renkinne sanoo saawansa teidän morsiamennekin kotiin sieltä toisen kuninkaan waltakunnasta.» Kuningas siitä astuu poi'an eteen, sanoo: »oletpa sinä sanonut minun morsiameni saawasi kotiin, jota minä en itsekään saa; mene nyt se hakemaan, kun et saa, niin minä leikkaan kaulasi poikki.» — Poika itkemään nyt sitä, ja menee pahoilla mielin hewoisensa luokse talliin. »Mitäs itket ja olet pahoilla mielin?» kysyy häneltä orit. »Sitä itken ja olen pahoilla mielin,» sanoi poika, »kun toiset rengit walehteliwat kuninkaalle, sanoiwat minun kuninkaan morsiamenkin saawani kotiin, jota ei itsekään kuningas

saa, metsän petoja kun on noita ilkeitä tien wierellä, jotka tulewat menijätä syömään.» — »Elä itke, poika-rukka,» lohdutteli häntä hewoinen, »kumarra kuningasta, että laittakoon toiset renkinsä kolme kymmentä lehmää tappamaan. Ne lihat pane sitte minulle rekeen, kyllä minä ne jaksan wetää; ja lähdemme sitte kuninkaan morsianta hakemaan: pedot kun tiellä tulewat, mätä niitä lihoja heille re'estä, niin jääwät niitä syömään.» Mitäs siitä? Poika kun ilmoitti kuninkaalle, mitä hän tarwitsi, niin se tapatti hänelle ne kolme kymmentä lehmää, joita hän pyysi; ja poika läksi kulta-oriillansa ajamaan, ja wiskasi niitä lihoja pedoille, kun tuliwat tiellä syömään, niin ne jäiwät niiltä keskenänsä riitelemään, ja sillä tawoin päästiin morsiamen howiin. — Kysytään siellä: »mitä asiata poi'alla?» — »Kuninkaan morsianta läksin käymään,» wastasi tämä. — No, et ennen saa morsianta ennenkun Walkean-wuoren rinnasta käyt walkean ruunan,» sanoi kuningas, »kun sen saanet käsiisi, sitte saat kuninkaan morsiamen: me emme tiedä sitä wuorta, etsi itse.»

No, hywähän tätä oli äkkinäisen ruweta wuorta etsimään toisesta waltakunnasta, kun eiwät itsekään tietäneet; poika itkien pahoilla mielin meni hewoisensa luokse, eikä tiennyt mikä tuumaksi. — »Mitä itket ja olet pahoilla mielin?» kysyi taas orit. — »Sitä,» sanoi poika, »kun mun käskettiin Walkean-wuoren rinnasta walkea ruuna tuoda, ennen ei sanottu kuninkaan morsianta annettawan: nyt minulle hywä tulee, kun tyhjiltäni kotiin tullen, päähän se nyt leikattanee.» — »Elä itke,» wirkkoi hewoinen, »wiskaa kauhtanasi

mun selkääni ja nouse itsekin istumaan, kyllä minä Walkean-wuoren tiedän; lähtekäämme yhtenä sinne, niin saamme sieltä sen walkean ruunan, jota pyydetään.» — Poika teki neuwon jälkeen kaikki, wiskasi kauhtanansa hewoiselle selkään, ja nousi itse ajamaan. Hewoinen silloin läksi hyppäämään ja meni semmoista menoa edellensä, ett'ei kaukaa wiiwytty, kun oltiin jo Walkean-wuorella. Sieltä saatiin nyt toinen ruunaökötti jälkeen, ja lähdettiin takasi. Tullaan morsiustaloon, niin siellä pitoja pidetään parhaallansa; siinä on kuninkaita, siina kuninkaallista herttuaa ja suuria sotapäällikköitä ruo'alla. Astuu poika sisään, niin kysytään heti: »mitä asiata?» — »Kuninkaan morsianta läksin käymään.» — »Äsken saanet, kun tuntenet sen morsiamen tästä joukosta,» sanoi kuningas. — No, eihän se sitä toisen waltakunnan mies tuntenut. Meni siitä hewoisensa luo, ja sanoi suruissansa: »ei anneta morsianta nytkään, ennenkun tunnen hänet muiden herrojen joukosta, waan mistäpä minä outo sen tuntisin.» — »Elä sure eläkä ole pahoillasi,» wastasi orit: »mene jällensä sinne; se on kuninkaan morsian, jolla on kärpänen nenän latwalla, — ota se, kaapaase syliisi!»

No, poika teki niin, kun oli neuwottu, ja sai siitä kuninkaan morsiamen wiimeinkin, ja läksi ajamaan oman kuninkaansa luokse, hywillänsä, kun nyt tämänkin asiansa toimeen sai. — Waan mitenkäs käwikään? Renki-joukko oli yhden miehen pannut tielle wahtimaan, tiedustaaksensa, joko tuo poika tulee kuninkaan morsiamen keralla sieltä toisesta waltakunnasta. Se wahti

kun keksi poi'an, morsian sylissä, lähestywän linnaa, hyppäsi siitä kuninkaan eteen heti, ja sanoi: »jo tulee nuori renkinne, ja morsiamenne on kansa hänellä; akkanansa piti sitä, ja iwasi, pilkkasi siinä teitä waan hänelle.» — Kuultuansa semmoiset puheet morsiamestansa ja poi'asta, kuningas suuttui wielä entistä pahemmaksi, — se nyt oli arwattawa — ja lupasi huomeis=aamuna panna poi'an päältä pois. — Poika ei tiennyt siitä mitänä, tuli kotiin, ja antoi kuninkaalle morsiamen; waan kuningas on wihainen hywin, lukee hänelle tuomion, ja sanoo huomeis=aamuna tapettawan. — Toinen, joka oli toiwonut kiitokset saawansa toimellisuudestansa, käwi tästä pahoillensa hywin, ja meni itkien taaskin hewoiseltansa tuumaa ottamaan, sanoen että niin häntä nyt uh'attiin. Hewoinen siihen wirkkoi: »elä, poika=rukka, itke eläkä ole pahoilla mielin! Mene kuninkaan eteen, kumarra, rukoele häntä, että toisilla rengillänsä tuohon tiettäisi somerikkoon sinulle terwahaudan, ja sano siihenkin ennen menewäsi ennenkun päätä antawasi leikata; waan elä siihenkään ennen mene, ennenkun saat siihen pilliin, jonka sait Hiiden=wuoresta, kolmasti puhaltaa.» — Menee tästä nyt poika kuninkaan luokse, ja pyytää häntä terwahautaa kaiwattamaan, sanoen ennen tahtowansa siihen kuolla, kun että häneltä pää leikattaisi, se olisi kuitenkin hänestä helpompi kuolema. — No, mitäs; yhtähän se kuninkaasta oli, millä tawalla poika tapettiin, kunhan waan hänestä pääsi, ja rengit pantiin, pimeällä metsästä tultuansa, heti kohta haudan kaiwantaan, kuten poika oli pyytänyt; sen siitä saiwat

walheestansa. He kuitenkin hywillä mielin kaiwoiwat hautaa ja siihen terwaksia pilkkoiwat, kun se poikaa wasten tehtiin, että nyt he muka wihamiehestänsä pääsewät. — Saikin hauta walmiiksi, ja kaikki kuulutettiin kaupungin rahwas, herrat, talonpoi'at katsomaan, miten pahantekijätä poltetaan. Siinä ympäri seistiin sitte kaikki rengit, kuninkaat ja muut, ja poikaa ruwetaan wiemään hautaan, niinkun tuomio oli. Tämä silloin sieppasi sen Hiisien antaman waski-pillin ol'allensa, ja kun ruwetaan terwahautaan wiskaamaan, sanoo samalla: »armollinen majesteetti! antakoo, wielä kolmasti puhallan tähän pilliini, sitte lähden.» — Se luwattiin, ja seisahuttiin pillin säweltä kuulemaan. Poika silloin kun ensi kerran puhalsi, niin jo polwillensa kaikki rahwas lankesi; siitä kun puhalsi toisen kerran, he jo pitkällensä wiskautuiwat; waan puhalsipa kolmannen kerran, niin silloin hyppäsi kuningas renkinensä ja kaikkine rahwainensa siihen terwahautaan, johon kuoliwat. Poika waan jäi itseksensä siihen, pääsi kuninkaaksi, ja sai senkin morsiamen itsellensä. — Sen pituinen se.

Ainehisto.